

A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

(2008. július 2.)

a Görögország által a Hellenic Shipyards AE vállalat javára nyújtott C 16/04 (ex NN 29/04, CP 71/02 és CP 133/05) támogatásról

(az értesítés a C(2008) 3118. számú dokumentummal történt)

(Csak a görög nyelvű szöveg hiteles)

(EGT-vonatkozású szöveg)

(2009/610/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 88. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

miután felhívta az érdekelt feleket, hogy a fenti cikkek alapján nyújtsák be észrevételeiket ⁽¹⁾ és ezen észrevételek figyelembevételével,

mivel:

1. ELJÁRÁS

- (1) 2003. szeptember 9-én kelt levelükben a görög hatóságok kérelmet nyújtottak be a Bizottsághoz a Hellenic Shipyards AE (a továbbiakban: HSY) vállalat szerkezetátalakítással kapcsolatos beruházási tervének módosítása érdekében, amelynek javára a Bizottság az 1997. július 15-én kelt, az N 401/97 ügyben hozott határozatában ⁽²⁾ (a továbbiakban: N 401/97 határozat) hagyott jóvá támogatást. A 2002. novemberi módosított terv szerint a HSY a görög hatóságok által jóváhagyott kérelmet nyújtott be arra vonatkozóan, hogy a beruházási terv megvalósítását 2004. június 30-ig befejezi. Továbbá a módosított terv szerint a Bizottság által 1997-ben jóváhagyott támogatást még nem fizették ki a HSY-nak.
- (2) 2003. október 31-én kelt levelükben a görög hatóságok magyarázatként közölték, hogy a módosított tervet „tájékoztatásul” küldték meg a Bizottságnak, és azt nem értesítésnek szánták.
- (3) 2003. november 18-án kelt levelében a Bizottság felkérte a görög hatóságokat annak tisztázására, hogy szándékoznak-e támogatást odaítélni vagy kifizetni a HSY-nak a módosított beruházási terv céljaira. Ugyanebben a levelében a Bizottság emlékeztette a görög hatóságokat arra, hogy ebben az esetben – az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelettel ⁽³⁾ (a továbbiakban: 659/1999/EK tanácsi rendelet) összhangban – a támogatásról értesítést kellett volna küldeni a Bizottságnak, és nem lett volna szabad sort keríteni a megvalósítására, amíg a Bizottság végleges döntést nem hoz az ügyben.

- (4) 2004. január 16-án kelt levelükben a görög hatóságok kijelentették, hogy az általuk nyújtani kívánt támogatás egy már „létező támogatás”, amely megfelel a Bizottság 1997-ben elfogadott jóváhagyó határozatában megfogalmazott feltételeknek, és azt is kijelentették, hogy jogi illetékességgel rendelkeznek a szerkezetátalakítási terv módosításainak jóváhagyására, beleértve a megvalósítás ütemtervének meghosszabbítását is.
- (5) 2004. február 20-án kelt levelében a Bizottság kételyeit fejezte ki a görög hatóságoknak a fenti nyilatkozatok érvényességét illetően.
- (6) 2004. február 27-én kelt levelükben a görög hatóságok kijelentették, hogy a HSY-nak addig az időpontig nem nyújtottak támogatást.
- (7) C(2004) 1359. számú, 2004. április 20-án kelt határozatával ⁽⁴⁾ (a továbbiakban: eljárást indító határozat) a Bizottság megindította a Szerződés 88. cikkének (2) bekezdésében meghatározott eljárást a részben az N 401/97 határozattal jóváhagyott beruházási támogatásból finanszírozott beruházási terven végrehajtott módosításokkal kapcsolatban. Az eljárást indító határozat azt is megemlíti, hogy az állami tulajdonú Hellén Iparfejlesztési Bank (a továbbiakban: ETVA) különböző hiteleket és garanciákat nyújtott a HSY-nak, valamint azt, hogy a görög hatóságok elmulasztottak benyújtani éves jelentéseket.
- (8) Miután észrevételei benyújtásához határidő-meghosszabbítást kért és kapott, 2004. október 20-án kelt levelében Görögország észrevételeket nyújtott be az eljárást indító határozattal kapcsolatban.
- (9) A Bizottságnak az eljárást megindító határozatát az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ⁽⁵⁾ tették közzé. Ennek keretében a Bizottság felkérte az érdekelt feleket, hogy nyújtsák be észrevételeiket az intézkedésekkel kapcsolatban.
- (10) Miután észrevételei benyújtásához határidő-meghosszabbítást kért és kapott, 2004. október 18-án kelt levelében a HSY észrevételeket nyújtott be az eljárást indító határozattal kapcsolatban. Ezek az észrevételek azonosak azokkal, amelyeket Görögország nyújtott be 2004. október 20-án. Az Elefsisi Hajógyár, a HSY görög versenytársa, 2004. szeptember 10-én kelt levelében nyújtott be észrevételeket. E megjegyzéseket a 2004. december 16-án és 2004. december 23-án kelt

- levelekben küldték meg Görögországnak. Görögország a 2005. január 20-án, illetve 2005. január 26-án küldött leveleiben válaszolt rájuk. 2005. március 29-én kelt levelében a Bizottság kiegészítő észrevételeket küldött az Elefsisi Hajógyár részéről Görögországnak, amelyekre Görögország a 2005. május 23-án kelt levelében válaszolt.
- (11) A Bizottság 2002-től folyamatosan kapott panaszleveleket az Elefsisi Hajógyártól, amely azt állította, hogy a HSY különböző jogosulatlan és összeegyeztethetetlen támogatási intézkedéseknek volt a kedvezményezettje, és visszaélészerűen használta fel a Bizottság által jóváhagyott támogatásokat. E levelek 2002. május 23-án, 2002. május 28-án, 2002. augusztus 14-én, 2003. április 24-én, 2004. február 3-án, 2004. március 4-én, 2004. június 30-án, 2005. április 8-án, 2005. április 27-én, 2005. május 24-én, 2005. június 10-én, 2005. július 15-én, 2005. július 28-án, 2005. szeptember 13-án, 2005. szeptember 16-án, 2005. október 21-én, 2005. december 12-én, 2005. december 23-án, 2006. január 6-án, 2006. január 10-én, 2006. január 12-én, 2006. január 18-án, 2006. január 23-án, 2006. február 3-án, 2006. február 9-én, 2006. március 23-án, 2006. március 28-án, 2006. április 6-án, 2006. április 20-án, 2006. május 24-én és 2006. június 2-án keltek. A Bizottság 2002. június 27-én, 2004. július 22-én és 2005. augusztus 12-én küldött levelet a panasztevőnek.
- (12) A panaszokat CP 71/02 és CP 133/05 ügyszámon iktatták.
- (13) A Bizottság 2003. január 30-án, 2004. július 30-án, 2005. május 2-án, 2005. május 24-én, 2006. március 24-én, 2006. május 24-én és 2006. május 29-én kelt leveleiben kért felvilágosítást Görögországtól. Görögország 2003. március 31-én, 2004. október 21-én, 2004. december 17-én, 2005. június 20-án, 2006. április 25-én, 2006. május 30-án és 2006. június 1-jén küldött leveleiben válaszolt.
- (14) A Bizottság 2006. március 22-én találkozott a görög hatóságokkal, és erre a találkozóra a görög hatóságokat elkísérték a HSY és a Piraeus Bank képviselői is, akik kiegészítő iratokat nyújtottak be a Bizottsághoz. A Bizottság a panasztevővel 2003. január 10-én, 2005. január 14-én, 2005. március 10-én, 2005. május 20-án, 2005. október 19-én, 2005. november 8-án és 2006. március 23-án, a Thyssen Krupp Marine Systems AG-vel (a továbbiakban: TKMS) pedig 2006. március 21-én találkozott.
- (15) 2006. július 4-én kelt, C(2006) 2983. számú határozatával ⁽⁶⁾ (a továbbiakban: az eljárást kiterjesztő határozat) a Bizottság kiterjesztette a Szerződés 88. cikkének (2) bekezdésében előírt eljárást annak érdekében, hogy az különféle kiegészítő intézkedéseket is magába foglaljon a HSY javára. Az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatban az a következtetés is megfogalmazódik, hogy különféle be nem jelentett intézkedések vagy a Szerződés 296. cikkének hatálya alá tartoznak, vagy nem tekinthetők támogatásnak a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében.
- (16) Az eljárás kiterjesztése a C 16/04 ügyben nem érintette a HSY-val kapcsolatos egyéb fennálló vagy jövőbeli állami támogatási eljárást, különös tekintettel a C 40/02 eljárásra.
- (17) Miután a válaszához határidő-hosszabbítást kért és kapott, Görögország 2006. október 5-én kelt levelében válaszolt az eljárást kiterjesztő határozatra.
- (18) A Bizottságnak az eljárást kiterjesztő határozatát az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ⁽⁷⁾ tették közzé. Ennek keretében a Bizottság felkérte az érdekelt feleket, hogy nyújtsák be észrevételeiket az intézkedésekkel kapcsolatban.
- (19) A Bizottsághoz az alábbi érdekelt felek nyújtottak be észrevételeket: a HSY 2006. október 30-án kelt levelében nyújtott be észrevételeket; a Greek Naval Shipyard Holding (a továbbiakban: GNSH) és a TKMS közösen nyújtották be észrevételeiket 2006. október 30-án kelt levelükben; a Piraeus Bank 2006. október 27-én kelt levelében, valamint – a Bizottsággal 2007. november 15-én lezajlott találkozó után – 2006. december 27-én kelt levelében nyújtott be észrevételeket. Miután a válaszához határidő-hosszabbítást kért és kapott, az Elefsisi Hajógyár 2006. november 17-én kelt levelében nyújtott be észrevételeket.
- (20) 2007. február 22-én kelt levelében a Bizottság további-totta az említett észrevételeket Görögországnak, amely 2007. március 7-én és 2007. március 19-én kelt leveleiben fűzött hozzájuk észrevételeket. 2007. április 27-én kelt levelében a Bizottság megküldte Görögországnak a harmadik felek észrevételeivel kapcsolatos azon kiegészítéseket, amelyeket nem csatolt február 22-én kelt leveléhez. 2007. április 27-én kelt levelében a Bizottság kérdéseket is intézett Görögországhoz, amelyekre Görögország a 2007. június 29-én kelt levelében válaszolt. 2007. augusztus 23-án kelt levelében a Bizottság kérdéseket intézett a HSY-hez, amely 2007. október 9-én válaszolt. 2007. november 13-án kelt levelében a Bizottság további információkat kért Görögországtól, és továbbította a HSY által 2007. október 9-én benyújtott válaszokat. Görögország 2007. december 4-én és 2007. december 14-én kelt leveleiben válaszolt. A Bizottság 2007. október 16-án és 2008. január 21-én találkozott a görög hatóságokkal. 2008. február 12-én a Bizottság további kérdéseket intézett Görögországhoz, amely 2008. március 3-án kelt levelében válaszolt rájuk.
- (21) 2007. május 8-án találkozóra került sor a Bizottság és a TKMS/GNSH, illetve a HSY ügyvédje között. A TKMS/GNSH 2007. június 21-én kelt levelében nyújtotta be további észrevételeit. A Bizottság a levelet 2007. szeptember 11-én továbbította Görögországnak. Görögország 2007. október 11-én kelt levelében nyújtott be észrevételeket. A Bizottság és az említett személyek között 2008. január 9-én lezajlott újabb találkozó után a TKMS/GNSH kiegészítő észrevételeket nyújtott be 2008. január 18-án kelt levelében, amelyeket 2008. február 12-én kelt levelében továbbítottak a görög hatóságoknak.

- (22) A Bizottság 2007. március 15-én és 2007. augusztus 7-én találkozott az Elefsisi Hajógyár képviselőivel. Az utóbbi találkozó után az Elefsisi Hajógyár 2007. november 8-án kelt levelében kiegészítő észrevételeket nyújtott be, amelyeket 2008. január 17-én kelt levélben továbbítottak a görög hatóságoknak. Görögország 2008. február 15-én kelt levelében nyújtott be hozzájuk észrevételeket.
- (23) A Piraeus Bank 2007. október 22-én kelt levelében nyújtott be kiegészítő észrevételeket, amelyeket 2007. november 13-án kelt levélben továbbítottak Görögországnak. 2008. február 12-én a Piraeus Bank újabb találkozót kért a Bizottságtól. A találkozóra 2008. március 5-én került sor.
- (24) A 659/1999/EK rendelet 6. cikke szerint az érintett tagállamnak és az egyéb érdekelt feleknek egy hónap határidő áll rendelkezésükre, hogy benyújtsák észrevételeiket, és „kellően indokolt esetekben a Bizottság meghosszabbíthatja az előírt határidőt”. A szóban forgó esetben a felek e határidő lejáta után is folytatták az észrevételek benyújtását (és a találkozók kezdeményezését a Bizottsággal). Eleinte a Bizottság továbbította Görögországnak az egy hónapos határidő lejáta után benyújtott észrevételeket, jelezve ezzel Görögország felé, hogy hozzájárult a határidő lejártával történő észrevételezéshez. A Bizottság helyt adott az érdekelt felek találkozók iránti kérelmének, és amikor e találkozók során valamely érdekelt fél engedélyt kért arra, hogy a találkozón érintett kérdésekhez kiegészítő észrevételeket nyújtson be, a Bizottság hozzájárult ehhez. Mindazonáltal a Bizottság soha nem jelezte az érdekelt feleknek, hogy hajlandó lesz figyelembe venni az egy hónapos határidő lejáta után benyújtott észrevételeket. Soha nem jelezte az érdekelt feleknek, hogy határozatlan ideig folytathatják az észrevételek benyújtását vagy hogy majd értesíti őket, hogy mikortól nem fogad el észrevételeket.
- (25) A Bizottság úgy véli, hogy az előre meghatározott határidő egy hónapon túli meghosszabbítása indokolt volt a szóban forgó esetben, mivel az eljárást kiterjesztő határozat nagyszámú intézkedést ölel fel. Ezenfelül a szóban forgó intézkedések közül többnek az értékelése bonyolult jogi elemzést és olyan tényállások tisztázását teszi szükségessé, amelyek fennállása óta akár egy évtized is eltelt.
- (26) Mindezek ellenére egyes érdekelt felek még az eljárást kiterjesztő határozat közzétételétől számított egy év eltelte után is folyamatosan nyújtottak be további észrevételeket a Bizottsághoz. Ha a Bizottság nem döntött volna úgy, hogy figyelmen kívül hagyja az adott időpont után benyújtott észrevételeket, az észrevételek folyamatos benyújtása lehetetlenné tette volna, hogy ésszerű időn belül végleges döntésre jusson⁽⁸⁾. Ezenfelül a felek bizonyos esetekben új tények feltárása nélkül fűztek újbóli észrevételeket olyan kérdésekhez, amelyekkel kapcsolatban korábban már benyújtottak észrevételeket. Ez pedig nem lehet célja az észrevételek benyújtására szabott határidő meghosszabbításának.
- (27) A Bizottság ezért úgy döntött, hogy a 2008. március 5. (a Bizottság 2008. február 12-én kelt levelére Görög-

ország által küldött, 2008. március 3-i keltű négyoldalas válaszlevél Bizottság általi kézhezvételének időpontja) után kapott észrevételeket úgy tekinti, mint amelyek az észrevételek benyújtására szabott határidő lejáta után érkeztek. Ilyenek az Elefsisi Hajógyár 2008. március 7-én, 2008. április 24-én és 2008. június 2-án benyújtott észrevételei⁽⁹⁾, valamint a GNSH/TKMS által 2008. április 2-án benyújtott észrevételek. Ebből következően ezeket az észrevételeket nem küldték meg Görögországnak észrevételezés céljából, és nem vették figyelembe ebben a határozatban.

2. A BIZOTTSÁG ÉS A TANÁCS KORÁBBI HATÁROZATAI

- (28) A HSY a Földközi-tenger keleti térségének egyik legnagyobb hajógyára. A hajógyár Skaramangasban található, Athéntől nyugatra, Attikában. A HSY-t 1939-ben a Görög Haditengerészet alapította, és 1957-ben a Niarchos cégcsoport vásárolta meg. Az a hosszan tartó válság, amely az első olajválság után sújtotta a hajózási ágazatot, kedvezőtlen hatást gyakorolt a HSY termelési szintjére. 1985 áprilisában a helyzet olyan súlyos volt, hogy a társaság beszüntette tevékenységét, és felszámolás alá került. 1985 szeptemberében az állami tulajdonú ETVA vásárolta meg a társaságot. A megvétel után a társaság újratekerte tevékenységét. E tevékenység azonban nem érte el az üzem méretei és a dolgozók nagy száma alapján indokolt szintet⁽¹⁰⁾.
- (29) 1990-ben a Tanács Görögország javára külön rendelkezést iktatott be a hajógyártásnak nyújtott támogatásról szóló, 1990. december 21-i 90/684/EGK tanácsi irányelvbe (a továbbiakban: 90/684/EGK irányelv)⁽¹¹⁾, amely lehetővé tette a szerkezetátalakítást szolgáló működési támogatás nyújtását különféle hajógyarak privatizációjának keretében.
- (30) Pénzügyi kötelezettségei és felhalmozott vesztesége miatt 1992-ben a HSY felszámolás alá került. 1993 novemberében, a HSY eladására irányuló két sikertelen kísérlet után, a felszámolási eljárást visszavonták. Mivel a görög kormány kötelezettséget vállalt arra, hogy 1993. március 31-ig privatizálja az állami kézben lévő hajógyarait, a Bizottság 1992. december 23-án⁽¹²⁾ adósságleírást hagyott jóvá a HSY javára. A görög kormány nem tartotta be az 1993. márciusi határidőt, és 1994. március 10-én a Bizottság eljárást indított (ügyszám: C 10/94) a jóváhagyott támogatás visszaélésszerű felhasználása miatt⁽¹³⁾. 1995. július 26-án a Bizottság úgy döntött⁽¹⁴⁾, hogy a HSY-nak nyújtott támogatás tekintetében elutasító határozattal zárja le az eljárást. Azonban a görög kormány kérelmére, amely arra hivatkozott, hogy küszöbön áll a hajógyár eladása, a Bizottság úgy döntött, hogy felfüggeszti a határozatról szóló bejelentést. A görög hatóságok végül tájékoztatták a Bizottságot, hogy a HSY részvényeinek 49 %-át eladták a munkavállalóknak, és Görögország kihasználta az alkalmat, hogy nemzetvédelmi okokból – a 90/684/EGK irányelv

10. cikke (3) bekezdésének megfelelően – megtartsa a részvények többségét. 1995. október 31-én a Bizottság visszavonta a HSY-val kapcsolatos végső elutasító határozatot⁽¹⁵⁾. Eközben az adósság mértéke folyamatosan növekedett, és a szerkezetátalakításra nem került sor. A Bizottság ezért 1997. január 8-án kiterjesztette a C 10/94 ügyben indított eljárást⁽¹⁶⁾. Ezután látott napvilágot a szerkezetátalakítás alatt álló bizonyos hajógyáraknak nyújtandó támogatásról rendelkező, 1997. június 2-i 1013/97/EK tanácsi rendelet⁽¹⁷⁾ (a továbbiakban: 1013/97/EK rendelet), amely kitért a HSY-ra.

(31) 1997. július 15-én a Bizottság két külön határozatban hagyott jóvá támogatást a HSY részére:

— az első határozatban⁽¹⁸⁾ (a továbbiakban: C 10/94 határozat) a Bizottság lezárta a C 10/94 ügyben indított eljárást 54,5 milliárd drachma (160 millió EUR) összeg adósságleírását hagyva jóvá az 1013/97/EK rendelet alapján,

— a görög hatóságok 1997. június 20-i értesítését követően elfogadott N 401/97 határozatában a Bizottság 7,8 milliárd drachma (22,9 millió EUR) juttatást hagyott jóvá egy, a hajógyár szerkezetátalakítását célzó, 15,6 milliárd drachma (45,9 millió EUR) értékű beruházási tervhez.

(32) 2001-ben a kormány úgy döntött, hogy teljes egészében privatizálja a HSY-t. A görög kormány nyílt ajánlattételi eljárást hirdetett, amelyhez eljárási dokumentációt állított össze. 2002. május 31-én az ETVA és a HSY dolgozói eladták a birtokukban lévő HSY-részvényeket a HDW és a Ferrostaal által létrehozott konzorciumnak⁽¹⁹⁾ (a továbbiakban: HDW/Ferrostaal). Ez a konzorcium alapította a HSY-ban való részesedésének kezelésére a GNSH-t. A HDW és a Ferrostaal egyenlő részesedéssel bírtak a GNSH-ban. A ThyssenKrupp 2005 januárjában vásárolta ki a HDW-t⁽²⁰⁾ és 2005 novemberében szerezte meg a Ferrostaalnak a GNSH-ban birtokolt részvényeit⁽²¹⁾. Így tehát 2005 végétől a ThyssenKrupp teljes körű tulajdonjogot és ellenőrzést gyakorol a HSY felett. A GNSH és a HSY a TKMS-ben kapott helyet, amely a ThyssenKrupp tengeri vízi járművek rendszereire és különleges kereskedelmi hajókra szakosodott részlege.

(33) 2001 augusztusában, a HSY eladásával kapcsolatos ajánlattételi eljárás időszakában hozta a görög állam a 2941/2001. számú törvényt, amely a HSY eladását megkönnyítő intézkedéseket tartalmaz. Először is a törvény ösztönzőket kínál a vállalat dolgozóinak az önkéntes kilépésre. Másodsor, a görög állam átvállalja egy részét a HSY-t terhelő, nyugdíjazással kapcsolatos egyszeri kiadásoknak. Harmadszor, a törvény lehetőséget nyújt a HSY-nak arra, hogy különféle adómentes tartalékokat használjon fel, amennyiben azokat az előző évek veszteségeinek ellentételezésére fordítja. Negyedszer, a törvény rendelkezést tartalmaz azon munkavállalók kárpótlására, akik a HSY részvényesei voltak a társaság

privatizációja előtt. Eszerint a görög állam visszafizetné a dolgozóknak azokat az összegeket, amelyeket az előző évi tőkeemelések kapcsán fektettek a HSY-ba. 2002. június 5-én a Bizottság egy két részből álló határozatot fogadott el (a továbbiakban: N 513/01 határozat)⁽²²⁾ a 2941/2001. számú törvényben foglalt egyes intézkedésekkel kapcsolatban, amelyet Görögország 2001-ben jelentett be (N 513/01 értesítés). A Bizottság úgy döntött, hogy 29,5 millió EUR üzembezárási támogatást hagy jóvá a HSY javára, és megindítja (C 40/02 ügyszám) az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdésében foglalt hivatalos vizsgálati eljárást az alábbiak tárgyában: (1) a HSY dolgozóinak nyugdíjazásával kapcsolatos egyszeri kiadások egy részének kifizetése a görög állam részéről; (2) egyes, mérleg szerinti tartalékok átsorolása a törvényben előírt 10 % adó megfizetése nélkül. A 2004. október 20-án elfogadott végső határozat⁽²³⁾ (a továbbiakban: C 40/02 határozat) megállapította, hogy e két intézkedés összeegyeztethetetlen állami támogatás, amelyet be kell hajtani.

3. HORIZONTÁLIS KÉRDÉSEK VIZSGÁLATA

(34) Ez a határozat tizenhat intézkedést érint. Mielőtt ezeket egyenként megvizsgálná, a Bizottságnak tisztáznia kell bizonyos alapvető kérdéseket egyes intézkedések értékelésével kapcsolatban.

3.1. 1. horizontális kérdés: Fizetőképesség és tőkepiaci hozzáférés 1997 és 2002 között

(35) Az e határozattal érintett intézkedések többségének értékeléséhez elengedhetetlenül fontos annak megállapítása, hogy milyen volt a HSY gazdasági és finanszírozási helyzete 1997 és 2002 között, és mennyire volt megalapozott az az elvárás, hogy visszaállítható a vállalat hosszú távú életképessége. Emellett azt is meg kell állapítani, hogy ilyen körülmények között egy piacgazdasági befektető hajlandó lett volna-e olyan hiteleket és garanciákat nyújtani a HSY-nak, mint amilyeneket az állam és az állami tulajdonú bank, az ETVA nyújtott neki. Az utóbbi volt az egyetlen pénzügyintézet, amely ebben az időszakban finanszírozást nyújtott a HSY-nak.

(36) A Bizottság az 1997-es helyzet elemzésével kezdi, és ezt követően tér rá a 2002-ig terjedő fejleményekre.

3.1.1. Az 1997-es helyzet

(37) Mielőtt az elemzésre rátérnénk, érdemes ellenőrizni, hogy nyilvánított-e véleményt a Bizottság e kérdéssel korábbi határozataiban. Először is a Bizottság emlékeztet arra, hogy 1997. július 15-én elfogadott N 401/97 és C 10/94 határozataiban nem vonta kétségbe a Görögország által benyújtott üzleti terv érvényességét. Ebből következően a Bizottság hallgatólagosan elismerte, hogy megvalósítása esetén a terv képes lenne helyreállítani a HSY életképességét. Másodsor, az N 401/97 határozat leíró része rámutat arra, hogy a szerkezetátalakítási terv egy részét a hajógyár finanszírozná 4,67 milliárd drachma összegű bankhitelből, amelyet piaci feltételek mellett, állami garanciavállalás nélkül venne fel. Azáltal, hogy nem vonta kétségbe a finanszírozás megvalósíthatóságát,

a Bizottság elismerte, hogy a vállalat hozzáférhet a hitelpiachoz, legalábbis a kérdéses összeg erejéig. Ha a Bizottság úgy vélte volna, hogy a hajógyár nem képes legalább 4,67 milliárd drachma hitel felvételére, ki kellett volna jelentenie, hogy a szerkezetátalakítási terve megvalósíthatatlan, és nem engedélyezhette volna a magas összegű szerkezetátalakítási támogatásokat (beleértve a beruházási támogatásokat is). Ebből következően a Bizottságnak ebben a határozatban nincsen alapja kétségbe vonni e két régebbi értékelést.

- (38) Anélkül, hogy ezeket kétségbe vonná, a Bizottság emlékeztet arra, hogy mennyire ingatag volt a vállalat helyzete 1996–1997-ben.
- (39) Először is az anyagi infrastruktúrával kapcsolatban az N 401/97 határozat megemlíti, hogy a hajógyár felszereltsége elavult és korszerűtlen, valamint hogy a gyár építése óta ez az első beruházási terv ⁽²⁴⁾. A C 10/94 határozat azt is megemlíti, hogy az infrastruktúra ily módon történő korszerűsítése feltétlenül szükséges a vállalat versenyképességének és életképességének helyreállításához. Ebből következik, hogy az életképesség visszaállítása a beruházási terv mielőbbi megvalósításától függ.
- (40) Másodszor, a HSY üzleti tevékenységével és megrendeléseinek volumenével kapcsolatban maguk a görög hatóságok is elismerik, hogy „a beruházási terv benyújtásának idején a társaság nem rendelkezett aláírt hajóépítési szerződésekkel, a hajógyár tevékenységét a jövő iránti nagyfokú bizonytalanság jellemezte, világos üzleti stratégia és beruházások nélkül. Az egyedüli komoly tevékenység a

haditengerészet számára készített MEKO típusú fregattok befejezési munkálatai voltak” ⁽²⁵⁾. Tekintettel arra, hogy nem voltak hajóépítési megrendelések, és a hajógyárnak az elkövetkező évek életképességének biztosításához megfelelő szintű hajóépítési tevékenységre volt szüksége, a Bizottság úgy véli, hogy az életképesség visszaállítása nyereséges katonai és polgári célú hajóépítési szerződések mielőbbi aláírásától (megkötésétől) függött.

- (41) Harmadszor, a HSY pénzügyi helyzetével kapcsolatban az 1. táblázat tartalmazza az alapvető számviteli adatokat. A társaság 1997-es fizetőképességét illetően látható, hogy jelentős összegű saját tőkével rendelkezett ⁽²⁶⁾. Ez a kedvező helyzet azonban kizárólag azoknak a nagyarányú adósságleírásoknak volt köszönhető, amelyeket az állam hajtott végre 1996-ban. Akkor az állam 54,52 milliárd drachma (160 millió EUR) polgári célú tevékenységgel kapcsolatos adósságot írt le – az adósságleírást a C 10/94 határozatban hagyták jóvá –, valamint 46,35 milliárd drachma (136 millió EUR) katonai célú tevékenységgel kapcsolatos adósságot. Az 1996. december 31-i, látszólag egészséges mérleg némileg kozmetikázott volt, és semmiképpen sem szolgált bizonyítékkal arra, hogy a hajógyár visszanyerte versenyképességét, és hogy sikerült orvosolni az utóbbi húsz év nehézségeinek okát. A szerkezetátalakítási terv teljes körű megvalósítása nélkül a hajógyár valószínűleg olyan veszteségeket könyvelt volna el, amelyek rövid idő alatt felemésztették volna saját forrásait (a saját tőkét). Szem előtt kell tartani, hogy a megelőző tizenkét éves időszak alatt a HSY kétszer került felszámolás alá. Összefoglalva megállapítható, hogy a pozitív saját tőke nem lett volna elégséges ahhoz, hogy egy bankot meggyőzzön arról, hogy rendes kamatra hitelezzen tőkét a HSY-nak, azaz olyan kamatra, amelyre egészséges vállalkozásoknak szokott tőkét nyújtani.

1. táblázat

A HSY forgalma, nyeresége és saját tőkéje számokban 1997 és 2005 között

(Millió EUR)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 ⁽¹⁾	2004	2005
Részvénytőke	86	91	92	95	65	106	106	121	121
Saját tőke	82	88	54	17	-4	-78	-83	-111	-182
Forgalom	74	83	30	59	55	89	112	130	198
Nyereség	7	1	-36	-42	-21	-115	-1	-45	-71

⁽¹⁾ A 2003-as pénzügyi év 2003.1.1-jétől 2003.9.30-ig tartott.

(42) Összefoglalva megállapítható, hogy a Bizottság megítélése szerint a hajógyár 1997-ben továbbra is nehéz helyzetben volt, és még nem volt versenyképes. Mindazonáltal lehetségesnek látszott életképességének helyreállítása, ha a beruházási tervet teljeskörűen és idejekorán végrehajtanák, és ha a hajógyár mielőbb nyereséges hajóépítési szerződéseket köthetne. Tekintettel arra, hogy az életképesség helyreállítása e két bizonytalan kimenetelű eseménytől függött, 1997-ben és a rákövetkező években a hitelnyújtás a HSY-nak „különleges kockázatot” jelentett. Egy magánbank hajlandó lett volna hitelt vagy garanciát nyújtani a HSY-nak, de olyan áron, amely túkrözi a számottevő kockázati szintet. „Különleges kockázatot” jelentő helyzetben a Bizottság közleménye a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapításának módjáról⁽²⁷⁾ megemlíti, hogy az állami támogatás meglétének és mértékének megállapításához a görögországi referencia-kamatláb szolgál alapul (azaz ATHIBOR plusz 300 bázispont 2000. december 31-ig és az ötéves euro bankközi kamatláb plusz 75 bázispont 2001. január 1-jétől), legalább 400 bázisponttal megnövelve (azaz ATHIBOR plusz legalább 700 bázispont 2000. december 31-ig és az ötéves euro bankközi kamatláb plusz legalább 475 bázispont 2001. január 1-jétől). Hitelgaranciák esetében a Bizottság ugyanilyen módszerrel értékeli ki a támogatás meglétét, összehasonlítva a garantált hitel összköltségét (azaz a bank részéről a HSY-nak felszámított kamatlábat plusz a HSY által a keznesnek fizetett garanciadíjat) azzal a költséggel, amely akkor hárulna a HSY-ra, ha a piacról venné fel a kölcsönt (azaz a görögországi referencia-kamatláb plusz legalább 400 bázispont).

3.1.2. Az 1997 óta bekövetkezett fejlemények

(43) Amint alább kifejtésre kerül, a Bizottság nem zárhatja ki annak lehetőségét, hogy 1999. június 30-ig a HSY-nak még módjában állt piaci hitelt felvennie az előző részben meghatározott kamatlábbal⁽²⁸⁾.

(44) A HSY-nak 1997-ben és 1998-ban sikerült kisebb nettó nyereséget elkönyvelnie⁽²⁹⁾. Ugyanakkor azonban ebben a két évben egyetlen – katonai vagy polgári célú – hajóépítési szerződést sem kötött⁽³⁰⁾, holott ez elengedhetetlenül fontos lett volna a megfelelő termelési szint biztosításához a rákövetkező években, valamint a veszteségek elkerüléséhez. A hajógyár által kötött első hajóépítési szerződés a Strintzis Lines által megrendelt két komphajóra vonatkozott, és csupán 1999 elején került sor az aláírására⁽³¹⁾. Emellett kezdettől fogva tudni lehetett, hogy a vételár az önköltséget sem fedezte, és ezért a szerződés veszteséget idéz elő⁽³²⁾. 1999 júliusában a Görög Haditengerészet három tengeralattjáró építésével bízta meg a HSY-t és a HDW-t. A három tengeralattjáró építési ütemezése csaknem egy évtizedet foglalt magában,

és a szerződés összértéke mintegy 350 milliárd drachma (1 milliárd EUR) volt, amelynek csaknem háromnegyede a HDW részesedése, amely a tervek szerint a gépi berendezéseket, a nyomástartó szerelvényeket és az érzékeny elektronikus berendezéseket szállítaná. Emellett az első tengeralattjáró a tervek szerint a HDW kielő hajógyárában készülne⁽³³⁾. Következésképp ez a szerződés nem biztosít a HSY számára nagy volumenű termelést és bevételt az első években⁽³⁴⁾.

(45) Tekintettel arra, hogy nem sikerült nagy volumenű és nyereségesnek ígérkező rendelésállományt biztosítani 1997-ben, 1998-ban és 1999 első hónapjaiban, a hajógyár helyzetének elemzése alapján a vezetőségnek és bármely befektetőnek legkésőbb 1999 első hónapjaiban fel kellett ismernie, hogy a hajógyár termelése 1999-ben és 2000-ben nem fogja elérni a fenntartásához szükséges szintet, és ezekben az években olyan nagy veszteséget fog elkönyvelni, hogy saját tőkéje jelentéktelen összegre zsugorodik⁽³⁵⁾. Ilyen körülmények között többé már nem lehetne a vállalat életképességének helyreállítására számítani⁽³⁶⁾. Kiegészítő érvekként a Bizottság megjegyzi, hogy a beruházási terv megvalósításáról a görög hatóságok által készített első jelentés szerint 1999. június 30-án a tervnek csupán egy kis része realizálódott. Ebből következően az üzleti kudarcokon túlmenően az üzem korszerűsítése is késlekedett⁽³⁷⁾. A Bizottság végül arra is rámutat, hogy az előre látható nehézségek konfliktust idéztek elő a hajógyár független vezetése (a Brown & Root szakembergárdája, amely 1996 szeptemberében kapta kinevezését) és a munkavállalók/részvényesek között. A vezetőség amellett foglalt állást, hogy tovább kell csökkenteni a dolgozói állományt a termelés alacsony szintje miatt. A szakszervezetek vezetői szembeszéltek a reformelképzeléssel, és sikerült elérniük a vállalatot vezető csoport menesztését⁽³⁸⁾. Ez az eset, amely vezetési vákuumot idézett elő és érzékeltette, hogy milyen nehézségekkel jár a megfelelő szintű reformok megvalósítása a hajógyárban, ugyancsak elbátortalanított volna egy piaczgazdasági befektetőt attól, hogy tőkét hitelezzen a HSY-nak.

(46) A fentiekből a Bizottság azt a következtetést vonja le, hogy 1999. június 30. után nem volt ésszerű esély a vállalat életképességének helyreállítására. A Bizottság tehát úgy ítéli meg, hogy attól az időponttól kezdve a hajógyárnak egy bank sem lett volna hajlandó – még magas kamatra sem – tőkét hitelezni, és egyetlen bank sem lett volna hajlandó – még magas garanciadíjért sem – garanciát nyújtani. Tekintettel arra, hogy a HSY nem kapott volna piaci hiteleket, illetve garanciákat, az 1999. június 30. után kapott hitelek, illetve garanciák automatikusan támogatásnak tekintendők. Amennyiben ezek az intézkedések összegegyeztetetetlennek minősülnek, és továbbra is érvényben maradnak, a garanciákat haladéktalanul meg kell szüntetni, és a hiteleket vissza kell fizetni. Mindazonáltal az 1999. június 30. után nyújtott hiteleknek a hitelszerződésben foglalt szabályos ütemezés és e határozat alapján történő visszafizetése nem

elégő az eredeti állapot helyreállításához, hiszen a visszafizetés időpontjáig a HSY-nak olyan finanszírozás állt a rendelkezésére, amelyhez rendes körülmények között a piacról nem juthatott volna hozzá. Az eredeti állapot helyreállításához ezt az előnyt is vissza kell téríteni, amelynek mértéke csak megközelítőleg számítható ki a kiemelten magas kockázatú hitelek esetében alkalmazott kamatláb alapján. Ebből következően a hitelnek a HSY részére történő folyósításától a HSY által történő visszatérítéséig terjedő időszakra a Bizottságnak azon összeg visszatérítését kell elrendelnie, amely a HSY-nak ténylegesen felszámított kamatláb és egy kiemelten magas kockázatú hitel esetén alkalmazandó elméleti kamatláb különbözete. Ez utóbbi kamatláb megállapításával kapcsolatban a Bizottság rámutat arra, hogy a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapításának módjáról szóló bizottsági közlemény szerint a kockázati prémium 400 bázisponttal meghaladhatja a referencia-kamatlábát, „amennyiben egyetlen magánbank sem járul hozzá az adott kölcsön nyújtásához”, ami erre az esetre is igaz. Számos határozatában a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a referencia-kamatlábát 600 bázisponttal meghaladó prémium az az elégséges minimum, amely egy kiemelt kockázattal járó helyzetben indokolt⁽³⁹⁾. A Bizottság úgy véli, hogy ez a minimális hitelprémium ebben az esetben is. Az 1999. június 30. után nyújtott állami támogatásokkal kapcsolatban a Bizottság ugyanezt a megközelítést alkalmazza: a garantált hitel folyósításától a garanciának a – garanciális szerződésben foglalt ütemezés alapján vagy e határozat nyomán történő – megszüntetéséig terjedő időszakra a Bizottság azon összeg visszatérítését rendeli el, amely egyenlő a garantált hitel költsége (felszámított kamatláb plusz a kifizetett garanciadíj) és a 600 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatláb különbözetével.

- (47) Azon állításának alátámasztására, miszerint az állam és az ETVA által nyújtott hiteleket és garanciákat azonos feltételek mellett magánbank is nyújthatta volna, a HSY benyújtotta az első Deloitte-jelentést⁽⁴⁰⁾. A jelentés 5. részében a Deloitte a HSY fizetőképességét elemzi 1999-ben és a rákövetkező években. Arra a következtetésre jut, hogy „a vállalat adott esetben más, nem kapcsolt (azaz a rendszeres üzleti együttműködésen kívül másmilyen kapcsolatban nem álló) pénzügyintézetektől is felvehetett volna hitelt vagy kaphatott volna bankgaranciát a vizsgált időszakban”⁽⁴¹⁾. A Bizottság megállapítja: a jelentésből nem derül ki, hogyan egyeztethető össze ez a következtetés a ténnyel, hogy kudarcot vallottak a HSY próbálkozásai arra, hogy más pénzügyintézetektől jusson tőkéhez⁽⁴²⁾. Emellett a Bizottság rámutat arra, hogy az elemzés számos hibát tartalmaz⁽⁴³⁾, amelyek jelentős mértékben befolyásolják a végkövetkeztetést.

3.1.3. A vállalatcsoporton belüli kapcsolatok elemzése

- (48) Az ebben az eljárásban érintett valamennyi hitelt és garanciát az ETVA vagy az állam nyújtotta. A görög

hatóságok arra hivatkoznak, hogy a hitelek és garanciák a vállalatcsoport belső ügyleteinek tekinthetők, hiszen az ETVA és (az ETVA-n keresztül) a görög állam a HSY részvényesei voltak. Ennek kapcsán Görögország két állítást fogalmaz meg:

- Először is azt, hogy természetes dolog az, ha egy anyavállalat kedvező feltételekkel nyújt hitelt a leányvállalatának. Valójában a leányvállalatnak nyújtott előny növeli az anyavállalat által birtokolt részvények értékét. Ezért, még ha a Bizottság úgy véli is, hogy az ETVA és az állam a piacinál alacsonyabb áron nyújtottak hitelt, ez elfogadható lett volna egy hasonló helyzetben levő piacgazdasági befektető számára. Ebből következően a szóban forgó hitelek és garanciák nem minősülnek támogatásnak.
- Másodszor pedig azt, hogy természetes dolog az, ha egy anyavállalat hitelt nyújt a nehéz helyzetben levő leányvállalatának. Valójában az ilyen hitelnyújtás célja az anyavállalat által birtokolt részvények értékének megőrzése. Ezért, még ha a Bizottság úgy véli is, hogy egyetlen magánbank sem nyújthatta volna hitelt egy bizonyos időszakban a HSY-nak a hajógyár rendkívül kedvezőtlen helyzete miatt, az ETVA és az állam által nyújtott hiteleket és garanciákat akkor is elfogadhatónak kell tekinteni egy hasonló körülmények közé került piacgazdasági befektető szemszögéből. Ebből következően a szóban forgó hitelek és garanciák nem minősülnek támogatásnak.

- (49) A Bizottság úgy véli, hogy Görögország következtetései nem helytállóak.

- (50) Először is a Bizottság felhívja a figyelmet a következő körülményre. Mindenekelőtt arra, hogy egyetlen piacgazdasági befektető sem hozná magát olyan helyzetbe, mint amilyenbe az ETVA került. Elég, ha például arra gondolunk, hogy 1985-ben, amikor a HSY-t megvásárolta, az ETVA olyan fejlesztési bank volt, amely kormányutastásra cselekedett, hogy elkerülhető legyen egy, a görög gazdaság számára nagy jelentőségű vállalat bezárása⁽⁴⁴⁾. A HSY életben tartása érdekében az ETVA 1986-ban tőkejuttatást nyújtott, amelyet a Bizottság támogatásnak minősített⁽⁴⁵⁾. 1995-ben az ETVA birtokolta a HSY „51 %-os többségi tulajdonrészét” arra való hivatkozással, hogy ezt „nemzetvédelmi érdekek indokolják” a 90/684/EGK irányelv 10. cikke értelmében. Másodszor, a Bizottság megállapítja, hogy ha figyelembe vesszük az összes intézkedést, amelyet a HSY javára az állam hozott (beleértve az ETVA által hozott intézkedéseket is, tekintettel arra, hogy – mint e határozat későbbi részében bizonyítani fogjuk – ezek az állammal tudhatók be), különös tekintettel a HSY-nak nyújtott többszöri nagy összegű állami támogatásokra a 2002-ig terjedő időszakban, nyilvánvalóvá válik, hogy ebben az időben

az állam nem piacgazdasági befektetőként járt el. Folyamatosan biztosította a HSY életben tartásához szükséges nagy összegű pénzügyi támogatást, és ez rendkívül költségesnek bizonyult. Ebből következően – tekintettel arra, hogy az állam (az ETVA-n keresztül) csak azért lépett fel a HSY részvényesének szerepében, mert a HSY tevékenységét mindenáron fenntartani szándékozó állami hatóságként járt el, valamint azért, mert sohasem járt el a HSY részvényeinek birtoklása révén nyereség elérésére törekvő piacgazdasági befektetőként – minden hihetőséget nélkülöz az az állítás, miszerint az ETVA és az állam egy piacgazdasági befektető számára elfogadható módon járt el, hiszen – úgymond – a HSY-nak nyújtott finanszírozásért (hitelekért és garanciákért) felszámított igen alacsony kamatokat (illetve garanciadíjakat) ellensúlyozta a HSY részvényeinek értéknövekedése. Tekintettel arra, hogy az állam (az ETVA-t is ideértve) soha nem járt el nyereség elérésére törekvő befektetőként, hanem épp ellenkezőleg, belement abba, hogy magas ráfordítással tartsa életben a HSY-t, Görögországnak és a HSY-nak illett volna állításukat részletes elemzéssel alátámasztaniuk, bebizonyítva, hogy a HSY részvényeseiként az állam és az ETVA joggal számíthat olyan tőkenyereségre (azaz a társaság részvényeinek értéknövekedésére), amely meghaladja a „bevételekiesést” (azaz a túlságosan alacsony kamatlábat, illetve a túlságosan alacsony garanciadíjat). Mivel ilyen elemzés benyújtására nem került sor, és a HSY és Görögország ezt a kétséges és feltevészerű állítást bizonyító anyag felvonultatása nélkül tette, a Bizottság további elemzés nélkül elutasítja azt az állítást, hogy az állam (az ETVA-t is ideértve) piacgazdasági befektetőként járt el, mivel a kedvező feltételekkel nyújtott finanszírozás olyan mértékben növelte meg a HSY részvényeinek értékét, hogy az értéknövekedés ellensúlyozni tudta a „bevételekiesést”.

(51) Másodsor, még ha a fenti okfejtés elutasításra talál is, és sor kerül a vállalatcsoporton belüli kapcsolatok különféle vetületeinek elemzésére (mint amilyen a HSY részvényeinek lehetséges értéknövekedése), számtalan bizonyíték szól amellett, hogy az ETVA által tett lépések nem lennének elfogadhatók egy olyan piacgazdasági befektető számára, aki a HSY részvényeinek 51 %-át birtokolja.

(52) 1995 végén a HSY részvényeinek 49 %-át a dolgozókra ruházták át. A dolgozók által a részvények megvásárlásáért fizetett árról abban az időpontban döntöttek. Ennélfogva a rákövetkező években, amikor az ETVA és az állam alacsonyabb áron nyújtottak finanszírozást a HSY-nak, mint amilyet egy (nem kapcsolt) magánbank számított volna fel, a HSY megtakarításból (alacsonyabb kamatlábak) származó értéknövekedésének 49 %-a a HSY

többi részvényesének hajtott hasznot. Csupán az ETVA és az állam részéről a HSY-nak biztosított előny (csökkentett kamatlábak és garanciadíjak felszámítása a társaságnak) 51 %-át kapták vissza a HSY értéknövekedésének formájában. Egyetlen piacgazdasági befektető sem lett volna hajlandó ilyen ajándékot adni a HSY többi részvényesének. Annak érdekében, hogy ne veszítsen pénzt a többi részvényes javára, a piacgazdasági befektető a (nem kapcsolt) magánbankok által számított kamatlábnak megfelelő kamatlábat alkalmazott volna. Ebből következően a görög hatóságok első állítása megalapozatlan.

(53) Az 1999. június 30-át követő időszakra, amely alatt az igen magas csőd kockázat miatt egyetlen magánbank sem nyújtott volna finanszírozást a HSY-nak, ugyanez az okfejtés alkalmazandó. Egy ésszerűen eljáró befektető, aki egy társaság részvényeinek mindössze 51 %-át birtokolja, arra kérte volna legalább a többi részvényest, hogy a HSY-ban birtokolt részvényhányaduk arányában nyújtsanak finanszírozást. Ha a többi részvényes nem rendelkezett volna a finanszírozáshoz szükséges eszközökkel, az ésszerűen eljáró befektető a HSY-nak nyújtandó finanszírozás fejében legalább nagyobb tulajdonhányadot alkudott volna ki a vállalatban. Az, hogy a HSY-nak a többi részvényes részéről történő társfinanszírozás vagy ellenszolgáltatások nélkül nyújtottak finanszírozási tőkét, olyan volt, mintha valaki azért tenné ki nagy kockázatnak a pénzét, hogy mentse valamilyen más személy részvényeinek értékét. Hasonló körülmények között egyetlen piacgazdasági befektető sem lett volna hajlandó ilyen ajándékot adni a HSY többi részvényesének⁽⁴⁶⁾. Ebből következően Görögország második állítását el kell utasítani.

3.2. 2. horizontális kérdés: az ETVA által tanúsított magatartás államnak tulajdoníthatósága

(54) Az ebben a határozatban elemzett tizenhat támogatás egy részét nem közvetlenül az állam nyújtotta, hanem az állami tulajdonú ETVA. Tekintettel arra, hogy Görögország, a HSY és a TKMS/GNSH elutasítják azt, hogy e támogatások az államnak tulajdoníthatók, az Elefsisi Hajógyár és a Piraeus Bank viszont emellett száll síkra, a kérdés elemzése megkerülhetetlen.

(55) A szóban forgó támogatásokat 1996 és 2002 között nyújtotta az ETVA. Az ítélezési gyakorlat szerint a támogatások csak akkor minősülnek a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak, ha az állam ellenőrzést gyakorolhatott az ETVA felett, és a hatóságok „valamilyen módon szerepet vállaltak az intézkedések meghozatalában”⁽⁴⁷⁾.

- (56) Az ETVA, amelynek teljes neve Hellén Iparfejlesztési Bank Rt., 1964-ben jött létre három szervezet (az Iparfejlesztési Szervezet, a Gazdaságfejlesztést Finanszírozó Szervezet és az Idegenforgalmi Hitelszervezet) összeolvadásával. Az 1369/1973. sz. törvény alapján alakult át részvénytársasággá. Ebből következően 1973-tól állami tulajdonú bankként működik. Görögország állítása szerint⁽⁴⁸⁾ „az ETVA mint fejlesztési bank alapszabály szerinti fő tevékenysége az ország fejlődésének elősegítése a görög gazdaság termelő tevékenységének (idegenforgalom, ipari termelés stb.) finanszírozásával”. Az ETVA volt Görögország egyetlen fejlesztési bankja. Ennélfogva döntő szerepet vállalt az ország gazdasági és regionális fejlődésében vállalatok finanszírozása, az ország regionális infrastruktúrájának fejlesztése, kockázati tőke nyújtása és a görög gazdaság számára stratégiai jelentőségű vállalkozásokban való részvétel révén. 1995-ben, a szóban forgó tevékenységekkel összefüggő pénzügyi nehézségek nyomán a bank újratörlesztése, szerkezetátalakítása és korszerűsítése a görög kormány első számú prioritása lett. E célok megvalósítására egy ötéves program keretében került sor a 2359/95. sz. törvény alapján. Egy, a kormány részéről nyújtott, 427 milliárd drachma összegű tőkejuttatáson kívül a szerkezetátalakítás célja stratégiai irányváltás, a szervezeti struktúra átalakítása és a mai versenyfeltételeknek megfelelő üzleti eljárások kialakítása volt. Ebből következően „fejlesztési banki jellegén túlmenően az ETVA – különösen 1997-től – kereskedelmi banki szolgáltatásokat is kifejlesztett”⁽⁴⁹⁾.
- (57) 1999-ben az ETVA részvényeit 100 %-ban birtokoló állam úgy döntött, hogy a bankot bevezeti az Athéni Tőzsdére, és részvénytőkéjének 24 %-át felkínálja megvételre a hazai magánbefektetőknek. Az állam úgy döntött, hogy tovább lép: privatizálja a bankot és részesedését 50 % alá csökkenti. Pályázatot írtak ki, amelyből a Piraeus Bank került ki győztesen. 2002. március 20-án az ETVA részvényállományának 57,7 %-át képviselő részvények kerültek a Piraeus Bank tulajdonába⁽⁵⁰⁾.
- (58) Az ETVA felett gyakorolt állami ellenőrzés lehetőségét illetően a Bizottság rámutat arra, hogy 1999 végéig az ETVA teljes egészében a görög állam tulajdonában volt. Az állam fenntartotta többségi tulajdonát egészen 2002. március 20-ig, amikor a részvények többsége a Piraeus Bank tulajdonába került. Ebből következően az állam legalább 2002. március 20-ig ellenőrzést gyakorolhatott az ETVA felett. Ez is mutatja, hogy az ETVA által alkalmazott intézkedések állami forrásokat foglaltak magukban.
- (59) A különféle támogatási intézkedésekben kimutatható állami szerepvállalással kapcsolatban a Bizottság az alábbi észrevételeket teszi:
- Először is a Bizottság megjegyzi, hogy az ETVA-nak a HSY-ban birtokolt részesedésével kapcsolatban hozott három legfontosabb döntését az ETVA vezetősége nem önállóan hozta: a döntéseket a kormány hozta, és az ETVA hajtotta végre. Valójában, amikor 1985-ben az ETVA megvásárolta a csődbe jutott HSY-t, kormánydöntést hajtott végre⁽⁵¹⁾. Az ETVA csupán végrehajtója volt a kormánydöntésnek, és sürgősen nagy összegű tőkejuttatásban részesítette a HSY-t, amit a Bizottság állami támogatásnak tekintett⁽⁵²⁾. Ez mutatja, hogy az ETVA és a HSY kapcsolata kezdettől fogva egy, a görög kormány számára foglalkoztatási és tevékenységi szempontból fontos vállalat állami támogatásán alapuló kapcsolat volt. A második fontos döntés az volt, amikor az ETVA értékesítette a HSY dolgozóinak a HSY részvénytőkéjének 49 %-át: e döntésről született a 2367/1995. számú törvény⁽⁵³⁾. Emellett ez a törvény jelentős szerkezetátalakítási intézkedéseket ír elő a HSY-nak⁽⁵⁴⁾ (és jelentős összegű támogatásban részesíti a hajógyárat). A harmadik fontos esemény a HSY privatizálása volt 2001–2002-ben (amikor tehát az ETVA-nak el kellett adnia a HSY-ban birtokolt tulajdonhányada maradvékát (51 %) is). Erről a privatizációról az illetékes Tárcaközi Privatizációs Bizottság a 14/3-1-2001. számú határozatában döntött, és a privatizációról szóló 2000/91. számú görög törvény keretében került rá sor. E tényt unos-untalan említik azok a versenypályázati anyagok, amelyeket az érdeklődő befektetőknek/pályázóknak küldött az Alpha Finance, az állam és az eladók (ETVA és a munkavállalók) képviseletében az értékesítés lebonyolítását vállaló bank. A 2001. április 2-i versenypályázat anyagában az is szerepel, hogy az állam választja ki az eladókkal közösen a nyertes pályázót. Ebből következően az ETVA-nak a HSY-ban birtokolt részesedésével kapcsolatos három kulcsfontosságú döntését az állam hozta.
 - A fenti három esetben tanúsított közvetlen szerepvállalása mellett az állam rendkívül nagy összegű támogatásokat nyújtott 1995–2002 között. Ekkor 54,52 milliárd drachma (160 millió EUR) polgári célú tevékenységgel kapcsolatos adósságot írt le – az adósság-leírást a C 10/94 határozatban hagyták jóvá –, valamint 46,35 milliárd drachma (136 millió EUR) katonai célú tevékenységgel kapcsolatos adósságot. Az N 401/97 határozat szerint az állam 7,8 milliárd drachma (22,9 millió EUR) beruházási támogatást is kívánt nyújtani. 2001-ben, az ajánlattételi eljárás idején, született meg a 2941/2001. számú törvény, amely nagy összegű finanszírozási támogatást írt elő a HSY privatizációjának megkönnyítésére (lásd e határozat (33) preambulumbekzdését). Az N 513/01 határozatban a Bizottság megemlítette, hogy az állam például 118 millió EUR ösztönző kifizetését

vállalta annak érdekében, hogy bátorítsa a dolgozók önkéntes kilépését a vállalattól. Többszöri nagy összegű támogatásaival a kormány egyértelművé tette, hogy politikai szempontból kiemelkedő jelentőséget tulajdonít annak, hogy a HSY életben maradjon ⁽⁵⁵⁾.

— Végül a Bizottság rámutat arra, hogy abban az időszakban az állam stratégiai jelentőségű védelmi megbízást adott a HSY-nak, mint amilyen a tengeralattjárók építése volt. Ebből következően az állam közvetlenül érdekelt volt abban, hogy figyelemmel kísérje a HSY tevékenységét, és biztosítsa a hajógyár működésének folyamatoságát.

(60) Azáltal, hogy meghatározta az ETVA-nak a HSY-ban birtokolt részesedése mértékét, folyamatosan jelentős összegű támogatásokban részesítette a HSY-t, és Görögország biztonsága szempontjából nagy jelentőségű katonai célú megbízásokat adott neki, a görög kormány teljesen egyértelmű jelét adta annak, hogy nagy jelentőséget tulajdonít a HSY tevékenységének, és nagy figyelemmel kíséri a hajógyár helyzetét. Ebben az általános összefüggésben a Bizottság úgy véli, hogy az ETVA 2002 márciusában bekövetkezett privatizációjáig nem vonható kétségbe, hogy az ETVA által tanúsított magatartás az államnak tulajdonítható. Azon körülmények között az ETVA vezetősége számára fel sem merülhetett annak lehetősége, hogy a HSY-val szemben olyan hitelpolitikát folytasson, amely nem felel meg a kormány által követett eltökélt támogatási politikának. Így lehetetlen lett volna, hogy az ETVA olyan döntést hozzon, amely pénzügyi nehézségeket okozott volna a HSY-nak. Az ETVA például nem szabhatott volna meg magas (a bankközi kamatlábat jóval meghaladó) kamatlábat a HSY-nak nyújtott hitelek után, ugyanis ez rontotta volna a HSY pénzügyi helyzetét, ami politikailag elfogadhatatlan lett volna a kormány számára. Az ETVA hasonlóképpen nem tagadhatta meg azon kölcsönök nyújtását, amelyeket a HSY igényelt tevékenysége finanszírozásához ⁽⁵⁶⁾. Másként szólva, az ETVA nem tehetett mást, mint hogy követte a HSY erős és folyamatos támogatásának politikáját, amelyet az állam képviselt. Ennek következtében a Bizottság úgy ítéli meg, hogy az ETVA által a HSY-val szemben alkalmazott összes intézkedés (hitelek, garanciák, tőkejuttatások stb.) automatikusan az államnak voltak tulajdoníthatók, és nincs szükség további bizonyítékokra az állam szerepvállalását illetően abban az időpontban, amikor az ETVA kérdéses intézkedéseit meghozták. A Bizottság ezért úgy véli, hogy az ETVA által alkalmazott különféle intézkedések az államnak tulajdoníthatók.

(61) Kiegészítő szempontként a Bizottság még az alábbi körülményekre hivatkozik, amelyek megerősítik azt, hogy az ETVA által tanúsított magatartás az államnak tulajdonítható.

(62) Először is 1995-ben az ETVA csak a HSY részvényeinek 49 %-át – és nem 100 %-át – értékesítette a vállalat dolgozóinak. „Hogy a részvények 51 %-át megtarthassa – amit az irányelv 10. cikke lehetővé tesz – Görögország a hajóépítő iparhoz fűződő katonai érdekeire hivatkozott.” A 90/684/EGK tanácsi irányelv 10. cikkének (3) bekezdése kimondja: „a (2) bekezdésben foglalt, a hajógyárak értékesítésére vonatkozó kötelezettség ellenére a görög kormány fenntarthatja 51 %-os többségét a hajógyárak valamelyikében, amennyiben az ilyen értelmű döntést nemzetvédelmi érdekek indokolják” ⁽⁵⁷⁾. Ez bizonyítja, hogy az ETVA 51 %-os részesedése a HSY-ban azt a célt szolgálta, hogy az állam számára lehetővé váljon a HSY ellenőrzése Görögország védelmi érdekeinek megőrzése céljából. Nyilvánvaló, hogy ilyen körülmények között az ETVA vezetősége nem tudott üzleti alapú kapcsolatot kiépíteni a HSY-val. A HSY finanszírozásával és ennek feltételeivel kapcsolatos egyetlen döntés sem kereshetett Görögország védelmi érdekeit. A Bizottság számára nem világos, hogy az ETVA vezetősége hogyan tagadhatta volna meg a HSY finanszírozását, illetve hogyan szabhatott volna magas kamatlábat a mindenkori finanszírozás után. Ha pedig Görögország célja védelmi érdekeinek megőrzése volt, úgy tekinthető, hogy a kormány valójában közvetlen felügyeletet gyakorolt a HSY vezetőségének összes fontos döntése és az ETVA-nak a HSY finanszírozását érintő összes döntése felett.

(63) Másodszor abból, hogy az ETVA fejlesztési bankként játszott szerepét az állam határozta meg, arra lehet következtetni, hogy az ETVA e feladatkörből eredő összes tevékenysége az államnak volt tulajdonítható. Az ítélezési gyakorlatból következik, hogy egy vállalat által hozott intézkedések tulajdoníthatóságának elemzésében döntő szerephez juthat „tevékenységének természete és e tevékenység folytatása a magánvállalatokkal folyó szokásos verseny feltételei között” ⁽⁵⁸⁾. Ennek kapcsán a görög hatóságok elismerik, hogy „az ETVA már alapításakor sem működött úgy, mint egy szokványos kereskedelmi bank: sajátos feladatot ellátó fejlesztési hitelintézet volt, és főleg a hosszú távú hitelágazatban fejtette ki tevékenységét, ahol döntő szerepet játszott az ország gazdasági és regionális fejlődésében” ⁽⁵⁹⁾. Ennek kapcsán a Bizottság emlékeztet arra, hogy az ETVA 1985-ben vásárolta meg a HSY-t. Az ETVA tulajdonszerzése a HSY-ban tehát fejlesztési bankként ellátott feladatköréhez kapcsolódott, és nem kereskedelmi tevékenységéhez, amelyet csak 1997-ben kezdett el. Mivel addig az időpontig az ETVA-nak fejlesztési banki szerepköréből adódóan kellett támogatnia a HSY-t, 1997-ben nem állíthatta le hirtelen a hitelek és garanciák nyújtását, hagyva, hogy csődbe menjen a hajógyár. Ennek kapcsán a Bizottság emlékeztet arra, hogy az 1990-es évek második felében az ETVA a kereskedelmi tevékenységre a fejlesztési banki tevékenység mellett kapott engedélyt, és nem ez utóbbi tevékenység helyett, hiszen ezt is tovább kellett folytatnia.

- (64) Harmadszor, az ítélkezési gyakorlat szerint „a vállalkozás jogi személye, a közjog, illetve a szokásos társasági jog hatálya alá tartozása”⁽⁶⁰⁾ döntő jelentőséggel bírhat a tulajdoníthatóság bizonyításában. Ebből a szempontból az ETVA – tekintettel arra, hogy állami tulajdonú fejlesztési bankként fő feladata az volt, hogy a görög gazdaság finanszírozásával elősegítse az ország fejlődését – nem tartozott a banki irányelvek hatálya alá⁽⁶¹⁾. Csak az ETVA részvényeinek az Athéni Tőzsdére történő 2000. január 12-i bevezetése nyomán vonták az ETVA-t a kereskedelmi bankokra vonatkozó szokásos felügyeleti szabályok alá.
- (65) Negyedszer, a Bizottság rámutat arra, hogy 1996–2002 között az állam különösen nagy figyelemmel kísérte az ETVA tevékenységét. Az állam meghozta a 2359/95. sz. törvényt az ETVA szerkezetátalakítása érdekében, és több százmilliárd drachma tőkejuttatást hajtott végre ennek keretében. 1999-ben úgy döntött, hogy a tőke egy részét bevezeti az Athéni Tőzsdére. Egy évvel később úgy döntött, hogy az ETVA tőkéjének legnagyobb részét privatizálja. Ez a privatizáció 2002-ben zárult le. Ez mutatja, hogy 1996–2002 között az állam erős érdeklődést mutatott az ETVA tevékenysége iránt. A bank által a HSY-nak nyújtott hitelek és garanciák olyan nagy összegűek voltak⁽⁶²⁾, hogy az ETVA vezetősége az ezek nyújtásáról szóló határozatokat nem hozhatta volna meg egyetlen részvényesének beleegyezése vagy közvetlen utasítása nélkül.
- (66) A fenti pontokban a Bizottság bizonyította, hogy az ETVA-nak a Piraeus Bank részére történő 2002. márciusi értékesítését megelőző időszakban az ETVA által alkalmazott összes intézkedésben állami források kerültek felhasználásra, és a bank által a HSY javára alkalmazott intézkedések az államnak tulajdoníthatók. Ebből következően az ETVA által alkalmazott egyes intézkedések egyenkénti értékelése során a Bizottság már nem tér ki e két körülmény bizonyítására.
- (67) A két kérdés vizsgálatára a Bizottság csak a K18c intézkedés értékelése kapcsán kerít ismét sort, mivel egyes felek azt állítják, hogy az ETVA ezt az intézkedést 2002 májusában alkalmazta, azaz azután, hogy a Piraeus Bank megvette az ETVA-t.
- 3.3. 3. horizontális kérdés: a HSY katonai tevékenységét részben finanszírozó támogatási intézkedések**
- (68) Az eljárást kiterjesztő határozatra adott válaszában Görögország arra hivatkozik, hogy a Bizottság által vizsgált több intézkedés a hajógyár katonai célú tevékenységét támogatta. Görögország ennél fogva azt állítja, hogy a Szerződés 296. cikkének hatálya alá tartoznak, és az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alapján nemhogy visszatérítenni, de még értékelni sem lehet őket.
- (69) A Bizottságnak ezért értékelnie kell, hogy egyes intézkedések részben vagy egészben a Szerződés 296. cikkének hatálya alá tartoznak-e.
- (70) Az ezen eljárásban érdekelt felek egyike sem vitatja azt a tényt, hogy a HSY egyaránt folytat katonai és polgári célú tevékenységet. Az utóbbi tizenöt évben a hajógyár polgári célú tevékenysége főleg kereskedelmi hajók javításából állt. A HSY emellett vasúti gördülőállományt és kereskedelmi hajók számára hajótesteket gyártott. A HSY katonai célú tevékenysége hajóknak és tengeralattjáróknak a Görög Haditengerészet számára történő gyártásából és javításából állt.
- (71) A Bizottság emlékeztet arra, hogy az eljárást kiterjesztő határozat már azonosította azokat az intézkedéseket, amelyek kizárólag a hajógyár katonai tevékenységének támogatását szolgálták. Az eljárást kiterjesztő határozat arra a következtetésre jut, hogy ezek az intézkedések teljes egészében a Szerződés 296. cikkének hatálya alá tartoznak, és nem vonatkoznak rájuk az állami támogatási szabályok. Az eljárást kiterjesztő határozatot nem támadták meg a Bíróság előtt.
- (72) Az e határozattal érintett állami támogatások közül egyesek nem adott tevékenységgel kapcsolatosak, azaz nem adott terv finanszírozására nyújtották őket. A Bizottságnak ennél fogva meg kell határoznia, hogy ezek az állami támogatások mennyiben segítettek a katonai célú tevékenységeket, illetve mennyiben segítettek a polgári célú tevékenységeket. A számszerű mérlegelést bonyolítja az a körülmény, hogy a HSY nem vezetett külön számlákat a katonai célú és a polgári célú tevékenységeiről. Ilyen körülmények között a Bizottság az elemzést a kétféle tevékenység egymáshoz viszonyított nagysága alapján fogja elvégezni. A Bizottság rámutat arra, hogy a HSY-nak nyújtott összes (nem adott tevékenység finanszírozását szolgáló) állami támogatás (finanszírozás, tőkejuttatás stb.) múltbéli veszteségeket (korábbi szerződésekből adódó veszteségeket) fedezett, és egyúttal lehetővé tette a hajógyár számára a jövőbeli tevékenységek finanszírozását. A Bizottság úgy véli, hogy annak meghatározásához, hogy egy állami támogatás mennyiben segítette a polgári célú, illetve a katonai célú tevékenységeket, az elemzést nem szabad arra korlátozni, hogy milyen volt a katonai célú és a polgári célú tevékenységek részaránya (az egyes tevékenységek viszonylagos súlya) abban az évben, amikor az adott támogatást nyújtották, hanem hosszabb időtartamra kell kiszámítani a kétféle tevékenység átlagos részarányát. Egy több évet felölelő átlag felvételét az is indokolttá teszi, hogy a kétféle tevékenység viszonylagos súlya évről évre erősen változik. Valójában egy adott év nem biztos, hogy hitelesen tükrözi a két tevékenységfajta átlagos részarányát közép- és hosszú távon.

(73) A C 40/02 határozattal jogellenesnek és összeegyeztethetetlennek minősített támogatások visszatérítésére irányuló eljárással kapcsolatban Görögország azt állította, hogy a polgári célú tevékenység 25 %-ot és a katonai célú tevékenység 75 %-ot tesz ki a HSY tevékenységén belül. Állításának alátámasztására Görögország adatokat küldött a kétféle tevékenységgel kapcsolatos munkaórákról és üzleti forgalomról (eladási értékről) az 1977-től 2005-ig terjedő időszakról⁽⁶³⁾. Ezen eljárás keretében Görögország nem vonta kétségbe ezeket az adatokat. Emellett a Bizottság az N 513/01, a Bíróság előtt meg nem támadott határozatban a Bizottság már elfogadta a 25 % polgári/75 % katonai célú tevékenységre vonatkozó részarányokat. A fentiek alapján a Bizottság úgy fogja tekinteni, hogy a polgári célú tevékenység a HSY tevékenységének 25 %-át és a katonai célú tevékenység a vállalat tevékenységének 75 %-át tette ki.

(74) A HSY katonai célú tevékenységével kapcsolatban a Bizottság a korábbi határozatokban mindig elfogadta, hogy az ezekre nyújtott támogatás nem tartozik az állami támogatásokra vonatkozó szabályok hatálya alá⁽⁶⁴⁾. A Bizottság ezt az értékelést az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat 86–90. cikkében is megismételte. Abból, hogy az e határozattal érintett intézkedéseket ugyanazon időszakban hozták a HSY (az egész HSY) javára, amelyet a fentebb említett korábbi határozatokban vizsgáltak, szükségszerűen következik, hogy az intézkedések azon része, amely a HSY katonai célú tevékenységét támogatta, ugyancsak a Szerződés 296. cikkének hatálya alá esik, és nem vonatkoznak rá az állami támogatási szabályok.

(75) Az egyes intézkedések értékelése során a Bizottság megállapítja, hogy az intézkedés kizárólag a HSY polgári célú tevékenységeivel volt-e kapcsolatos, vagy meghatározott rendeltetés nélkül szánták-e a vállalatnak⁽⁶⁵⁾:

— Ha csak polgári célú tevékenységet támogattak vele, a Bizottság megítélése szerint nem alkalmazható rá a Szerződés 296. cikke, és az egész intézkedést a Szerződés 87. cikke alapján lehet értékelni.

— Ha a HSY-t a maga egészében támogatták vele, a Bizottság megítélése szerint – tekintettel arra, hogy a hajógyár tevékenységének 75 %-a volt katonai célú termelés – az állami támogatás 75 %-át fordították katonai célú tevékenység javára, és ez a Szerződés 296. cikkének hatálya alá tartozik. Az állami támogatás fennmaradó 25 %-a az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alapján értékelhető.

4. AZ INTÉZKEDÉSEK: ISMERTETÉSÜK, AZ ELJÁRÁS INDÍTÁSÁNAK OKAI, KAPOTT ÉSZREVÉTELEK, ÉRTÉKELÉSÜK ÉS A KÖVETKEZTETÉS

(76) Görögország és harmadik felek észrevételeivel kapcsolatban a Bizottság megjegyzi, hogy azok érvek széles

körére terjednek ki. A Bizottsághoz intézett nagyszámú észrevételében az Elefsisi Hajógyár például azt állította, hogy számos oka van annak, hogy az intézkedéseket összeegyeztethetetlen támogatásnak kell tekinteni. A Bizottsághoz több részletben benyújtott észrevételeiben Görögország, a HSY és a TKMS/GNSH azt állította, hogy számos oka van annak, hogy az intézkedéseket a közös piaccal összeegyeztethetőnek kell tekinteni.

(77) A Szerződés 253. cikke értelmében a bizottsági határozatokat indokolással kell ellátni. Ugyanakkor azonban a Bizottság nem köteles a felek által benyújtott érvek mind-egyikére válaszolni. Ebből következően ez a határozat csak a felek által érintett nagyobb kérdésekkel foglalkozik kifejezetten. A határozat nem vizsgál egyes, a felek által felvetett okokat, amelyek nyilvánvalóan összeegyeztethetetlenek a tényekkel, ellentmondanak ugyanazon fél más alkalommal benyújtott észrevételeiben közölt érveknek, vagy egyértelműen elutasíthatók az e határozatban foglalt tények és értékelés alapján.

(78) Tekintettel arra, hogy ez a vizsgálat jelentős számú intézkedésre terjed ki, feltétlenül szükség van ezek számozására a könnyebb olvashatóság és a félreértések elkerülése végett. Ennek alapján az eljárást indító határozattal érintett négy intézkedés I1-től I4-ig (I: indító) terjedő számozást kap. Az eljárást kiterjesztő határozattal érintett tizenkét intézkedés megtartja a határozatban kapott számozást, amely elé egy K (kiterjesztő) betű járul.

4.1. Az 1997-ben jóváhagyott beruházási támogatás visszaélésszerű felhasználása (I1 intézkedés)

4.1.1. Az intézkedés ismertetése

(79) Az N 401/97 határozatban a Bizottság 7,8 milliárd drachma (22,9 millió EUR) összegű beruházási támogatást hagyott jóvá, amelyet Görögország 1997. június 20-án jelentett be. A határozatban a támogatást a 90/684/EGK irányelv II. fejezetének („Szerkezetátalakítási támogatások”) 6. cikke („Beruházási támogatások”) alapján értékelték, amelyben ez áll: „A beruházási támogatások [...] csak akkor nyújthatók, [...] ha olyan szerkezetátalakítási tervhez kapcsolódnak, amely nem jár az adott hajógyár termelőkapacitásának növelésével [...]”. Ezek a támogatások csak akkor nyújthatók hajójavító üzemeknek, ha olyan szerkezetátalakítási tervhez kapcsolódnak, amely az érintett tagállam teljes hajójavító kapacitásának csökkentését eredményezi.” Az N 401/97 határozat szerint üzleti terv készült, amely a termelékenység növelésével és az üzem korszerűsítésével kívánja a hajógyár versenyképességét helyreállítani. A terv első pillére a munkaerő jelentős mértékű átszervezését és csökkentését

túzi ki célul. 1997 végéig a terv a dolgozói létszám 2 000 főre történő csökkentését és rugalmasabb munkafolyamatok bevezetését írja elő. Az N 401/97 határozat szerint a munkaerő csökkentése már nagyrészt megtörtént a határozat elfogadásakor, és ez hozzájárulhat a termelékenység növeléséhez. A szerkezetátalakítási terv második pillére egy beruházási terv, amelynek célja az elavult és korszerűtlen berendezések új, korszerű technikával való felváltása. A határozatban az áll, hogy a terv szerint a hajógyár 2000-re, az üzleti terv megvalósításának végére nyeri vissza életképességét. A beruházási terv összköltsége becslés szerint eléri a 15,62 milliárd drachmát (45,9 millió EUR-t). A határozat leíró része szerint a terv finanszírozása a következőképpen alakul: 7,81 milliárd drachma (22,9 millió EUR) állami támogatásból, 3,13 milliárd drachma (9,2 millió EUR) részvénytőke-emelésből és 4,67 milliárd drachma (13,7 millió EUR) bankhitelből. A tőkeemelést az eredeti tőkereszedések arányában írta elő a terv, azaz 51 %-ot az ETVA és 49 %-ot a hajógyári dolgozók részéről. A határozat azt is előírta, hogy a bankhitelek felvételére a szokásos piaci feltételek mellett, állami garanciák nélkül kerül sor. Értékelésében a Bizottság megjegyzi, hogy a szerkezetátalakítási terv értelmében a hajóépítési kapacitás nem nő, a javítási kapacitás viszont csökken. A Bizottság azt is megjegyzi, hogy a támogatási intenzitás (50 %) a görögországi regionális támogatások engedélyezett keretein belül marad. A támogatási intenzitást a szerkezetátalakítás mértéke is indokolja.

4.1.2. Az eljárás indításának okai

- (80) Az eljárás megindítása előtt a Görögország és a Bizottság között folyt levélváltás ismertetésére e határozat 1. fejezetében („Eljárás”) került sor.

- (81) Az eljárást indító határozatban a Bizottság annak a gyanújának adott hangot, hogy az N 401/97 határozattal jóváhagyott beruházási támogatást esetleg visszaélészerűen használták fel. Először is, a Bizottság megjegyezte, hogy a beruházási tervet csak részben és nagy késedelemmel valósították meg. A görög hatóságok 1999. december 31. után többször meghosszabbították a beruházási terv teljesítési határidejét anélkül, hogy a Bizottsággal egyeztettek volna. Másodszor, noha az N 401/97 határozatban az áll, hogy a beruházási tervet bankhitelekkel finanszírozzák a szokásos piaci feltételek mellett, állami garanciák nélkül, a jelek szerint a vállalat állami tulajdonú banktól vett fel hitelt olyan kamatlábbal, amely nem felel meg a piacon érvényes kamatlábnak, és az egyik ilyen hitelre szemlátomást állami garanciát nyújtottak.

Harmadszor, a görög hatóságok nem nyújtották be a terv megvalósításával kapcsolatos éves jelentéseket, amelyeket az N 401/97 határozat előírt. Az N 401/97 határozat e három megsértése miatt úgy látszik, hogy a beruházási támogatást visszaélészerűen használták fel.

4.1.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (82) Az Elefsisi Hajógyár hangsúlyozza, hogy a késedelem indokául felhozott földrengés 1999 szeptemberében volt, tehát négy hónappal 1999. december 31., a beruházási terv megvalósítási határidejének lejárta előtt. 1999 végén a HSY a beruházási tervnek csak egy kis részét valósította meg. Ez azt mutatja, hogy a HSY már a földrengés előtt is több ízben jelentős késedelembe került a terv megvalósítását illetően, és akkor sem tudta volna idejében teljesíteni a beruházási programot, ha a földrengésre nem kerül sor. Másfelől a HSY privatizációjára, amelyet az egyik késedelem indokául felhoztak, jóval 1999 vége után került sor, és így nem szolgálhat indoklásként arra, hogy a HSY nem tartotta be az N 401/97 határozatot. Végül az Elefsisi Hajógyár azt állítja, hogy a HSY azáltal, hogy államilag garantált hitelt, valamint a szokásos piaci feltételektől eltérő feltételekkel nyújtott hitelt vett fel, megsértette az N 401/97 határozatban rögzített feltételeket. Ebből következően ezt a kiegészítő támogatást, valamint a beruházási támogatást vissza kell téríteni.

- (83) A HSY ugyanazokat az észrevételeket nyújtotta be, mint Görögország: ezek összefoglalása a következő részben található.

4.1.4. Görögország észrevételei

- (84) 2004. október 20-án kelt levelükben a görög hatóságok megerősítik azt, hogy eredetileg 1999. december 31-ére tűzték ki a beruházási terv befejezésének határidejét. 1999 decemberében kerítették sort a terv megvalósításának ellenőrzésére, amely a HSY által 1999. június 30-ig eszközölt ráfordításokra terjedt ki. Megállapították, hogy a ráfordítások 2,7 milliárd drachmát (8,1 millió EUR-t) tettek ki, amely a beruházási terv összes ráfordításának mindössze 17,7 %-a. 2001. június 27-én a görög hatóságok 2001. december 31-ig adtak haladékot a beruházási terv befejezésére, tekintettel arra, hogy az 1999. szeptember 7-i földrengés károkat okozott a hajógyár létesítményeiben, amelyek hátráltatták a beruházási terv megvalósítását. 2001. december 28-án kelt határozatukban a görög hatóságok újabb haladékot adtak 2002. június 30-ig, mivel a 2001 januárjában kezdődött (és végül 2002. május 31-én befejeződött) privatizációs eljárás a beruházási terv befagyasztását tette szükségessé. 2002 májusában, amikor a görög hatóságok másodszor is sort kerítették a terv ellenőrzésére, megállapították, hogy 2001. december 31-ig a HSY 9,8 milliárd drachma

(28,9 millió EUR) ráfordítást használt fel, amely a beruházási terv összes ráfordításának 63 %-a. A 2002. június 14-én kelt határozat 2004. december 31-ig adott újabb haladékokat. 2003. július 23-i határozatukban a hatóságok módosítást hagytak jóvá a beruházási tervet illetően. Ezzel kapcsolatban a társaság kérte, hogy töröljenek bizonyos ráfordításokat, amelyeket a második ellenőrzés alkalmával igazoltak. E ráfordítások olyan beruházásokkal kapcsolatos előlegek voltak, amelyek a vállalat döntése alapján nem kerültek be a beruházási tervbe. Ennek következtében a második ellenőrzés során igazolt összes ráfordítás 23,3 millió EUR-ra, azaz a teljes támogatás 50,75 %-ára csökkent. 2004. június 30-án kelt levelében a hajógyár 2004. december 31-ig kért újabb haladékokat. A beruházási támogatást mind a mai napig nem fizették ki teljesen a hajógyárnak.

- (85) A görög hatóságok azt állítják, hogy amikor a haladékokat adták, jóhiszeműen úgy vélték, hogy a Bizottság jóváhagyó határozata által szabott kereteken belül jártak el, és azt is állítják, hogy már elnyert támogatásról volt szó, amelynél nincs szükség új értesítésre. Úgy vélték, gyakorlatilag elképzelhetetlen, hogy ne legyen lehetőség egy ilyen volumenű és léptékű beruházási terv határidejének meghosszabbítására, különös tekintettel arra, hogy a hajógyárnak nem volt tapasztalata az ilyen jellegű tervek megvalósításában, ahogyan azt a jóváhagyó határozatban maga a Bizottság is elismerte. Azt is állítják, hogy értesítették a Bizottságot a haladékkal kapcsolatban 2002 novemberében. Ami a beruházási terv 2003-ban jóváhagyott módosítását illeti, az nem változtatta meg a jóváhagyott támogatás természetét, lényegét és rendeltetését. Csupán a megváltozott körülményekhez igazította a terv tartalmát: a hajógyár privatizációjához, az előre nem látható jellegű új szerződésekhez (tengeralattjárók), az 1999-es földrengéshez és a műszaki haladáshoz. Emellett a görög hatóságok nem látják, hogy a határidőmeghosszabbítások mennyiben befolyásolnák a támogatás lényegét és közvetve annak összeegyeztethetőségét. Végezetül pedig azt állítják, hogy a Bizottságnak a beruházási terv összeegyeztethetőségét a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás⁽⁶⁶⁾ (a továbbiakban: az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás) 52. pontja alapján kell értékelnie. A szóban forgó esetben a támogatást összeegyeztethetőnek kell minősíteni, tekintettel arra, hogy a felülvizsgált terv az életképesség visszaállításával ésszerű határidőn belül, 2004. június 30. előtt számol. A görög hatóságok legfőképp azt állítják, hogy a késedelemről nem a vállalat tehet, hanem annak oka *vis maior* (az 1999-es földrengés és a vállalat privatizációja) volt. Végül pedig nem került sor az „először és utoljára” elv megsértésére, mivel a támogatást meglévő szerkezetátalakítási terv adaptációja kapcsán kívánták igénybe venni.

- (86) Azzal kapcsolatban, hogy nem nyújtottak be éves jelentéseket a beruházási terv megvalósításáról, Görögország

úgy véli, hogy ez a körülmény nem eléggé jelentős ahhoz, hogy akadály legyen a terv módosításának.

4.1.5. Értékelés

4.1.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (87) Mielőtt sor kerülne az összeegyeztethetőség értékelésére a Szerződés 87. és 88. cikke alapján, meg kell vizsgálni, hogy alkalmazható-e a Szerződés 296. cikke. Ezzel kapcsolatban a Bizottság a következőket jegyzi meg. Először is, a beruházási tervet Görögország 1997-ben a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében előírt eljárás szerint jelentette be. Azáltal, hogy a támogatást közölte, Görögország elismerte, hogy a beruházási terv főleg a HSY polgári célú tevékenységével volt kapcsolatos (javítási és hajóépítési munkák), ha ugyanis a terv katonai célú tevékenységgel lett volna kapcsolatos, és nemzetbiztonsági szempontból fontos lett volna, Görögország akkoriban hivatkozhatott volna a Szerződés 296. cikkére, és nem lett volna köteles közölni a beruházási támogatást⁽⁶⁷⁾. Emellett Görögország nem vonta kétségbe a jóváhagyó határozatot, amelyben a Bizottság a közölt támogatást az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alapján értékelte. Végezetül pedig az eljárást indító határozatra adott válaszában Görögország nem hivatkozott a 296. cikkre. E körülmények elegendők annak megállapítására, hogy a beruházási terv nem érintette Görögország nemzetbiztonsági érdekeit, és a beruházási tervet finanszírozó minden támogatás vizsgálható a Szerződés 87. és 88. cikkének az állami támogatásokra vonatkozó szabályai alapján.

4.1.5.2. A támogatás visszaélésszerű használatának tényállása

- (88) Az alábbiakban sorra vesszük az eljárást indító határozatban megfogalmazott három aggályt.
- (89) A hitelek piaci feltételek alapján és állami garanciák nélkül történő felvételét előíró feltétel megsértése kapcsán a Bizottság úgy véli, hogy e feltétel megsértése a másodlagos intézkedések összeegyeztethetőségét érinti, és nem a beruházási támogatás összeegyeztethetőségét. Valójában e feltétel célja annak elkerülése, hogy többlettámogatásokat nyújtsanak a beruházási tervhez (azaz, hogy kizárható legyen a támogatáshalmaz, amely az N 401/97 határozatban megállapított támogatási intenzitás túllépéséhez vezet). Mindenesetre, amint e határozat további részében kifejtére kerül, más jogi szempontok alapján

a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a HSY-nak nyújtott állami garancia nem összeegyeztethető támogatás, és vissza kell téríteni. A hitelek esetében a Bizottság ugyancsak úgy ítéli meg, hogy a támogatási elem visszatérítendő. A támogatási elemek visszatérítése teszi lehetővé az eredeti állapot helyreállítását, és a HSY finanszírozási költsége nem lesz alacsonyabb a piaci költségnél. Ez azt jelenti, hogy ezen összegek visszatérítése révén elérhetővé válik az N 401/97 határozatban szereplő feltételben megfogalmazott cél, azaz további támogatások nyújtása ki lesz zárva annak révén, hogy a HSY a piacinál alacsonyabb költséggel jut finanszírozáshoz. Ennélfogva a Bizottság elutasítja az Elefsisi Hajógyár fentebb említett állítását, miszerint vissza kell téríteni nemcsak a hitelekben és a garanciában rejlő támogatási elemet, hanem az N 401/97 határozatban jóváhagyott beruházási támogatást is.

- (90) Az éves jelentések benyújtásának elmulasztásával kapcsolatban, amelyet az eljárást indító határozat tesz szóvá, a Bizottság úgy véli, hogy az éves jelentések benyújtásának elmulasztása önmagában véve nem minősül a támogatás visszaélésszerű használatának. Valójában ettől nem változnak meg sem a támogatás jellemzői, sem a hatása, és a beruházási program jellemzői sem. Azáltal azonban, hogy Görögország nem küldte meg idejében ezeket az információkat, és így nem tájékoztatta a Bizottságot a késedelmekről azok bekövetkezésének időpontjában, nem tette lehetővé a Bizottság számára, hogy a megfelelő időpontban döntson ezekről a kérdésekről. Ebből következően a jelentések hiánya azt vonja maga után, hogy Görögországot terheli annak bizonyítása, hogy a Bizottság jóváhagyta volna a beruházási terv megvalósítására szánt idő többszöri meghosszabbítását.
- (91) A beruházási terv megvalósításában tapasztalható késedellel kapcsolatban, amely a fő aggály volt az eljárást indító határozatban, a Bizottság a következő következtetésre jutott. Az N 401/97 határozatban a Bizottság támogatást hagyott jóvá a „szerkezetátalakítási tervhez kapcsolódó” beruházások támogatására a 90/684/EGK irányelv III. fejezete („Szerkezetátalakítási támogatások”) alapján. Mint a beruházási tervnek az N 401/97 határozatban közölt ismertetése mutatja, a beruházási terv voltaképpen nem csak érintőlegesen kapcsolódott a szerkezetátalakításhoz. Maga is egyike volt a szerkezetátalakítás két pillérének, mivel a megelőző években a hajógyár nem költött beruházásokra, és „az elavult és korszerűtlen berendezéseket új, korszerű technikára” kellett cserélnie. 2004. október 20-án kelt levelük 2.1. pontjában a görög hatóságok megerősítik, hogy a beruházási terv célja a HSY versenyképességének helyreállítása volt a termelékenység javítása és a korszerűsítés révén annak érdekében, hogy országos és nemzetközi szinten versenyképes legyen. Görögország egyébként megerősíti, hogy a cél az elavult

és használaton kívüli berendezések korszerű technikán alapuló berendezésekre történő cseréje volt. Így magából az N 401/97 határozatból, valamint Görögország leveleiből is következik, hogy a beruházási terv döntő szerepet játszott a szerkezetátalakítási tervben és a vállalat életképességének helyreállításában⁽⁶⁸⁾. Tekintettel arra, hogy „szerkezetátalakítási tervhez kapcsolódott”, és döntő jelentősége volt az életképesség visszaállításában, a beruházási terv megvalósítása nyilvánvalóan nem szenvedhetett jelentős késedelmet. Éppen ellenkezőleg: gyorsan kellett megvalósítani, hogy a vállalat életképességét helyre lehessen állítani. Ebből következően a Bizottság egy olyan beruházási terv érdekében hagyott jóvá támogatást, amelyet meghatározott időben kellett megvalósítani, és nem bármilyen, a jövőben megvalósítandó program támogatása volt a célja.

- (92) Ami a beruházási terv megvalósításának pontos idejét illeti, az N 401/97 határozat nem tartalmazza ennek ütemtervét. Az N 401/97 határozatban csupán az áll, hogy „a hajógyár az üzleti terv végén, 2000. évben nyeri vissza életképességét”. 2004. október 20-án kelt levelükben a görög hatóságok azt írják, hogy a támogatást nyújtó 1997. decemberi miniszteri rendelet szerint a beruházási tervet 1999. december 31-ig kell befejezni⁽⁶⁹⁾. Az N 401/97 határozatban azonban ez az időpont nem szerepel. A Bizottság arra a következtetésre jut, hogy az N 401/97 határozat szerint a beruházási tervet legkésőbb 2000 végéig be kellett fejezni.
- (93) A fentiek alapján a Bizottság azt a következtetést vonja le, hogy a 2000. december 31-i határidő betartása fontos volt a beruházási terv sikeréhez. Arról nem is beszélve, hogy egy jóval 2000 után megvalósuló beruházás aligha minősülhetett volna az N 401/97 határozatban ismertetett szerkezetátalakítási tervhez kapcsolódónak, amint azt a 90/684/EGK irányelv előírja.
- (94) Az N 401/97 határozat itt közölt elemzése után a Bizottságnak mérlegelnie kell, hogy mennyiben engedélyezett volna hosszabbítást a megvalósítási időszakra, ha Görögország ilyen értelmű kérelmet nyújtott volna be, és szabályszerűen értesítette volna a Bizottságot a késedelmekről. 1999. szeptemberében földrengésre került sor, amely a hajógyár következő létesítményeiben okozott károkat: falszerkezetek, tetőszerkezetek, ablaktáblák, három épület tartószerkezete, csővezetékek, elektromos hálózat, mólók és daruk sínjei. Görögország azt állítja, hogy a földrengés miatt a hajógyár kénytelen volt szüneteltetni a beruházási tervet, hogy figyelmét a károk helyreállítására összpontosítsa.
- (95) A késedelmet a földrengéssel magyarázva a hajógyár 2000 novemberében először kért haladékot a beruházási terv befejezésére 2001. december 31-ig. Felmerül

a kérdés, hogy a Bizottság helyt adott volna-e ennek a kérelemnek, ha benyújtották volna hozzá. A Bizottság rámutat arra, hogy ha az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 52. pontja szerint járt volna el, nem hagyta volna jóvá az első hosszabbítást, tekintettel arra, hogy az 1997-ben jóváhagyott szerkezetátalakítási terv nyilvánvalóan nem lett volna elegendő ahhoz, hogy a 2000. novemberi állapotnak megfelelően állítsa helyre a vállalat életképességét, valamint tekintettel arra is, hogy akkoriban nem létezett más, az életképesség helyreállítását lehetővé tévő szerkezetátalakítási terv. A Bizottság azonban kétli, hogy az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 52. pontja szerint járt volna el, mivel a támogatást nem ezen iránymutatás alapján hagyta jóvá, nem került sor a terv tartalmának „módosítására”, hanem csak a beruházások befejezési határidejének meghosszabbítására, és az N 401/97 határozat, valamint a 90/684/EGK irányelv szerint nem voltak egyértelmű rendelkezések a beruházások határidejének módosítására vonatkozóan. Mivel pedig egy nagy földrengés olyan rendkívüli esemény, amelynek bekövetkeztéért sem a hajógyár, sem a görög hatóságok nem tehetőek felelőssé, és amely nem áll kapcsolatban a gazdasággal és az üzleti tevékenységgel, a Bizottság minden valószínűség szerint úgy vélte volna, hogy indokolt lehet néhány hónapos késedelem. Emellett egy beruházási terv megvalósítása nehéz feladat, amelyhez szükség lehet néhány további hónapra. Következésképp, noha az egyéves hosszabbítás tetemesnek számít, feltételezhető, hogy a Bizottság adott esetben elfogadta volna.

(96) A görög hatóságok által adott második hosszabbítás esetében Görögország és a HSY a hajógyár privatizációját hozták fel indokul, amelynek tartama alatt a beruházási tervet befagyasztották ⁽⁷⁰⁾. Ez azt jelentette, hogy a beruházási program megvalósításának késedelme a megvalósítás felfüggesztésére irányuló tudatos döntés következménye volt. A Bizottság semmi szín alatt nem hagyhatja jóvá egy beruházási program megvalósítási idejének meghosszabbítását, ha tudatos döntés alapján egynél több negyedéven át kívánják szüneteltetni a megvalósítását. A fentebb levont következtetés szerint a szerkezetátalakítási program megvalósítási ütemtervének betartása döntő jelentőségű volt. A Bizottság egy adott időpontban megvalósítandó adott szerkezetátalakítási tervhez hagyott jóvá támogatást. Kiegészítő szempontként a Bizottság megjegyzi, hogy ha a 2001. december 31. utáni hosszabbításoknak helyt adott volna, a szerkezetátalakítási időszak olyan hosszúra nyúlt volna, hogy az ezen időpont után megvalósult beruházások már nem minősülnek a még 1996-ban elkezdett szerkezetátalakításhoz – a 90/684/EGK irányelv értelmében – „kapcsolódó” beruházásnak. Az 1997-ben jóváhagyott szerkezetátalakítási program nem bizonyult elegendőnek a hajógyár 2001 utáni nehéz pénzügyi helyzetének kezelésére.

Ráadásul 2001–2002-ben jelentős szerkezetátalakítási intézkedéseket alkalmaztak, amelyek újak voltak, és nem szerepeltek az N 401/97 határozatban ismertetett szerkezetátalakítási tervben (például a dolgozói állomány további csökkentése). A fentiek alapján a Bizottság úgy véli, hogy nem hagyta volna jóvá a beruházási időszak 2001. december 31-én túli meghosszabbítását.

(97) Ebből következően a Bizottság úgy véli, hogy a 2001. december 31. után eszközölt beruházási ráfordításokra felhasznált összes támogatás kívül esik az N 401/97 határozat hatályán.

(98) Görögország azt állítja, hogy a támogatások az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás alapján még akkor is összeegyeztető szerkezetátalakítási támogatásnak minősülnek, ha a Bizottság úgy ítéli meg, hogy nem esnek az N 401/97 határozat hatálya alá. Ebből következően a Bizottságnak meg kell vizsgálnia, hogy a HSY által 2001. december 31. után eszközölt beruházási ráfordításokra felhasznált támogatások összeegyeztethetőek minősíthetők-e. A Bizottság leszögezi, hogy a HSY minden kétséget kizáróan nehéz helyzetben levő vállalat volt 2001. december 31. után. Az előző években felhalmozott veszteség például olyan jelentős volt, hogy saját tőkéje negatív lett. Ebből következően a vállalatnak nyújtott minden támogatást – különösen, ha azt elavult berendezések korszerűsítésére szánták – szerkezetátalakítási támogatásnak kellene tekinteni. Ugyanakkor azonban a Bizottság úgy véli, hogy a vállalat nem tartotta be a támogatások igénybevételére az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatásban szabott feltételeket. Megsértették például az iránymutatás 48. pontjában foglalt „először és utoljára” feltételt, mivel Görögország az 1997. decemberi miniszteri rendeletben már nyújtott szerkezetátalakítási támogatást a HSY-nak. Valójában az N 401/97 határozatban jóváhagyott beruházási támogatás a 90/684/EGK irányelv értelmében vett szerkezetátalakítási támogatás volt az N 401/97 határozat szerint is. Az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 48. pontja „rendkívüli, előre nem látható, a vállalkozásnak fel nem róható okból felmerült körülmények” esetén megenged eltérést az „először és utoljára” feltételtől. A Bizottság nem lát olyan rendkívüli, előre nem látható, a vállalkozásnak fel nem róható okból felmerült körülményeket, amelyek indokolnák szerkezetátalakítási támogatások nyújtását a 2001. december 31. után eszközölt beruházási ráfordításokra. Az 1999. szeptemberi földrengés a fentebb közölt okfejtés alapján indokoltá tehet korlátozott idejű késedelmet a beruházási terv megvalósításában. Ugyanakkor azonban nem tekinthető a beruházási terv 2001. december 31. utáni

megvalósításában tapasztalható késedelem okának. Ami a tervnek a privatizációs eljárás alatti befagyaszását illeti, az nem felel meg a „rendkívüli, előre nem látható, a vállalkozásnak fel nem róható okból felmerült körülmények” meghatározásának. Görögország azt állítja, hogy nem sérült az „először és utoljára” elve, mivel a támogatás nyújtására már létező szerkezetátalakítási terv adaptációja kapcsán kerülne sor. A fentiekben részletesen kifejtett okok miatt a Bizottság úgy véli, hogy a 2001. december 31. után megvalósult beruházások nem részei az N 401/97 határozatban ismertetett beruházási tervnek. Nem beszélve arról, hogy az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 52. pontja szerint „a felülvizsgált tervnek mindig ésszerű időn belül kell előírnia az életképesség helyreállítását”. Az eredeti terv szerint a hajógyárnak 2000-ig vissza kellett volna nyernie az életképességét. Következésképp a Bizottság szerint az életképesség 2004 júniusára tervezett helyreállítása túlságosan nagy késedelem az eredeti tervhez képest, és túllépi az ésszerű időbeli határokat. Végül pedig a Bizottság megjegyzi, hogy a szerkezetátalakítási idő ilyen mértékű módosításának elfogadása az „először és utoljára” feltétel megkerülését jelentené.

- (99) A fentiekből következően a Bizottság úgy véli, hogy a 2001. december 31-ig megvalósult beruházási ráfordításokra felhasznált és az N 401/97 határozatban ismertetett beruházási tervvel kapcsolatos támogatások úgy tekinthetők, hogy ezen határozat hatálya alá tartoznak. Az összes többi támogatás kívül esik az N 401/97 határozat hatályán. Nem beszélve arról, hogy a HSY egyéb beruházási ráfordításaira felhasznált bármilyen más támogatások nem egyeztethetők össze a közös piaccal. Mivel Görögország nyilatkozatba adta, hogy a beruházási támogatást még nem folyósították a HSY-nak, a támogatást nem kell visszafizettetni a HSY-val.

4.2. 1999-ben nyújtott, 4,67 milliárd drachma (13,72 millió EUR) összegű államilag garantált hitel (I2 intézkedés)

4.2.1. Az intézkedés ismertetése

- (100) Görögország szerint ezt a nyolc éves futamidejű, 4,67 milliárd drachma (13,72 millió EUR) összegű hitelt az ETVA nyújtotta a beruházási terv finanszírozására⁽⁷¹⁾. 1999. december 8-án kelt határozatában a kormány garanciát nyújtott hozzá, amely után éves garanciadíjként 100 bázispontot számolt fel. A hitelszerződés megkötésére 1999. december 29-én került sor, és a HSY-nak attól az időponttól kezdve több részletben 2000. október 26-ig összesen 12,76 millió EUR összeg került kifizetésre⁽⁷²⁾. A kamatláb ATHIBOR (2001. január 1-jétől EURIBOR) plusz 25 bázispont volt. 2002. május 31-én az állami garanciát és a hitelt 2009. június 30-ig meghosszabbították, és a kamatláb 100 bázisponttal emelkedett. A tőketörlesztés első részletét 2003 decemberében fizették ki.

4.2.2. Az eljárás indításának okai

- (101) Az eljárást indító határozatban az áll, hogy az állami garancia adott esetben állami támogatásnak minősül, amelynek összeegyeztethetősége kétséges. Arról nem is beszélve, hogy – függetlenül attól, hogy a garancia összeegyeztethető támogatásnak minősül-e vagy sem – az N 401/97 határozat szerint a beruházási terv finanszírozásához rendes piaci körülmények között, állami garancia-vállalás nélkül kell banki hiteletet előteremteni. Ebből is látható, hogy ez a határozat eleve tiltotta az állami garanciák igénybevételét.

4.2.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (102) Az Elefsisi Hajógyár a következő észrevételeket tette az I2, I3 és I4 intézkedéssel kapcsolatban. Emlékeztet arra, hogy az N 401/97 határozat értelmében a HSY finanszírozását szolgáló banki hiteletet rendes piaci körülmények között, állami garanciavállalás nélkül kellett előteremteni. Bizonyítható, hogy a három hitel egyikét sem piaci versenyfeltételek mellett nyújtották. Először is, ezeket a hiteletet 1999 végétől kezdődően nyújtották, amikor a HSY pénzügyi helyzete katasztrofális volt, és az a veszély fenyegetett, hogy visszavonják a társaság működési engedélyét. Másodszor, a hiteletet akkor nyújtották, amikor nyilvánvaló volt, hogy a HSY-nak sem a szerkezetátalakítási/beruházási tervet nem sikerült megvalósítania, sem az N 401/97 határozat feltételeit nem tudja betartani. Harmadszor, tekintettel egyfelől a vállalat katasztrofális pénzügyi helyzetére, másfelől arra, hogy a hitelekre nem piaci versenyfeltételek mellett nyújtottak biztosítékot, a HSY nem lett volna képes ezeket a hiteletet a magángazdaságból biztosítani.

4.2.4. Görögország észrevételei

- (103) A görög hatóságok (és a HSY) azt állítják, hogy az állami garancia nem minősül állami támogatásnak, és azt szokásos piaci feltételek mellett nyújtották. Elemzésüket a következő körülményekre alapozzák:

— A hajógyár bármely más banktól is felvehetett volna hasonló hitelt más, az állami garanciától eltérő biztosítékok fejében. Például biztosítékként felkínálhatta volna követelések engedményezését jelentősebb szerződésekből vagy vagyontárgyakra terhelt jelzálogot.

— Az 1 %-os éves garanciadíj a piaci ár. Emellett nem szelektív, mivel a görög állam az adott időszakban számos garanciát adott, még hozzá bizonyos esetekben jóval alacsonyabb garanciadíjjal.

— Még ha a Bizottság úgy véli is, hogy a garanciadíj a piaci kamatláb alatt volt, a görög állam szabadpiaci magánbefektetőként járt el, tekintettel arra, hogy részvényese volt (az ETVA-n keresztül) a HSY-nak, és kedvezményezettje lett volna annak, ha a vállalat jövedelmezősége a beruházási terv nyomán helyreáll.

— Az a körülmény, hogy a hitelfelvétel célja egy, a Bizottság által jóváhagyott beruházási terv finanszírozása volt, kellő súlyú indok lehetett arra, hogy a hitelező bank és a kezes úgy vélje, a HSY képes lesz visszafizetni a hitelt.

— A hiteltörlesztés szabályosan folyik, és fizetik a garanciadíjat.

4.2.5. Értékelés

4.2.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (104) Mielőtt a Szerződés 87. cikke alapján sor kerülne a támogatás összegegyeztetőségének értékelésére, meg kell vizsgálni, hogy mennyiben alkalmazható a Szerződés 296. cikke. A Bizottság rámutat arra, hogy a támogatást nyújtó határozat értelmében a HSY köteles volt a garantált hitelt, valamint az eljárást indító határozatban érintett másik két hitelt (az I3 és I4 intézkedést) a beruházási terv finanszírozására fordítani⁽⁷³⁾. Mint az I1 intézkedés értékelésének következtetéseiből leszögezük, a beruházási terv nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá. A Bizottság ennél fogva úgy véli, hogy erre a három, a beruházási terv finanszírozására szánt hitelre az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazandók, és nem esnek a Szerződés 296. cikkének hatálya alá.

4.2.5.2. Támogatás megléte

- (105) Mindenekelőtt ellenőrizni kell, hogy az állami garancia megfelel-e azon feltételeknek, amelyeket az állami támogatással szemben a Szerződés 86. cikkének (1) bekezdése támaszt.
- (106) Annak érdekében, hogy értékelje a támogatási elem meglétét az e határozatban vizsgált különféle garanciákban, a Bizottság felhasználja az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a garanciák formájában nyújtott állami támogatásokra való alkalmazásáról szóló bizottsági közleményt⁽⁷⁴⁾ (a továbbiakban: a garanciákról szóló közlemény), amelyet 2000 márciusában tettek közzé. Mint ennek az 1.4. része leszögezi, a közlemény nem jelent változást a politikában, csupán részletesebben fejt ki azt a módszert, amelyet a Bizottság addig is alkalmazott a garanciák értékelésére. Ebből következően a garanciákról szóló közleményben meghatározott elvek a 2000 márciusa előtt nyújtott garanciák értékelésére is használhatók. E következtetésre támaszkodva a Bizottság a garanciákról szóló közleményt használta fel az I2 intézkedés értékelésére. Görögország nem emelt kifogást ennek az elvnek az alkalmazása ellen. Sőt, maga Görögország is alkalmazta ezt az I2 intézkedés értékelésére⁽⁷⁵⁾.
- (107) Először is ahhoz, hogy egy intézkedés a 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá essen, állami forrásokat kell tartalmaznia. Az I2 intézkedés esetében ez teljesül, hiszen

a szóban forgó garancia nyújtásával a görög állam állami forrásokat kockáztatott.

- (108) Másodszor meg kell állapítani, hogy az intézkedés szelektív-e. Görögország azt állítja, hogy a görög állam számos esetben adott más vállalatoknak is garanciát 1 %-os díj ellenében. A Bizottság úgy véli, hogy ez a körülmény nem bizonyítja azt, hogy az intézkedés általános jellegű volt. Egy intézkedés akkor minősül általános jellegűnek, ha a tagállamban működő összes gazdálkodó egység esetében alkalmazható. Azonos feltételek mellett alkalmazandónak kell lennie az összes vállalkozás esetében, és hatóköre *de facto* nem korlátozható például azzal, hogy alkalmazása az állam mérlegelési jogkörétől függ, illetve egyéb, a gyakorlati hatását korlátozó szempontokkal. Ebből következően a vizsgált intézkedés nem tekinthető általános jellegűnek. Abból, hogy egyes vállalatok állami garanciát kaptak, nem következik, hogy minden vállalat kaphatott volna ilyen garanciát. Görögország nem bizonyította, hogy az állami garanciavállalás azonos feltételek mellett alkalmazható valamennyi gazdasági egység esetében. Emellett a Görögország által benyújtott jegyzékben szereplő vállalatok között sok az állami vállalkozás, illetve a katonai tevékenységet folytató vállalkozás. Ebből láthatóan magánvállalatok a szokásos tevékenységük finanszírozására nem kaphattak volna ilyen garanciát. Görögország ráadásul nem közli azt a jogalapot, amely alapján 1999. december 8-án a pénzügyminiszter a garancia nyújtásáról döntött. A jogalap valószínűleg a 2322/1995. számú törvény volt, amely szelektív intézkedés, miként azt a K12b intézkedés kapcsán kifejtik.

- (109) Harmadszor, bizonyítani kell az előny meglétét. A garanciákról szóló közlemény 2.2.2. pontja értelmében, tekintettel arra, hogy a garanciát a hitelyújtás előtt adták, és nem utólag, nem áll fenn a hitelezőnek nyújtott támogatás vétele. Ebből következően a vizsgálatnak a hitelfelvevőnek nyújtott támogatásra kell irányulnia, összhangban a garanciákról szóló közlemény 2.1.1. pontjával. Görögország azt állítja, hogy nincs előny, tekintettel arra, hogy a HSY kaphatott volna hasonló hitelt akkor is, ha az állami garancia helyett más biztosítékokat kínált volna a banknak. A Bizottság úgy véli, hogy nem szükséges azt vizsgálnia, hogy más biztosítékok felkínálása esetén a HSY megkaphatta volna-e ezt a hitelt. A Bizottságnak azt kell értékelnie, hogy a görög állam által végrehajtott adott ügylet – hitelgarancia nyújtása biztosíték nélkül – elfogadható lett volna-e egy szabadpiaci magánbefektető számára. Hitelgarancia nyújtása vagyontárgyakon alapított zálogjog vagy követelések engedményezésének fedezete mellett másfajta ügylet. A garanciákról szóló közlemény 2.1.1. pontja kimondja, hogy az állami garancia egyik lehetséges előnye abban áll, hogy „kevesebb biztosíték felkínálását” teszi lehetővé a hitelfelvevő számára. Továbbá, még ha helyénvaló lenne is értékelni annak lehetőségét, hogy mennyiben lehetne finanszírozáshoz jutni több biztosíték felkínálásával, a Bizottság e határozat 3.1. szakaszában már arra a következtetésre

jutott, hogy 1999. június 30. után a HSY nem kapott hitelt vagy garanciát magánbanktól, még akkor sem, ha valamilyen biztosítékot kínált volna fel a banknak. A Bizottság arra a következtetésre jut, hogy mivel az állami garanciát 1999 decemberében nyújtották, előnyt jelentett a HSY számára, hiszen olyan finanszírozáshoz juttatta a vállalatot, amelyet az a piacról nem kaphatott volna meg.

- (110) Görögország azt is állítja, hogy az 1 %-os garanciadíj volt az uralkodó piaci ár, és ezért az nem nyújt előnyt. A Bizottság rámutat arra, hogy Görögország nem nyújtott be olyan piaci adatokat, amelyek azt bizonyítanák, hogy a bankok hajlandóak lettek volna ilyen garanciadíj fejében garanciát nyújtani. Görögország csupán azokról a garanciákról nyújtott be jegyzéket, amelyeket a görög állam biztosított azonos garanciadíj mellett ugyanabban az időszakban. A Bizottság nem érti, hogy az állami garanciáknak ez a jegyzéke hogyan bizonyítja azt, hogy a HSY-nak felszámított garanciadíj összhangban van a piaci feltételekkel, és nem minősül állami támogatásnak. A jegyzék nem tekinthető „olyan állami támogatási rendszernek, amely nem minősül állami támogatásnak a 87. cikk (1) bekezdése szerint”, ugyanis a HSY-nak nyújtott garancia tanúsága szerint a garanciákról szóló közlemény 4.3. szakaszában foglalt feltételek közül többet nem teljesít. Arról nem beszélve, hogy még ha az 1 %-os garanciadíj összhangban lenne is más (egészséges) vállalkozások piaci feltételeivel, akkor sem lenne automatikusan összhangban egy olyan, nehéz helyzetben levő vállalkozás piaci feltételeivel, mint amilyen a HSY.
- (111) Ami azt az érvt illeti, miszerint a piaci árnál alacsonyabb garanciadíj igenis elfogadható lenne egy magánbefektető számára hasonló helyzetben, mivel a görög állam részvényese volt a HSY-nak, a Bizottság már elutasította ezt a határozat 3.1. szakaszában.
- (112) A 3.1. szakaszban került sor annak kifejtésére is, hogy 1999. június 30-án elegendő információ állt rendelkezésre ahhoz, hogy levonható legyen a következtetés: a HSY nem tudott elég hajóépítési szerződést kötni ahhoz, hogy életképessége helyreálljon, és 1999-ben és 2000-ben komoly veszteségekre kellett számítnia. Ebből következően, bár az a körülmény, hogy a hitelt egy, a Bizottság által 1997-ben jóváhagyott beruházási terv finanszírozására szánják, 1997-ben és 1998-ban még megnyugtató volt egy esetleges hitelezőt, 1999 decemberében már nem nyugtató volt meg egy bankot, tekintettel arra, hogy az üzleti terv nyilvánvalóan kudarcot vallott. Görögország ezzel kapcsolatos érvelését tehát el kell utasítani.
- (113) Végül pedig, ami azt a Görögország által említett körülményt illeti, hogy a hitel törlesztése a szerződéses feltételeknek megfelelően folyik, a Bizottság nem érti, hogy ez mennyiben szolgálhat annak bizonyítékául, hogy egy magánbank is nyújthatta volna a szóban forgó hitelt. Valójában a lényeges szempont a vállalat helyzete és a rendelkezésre álló információk a garancia nyújtásának idején⁽⁷⁶⁾. Kiegészítő érvként a Bizottság megjegyzi, hogy összhangban a garancia nyújtásának idején rendelkezésre álló és a hajógyár számára a rákövetkező években komoly veszteségeket kilátásba helyező információkkal, a hajógyár valóban tetemes veszteségeket könyvelt el a rákövetkező években, amelyek következtében saját tőkéje erősen negatív szintre csökkent. Emellett a HSY kizárólag a folyamatos állami támogatásoknak köszönhetően maradt életben (és volt képes törleszteni a hitelt).
- (114) Ezen okoknál fogva a Bizottság úgy véli, hogy az intézkedés előnyhöz juttatja a HSY-t.
- (115) E szelektív előny versenytorzulást idéz elő, mivel olyan időszakban nyújtott finanszírozást a HSY-nak, amikor a vállalat egyfelől nem talált volna finanszírozást a piacon, másfelől pedig nehéz helyzetben volt. Ebből következően az intézkedés hozzájárult a HSY életben tartásához és tevékenysége finanszírozásához. Tekintettel arra, hogy a HSY versenytársai közül egyesek más tagállamokban találhatóak⁽⁷⁷⁾, a szóban forgó versenytorzulás érinti a tagállamok üzleti kapcsolatait is⁽⁷⁸⁾.
- (116) Tekintettel arra, hogy kimeríti a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdésében foglalt összes feltételt, a garancia állami támogatásnak minősül. Mivel pedig a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltétel megsértésével előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogosulatlannak minősül.
- (117) Tekintettel arra, hogy a Bizottság az imént bizonyította, hogy a HSY-nak nyújtott szelektív előny torzulást idéz elő a versenyben és az üzleti kapcsolatokban, a következőkben – a további intézkedések elemzése során – a Bizottság nem ismétli meg a verseny és az üzleti kapcsolatok torzulásának kimutatására irányuló elemzést.
- 4.2.5.3. A támogatás összeegyeztethetősége
- (118) Ami a Szerződés 87. cikkének (2) és (3) bekezdése szerinti összeegyeztethetőséget illeti, a Bizottság leszögezi, hogy a 87. cikk (2) bekezdése és a 87. cikk (3) bekezdése b) és d) pontjaiban foglalt egyik rendelkezés alkalmazására sem kerül sor. Ami a 87. cikk (3) bekezdésének a), c) és e) pontja szerinti összeegyeztethetőséget illeti, 1999. január 1-jétől a hajógyártáshoz nyújtott támogatásokat a hajógyártáshoz nyújtott támogatások új szabályainak megállapításáról szóló, 1998. június 29-i 1540/98/EK tanácsi rendelet⁽⁷⁹⁾ (a továbbiakban: 1540/98/EK rendelet) szabályozza. Tekintettel arra, hogy a garantált hitel egy szerkezetátalakítási terv részét képező beruházási terv finanszírozására szánták, és tekintettel arra is, hogy a HSY nehéz helyzetben levő vállalat volt, az állami garanciát az 1540/98/EK rendelet 5. cikke alapján kell értékelni. Nyilvánvaló, hogy az intézkedés nem felel meg az ebben a cikkben meghatározott feltételeknek. Az 5. cikk azt írja, hogy a szerkezetátalakítási

támogatások „kivételesen összeegyeztethetőnek tekinthetők a közös piaccal, ha betartják a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló általános közösségi iránymutatást”. A támogatás nyújtásának időpontjában érvényes iránymutatás az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás volt, amelyet 1999. október 9-én tettek közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ⁽⁸⁰⁾, és ugyanazon a napon lépett hatályba. A támogatás jóváhagyási feltételei közül, amelyeket ezen iránymutatás 3.2.2. szakasza ír elő, több nem teljesül. Így például a b) feltétel – „Az életképesség helyreállítása” – kapcsán a Bizottság rámutat arra, hogy az állami garanciát olyan beruházási terv finanszírozására használták fel, amely egy, a HSY hosszú távú életképességének helyreállítására 1999. decemberében már teljességgel alkalmatlan szerkezetátalakítási terv része volt. A d) feltétel – „A támogatásnak a szükséges minimumra történő korlátozása” – kapcsán a Bizottság már az N 401/97 határozatban úgy döntött, hogy az állami támogatás felső határa a beruházási költség 50 %-a lehet, és a további 50 %-ot a részvényesektől származó forrásokból és piaci feltételek mellett felvett bankhitelekből kell finanszírozni. Ebből következően nem nyújtható további támogatás a tervhez, mert ebben az esetben túllépnék az 50 %-ban meghatározott maximális támogatási intenzitást. Emellett az állami garancia nyújtása során megsértették az „először és utólag” elvét is, amelyet az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 3.2.3. szakasza ír elő, tekintettel arra, hogy az N 401/97 határozatban a Bizottság beruházási támogatás nyújtását hagyta jóvá, amely a 90/684/EGK irányelv értelmében egyfajta szerkezetátalakítási támogatásnak minősül. Ezt a támogatást az 1997. decemberi miniszteri rendeletben nyújtották a HSY-nak (de, mint e határozat (84) preambulumbekzdésében ismertetésre került, Görögország azt állítja, hogy még nem fizették ki a HSY-nak).

(119) Ezen okoknál fogva a Bizottság úgy véli, hogy az állami garancia jogosulatlan és összeegyeztethetetlen támogatás, amelyet vissza kell téríteni. Ha e határozat elfogadásakor még nem került sor az átadására, az állami támogatást haladéktalanul le kell állítani. Ez azonban nem lesz elég az állami segély nélküli állapot visszaállítására, ugyanis a HSY éveken át volt kedvezményezettje egy olyan hitelnek, amelyhez a görög állam közbenjárása nélkül nem juthatott volna hozzá. Ezen előny visszanyeréséhez a Bizottság az e határozat 3.1. szakaszában levont következtetéssel összhangban úgy véli, hogy a garanciával biztosított évekre a garantált hitel összköltségének (kamatláb plusz garanciadíj) és a 600 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatlábnak a különbözetét kell visszatérítenni.

(120) A Bizottság úgy véli, hogy ilyen módon helyreállítható az állami garancia nélküli állapot. Ezáltal megszűnik az állami garanciák nyújtására és a piacinál alacsonyabb

kamatlábbal történő finanszírozásra vonatkozó, az N 401/97 határozatban foglalt tilalom sérelme.

4.3. 1999-ben nyújtott, 1,56 milliárd drachma (4,58 milliárd EUR) összegű hitel (I3 intézkedés)

4.3.1. Az intézkedés ismertetése

(121) 1999-ben a HSY 1,56 milliárd drachma (4,58 milliárd EUR) összegű hitelt kapott az ETVA-tól, amely biztosítékként jogot szerzett az N 401/97 határozattal jóváhagyott beruházási támogatás első részletének folyósítása felett. A hitelszerződés megkötésére 1999. július 28-án került sor, és a hitelt másnap teljes egészében kifizették a HSY-nak. Futamideje eredetileg 2001. március 31-ig tartott. Többszöri hosszabbítás után törlesztése 2004. augusztus 2-án fejeződött be. A kamatláb ATHIBOR (2001. január 1-jétől EURIBOR) volt plusz 100 bázispont ⁽⁸¹⁾.

4.3.2. Az eljárás indításának okai

(122) Az eljárást indító határozatban a Bizottság megemlíti, hogy a hitel olyan támogatásnak minősülhet, amelynek összeegyeztethetősége kétséges. Emellett, ha bizonyítást nyerne, hogy a hitelt állami garancia biztosította, az intézkedés megsértene az N 401/97 határozatot, amely előírta, hogy a beruházási terv finanszírozásához rendes piaci körülmények között nyújtott bankhiteleket kell felvenni állami garancia nélkül.

4.3.3. Az érdekelt felek észrevételei

(123) Az I2 intézkedéssel kapcsolatban korábban benyújtott észrevételein túlmenően az Elefsisi Hajógyár azt állítja, hogy az I3 és I4 intézkedést akkor alkalmazták, amikor nyilvánvaló volt, hogy a HSY sem a szerkezetátalakítási/beruházási tervet nem valósította meg, sem az N 401/97 határozat feltételeit nem tartotta be, és ezért jelentős kockázata volt annak, hogy a hitelek fejében nyújtott biztosíték – a jóváhagyott beruházási támogatás kifizetése – jogosulatlan volt, és ebből következően érvénytelen és alkalmazhatatlan.

4.3.4. Görögország észrevételei

(124) A görög hatóságok (és a HSY) azt állítják, hogy a hitelt piaci feltételek mellett nyújtották. A kamatláb hasonló volt ahhoz a kamatlábnak, amellyel az ETVA más vállalkozásoknak nyújtott bizonyos hiteleket ugyanabban az időszakban. A HSY bármely más banktól is felvehetett volna hitelt, de érthető módon az ETVA-t részesítette előnyben, amely részvényese volt. Emellett a beruházási támogatás első részletével kapcsolatos követelések engedményezése, amelyet biztosítékként ajánlott fel, bármely bank számára elfogadható lett volna. Végül pedig Görögország rámutat arra, hogy a hitelt teljes összegben visszafizették a banknak.

4.3.5. Értékelés

4.3.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (125) A Bizottság az I2 intézkedés értékelése során már arra a következtetésre jutott, hogy az I3 intézkedés nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá. Ennélfogva az állami támogatásokra vonatkozó szabályok szerint kell értékelni.

4.3.5.2. Támogatás megléte

- (126) Mindenekelőtt a Bizottság rámutat arra, hogy a hitelt az ETVA adta állami garanciavállalás nélkül.

- (127) Ami az intézkedés szelektivitását illeti, Görögország megjegyzi, hogy más vállalatok is kaptak hasonló kamatlábakkal hitelt az ETVA-tól. Csakhogy, amint azt az I2 intézkedés értékelése során már kifejtettük, egy intézkedés csak akkor tekinthető általános jellegűnek, ha szigorú feltételeknek tesz eleget, de ezek a feltételek ebben az ügyben nyilvánvalóan nem teljesülnek. Példának okáért az intézkedést nem azonos feltételekkel alkalmazzák az összes vállalat esetében, hiszen különféle hitelfelvevők esetében különböző kamatlábakat alkalmaznak, attól függően, hogy az ETVA a mindenkori hitel megadása mellett dönt-e vagy sem, és attól függően, hogy milyen feltételeket szab. Ebből következően az intézkedés szelektív.

- (128) Ami azt a kérdést illeti, hogy létezett-e előny, a Bizottság rámutat arra, hogy a hitelt 1999. június 30. után nyújtották, amikor a vállalat már nem tudott kilépni a hitelpiacra, amint az e határozat 3.1 szakaszában már kifejtésre került. Az a körülmény, hogy az ETVA hasonló kamatlábat alkalmazott más vállalatoknak nyújtott hiteleinél ugyanebben az időszakban, nem bizonyítja, hogy az adott kamatláb egy magánbank számára is elfogadható lett volna hasonló feltételek mellett. Először is, az a kamatláb, amelyet egy magánbank kér valamely hitel után, a hitelfelvevő fizetőképességétől függ. Görögország nem bizonyította, hogy a jegyzékben feltüntetett többi hitelfelvevő is ugyanolyan fizetéseképtelenségi kockázatnak volt kitéve, mint a HSY. A Bizottság emlékeztet arra, hogy a HSY helyzete rendkívül kedvezőtlen volt a szóban forgó időszakban. Egy piacgazdasági magánbefektető ezért valószínűleg magasabb kamatot kért volna a HSY-nak nyújtandó hitelért, mint amelyet az egészséges vállalkozásoktól kért volna. Másodszor, még ha a többi hitelfelvevő esetében a fizetéseképtelenségi kockázat azonos lett volna is a HSY kockázatával, a Görögország által benyújtott jegyzék akkor sem lett volna elégséges alap annak megállapítására, hogy a felszámított kamatláb

a piaci kamatláb volt. Valójában a Görögország által benyújtott jegyzék csak az ETVA által nyújtott hiteleket tartalmazza, amely állami tulajdonú (és ráadásul fejlesztési) bank volt, és ebből következően alighanem a többi hitel is tartalmazott támogatási elemet. Ebből következően a jegyzék nem bizonyítja, hogy ezek a hitelek egy magánbank számára is elfogadhatók lettek volna.

- (129) A görög hatóságok azt is állítják, hogy a beruházási támogatás első részletével kapcsolatos követelések engedményezése, amelyet biztosítékként ajánlottak fel, olyan biztosíték volt, amely bármely bank számára elfogadhatóvá tette volna a hitelt. A Bizottság rámutat arra, hogy a beruházási támogatást jóváhagyó görög kormányrendelet szerint a támogatás első részletének kifizetése akkor esedékes, amikor az illetékes ellenőrző szerv megállapítja, hogy a beruházási ráfordítások elérik a 2,73 milliárd drachmát. Emellett a kifizetésre 1999. december 31. előtt kellett sort keríteni. A görög hatóságok által 1999. decemberében végzett vizsgálat szerint (lásd Görögország észrevételeit az I1 intézkedéshez) a 2,73 milliárd drachma összeget éppenhogy elérték 1999. június 30-ig. Tekintettel arra, hogy a hitelt 1999. júliusában nyújtották, és abban az időben már alighanem látható volt, hogy sikerült elérni vagy hamarosan sikerül elérni a 2,73 milliárd drachma határértéket, első pillantásra igen nagy volt annak valószínűsége, hogy a támogatás első részletét fel lehet venni. Ugyanakkor azonban még különböző nehézségek merülhettek fel, amelyek a támogatás kifizetését megakadályozhatták volna. Először is, a HSY csődje esetén kétséges lett volna, hogy a görög hatóságok hajlandóak lettek volna kifizetni e beruházási támogatást egy olyan vállalatnak, amelynél várható volt, hogy beszünteti működését⁽⁸²⁾. Ennek bekövetkezése esetén a bank költséges és hosszadalmas jogorvoslati eljárás igénybevitelére kényszerült volna ahhoz, hogy visszakapja a hitelt. Másodszor, nem biztos, hogy az illetékes ellenőrző szervek hajlandóak lettek volna igazolni a megvalósult beruházási ráfordításokat, például tanúsítani azt, hogy a kitűzött határértéket a vállalat megfelelő időben érte el. Harmadszor, egyéb adminisztratív nehézségek is felmerülhettek volna. Pontosan ez következett be⁽⁸³⁾, hiszen a görög hatóságok hosszú éveken át nem fizették ki a támogatás első részletét. Amint e határozat „Eljárás” címet viselő 1. fejezetében olvasható, amikor a Bizottság idővel értesült a beruházási terv késedelmes megvalósításáról, kérte a HSY-nak még nem folyósított támogatás felfüggesztését. A Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a beruházási támogatás első részletének a görög állam részéről történő kifizetése valószínű volt ugyan, de nem volt biztosra vehető. A HSY nehézségeire tekintettel egy magánbank gyorsan és biztosan teljesíthető biztosítékokat kért volna, és nem érte volna be egy olyan biztosítékkal, amelynek értéke bizonyos körülmények között nullával lett volna egyenlő. Ezen okoknál fogva a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy egy magánbank nem lett volna hajlandó ezt a hitelt megadni. Amint fentebb említésre került, ezt a következtetést az is alátámasztja, hogy a HSY több esetben sikertelenül próbált finanszírozáshoz jutni piacgazdasági befektetőknél.

(130) Görögország azt is állítja, hogy mivel az ETVA a HSY részvényese volt, érdekében állt ezt a hitelt nyújtani a HSY számára. E határozat 3.1.3. szakaszában a Bizottság már elutasította ezt az érvet.

(131) Végül pedig ami azt a körülményt illeti, hogy a hitelt visszafizették, a Bizottság az I2 intézkedés értékelésénél már kifejtette, hogy ez miért nem szolgálhat annak bizonyítékaul, hogy egy magánbank is hajlandó lett volna ilyen finanszírozást nyújtani a HSY-nak abban az időben.

(132) A fenti okoknál fogva a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a hitel előnyt biztosít a HSY számára, tekintettel arra, hogy vállalat a piacon nem juthatott volna hozzá.

(133) A Bizottság azt vonja le következtetésként, hogy az I3 intézkedés támogatásnak minősül a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében. Tekintettel pedig arra, hogy a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében előírt követelménnyel ellentétben az intézkedést előzetes értesítés nélkül alkalmazták, jogosulatlan támogatásnak minősül.

4.3.5.3. A támogatás összeegyeztethetősége

(134) Az I2 intézkedéshez hasonlóan az itt vizsgált intézkedés összeférhetőségét is az 1540/98/EK rendelet alapján kell értékelni. Tekintettel arra, hogy az I2 intézkedéshez hasonlóan ez a hitel is olyan beruházási tervnek volt hivatott finanszírozni, amely szerkezetátalakítási tervnek volt a része, és tekintettel arra is, hogy nehéz helyzetben lévő vállalat kapta, olyan szerkezetátalakítási támogatásnak kell tekinteni, amely az 1540/98/EK rendelet 5. cikkének hatálya alá esik. Nyilvánvaló, hogy az intézkedés nem felel meg a hivatkozott cikkben előírt feltételeknek. Az 5. cikk leszögezi, hogy a szerkezetátalakítási támogatások „kivételesen összeegyeztethetőnek tekinthetők a közös piaccal, ha betartják a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló általános közösségi iránymutatást”. A támogatás nyújtásának időpontjában érvényes iránymutatás az az iránymutatás volt, amelyet 1994. december 23-án tettek közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ⁽⁸⁴⁾, és ugyanazon a napon lépett életbe (a továbbiakban: „az 1994. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás”). A támogatás jóváhagyási feltételei közül, amelyek ezen iránymutatás 3.2.2. szakasza ír elő, több nem teljesül. Így például az i. feltétel – „Az életképesség helyreállítása” – kapcsán a Bizottság rámutat arra, hogy az állami garanciát olyan beruházási terv finanszírozására használták fel, amely egy, a HSY hosszú távú életképességének helyreállítására 1999 júniusában már teljességgel alkalmatlan szerkezetátalakítási terv része volt. A iii. feltétel – „A szerkezetátalakítás ráfordításaival és előnyeivel arányos támogatások” – kapcsán a Bizottság már az N 401/97 határozatban úgy döntött, hogy az állami támogatás felső

határa a beruházási költség 50 %-a lehet, és a további 50 %-ot a részvényesektől származó forrásokból és piaci feltételek mellett felvett bankhitelekkel kell finanszírozni. Ebből következően nem nyújtható további támogatás a tervhez, mert ebben az esetben túllépnék az 50 %-ban meghatározott maximális támogatási intenzitást, és a Bizottság nem tekintené a támogatást „a szerkezetátalakítás ráfordításaival és előnyeivel arányosnak”.

(135) A fenti okoknál fogva a Bizottság úgy véli, hogy a hitel jogosulatlan és összeegyeztethetetlen támogatás, amelyet vissza kell téríteni. Tekintettel arra, hogy 1999. június 30. után a HSY nem kaphatott volna piaci hitelt, a teljes hitelösszeget kell visszatéríteni. Ez azonban nem elég az állami segély nélküli állapot visszaállítására, ugyanis a HSY éveken át volt kedvezményezettje egy olyan hitelnek, amelyhez a görög állam közbenjárása nélkül nem juthatott volna hozzá. Ezen előny visszanyeréséhez a Bizottság az e határozat 3.1. szakaszában levont következtetéssel összhangban úgy véli, hogy a hitel folyósításától a visszatörlesztésig minden év után a hitel kamatlábának és a 600 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatlábának a különbözetét ⁽⁸⁵⁾ kell visszatéríteni.

(136) A Bizottság rámutat arra, hogy 2002 márciusában a görög állam eladta az ETVA részvényeinek többségét a Piraeus Banknak. Ebből következően a 2004-ben visszafizetett hitel utolsó két évében az ETVA már nem volt a görög állam tulajdonában. Ebből következően felmerülhet a kérdés (mind az itt vizsgált hitellel, mind pedig az ETVA által 2002 márciusa előtt nyújtott és 2002 márciusát meghaladó futamidejű többi hitellel és garanciával kapcsolatban), hogy a hitelnek a 2002 márciusa utáni időszakra vonatkozó részét a görög állam helyett nem inkább az ETVA részére kell-e visszafizetni. E kérdés megválaszolásához a Bizottság emlékeztet arra, hogy amikor a görög állam a piaci kamatlábnál alacsonyabb kamatlábbal nyújt hitelt, a támogatás nyújtására a hitelszerződés megkötésekor kerül sor, még akkor is, ha az előny csak a mindenkori kamatfizetésekor ölt kézzelfogható formát, amikor a hitelfelvevőnek alacsonyabb kamatlábat számítanak fel ⁽⁸⁶⁾. Hasonlóképpen egy, a hitelfelvevő tényleges nehézségeit nem megfelelően tükröző kamatlábbal terhelt hitel piaci értéke nyomban ⁽⁸⁷⁾ a hitelszerződés aláírását követően csökken (és nem későbbi időpontokban, amikor a hitelfelvevő a piaci kamatlábnál alacsonyabb kamatlábbal fizet kamatot). Ezzel szemben egy bank értéke a vagyonelemek értékétől és különösen a kihelyezett hitelei portfóliójától függ. Ebből következően a piaci feltételekkel összhangban nem levő feltételekkel történő hitelnyújtás csökkentette az ETVA értékét, és így csökkentette azt az árat, amelyet később a görög állam kapott, amikor eladta az ETVA részvényeit ⁽⁸⁸⁾, ami azt bizonyítja, hogy a görög állam viselte e támogatási intézkedések költségét még a 2002 márciusát követő időszakban is.

4.4. 2002-ben nyújtott, 13,75 millió EUR összegű hitel (14 intézkedés)

4.4.1. Az intézkedés ismertetése

- (137) Az ETVA és a HSY között a hitelszerződést 2002. május 31-én írták alá. A hitel összege 13,75 millió EUR volt, a futamideje két év, és EURIBOR plusz 125 bázispont kamatlábbal adták. A hitelt előlegnek szánták a beruházási támogatás második és harmadik részletéhez. A hitel biztosítékaul a beruházási támogatás második és harmadik részletének fizetésével kapcsolatos követelések engedményezése szolgált⁽⁸⁹⁾.

4.4.2. Az eljárás indításának okai

- (138) Az eljárást indító határozatban a Bizottság megemlíti, hogy a hitel olyan állami támogatásnak minősülhet, amelynek összegegyeztetetősége kétséges. Emellett, ha bizonyítást nyerne, hogy a hitel állami garancia biztosította, az intézkedés megsértené az N 401/97 határozatot, amely előírta, hogy a beruházási terv finanszírozásához rendes piaci körülmények között nyújtott bankhiteleket kell felvenni állami garancia nélkül.

4.4.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (139) Az Elefsisi Hajógyárnak az intézkedéssel kapcsolatos észrevételei hasonlóak az I3 intézkedéshez fűzött észrevételekhez.

4.4.4. Görögország észrevételei

- (140) A görög hatóságok azt állítják, hogy a hitelt piaci feltételek mellett nyújtották. A kamatláb hasonló volt ahhoz a kamatlábbal, amellyel az ETVA más vállalkozásoknak nyújtott bizonyos hiteleket ugyanabban az időszakban. A HSY bármely más banktól is felvehetett volna hitelt, de érthető módon az ETVA-t részesítette előnyben, amely részvényese volt. Emellett a beruházási támogatás második és harmadik részletével kapcsolatos követelések engedményezése, amelyet biztosítékként ajánlott fel, bármely bank számára elfogadható lett volna. Végül pedig a hitelt sohasem fizették ki a HSY-nak, következésképp nem minősül támogatásnak a HSY javára. Az a körülmény, hogy az ETVA nem volt hajlandó kifizetni a támogatást, amikor megállapította, hogy a beruházási támogatás kifizetését ügyrendi okokból leállították, és a támogatás kifizetése bizonytalan, azt bizonyítja, hogy az ETVA úgy járt el, mint ahogyan bármelyik másik bank járt volna el.

4.4.5. Értékelés

4.4.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (141) A Bizottság az I2 intézkedés értékelése során arra a következtetésre jutott, hogy az I4 intézkedés nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá. Ennélfogva az állami támogatásokra vonatkozó szabályok szerint kell értékelni.

4.4.5.2. Támogatás megléte

- (142) Mindenekelőtt a Bizottság rámutat arra, hogy a hitelt az ETVA adta állami garanciavállalás nélkül.
- (143) A Bizottság megjegyzi, hogy tekintettel arra, hogy az ETVA nem volt hajlandó a hitelt kifizetni a HSY-nak, e hitelszerződés alapján a HSY sohasem kapott finanszírozást. Ebből következően a HSY nem jutott előnyhöz, és ebből a Bizottság azonnal levonhatja a következtetést, hogy az intézkedés nem minősül támogatásnak.
- (144) Az alább következő, az I4 intézkedéssel kapcsolatos két szempont ugyan nem döntő jelentőségű az intézkedés értékelése tekintetében, de kételyeket támaszthat a többi intézkedés értékelésének érvényét illetően. A Bizottság ezért sort kerít az elemzésükre.
- (145) Először is Görögország azt állítja, hogy az a körülmény, miszerint az ETVA a beruházási támogatás ki nem fizetésének kockázata miatt nem folyósította a hitelt a HSY-nak, azt bizonyítja, hogy az ETVA úgy járt el, mint egy átlagos piaci magánhitelező, és nem részesítette kedvező elbánásban a HSY-t. A Bizottság rámutat arra, hogy Görögország érvelése nem veszi figyelembe azt a körülményt, hogy amikor az ETVA elutasította a hitel folyósítását, már nem az állam, hanem a Piraeus Bank irányítása alatt állt. Ebből következően a hitelfolyósítás elutasítása nem mérvadó arra nézve, hogy az ETVA milyen magatartást tanúsított, amikor állami irányítás alatt állt. Ebből következően megerősítést nyer az az álláspont, hogy egy magánbank óvakodott volna attól, hogy hitelt nyújtson a HSY-nak.
- (146) Másodszor, a Bizottság rámutat arra, hogy az I4 rendelkezés ugyanolyan fajta biztosítékokat tartalmaz, mint az I3 intézkedés. Az I4 intézkedés aláírására akkor került sor, amikor a Piraeus Bank már megszerezte az ETVA irányítását. Ez a körülmény azonban nem bizonyítja, hogy az I3 intézkedés valóban elfogadható lett volna egy magánbank számára. Valójában a két helyzet több szempontból nem hasonlítható össze. A Bizottság rámutat például arra, hogy amikor 2002. május 31-én aláírták a hitelszerződést, már ismeretes volt (az ETVA számára bizonyosan, hiszen még a HSY részvényese volt abban az időpontban), hogy adminisztratív okokból befagyasztották a beruházási támogatás folyósítását⁽⁹⁰⁾. Ebből következően 2002. május 31-én, amikor az ETVA aláírta a szerződést, már módjában állt elutasítani a hitel folyósítását⁽⁹¹⁾. Tisztában volt azzal, hogy ezt megteheti. Ez a helyzet más volt, mint az, amelyben akkor volt az ETVA, amikor 1999 júliusában aláírta a hitelszerződést. Egy másik különbség az I3 intézkedéshez képest abban mutatható ki, hogy amikor 2002. május 31-én aláírták a hitelszerződést, két nemzetközi vállalat volt túl a HSY kivásárlásán, és arra készültek, hogy beruházzanak a hajógyárba. A kivásárlással megnőtt a vállalat túlélésének esélye. 1999 júliusában nem lehetett volna előre látni egy ilyen kivásárlást.

4.5. 1997-ben jóváhagyott 54 milliárd drachma (160 millió EUR) összegű támogatás visszaélésszerű felhasználása (K7 intézkedés)

4.5.1. Az intézkedés ismertetése

- (147) 1997. július 15-én a Bizottság a beruházási támogatást jóváhagyó N 401/97 határozat mellett elfogadta a C 10/94 határozatot is. E határozattal zárta le a 88. cikk (2) bekezdésében előírt eljárást, amikor az 1013/97/EK rendelet alapján jóváhagyta 54 milliárd drachma (160 millió EUR) adósság leírását, amely a hajógyár polgári célú tevékenységével összefüggő adósságállománynak felelt meg. A hajógyár katonai célú tevékenysége nyomán keletkezett adósság leírását nem értékelték az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alapján.

4.5.2. Az eljárás indításának okai

- (148) Az eljárást kiterjesztő határozatban a Bizottság kétyének ad hangot két, a C 10/94 határozatban foglalt feltétel betartását illetően. Először is az adósságleírás jóváhagyásának feltétele a szerkezetátalakítási terv megvalósítása volt, amelynek a beruházási terv volt az egyik pillére. Ahogyan az eljárást kiterjesztő határozatban (lásd az II intézkedés ismertetését) kifejtette, a Bizottságnak kétségei vannak aziránt, hogy mennyiben valósították meg helyesen a beruházási tervet. Másodszor a C 10/94 határozat megtiltja további működési támogatás nyújtását a szerkezetátalakítás céljából. Úgy tűnik tehát, hogy ezt a feltételt nem tartották be.

4.5.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (149) Az Elefsisi Hajógyár azt állítja, hogy az eljárást kiterjesztő határozatban közölt két feltétel megsértése elégséges ok annak megállapítására, hogy a támogatást visszaélésszerűen használták fel. Emellett az Elefsisi Hajógyár azt állítja, hogy az 1995-ös privatizáció sohasem volt tényleges privatizáció, elsősorban azért nem, mert egyfelől a vállalat dolgozói sohasem viseltek részvényesi mivoltukból következő pénzügyi kockázatot, ugyanis csak egy kis részét fizették be annak az összegnek, amelyet be kellett volna fizetniük, másfelől pedig a ténylegesen befizetett hozzájárulásait a görög állam teljes egészében visszafizette nekik, amikor 2001–2002-ben sor került a privatizációra. Az adósságleírás feltételeként szabott tényleges privatizáció hiányát a Bizottságnak úgy kell tekintenie, mint a C 10/94 határozat további megsértését.

4.5.4. Görögország észrevételei

- (150) Az eljárást kiterjesztő határozattal kapcsolatban benyújtott észrevételeiben Görögország és a HSY⁽⁹²⁾ azt állítja,

hogy a további szerkezetátalakítási támogatás tilalma csupán jogosulatlanra tesz minden újabb támogatást. Megsértése esetén e tilalom nem teszi összeegyeztethetlenné a C 10/94 határozatban jóváhagyott támogatást. Emellett Görögország hangsúlyozza, hogy a határozat megtiltja a (90/684/EGK tanácsi irányelv 5. cikkében meghatározott) kiegészítő „működési támogatás” nyújtását szerkezetátalakítás céljára. Ezen oknál fogva vitatja, hogy 1997 után nem volt engedélyezve szerkezetátalakítási támogatás nyújtása a HSY-nak.

- (151) A beruházási tervvel kapcsolatban Görögország és a HSY azt állítja, hogy a C 10/94 határozat nem tartalmazott a szerkezetátalakítási terv megvalósítására vonatkozó feltételt. Nem beszélve arról, hogy nem is tartalmazhatott ilyen feltételt, tekintettel arra, hogy a határozat jogalapjául szolgáló 90/684/EGK irányelv, és az 1013/97/EK rendelet sem tartalmazott ilyen feltételt. Az egyetlen feltétel a HSY részleges privatizációja és egy beruházási terv benyújtása (de nem megvalósítása) volt.

4.5.5. Értékelés

4.5.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (152) A 296. cikk nem alkalmazható ennél az intézkedésnél, tekintettel arra, hogy olyan adósságok leírására vonatkozik, amelyek kizárólag a hajógyár polgári célú (üzleti) tevékenységével kapcsolatosak. A C 10/94 határozat egyébként is az állami támogatásokra vonatkozó szabályokon alapult, és nem a Szerződés 296. cikkén.

4.5.5.2. A beruházási terv megvalósítása

- (153) A beruházási terv megvalósításával kapcsolatban a Bizottság úgy véli, hogy ez a C 10/94 határozatban foglalt feltétel volt. A határozat vége előtt két bekezdéssel ez áll: „A beruházási terv megvalósítása még nem kezdődött meg [...]. Amikor a terv megvalósul, a folyamatban levő szerkezetátalakítás lezárul, és a hajógyár visszanyeri életképességét.” Az utolsó előtti bekezdésben a Bizottság emlékeztet arra, hogy tilos a szerkezetátalakításra további támogatást fordítani. Végül pedig az utolsó bekezdésben ez áll: „A fentiek alapján a Bizottság úgy döntött, hogy lezárja a 93. cikk (2) bekezdése szerinti eljárást, engedélyezve az e levélben ismertetett feltételek mellett a támogatást. Amennyiben a Bizottság úgy ítéli meg, hogy e feltételek valamelyikét nem tartották be, követelheti a támogatás beszüntetését és/vagy visszafizetését.” Az a körülmény, hogy a Bizottság többes számban használta a „feltétel” szót, arra utal, hogy a további szerkezetátalakítási támogatások tilalmán kívül volt még legalább

egy feltétel. A határozat felépítéséből és tartalmából arra lehet következtetni, hogy a beruházási terv megvalósítása volt ilyen feltétel. A beruházási támogatás felhasználását a Bizottság már az II támogatás elemzésekor részletesen értékelte. A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a GNSH nem valósította meg a beruházási tervet ésszerű időn belül. 2001. december 31-én – a beruházási terv befejezésére adott határidő meghosszabbítása után – a GNSH csupán 63 %-ban teljesítette a tervet. Ennek alapján a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy ezt a feltételt nem tartották be.

- (154) Görögország azt állítja, hogy a C 10/94 határozat jogalapjául szolgáló 1013/97/EK rendeletben nem szerepel feltételként a beruházási terv megvalósítása. A Bizottság emlékeztet arra, hogy a támogatás jóváhagyására a C 10/94 határozattal került sor. Ebből következően az ebben a határozatban előírt feltételeket kell betartani. Ha Görögország úgy vélte, hogy a C 10/94 határozatban foglalt feltételek nincsenek összhangban az 1013/97/EK rendeletben foglalt feltételekkel, meg kellett volna támadnia a határozatot. Ezt azonban nem tette meg a Szerződés 230. cikkében előírt határidőn belül. Kiegészítő szempontként a Bizottság emlékeztet arra, hogy az 1013/97/EK rendelet csupán a 90/684/EGK tanácsi irányelv módosítása, amelynek célja azon támogatási összeg növelése, amely három hajóépítő vállalatcsoportnak adható. A GNSH-val kapcsolatban az 1013/97/EK rendeletben ez áll: „A 90/684/EGK irányelv összes többi rendelkezése alkalmazandó a szóban forgó hajógyár esetében.” A Bizottság emlékeztet arra, hogy a 90/684/EGK irányelv akkor hagy jóvá támogatást görög hajógyárak részére, ha „azok célja a hajógyárak pénzügyi szerkezetátalakítása az értékesítésükkel kapcsolatos, összefüggő és egyértelműen meghatározott szerkezetátalakítási program keretében.” Ez azt jelenti, hogy a Tanács nem elégedett volna meg a szerkezetátalakítási terv pusztá benyújtásával, hanem ténylegesen szükségesnek tartotta a megvalósítását is. Elvégre hogyan lehetne támogatást nyújtani egy „összefüggő és egyértelműen meghatározott szerkezetátalakítási program keretében”, ha nem kerül sor a program megvalósítására?

- (155) Mivel a feltételt nem tartották be, a támogatást visszaélés-szerűen használták fel, és a C 10/94 határozat utolsó bekezdése értelmében a támogatást vissza kell téríteni.

4.5.5.3. „Szerkezetátalakítást szolgáló további működési támogatás” nyújtásának tilalma

- (156) A C 10/94 határozat utolsó előtti bekezdésében az áll, hogy „a Bizottság rámutat arra, hogy a Tanács azzal a feltétellel hozta az 1013/97/EK rendeletet, hogy a

rendelet által érintett hajógyáraknak nem nyújtható szerkezetátalakítást szolgáló további működési támogatás. Ebből következően a jövőben nem adható ilyen, a szerkezetátalakítást szolgáló működési támogatás ennek a hajógyárnak”. Az ezen eljárásban érdekelt felek között nézetkülönbség van az adott feltétel értelmezését illetően. Görögország és a HSY úgy vélik, hogy e feltétel alapján minden, a határozat elfogadása után nyújtott és szerkezetátalakítást szolgáló működési támogatás automatikusan összeegyeztethetetlen lenne, és vissza kellene téríteni. Az Elefsisi Hajógyár szerint e feltétel alapján minden, a határozat elfogadása után nyújtott és szerkezetátalakítást szolgáló működési támogatás a C 10/94 határozatban jóváhagyott támogatás visszaélés-szerű felhasználásának minősülne, és ebből következően a C 10/94 határozatban jóváhagyott támogatás visszatérítését vonná maga után, a szerkezetátalakítást szolgáló további működési támogatás visszatérítésén túlmenően.

- (157) A Bizottság megjegyzi, hogy a szerkezetátalakítást szolgáló további működési támogatás nyújtására vonatkozó tilalom célja a támogatások halmozódásának elkerülése a határozatban előírt szinten felül. A Bizottság úgy véli, hogy ez a cél akkor valósul meg, ha sikerül visszatéríteni bármely, a C 10/94 határozat elfogadása után nyújtott további működési támogatást. Elvégre a többléttámogatás visszatérítésével helyreáll az eredeti állapot, és elkerülhető a támogatások halmozódása a C 10/94 határozatban előírt szinten felül. Ezért a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy szerkezetátalakítást szolgáló működési többléttámogatás nyújtása a C 10/94 határozat elfogadása után nem vonja maga után a C 10/94 határozatban jóváhagyott támogatás visszatérítési kötelezettségét, amennyiben ténylegesen sor kerül a többléttámogatás visszatérítésére.

- (158) A Bizottság megjegyzi, hogy a C 10/94 határozatban jóváhagyott támogatás visszatérítendő voltának megállapításához nem szükséges annak meghatározása, hogy a C 10/94 határozat elfogadása után jogosulatlanul alkalmazott támogatási intézkedések közül melyik minősül „szerkezetátalakítást szolgáló működési támogatásnak”. Jelen határozatban a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a C 10/94 határozat elfogadása után jogosulatlanul alkalmazott összes támogatási intézkedést vissza kell téríteni. Ebből következően vissza kell téríteni minden olyan intézkedést, amely szerkezetátalakítást szolgáló működési többléttámogatásnak minősíthető. A visszatérítéssel helyreáll az eredeti állapot, és ezáltal elkerülhető a szerkezetátalakítási támogatások halmozódása. Így teljesül a C 10/94 határozatban előírt feltétel.

4.5.5.4. Vételár kifizetésének elmulasztása

(159) Az ügynek a vizsgálati eljárás keretében elvégzett alapsabb elemzése során a Bizottság még egy szabálytalanságot talált a C 10/94 határozat alkalmazásával kapcsolatban: mindazon idő alatt, amíg a dolgozók – mint a HSY részvényeinek 49 %-os birtokosai – részt vettek a HSY irányításában, soha nem fizették meg azt a vételárat, amelynek megfizetését az 1995. szeptemberi részleges privatizációs szerződés alapján vállalták.

(160) Ahhoz, hogy érthetővé váljon a C 10/94 határozat megsértése, először elemezni kell a határozat szövegét és jogalapját.

(161) A 90/684/EKG irányelv preambulumban ez áll: „szükséges a görög hajógyártás rövid távon megvalósuló pénzügyi szerkezetátalakítása annak érdekében, hogy a hajógyárakat tulajdonló közszervezetek helyreállíthassák ezek versenyképességét azáltal, hogy új tulajdonosok tulajdonába adják őket”. Ennek kapcsán az irányelv 10. cikke kimondja: „(2) 1991-ben a hajóépítő, hajóátalakító és hajójavító üzemeknek nyújtott, nem új megbízásokhoz kapcsolódó működési támogatások a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők, ha azok célja a hajógyárak pénzügyi szerkezetátalakítása az értékesítésükkel kapcsolatos, összefüggő és egyértelműen meghatározott szerkezetátalakítási program keretében. (3) A (2) bekezdésben foglalt, a hajógyárak értékesítésére vonatkozó kötelezettség ellenére a görög kormány fenntarthatja 51 %-os többségét a hajógyárak valamelyikében, amennyiben az ilyen értelmű döntést nemzetvédelmi érdekek indokolják.” A Bizottság megjegyzi, hogy az irányelv az „azáltal, hogy új tulajdonosok tulajdonába adják őket” kitéltet használja, és nem az új tulajdonosoknak „adják át őket” kitéltet. Ez azt jelenti, hogy az új tulajdonosoknak a hajógyárak tulajdonjogának megszerzése fejében vételárat kellett fizetniük. A tulajdonjogot nem adják ingyen. Az „annak érdekében, hogy [...] helyreállíthassák ezek versenyképességét azáltal, hogy új tulajdonosok tulajdonába adják őket” mondat megmagyarázza a feltétel célját. Amíg a hajógyárak állami tulajdonban voltak, nem tették meg a szükséges intézkedéseket versenyképességük helyreállítása érdekében. Ennek következtében állandóan állami támogatásra szorultak. Ennek érdekében, hogy ezt a Szerződés 87. cikke értelmében elfogadhatatlan helyzetet orvosolja, a Tanács még utoljára támogatást hagyott jóvá (azaz 1991-ben még lehetséges volt támogatás nyújtása), de előírta, hogy a hajógyárakat új tulajdonosok részére értékesíteni kell, abból a megfontolásból kiindulva, hogy az új tulajdonosok majd megteszik a szükséges intézkedéseket a versenyképesség helyreállítása érdekében, és így a hajógyárak nem szorulnak többé szerkezetátalakítást szolgáló működési támogatásra⁽⁹³⁾.

(162) Amint e határozat „A Bizottság és a Tanács korábbi határozatai” címet viselő 2. részében olvasható, 1995 júliu-

sában a Bizottság elutasító határozatot fogadott el a C 10/94 eljárásban, mivel a HSY-t nem értékesítették, amint azt a 90/684/EKG irányelv kérte. Görögország kérte a szóban forgó határozat felfüggesztését arra hivatkozva, hogy az értékesítésre hamarosan sor kerül. Ezek után maga Görögország úgy állította be az 1995. szeptemberi szerződést, mint a hajógyár értékesítését. Ennek alapján a Bizottság visszavonta az elutasító határozatot.

(163) Az 1013/97/EK rendelet preambulumban ez áll: „mivel annak ellenére, hogy a görög kormány erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy privatizálja az összes állami hajógyárat 1993 márciusáig, a Hellenic Shipyards vállalatot csak 1995 szeptemberében adták el a dolgozóiból alakult szövetkezetnek, miközben az állam nemzetvédelmi okokból továbbra is fenntartja a részvények többségi, 51 %-os tulajdonán alapuló ellenőrzést; mivel a Hellenic Shipyards pénzügyi életképességének biztosításához és szerkezetátalakításához támogatásra van szükség, amely lehetővé teszi a társaság számára a késedelmes privatizáció előtt felhalmozott adósságai törlését”. Az 1013/97/EK rendelet 1. cikkének (3) bekezdésében ez áll: „A közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető a Hellenic Shipyards adósságai eltörlésének formájában nyújtott támogatás 54 525 millió drachma összeghatárig, amely megfelel a hajógyár kereskedelmi hajókon végzett munkái nyomán keletkezett adósságoknak az 1991. december 31-i állapot szerint, az 1996. január 31-ig terjedő kamatokkal és bírságokkal növelten. A 90/684/EKG irányelv összes többi rendelkezésének hatálya kiterjed a szóban forgó hajógyárra.” Az 1013/97/EK rendelet elfogadására tehát azért került sor, mert életképessége biztosításához a HSY-nak több hitelre volt szüksége annál, mint amennyit a 90/684/EKG irányelv 10. cikke alapján jóváhagytak. Az 1013/97/EK rendelet jóváhagyta az adóssággal kapcsolatban 1991. december 31-én fennálló és azóta megnövekedett kamatok és bírságok elengedését. Az 1013/97/EK rendelet 1998. december 31-ig volt hatályban. A Bizottság megjegyzi, hogy a Tanács ebben az esetben is az „eladták” és „privatizáció” szavakat használta a HSY-val kapcsolatban. A Tanács azért hagyta jóvá a támogatást, mert úgy vélte, hogy 1995 szeptemberében érvényes értékesítési szerződés megkötésére került sor a 90/684/EKG irányelvben foglalt feltételnek megfelelően. Más szóval a hajógyár értékesítését azért nem kellett feltételként szabni, mert már létezett érvényes szerződés.

(164) A C 10/94 határozat eleje felhívja a figyelmet arra, hogy a 90/684/EKG irányelv 10. cikke a hajógyár értékesítését írja elő. Ezután a C 10/94 határozat megemlíti, hogy ennek a feltételnek eleget tettek, „amikor 1995. szeptember 18-án a hajógyár részvényeinek 49 %-át eladták a hajógyár dolgozói által alapított szövetkezetnek”. Tekintettel azonban arra, hogy a támogatás összege nagyobb annál, mint amelyet a 90/684/EKG irányelv jóváhagyott, „a Bizottság nem adhatta jóváhagyását a 7. irányelv rendelkezései alapján”, amelyet ezért az 1013/97/EK

rendelettel módosítottak, hogy fel lehessen emelni a HSY-nak nyújtható támogatás összegét. Tekintettel arra, hogy az 1013/97/EK rendeletben és a 90/684/EGK irányelvben foglalt feltételek teljesültek, a C 10/94 határozat jóváhagyta a támogatást. A Bizottság megjegyzi, hogy a C 10/94 határozatban ismét az „eladás” szó fordul elő, és úgy tekintette, hogy az ETVA és a dolgozók között a HSY részvényei 49 %-ának eladásáról kötött szerződés érvényes értékesítési ügylet. A Bizottság hangsúlyozza, hogy a C 10/94 határozat elfogadása előtt másolatot kapott az értékesítési szerződésből, és ezért ismerte annak tartalmát. A Bizottság arra a következtetésre jut, hogy amikor a C 10/94 határozatot elfogadta, a Bizottságnak nem volt oka arra, hogy a HSY értékesítését kérje (hogy azt a jövőben teljesítendő feltételként kifejezetten előírja), tekintettel arra, hogy 1995 szeptemberében már érvényes értékesítési szerződést írtak alá.

(165) Mindazonáltal a Bizottság emlékeztet arra, hogy az 1995 szeptemberében aláírt szerződés a szokásostól eltérő rendelkezéseket tartalmazott a vételár kifizetésével kapcsolatban: a 8,1 milliárd drachma (24 millió EUR) vételárat a dolgozóknak nem azonnal kellett kifizetniük, hanem 13 éves részletben egy kétéves türelmi időszak után, azaz 1998-tól 2010-ig. Ennek ellenére a részvények tulajdonjoga azonnal átszállt a dolgozókra. Amíg dolgozók a vételárat ki nem fizetik, az ETVA zálogjogot tartott fenn a részvények felett. Az ETVA-nak fizetendő éves részletek finanszírozása érdekében a HSY visszatartotta volna a dolgozók munkabérének és egyéb juttatásainak egy részét. 1995 szeptembere után néhány hónappal szerződést írt alá egymással az ETVA, a HSY, a dolgozói szövetkezet és a HSY minden dolgozója egyénileg (az 1995. szeptemberi szerződést az ETVA és a dolgozói szövetkezet kötötte). E szerződés értelmében minden dolgozó beleegyezett abba, hogy az 1995. szeptemberi szerződés feltételei alapján meghatározott számú részvényt vásároljon. Ezekben a szerződésekben is ismét szerepel az a kitétel, hogy a HSY visszatartja a munkabér, illetve a karácsonyi és húsvéti juttatások egy részét az éves részletek fizetésének finanszírozására.

(166) A Bizottság megállapította, hogy a dolgozók sohasem fizették be az éves részleteket: annak ellenére nem fizették be ezeket, hogy a részvények 49 %-ának tulajdonosaiként részt vettek a hajógyár irányításában. Az 1995. szeptemberi szerződésben előírt első három részlet – azok, amelyeket 1998-ban, 1999-ben, illetve 2000-ben kellett volna befizetni – nem került befizetésre. 2001-ben, a HSY privatizációjának kapcsán a dolgozók és az ETVA szerződést kötöttek, amelynek értelmében a dolgozók lemondtak a HSY részvényeinek a HDW/Ferrostaal részére történő értékesítéséből befolyt összeg 49 %-a felett szerzett jogaikról. Cserébe az ETVA lemondott a dolgozókkal szembeni követeléséről a HSY részvényei 49 %-a vételárának megfizetésével kapcsol-

atban, amelyet a dolgozóknak az 1995. szeptemberi szerződés alapján kellett megfizetniük. Ilyenformán a dolgozók, mint tulajdonosok semmilyen pénzügyi kockázatot nem vállaltak a szerkezetátalakítás sikerét vagy kudarcát illetően.

(167) A Bizottság jelezte Görögországnak és a HSY-nak, hogy a vételár dolgozók által történő megfizetésének elmulasztása a jelek szerint a C 10/94 határozat visszaélésszerű alkalmazásának minősül, tekintettel arra, hogy ennek folytán sohasem valósult meg a hajógyár versenyképességének helyreállítását célzó részleges privatizáció.

(168) Görögország és a HSY vitatja ezeket a következtetéseket. Egyebek mellett az alábbi három szempontra hivatkoznak, amikor elutasítják a Bizottság aggályait.

(169) Első szempontként Görögország arra hivatkozik, hogy a privatizáció „tényleges” és „valódi”. A görög kormány hangsúlyozza, hogy: „A dolgozók a görög jogszabályok rendelkezései alapján tettek szert a részvényesi jogállásra. Bejegyezték őket a részvényesek névjegyzékébe, és megkapták a részvényeseket megillető összes jogot, beleértve a közgyűléseken való részvétel és szavazás jogát, és záltal ellenőrzést gyakoroltak és befolyással bírtak a hajógyár napi irányítása felett. Emellett a részvények megszerzése magában rejtette értékvesztésük kockázatát.” „A dolgozók gyakorolták a hatályos jogszabályokban előírt elővételi jogot, és részt vettek az alaptőke-emelésben alaptőke-részesedésük arányában, és így magántőkét ruháztak be a hajógyárba.”⁽⁹⁴⁾

(170) Második szempontként Görögország arra hivatkozik, hogy a vételár megfizetése nem szerepelt feltételként a C 10/94 határozatban, de még ha szerepelt volna is, a Bizottság úgy tekintette, hogy ez a feltétel már teljesült. Görögország emlékeztet arra, hogy „a Bizottság az 1995. október 31-i határozatban megemlítette, hogy az elindított eljárás keretében tovább fogja vizsgálni a görög kormány a részvények 49 %-át a dolgozók szövetkezetére átruházó szerződés alkalmazásával kapcsolatos összes intézkedését, valamint a szerződés tartalmát, mielőtt végleges döntést hozna az adósságtörlesztés jóváhagyásáról. Így is tett, amikor 1997-ben végleges döntést hozva úgy hagyta jóvá a törlesztést, hogy nem szabta feltételként a privatizációt. 1997-ben tehát a Bizottság már megvizsgálta a szerződés tartalmát, és mielőtt jóváhagyta volna az adósságtörlesztést, arra a megállapításra jutott, hogy valóban privatizációról van szó.”⁽⁹⁵⁾

(171) Harmadik szempontként Görögország arra hivatkozik, hogy az ETVA helyesen alkalmazta az értékesítési szerződést. Elvégre a dolgozók, akiknek már három tőkeemelésben kellett részt venniük a beruházási terv finanszírozása érdekében⁽⁹⁶⁾, „képtelenek voltak eleget tenni a vételár kifizetése iránti kötelezettségüknek. Az ETVA nem folyamodott kényszerintézkedésekhez annak érdekében, hogy a 2 000 dolgozótól egyenként behajtsa a vételárat, mert nem volt reális lehetőség az intézkedések sikeres végrehajtására [...]. Ahelyett, hogy követeléseivel perrel történő érvényesítésének tekervényes, időrabló, rendkívül költséges és eredményre végül nem vezető útjára lépett volna [...], az ETVA az értékesített és még be nem fizetett részvények feletti zálogjogra támaszkodva a dolgozók tulajdonát képező, záloggal terhelt részvények értékesítéséből befolyt összegből hajtotta be a követelését abban a mértékben, amennyire az fedezte a tartozást”⁽⁹⁷⁾. Más szóval Görögország azt állítja, hogy tekintettel arra, hogy a HSY privatizációja keretében 2001–2002-ben az ETVA a HDW/Ferrostaaltól a vételár 100 %-át – és nem csupán 51 %-át – szedte be, „végül, mint látható, sor került a vételár beszedésére. Nyilvánvaló, hogy a dolgozói részvények vételárának az értékesítés révén történő kiegyenlítése kielégítette az ETVA-nak a vételár beszedése iránti igényét [...]. [...] szó sincs arról, hogy nem fizették ki a kivásárlási árat”⁽⁹⁸⁾. Emellett ahhoz sem fér kétség, hogy a hajógyár értékesítése a HDW/Ferrostaal részére tényleges privatizációnak minősül.

(172) A Bizottság az alábbi következtetésekre jutott. Amint fentebb említésre került, a C 10/94 határozat és az 1013/97/EK rendelet arra a megállapításra jut, hogy mivel a HSY részvényeit az 1995-ös szerződésben eladták a dolgozóknak, teljesült a hajógyár értékesítésére vonatkozó feltétel, amelyet a 90/684/EGK irányelv 10. cikke írt elő. Amint fentebb említésre került, a feltétel célja az volt, hogy magánszemélyekre ruházzák át a tulajdonjogot, akik, tekintettel arra, hogy befektetésük értékének maximalizációjára törekednek, várhatóan megteszik a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy helyreállítsák a hajógyár versenyképességét. Ennek kapcsán a Bizottság érvényes értékesítésnek fogadta el az 1995. szeptemberi szerződést, mivel szerződéses kötelezettségként írta elő a dolgozóknak, hogy fizessenek

vételárként 24 millió EUR-t a HSY részvényeinek megszerzése fejében. A fizetendő vételár hatására várható volt, hogy a hajógyár vezetésében részt vevő dolgozók gondoskodnak arról, hogy megőrizzék és gyarapítsák befektetésük értékét⁽⁹⁹⁾. A jelek szerint a görög állam ellenőrzése alatt álló ETVA sohasem tett komoly kísérletet arra, hogy behajtsa a vételár azon részét, amelyet az 1995. szeptemberi szerződés értelmében a dolgozóknak 1998-ban, 1999-ben és 2000-ben kellett volna befizetniük. Az ETVA-nak számos eszköze lett volna arra, hogy kieszakozolja a vételár befizetését. Az ETVA ellenőrzése alatt állt a HSY, amelynek törvényes joga volt arra, hogy ezt az összeget beszedje a dolgozók munkabéréből és juttatásaiból⁽¹⁰⁰⁾. Emellett a HSY és a dolgozói szövetkezet az 1995. szeptembere után az egyes dolgozókkal kötött egyedi szerződések révén ugyancsak szerződéses kötelezettséget vállalt az ETVA-val szemben. Az ETVA tehát a HSY és a dolgozói szövetkezet ellen indíthatott volna peres eljárást, és nem kellett volna egyénileg fellépnie minden egyes dolgozóval szemben, ahogyan a görög hatóságok állították. Ebből a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a görög hatóságok szándékosan nem kérték az éves részletek befizetését a dolgozóktól. E magatartásával Görögország megmutatta, hogy nem állt szándékában a dolgozókkal megfizettetni a vételárat, és ez a körülmény gyökeresen eltérő helyzetet teremtett a dolgozók számára: ahelyett, hogy a vételár megfizetésére kényszerültek volna, a dolgozóknak nem kellett pénzükről erre eső részét kockáztatniuk, és ennek folytán, amikor részt kaptak a hajógyár irányításában, kisebb jelentőséget tulajdonítottak a részvények értékmegőrzésének és érték-növelésének, valamint a pénzügyi életképesség helyreállításának (és fokozottabban érdeklődtek a foglalkoztatás és a munkafeltételek megőrzése iránt). Emellett, mivel a dolgozók nem fizették meg a vételárat, arra lehetett számítani, hogy az ETVA közép- vagy hosszú távon bírósági végrehajtáshoz folyamodik a részvények feletti zálogjoga alapján, és így a dolgozók el fogják veszíteni részvényhányadukat a hajógyárban. Ennek kapcsán a Bizottság nem érti, hogy a dolgozókat milyen alapon érdekelte volna a HSY értékének megőrzése és növelése, illetve a versenyképessége helyreállítását szolgáló intézkedések megtétele. A Bizottság ezért úgy véli, hogy az a körülmény, hogy a görög állam nem törekedett arra, hogy az 1995. szeptemberi szerződés előírásai szerint megfizettesse a dolgozókkal a vételárat, gyökeresen eltérő helyzetet teremtett a dolgozók számára, amikor részt kaptak a hajógyár vezetésében. Ebből következően, mivel az ETVA nem kérte a dolgozóktól a vételár megfizetését, az 1995. szeptemberében lezajlott tulajdonátörházás nem volt tényleges, a hajógyár versenyképességének helyreállítását célzó „értékesítés”, ahogyan a 90/684/EGK irányelv megkívánta. Összegezve az elmondottakat, mivel nem kérte a dolgozóktól a vételár megfizetését, Görögország visszaél a C 10/94 határozattal. A határozatot a Bizottság azért fogadta el, mert okkal feltételezte, hogy az állami kézben lévő ETVA bank alkalmazni fogja a szerződést, és ennek keretében be fogja szedni a vételárat a HSY dolgozóitól, amit a szerződés rendelkezései kifejezetten előírtak, hiszen ez biztosította, hogy az új tulajdonosok anyagilag érdekeltek legyenek abban, hogy megtegyék a szükséges lépéseket a hajógyár versenyképességének és életképességének helyreállítása érdekében. A Bizottság nem láthatta előre, hogy Görögország, amely az 1995. szeptemberi szerződést maga is úgy tüntette fel, mint a HSY értékesítését, szándékosan

nem kerít majd sort arra, hogy a vevőtől beszedje a vételárat, annak ellenére, hogy több szerződéses és jogi rendelkezés tette lehetővé a vételár beszedését. A Bizottság úgy véli, hogy ez a magatartás hasonló ahhoz, mint amikor valótlan adatokat közöltek, illetve a támogatások visszaélészerű alkalmazásához. Ebből következően a C 10/94 határozatban jóváhagyott támogatást be kell hajtani a HSY-tól.

- (173) A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a Görögország és a HSY által hivatkozott és fentebb kivonatolva ismertetett három szempontot el kell utasítani.
- (174) Az első szemponttal kapcsolatban, miszerint „a privatizáció tényleges és valódi volt, mivel a dolgozók megszerzték a részvények tulajdonjogát és az ezeknek megfelelő ellenőrzést a HSY felett”, a Bizottság megjegyzi, hogy a tulajdonátruházás szükséges, de nem elégséges feltétel volt. A C 10/94 határozat és az 1013/97/EK rendelet azon a tényen alapul, hogy 1995 szeptemberében a részvényeket „értékesítették” a dolgozóknak. Más szóval azon a feltevésen alapulnak, hogy a dolgozók az 1995. szeptemberi szerződés feltételei szerint megfizetik a vételárat. Nem azon alapulnak, hogy a részvényeket „átruházták” a dolgozókra vagy a dolgozóknak „adták”. Mint fentebb kifejtésre került, logikus, hogy a Bizottság és a Tanács döntő jelentőségűnek tekintette a vételár megfizetését, mivel arra készítette a dolgozókat, hogy a részvények értékének szem előtt tartásával irányítsák a hajógyárat. Amint fentebb említésre került, mivel a vételárat nem kellett megfizetniük, egészen más helyzetben voltak, mint egy szabadpiaci tulajdonos. Ami Görögország azon érvét illeti, miszerint „a részvények megszerzése magában rejtette értékvesztésük kockázatát”, a Bizottság rámutat arra, hogy noha nem vitatható az a tény, hogy a dolgozók formálisan a részvények tulajdonosai lettek, a részvények árának alakulása a kelleténél kevésbé érdekelte őket, mivel nem kellett a megszerzésükért (munkabérik és járulékaik 12 éven át tartó csökkentésével) magas árat fizetniük. Emellett, mivel a dolgozók nem fizették meg a vételárat, várható volt, hogy az ETVA bírósági végrehajtáshoz folyamodik a részvények feletti zálogjoga alapján, aminek következtében a dolgozók elveszíthetik a részvények tulajdonjogát. Végül pedig, ami Görögország azon érvét illeti, hogy „a dolgozók [...] részt vettek az alaptőke-emelésben alaptőke-részesedésük arányában, és így magántőkéket ruháztak be a hajógyárba”, a Bizottság nem vonja kétségbe, hogy a dolgozók részt vettek az alaptőke-emelésben (ennek ismertetésére a K10 intézkedés ismertetése és értékelése kapcsán kerül sor). A Bizottság azonban emlékeztet arra, hogy az 1995. szeptemberi szerződés szerint az alaptőke-emelésben való részvétel nem jogosította fel a dolgozókat arra, hogy újabb HSY-részvényekre tegyenek szert. A Bizottság nem érti, hogy a részvétel önmagában hogyan készíthetné a dolgozókat arra, hogy a hajógyárat a részvények értékének megőrzését és növelését biztosító módon vezessék, tekintettel arra, hogy ez a részvétel nem juttatta őket új részvények birtokába⁽¹⁰¹⁾. A Bizottság azt sem érti, hogy ez a részvétel mennyiben tekinthető a HSY „értékesítésének”, tekintettel arra, hogy a dolgozók nem kaptak további részvényeket a befektetéseikért cserébe. Ehhez kapcsolódva a Bizottság emlékeztet arra, hogy az az összeg, amelyet a dolgozók a három alaptőke-emelés során összesen befektettek, messze nem érte el azt az összeget, amelyet akkor kellett volna befektetniük, ha részt vettek volna ezekben az alaptőke-emelésekben, és egyúttal befizették volna a vételárat az 1995. szeptemberi szerződés feltételeinek megfelelően. Emlékeztetünk arra, hogy a C 10/94 határozat és az 1013/97/EK rendelet azon a feltevésen alapul, hogy az 1995. szeptemberi szerződést alkalmazni fogják, azaz, hogy a dolgozók be fogják fizetni a vételárat és az alaptőke-emelésekben vállalt részesedésüket. Tekintettel arra, hogy a dolgozók által befizetendő pénzösszeg messze nem érte el azt az összeghatárt, amelyre a Bizottság okkal számított, amikor elfogadta a C 10/94 határozatot (és azt, amelyre a Tanács számított okkal, amikor elfogadta az 1013/97/EK rendeletet), a Bizottság úgy véli, hogy ez az összeg nem volt elegendő ösztönző ahhoz, hogy a dolgozók kellő jelentőséget tulajdonítsanak a részvények értékének és a HSY versenyképessége helyreállításának.
- (175) A Görögország által hivatkozott második szemponttal kapcsolatban, miszerint „a vételár megfizetése nem szerepelt feltételként a C 10/94 határozatban, de még ha szerepelt volna is, a Bizottság úgy tekintette, hogy ez a feltétel már teljesült”, a Bizottság fentebb emlékeztetett arra, hogy a hajógyár értékesítése feltételként szerepelt a 90/684/EGK irányelvben, és azt is kifejtette, hogy miért került be ez a feltétel. A Bizottság már azt is kifejtette, hogy 1995 júliusában azért fogadott el elutasító határozatot, mert a hajógyárat nem értékesítették. Görögország számára tehát nyilvánvaló volt, hogy a Bizottságot nem fogja kielégíteni a dolgozókra történő egyszerű tulajdonátruházás, és a Bizottság végül csak azért fogadta el az 1995. szeptemberi szerződést, mert tényleges értékesítés volt, azaz a dolgozók jelentős összegű vételárat fizettek volna ki, és ezáltal ténylegesen is érdekeltek lettek volna a versenyképesség helyreállításában. A Bizottság

emlékeztet arra is, hogy az 1013/97/EK rendelet csak a HSY-nak nyújtható szerkezetátalakítási célú működési támogatás intenzitása tekintetében módosította a 90/684/EGK irányelvet. Tekintettel arra, hogy az 1995. szeptemberi szerződést már benyújtották a Bizottsághoz és a Tanácshoz, amikor az 1013/97/EK rendeletet és a C 10/94 határozatot elfogadták, e jogszabályokban nem kellett megismételni a hajógyár értékesítésére vonatkozó feltételt. Ezek csupán utalnak arra, hogy a HSY részvényeit „értékesítették”. Ebből kiindulva a C 10/94 határozat megállapítja: „teljesültek az irányelv 10. cikkében meghatározott feltételek [...]”. Más szóval a Bizottság által a C 10/94 határozatban adott értékelés (akárcsak a Tanács által az 1013/97/EK rendeletben adott értékelés) számol az 1995. szeptemberi szerződés létevel, amelyet Görögország értékesítésként mutatott be, és amely mindenekelőtt azt írja elő szerződéses kötelezettségként a dolgozók számára, hogy 24 millió EUR-t fizessenek a HSY részvényeinek megvásárlásáért, pontosan meghatározva a vételár beszédésének és az ETVA részére történő megfizetésének módját. Tekintettel arra, hogy a szerződés pontosan meghatározta a felek jogait és kötelezettségeit, tekintettel arra, hogy maga Görögország mutatta be a szerződést a HSY értékesítéseként és tekintettel arra, hogy maga a görög kormány alkotott törvényt, amely a dolgozókat a vételárnak az ETVA részére történő megfizetésére kötelezi (lásd a 100. lábjegyzetet), a Bizottságnak nem volt oka kételkednie abban, hogy a görög állam helyesen alkalmazza a szerződést. A Bizottság nem számíthatott arra, hogy maga az állam mulasztja el szándékosan a vételár beszédését a vevőtől. A Bizottságnak minden oka megvolt annak feltételezésére, hogy a HSY-t értékesítették, és nem kellett újfent kijelentenie, hogy a HSY-t értékesíteni kell.

- (176) A Görögország által a Bizottság aggályainak eloszlatása érdekében hivatkozott harmadik szemponttal kapcsolatban, miszerint „az 1995. szeptemberi szerződést helyesen alkalmazták”, a Bizottság megjegyzi, hogy az 1995. szeptemberi szerződés egyértelműen rögzíti, hogy a vételár kifizetésére sor kerül. Az éves részletek fizetésének kezdete 1998-ra volt ütemezve, és a finanszírozásuk a munkabér és a karácsonyi, valamint húsvéti juttatások egy részének a visszatartásával történt volna. Tekintettel arra, hogy a dolgozók belementek jövőbeni munkabérek és juttatásaik csökkentésébe, az ETVA-nak nem kellett a vételárat minden dolgozótól egyénileg beszédenie: a HSY-nak módjában állt munkabérük egy részét közvetlenül visszatartania. Ilyen körülmények között a Bizottság nem érti, hogy az éves részletek befizetésének elmulasztását hogyan lehet azzal indokolni, hogy „a dolgozók képtelenek voltak eleget tenni a vételár kifizetése iránti kötelezettségüknek”. Az ETVA-nak mindössze arról kellett volna gondoskodnia, hogy a HSY visszatartsa a megfelelő összegeket a juttatásokból és a munkabérekéből. Többségi részvényesként az ETVA ellenőrzést gyakorolt a HSY felett. Emellett a HSY-nak az ETVA, a HSY, a dolgozói szövetkezet és a dolgozók között egyénileg kötött szerződések feltételei alapján kellett visszatartania a szóban forgó összegeket. Az ETVA tehát pert indíthatott volna a HSY ellen, ha az utóbbi nem tartotta be a szerződéses feltételeket⁽¹⁰²⁾. A

Bizottság ebből arra a következtetésre jut, hogy a görög állam ellenőrzése alatt álló ETVA nem tette meg a kellő lépéseket arra, hogy biztosítsa a vételár megfizetését az 1995. szeptemberi értékesítési szerződés rendelkezései szerint. Mint fentebb kifejtésre került, ez a körülmény a C 10/94 határozat visszaélésszerű alkalmazásának minősül, tekintettel arra, hogy ez a határozat joggal tételezte fel a szóban forgó szerződés helyes alkalmazását. Kiegészítő érvként a Bizottság rámutat arra, hogy még ha helytálló lenne is Görögország érvelése, miszerint az ETVA-nak nem állt módjában beszédeni a vételárat a dolgozóktól, akkor is vissza kellett volna térítenni a C 10/94 határozattal jóváhagyott támogatást. Elvégre, ha az említett érvelés helytálló, ez azt jelenti, hogy Görögország olyan értékesítési szerződésről küldött értesítést a Bizottságnak, amely eleve alkalmazhatatlan volt (hiszen a görög állam nem tudja beszédeni a vételárat a vevőtől)⁽¹⁰³⁾. Ebben az esetben a Bizottság kénytelen úgy tekinteni, hogy a C 10/94 határozat a Görögország által benyújtott félrevezető információkon alapul, és ezért vissza kell azt vonni.

- (177) Ami a Görögország által hivatkozott harmadik okot illeti, a Bizottság elutasítja azt az érvelést is, miszerint a be nem fizetett részvények feletti zálogjogon alapuló bírósági végrehajtás, és e részvényeknek a 2001–2002-es privatizáció keretében történő értékesítése olyan, mintha az 1995. szeptemberi szerződés alapján esedékes befizetést hajtának be a dolgozókon. Először is, tekintettel arra, hogy az ETVA nem tett lépéseket annak érdekében, hogy a dolgozóktól beszédenie a vételárat, a dolgozók nem számítottak arra, hogy ténylegesen be kell fektetniük a megfelelő összeget, és ebből következően nem viseltek kockázatot a részvények értékvesztése esetén. Mint fentebb kifejtésre került, ez ellentétes a C 10/94 határozattal, amely úgy tekintette, hogy a HSY-t „értékesítették”, azaz, hogy egy magánbefektető meghatározott és jelentős pénzüsszeget tett kockára azáltal, hogy a HSY részvényeit megvásárolta, és hogy ezen oknál fogva érdekében állt a hajógyár oly módon való irányítása, amely biztosítja részvényállománya értékének maximalizálását. Másodszor, az ETVA – és ezen keresztül a görög állam – által beszédett pénzek teljesen más jellegűek. A részvények feletti zálogjogon alapuló bírósági végrehajtással az ETVA a HSY értékével összefüggő kockázat 100 %-át vállalta (és ezáltal megfordította a részleges privatizációt). Emellett az ETVA csak 6,1 millió EUR-t kapott, amikor a HSY részvényeinek 100 %-át értékesítette a HDW/Ferrostaalnak, ami azt jelenti, hogy az ETVA csak 3 millió EUR-t kapott a részvények 49 %-ának értékesítéséből. Ez az összeg jóval alacsonyabb annál, amelyet az ETVA-nak az 1995. szeptemberi szerződés feltételei alapján kellett volna beszédenie a dolgozóktól, azaz az 1998 decemberétől 2010 decemberéig éves részletekben fizetendő 24 millió EUR-nál.

- (178) Végezetül a Bizottság nem vonja kétségbe azt az érvet, hogy tényleges privatizációra került sor, amikor a HDW/Ferrostaal megszerezte a HSY részvényeinek 100 %-át. Emlékeztet azonban arra, hogy a 90/684/EGK irányelv 10. cikke csak olyan támogatás nyújtását hagyta jóvá, amely összefügg a hajógyár értékesítésével. Hasonlóképpen az 1013/97/EK rendelet és a C 10/94 határozat

is azért hagyta jóvá a támogatást, mert a hajógyárat „értékesítették”. A támogatást tehát a hajógyár értékesítésének keretében kellett nyújtani. Nem lehetett olyan értékesítésre nyújtani, amely több évvel később realizálódott. Tehát az a körülmény, hogy a HSY-t ténylegesen csak a HDW/Ferrostaal részére történő értékesítéssel privatizálták, nem cáfolja azt a megállapítást, hogy a C 10/94 határozatot visszaélészerűen alkalmazták. Emlékeztetnünk kell arra is, hogy a HDW/Ferrostaal részére történő értékesítés idején már több év telt el, mind a 90/684/EGK irányelv, mind pedig az 1013/97/EK rendelet hatályának lejártá óta. A HSY tehát nem kaphatta volna meg a C 10/94 határozat alapján jóváhagyott támogatást a 2001–2002-es privatizáció keretében.

- (179) A Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a Görögország által hivatkozott szempontok közül egyik sem cáfolhatja meg azt a fenti megállapítást, miszerint az állami tulajdonú ETVA visszaélészerűen alkalmazta a C 10/94 határozatot, amikor nem tett lépéseket annak érdekében, hogy biztosítsa a vételár beszédését a dolgozóktól. Ez a körülmény tehát újabb visszaélés – a beruházási terv alkalmazásának elmulasztásán túlmenően – a C 10/94 határozattal kapcsolatban, és újabb indok arra, hogy az említett határozatban jóváhagyott támogatást visszatérítsék.

4.5.5.5. A Bizottság által választott eljárás indoklása

- (180) Az eljárást kiterjesztő határozatban a Bizottság aggályainak adott hangot amiatt, hogy a dolgozók nem fizették meg a HSY 49 %-a után járó vételárat. Ezen aggályoknak azonban a K10 intézkedés értékelésének keretében adott hangot (amely a „10. intézkedés” elnevezést viseli az eljárást kiterjesztő határozatban). Ebből következően az eljárást kiterjesztő határozat nem említi, hogy a vételár megfizetésének elmulasztása a C 10/94 határozat visszaélészerű alkalmazásának minősül. Felmerül tehát a kérdés, hogy nem kellett volna-e a 659/1999/EK rendelet 6. cikke alapján a Bizottságnak új határozatot elfogadnia, amelyben másodszor is meghosszabbította volna a hivatalos vizsgálati eljárást annak érdekében, hogy hangot adjon ezzel kapcsolatos aggályainak. Görögország azt állítja, hogy pontosan erre lett volna szükség (104).

- (181) A Bizottság úgy véli, hogy nem volt köteles másodszor is kiterjeszteni a vizsgálati eljárást erre a konkrét ügyre. Először is, mint fentebb említésre került, a pontos ténnyel (a vételárnak a dolgozók általi kifizetésével vagy ennek elmulasztásával) kapcsolatos aggályoknak hangot adott az eljárást kiterjesztő határozatban, és így a feleknek lehetőségük volt arra, hogy ezzel kapcsolatban

benyújtsák észrevételeiket. Másodszor, ami azt a jogi megfontolást illeti, miszerint ez a tény a K7 intézkedés visszaélészerű alkalmazásának minősülhet, a Bizottság erre a következtetésre csak a tények és a törvények alapos elemzése nyomán jutott, amelyre a hivatalos vizsgálati eljárás keretében kerített sort. Egy ilyen szerteágazó és bonyolult ügyben, amely tíz évvel ezelőtt alkalmazott intézkedésekre is kiterjed, a vizsgálati eljárás szinte automatikusan lehetővé teszi a Bizottság számára a részletesebb elemzést, hiszen elvezet a tények és az ügy jogi vonatkozásainak alaposabb ismeretéhez. Harmadszor, Görögország hosszú időn keresztül félrevezető információkat nyújtott be a vételár dolgozók általi megfizetéséről. Még nem is olyan régen, az eljárást kiterjesztő határozatra adott válaszában Görögország és a HSY azt állította, hogy 1998-ban kezdték megfizetni a vételárat, az 1995. szeptemberi szerződés előírásainak megfelelően (105). A vizsgálati eljárás keretében a Bizottság ennek ellenkezőjére gyűjtött össze bizonyítékokat. Ezért felszólította Görögországot és a HSY-t, hogy szolgáltatásának kétségbevonhatatlan adatokat álláspontjuk alátámasztására (106). Végül a HSY és Görögország elismerte, hogy a dolgozók nem fizették be az éves részleteket az 1995. szeptemberi szerződés előírásainak megfelelően. A Bizottságnak, miután feltárta az ügy tényalapját, módjában állt elbírálni, hogy visszaéltek-e korábbi határozatokkal.

- (182) A Bizottság azt is hangsúlyozza, hogy annak érdekében, hogy lehetővé tegye Görögország és a HSY számára az eljárásban való érdemi részvételt, és biztosítsa a védekezés jogának érvényesülését, Görögországnak és a HSY-nak (ti. az egyedüli feleknek, akik észrevételeket nyújtottak be a K10 intézkedéssel kapcsolatban az Elefsisi Hajógyáron kívül, amely az észrevételeiben már rámutatott arra, hogy a Bizottságnak el kell rendelnie a C 10/94 határozatban jóváhagyott támogatás visszatérítését, mivel a vételárat nem fizették meg) lehetőséget nyújtott arra, hogy fűzzenek megjegyzéseket azon értékeléséhez, miszerint a megfizetés elmulasztása a C 10/94 határozat visszaélészerű alkalmazásának tekinthető (107). Görögország és a HSY egyaránt terjedelmes észrevételeket nyújtott be (108).

4.6. A 2002-ben jóváhagyott 29,5 millió EUR összegű üzembezárási támogatás visszaélészerű felhasználása (K8 intézkedés)

4.6.1. Az intézkedés ismertetése

- (183) 2002. június 5-én az N 513/01 határozattal 29,5 millió EUR összegű támogatás jóváhagyására került sor a dolgozóknak a hajógyárból történő önkéntes kilépésének bátorítására. A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a 29,5 millió EUR támogatás összeegyeztethető üzembezárási támogatásnak minősül az 1540/98 rendelet 4. cikke értelmében, és a termelési kapacitás elegendő mérvű csökkentésének fogadta el a hajógyár éves hajójavítási kapacitásának 420 000 közvetlen munkaóra-ra történő csökkentését, beleértve ebbe az alvállalkozókat is.

4.6.2. Az eljárás indításának okai

- (184) Az eljárást kiterjesztő határozatban a Bizottság aggályának adott hangot amiatt, hogy mennyiben került sor a termelési kapacitás csökkentésére. Nem tartották be a féléves jelentések benyújtására vonatkozó kötelezettséget. Emellett a görög hatóságok félrevezető adatokat továbbítottak, amikor az információk benyújtására felszólítást kaptak.

4.6.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (185) Az Elefsisi Hajógyár szerint a HSY forgalma és a hajógyárban éves szinten javított hajók száma olyan magas, hogy nem lehetséges a termelési kapacitás 420 000 munkaórára csökkentése.

4.6.4. Görögország észrevételei

- (186) Görögország és a HSY szerint a hajógyár gyakran veszi igénybe alvállalkozók szolgáltatásait, akik két csoportra oszthatók. Egyfelől a „HSY alvállalkozóira”, akiket a

HSY választ ki és fizet. Másfelől „harmadik felek vállalkozóira”, akiket a hajótulajdonosok választanak ki, és akikkel közvetlen ártárgyalást folytatnak. A harmadik felek vállalkozói fizetnek a HSY-nak a létesítményei használatáért. Görögország szerint csak a vállalkozók első csoportjára vonatkozatható az N 513/01 határozatban előírt, a termelési kapacitás csökkentésére irányuló kötelezettség. Ugyanakkor azonban a HSY nem tudja, hogy hány munkaórát teljesítenek a „HSY alvállalkozói”, mivel általában fizetik őket. Görögország ezért egy módszert javasol a ledolgozott munkaórák megközelítő becslésére: először is a részükre kifizetett szerződéses érték együttes összegéből levonásra kerül 15 %, amely a haszonkulcs, valamint 20 %⁽¹⁰⁹⁾, amely a termeléssel közvetve összefüggő munkaórákat képviseli. A kapott összeget ezután el kell osztani „a munkaóra éves rezsikulcsával, amely a hivatalos könyvelés alapján állapítható meg a HSY esetében”⁽¹¹⁰⁾. E módszerrel Görögország a 2002 és 2006 közötti időszak minden évére 420 000-nél kevesebb összes munkaórát mutat ki. Ennek alapján Görögország arra a következtetésre jut, hogy a termelési kapacitás csökkentését előíró kötelezettségnek eleget tettek. A módszer az alábbi táblázatban foglalható össze:

	2002.1.1.– 2002.12.31.	2003.1.1.– 2003.9.30.	2003.10.1.– 2004.9.30.	2004.10.1.– 2005.9.30.	2005.10.1.– 2006.8.31.
A. A HSY dolgozóinak a termeléssel közvetlenül összefüggő munkaórái	51 995	42 155	[...] (*)	[...]	[...]
B. A HSY alvállalkozóinak díjazása (EUR)	3 798 728	16 471 322	[...]	[...]	[...] (2006.6.30-ig)
C. = B a haszonkulcs (15 %) és a termeléssel közvetve összefüggő munkaórák (20 %) levonása után	2 469 173	10 179 134	[...]	[...]	[...]
D. A HSY dolgozóinak órabére (EUR)	25,97	27,49	[...]	[...]	[...]
E. A HSY alvállalkozóinak dolgozói által teljesített, a termeléssel közvetlenül összefüggő munkaórák kiszámítása (= C osztva D-vel)	95 077	370 284	[...]	[...]	[...]
F. Az N 513/01 határozat hatálya alá eső, a termeléssel közvetlenül összefüggő munkaórák összesen (= A + E)	147 073	412 440	[...]	[...]	[...]

(*) Szakmai titoktartási kötelezettség alá eső adatok.

4.6.5. Értékelés

4.6.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (187) Azzal kapcsolatban, hogy alkalmazható-e a 296. cikk erre az intézkedésre, a Bizottság emlékeztet arra, hogy a katonai és polgári célú tevékenység részarányának

megállapítására már az N 513/01 határozatban sor került, amely úgy tekinti, hogy az állami támogatásnak az állami támogatásokra vonatkozó szabályok hatálya alá eső része 25 %-ot tesz ki. A 29,5 millió EUR értékű támogatás tehát kizárólag a HSY polgári célú tevékenységére vonatkozott, és az állami támogatásokra vonatkozó szabályok szerint értékelhető.

4.6.5.2. Támogatás visszaélésszerű használatának tényállása

- (188) A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az alábbi szempontok mindegyike önmagában is elégséges ok annak megállapítására, hogy a jóváhagyó határozatban előírt korlátozást nem tartották be, és ezért visszaélésszerűen alkalmazták a támogatást.
- (189) Először is, mivel a munkaórák számának korlátozását írták elő számára, a HSY-nak egy mechanizmust kellett bevezetnie e munkaórák pontos kiszámításához. Mivel nem vezetett be mechanizmust az alvállalkozók által teljesített munkaórák pontos kiszámításához, és így nem tette lehetővé a hajógyár által teljesített munkaórák pontos kiszámítását, a HSY visszaélésszerűen alkalmazta az N 513/01 határozatot, annál is inkább, mert éppen Görögország javasolta a „munkaórák” mérőszámként való használatát annak bizonyítására, hogy a HSY csökkentette termelési kapacitását.
- (190) Másodszor, a Bizottság vitatja Görögország azon állítását, hogy „harmadik felek vállalkozóira” nem vonatkozik a munkaórák korlátozása. Görögország azt állítja, hogy a velük fennálló szerződéses jogviszony csak a létesítmények bérbeadására terjedt ki. Először is, a Bizottság úgy véli, hogy ennek az érvelésnek az elfogadása esetén könnyen megkerülhető lenne a korlátozás: ahelyett, hogy az alvállalkozóival saját maga szerződne, a HSY a hajótulajdonosokat kéri meg arra, hogy szerződjenek velük, és így nem kerülne sor szerződés kötésére a HSY és az alvállalkozók között. Másodszor, a korlátozás célja a hajógyárban folyó tevékenység csökkentése volt. Ebből logikusan következik, hogy amikor az N 513/01 határozatban az áll, hogy a hajógyár termelési kapacitásának csökkentése magában foglalja „az alvállalkozói szerződések alapján dolgozókat” is, ez egyaránt vonatkozik a HSY alvállalkozóira és a hajótulajdonosoknak a hajógyár területén dolgozó alvállalkozóira is. Harmadszor, a Bizottság által hozzá intézett részletes kérdések nyomán⁽¹¹¹⁾. Görögország elismerte, hogy a HSY kezeli a kifizetéseket egyes „harmadik felek vállalkozói” felé: ez utóbbiak szerződnek a hajótulajdonosokkal a végzendő munkákkal és azok díjazásával kapcsolatban, de ezután a hajótulajdonosok a HSY-nak fizetnek, és az utalja tovább az összeget a vállalkozóknak. Ezekben az esetekben szerződéses jogviszony áll fenn a HSY és a vállalkozók között, és a hajótulajdonosok által a vállalkozók munkájáért fizetett összegek a HSY bevétel-kiadás kimutatásában bevételként szerepelnek (részét képezik a HSY üzleti forgalmának). Ebből következően nem férhet kétség ahhoz, hogy legalábbis ezek a „harmadik felek vállalkozóival” kötött szerződések is a korlátozás alá esnek. Görögország nem számította ki és nem közölte a Bizottsággal a „harmadik felek vállalkozói” által teljesített munkaórákat, ami az N 513/01 határozat további megsértését jelenti. Emellett a Bizottság megjegyzi, hogy a HSY hajójavító tevékenységének forgalma gyors növekedést mutatott 2002-től, de ez a folyamat egyáltalán nem tükröződik a Görögország által közölt összes munkaóraszámában. Valószínű tehát, hogy jelentősen megnőtt a harmadik felek vállalkozói által teljesített munkaórák száma, akik a HSY-től kapták díjazásukat. Tekintettel arra, hogy a Görögország által benyújtott adatok szerint a HSY 2003-ban épphogy csak a 420 000 órás határ alatt volt, a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a harmadik felek HSY által fizetett vállalkozói is beszámításra kerülnek a HSY által teljesített összes munkaórába, joggal feltételezhető, hogy a korlátozást nem tartották be a rákövetkező években.
- (191) Harmadszor, még ha elfogadjuk is, hogy a „harmadik felek vállalkozói” nem esnek az N 513/01 határozatban előírt munkaóra-korlátozás alá (ami tényszerűen nem igaz), valamint hogy a „HSY alvállalkozói” által teljesített munkaórák megközelítőleg kiszámíthatók, ha díjazásukat elosztjuk az egy órára jutó munkaköltséggel, a korlátozási kötelezettség akkor sem teljesül. A Görögországban alkalmazott „munkaóra éves rezsikulcsa, amely a hivatalos könyvelés alapján állapítható meg a HSY esetében” nem megfelelő módszer azon személyek egy órára jutó költségének hozzávetőleges kiszámítására, akik alvállalkozóknak dolgoznak. Az említett számadatok erős ingadozásai (pl. 27 EUR-ról [...] EUR-ra módosulnak a következő évben) azt bizonyítják, hogy a munkaóra éves rezsikulcsa, amely a hivatalos könyvelés alapján állapítható meg a HSY esetében nem mutatja meg, hogy mennyibe kerül egy dolgozó óránként⁽¹¹²⁾. A bruttó órabér egy iparágban sohasem alakul ilyen módon: az idő előrehaladtával folyamatosan nő ugyan, de nem nőhet kétszerezésére egy éven belül. Emellett a hajógyár azért vesz igénybe alvállalkozókat, mert ez kevesebbe kerül neki, mint ha saját maga venne fel munkaerőt. Ebből következően a munkaóra éves rezsikulcsa, amely a hivatalos könyvelés alapján állapítható meg a HSY esetében, túlbecsüli az alvállalkozók által foglalkoztatott dolgozók munkaórára vetített költségét. E körülményt a Bizottság által megkérdezett szakértő is megerősítette. Ha az egy órára jutó költség megállapításához ésszerűbb becslési módszereket alkalmazunk, az alvállalkozók által teljesített munkaórák száma jóval nagyobb lesz⁽¹¹³⁾, és 2003-ra és 2005-re nem teljesül a 420 000 munkaórák korlátozása.
- (192) Negyedszer, a Görögország által javasolt módszernél a 2003. pénzügyi év csak kilenc hónapból állt, hiszen 2003 szeptemberéig terjedt. Görögország azt állítja, hogy akkor kezdték el a pénzügyi évet októbertől októberig számítani. Elfogadhatatlan azonban egy éves felső határ alkalmazása egy mindössze kilenc hónapos tevékenységre. A Bizottság felszólította Görögországot, hogy nyújtson be részletes adatokat 2003 utolsó három hónapjára vonatkozóan, de Görögország nem nyújtotta be a kért adatokat⁽¹¹⁴⁾. Ha a 2003. naptári év utolsó három hónapjának tevékenységét hozzávetőlegesen a 2004. pénzügyi évben kifejtett tevékenység egy negyedére becsüljük, nyilvánvalóvá válik, hogy a munkaórák korlátozására vonatkozó kötelezettséget megsértették.

- (193) Tekintettel arra, hogy különböző, egymástól független okok alapján visszaélésre lehet következtetni, a Bizottság arra a megállapításra jut, hogy a támogatást vissza kell téríteni.

4.7. 8,72 milliárd drachma (25,6 millió EUR) értékű tőkejuttatás a görög államtól vagy az ETVA-tól 1996–1997-ben (K9 intézkedés)

4.7.1. Az intézkedés ismertetése

- (194) 1996–1997-ben az ETVA 8,72 milliárd drachma (25,6 millió EUR) értékű tőkejuttatásban részesítette a HSY-t.

4.7.2. Az eljárás indításának okai

- (195) Az eljárást kiterjesztő határozatban kétségek fogalmazódnak meg abban a tekintetben, hogy az adott tőkejuttatás mennyiben felel meg egy piacgazdasági befektető magatartásának. Először is, a Bizottság rámutat arra, hogy Görögország ellentmondásos kijelentéseket tett a kérdéssel kapcsolatban, eleinte azt állítva, hogy a szóban forgó összeget az állam adta annak érdekében, hogy kompenzálja az 1 000 fős létszámleépítés költségeit, utóbb pedig cáfolta ezt a magyarázatot, kijelentve, hogy az említett tőkejuttatást az ETVA nyújtotta. Másodszor, a Bizottság rámutat arra, hogy a társaság dolgozói, akiknek tulajdonában volt a részvények 49 %-a, nem vettek részt az adott tőkejuttatásban. Ezen túlmenően meglepő, hogy az ETVA által nyújtott tőkejuttatás nem növelte a bank részesedését a HSY-ban.

- (196) A Bizottság arra is rámutatott, hogy amennyiben megállapítást nyer, hogy az adott intézkedés állami támogatás, kérdéses, hogy mennyiben tekinthető összeegyeztethető támogatásnak.

4.7.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (197) Az Elefsisi Hajógyár utal arra, hogy 1996-ban a HSY részvényeinek 49 %-a a dolgozók tulajdonában volt. Ha az ETVA úgy hajtott volna végre tőkejuttatást, hogy abban nem vettek volna részt arányosan (*pro rata*) a dolgozók, tőkerészesedése 51 % fölé emelkedett volna, amit a törvény tiltott, és ami nem is következett be. Ebből arra lehet következtetni, hogy az ETVA nem kapott új részvényeket az adott tőkejuttatásért cserébe. Ilyen forgatókönyv elfogadhatatlan lenne egy magánbefektető számára.

4.7.4. Görögország észrevételei

- (198) Görögország megerősíti, hogy az ETVA 1996–1997-ben 8,72 milliárd drachma (25,6 millió EUR) értékű tőkejuttatást hajtott végre, és ennek megfelelő összeget kapott az államtól. Görögország azt állítja, hogy az állam piacgazdasági befektetőként járt el, mivel a dolgozói létszámnak a tőkejuttatással finanszírozott csökkentése jelentősen javította a hajógyár hatékonyságát és jövőbeni

jövedelmezőségét. A HSY kifejti, hogy a társasághoz befolyt összegek nem vezettek új részvénykibocsátáshoz, és formai szempontból nem minősültek tőkejuttatásnak. Ez a körülmény azt is megmagyarázza, hogy az állam részesedése miért nem emelkedett 51 % fölé. Ha azonban a Bizottság ennek ellenére úgy tekinti, hogy a vizsgált intézkedés állami támogatásnak minősül, Görögország úgy véli, hogy összeegyeztethető üzembeszárási támogatásról van szó a 90/684/EGK irányelv 7. cikke értelmében.

4.7.5. Értékelés

4.7.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (199) A vizsgált intézkedés a hajógyár tevékenysége egészének a finanszírozására szolgált, és nem szánták kizárólag polgári célú tevékenységek támogatására. Ha tekintetbe vesszük, hogy – amint azt e határozat 3.3. része megállapítja – a hajógyár termelésének 75 %-a katonai célú, és Görögország a Szerződés 296. cikkére hivatkozik, az intézkedésnek csupán 25 %-a – azaz 2,18 milliárd drachma (6,4 millió EUR) – értékelhető az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályok szemszögéből.

4.7.5.2. Támogatás megléte

- (200) A Bizottság megjegyzi, hogy az állam az ETVA-n keresztül úgy juttatott tőkét a HSY-nak, hogy nem kapott új részvényeket, noha a HSY-nak csupán 51 %-a volt a tulajdonában. Egy piacgazdasági befektető nem nyújtott volna ilyen ajándékot a többi részvényesnek. Új részvényeket kért volna vagy arányos (*pro rata*) tőkejuttatást követelt volna a többi részvényestől. Ebből következően hasonló helyzetben egy magánbefektető nem kerített volna sort az itt vizsgált tőkejuttatásra.

- (201) Tekintettel arra, hogy az állam olyan forrásokat nyújtott a HSY-nak, amelyeket az nem tudott volna a piacról előteremteni, az intézkedés szelektív előnyhöz juttatta a HSY-t. Ebből következően az intézkedés a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében támogatásnak minősül. Mivel pedig a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésében foglalt követelmény megsértésével előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogszerűtlen támogatásnak minősül.

4.7.5.3. Összeegyeztethetőség a közös piaccal

- (202) A vizsgált támogatás összeegyeztethetőségével kapcsolatban a Bizottság rámutat arra, hogy nem vitatható az a tény, hogy a HSY dolgozói állománya az 1995-ös 3 022 főről 1997-ben 1 977 főre csökkent. A dolgozói

állomány csökkentése szerepelt a két 1997. július 15-i határozatban is (C 10/1994 és N 401/97 határozat), mivel a szerkezetátalakítási terv egyik pillére volt. Az N 401/97 határozat lehetővé tette beruházási támogatás nyújtását, amely a 90/684/EGK irányelv értelmében csak akkor tekinthető összeegyeztethetőnek, ha „olyan szerkezetátalakítási tervhez kapcsolódik, amely a teljes hajójavító kapacitás csökkentését eredményezi”, és „nem jár az adott hajógyár termelőkapacitásának növelésével”. Az N 401/97 határozat úgy véli, hogy megfigyelhető „a hajógyár hajójavító kapacitásának csökkenése, amely megfelel a dolgozói létszám oly módon történő csökkenésének, hogy az nem ellensúlyozható a termelékenység tervezett növelésével és a kereskedelmi hajók dokk-kapacitásának csökkenésével”. A határozat arra is rámutat, hogy kisebb mértékben csökkent a hajóépítő kapacitás. Mivel az N 401/97 határozatban maga a Bizottság is elismerte, hogy a dolgozói állomány csökkenése a görög hatóságok által javasolt egyéb intézkedésekkel együtt csökkenteni fogja mind a hajóépítő, mind a hajójavító kapacitást, a Bizottság úgy véli, hogy a 90/684/EGK irányelv 7. cikkének megfelelően a kapacitás csökkentésére valóban sor került. A támogatás összegével és intenzitásával kapcsolatban a Bizottság rámutat arra,

hogy a dolgozói állomány 1 000 fővel való csökkentéséhez felhasznált támogatás 25,6 millió EUR-t tett ki. 2002-ben, tehát alig hat évvel később, a Bizottság összeegyeztethetőnek minősített egy négyszer akkora összeget egy kisebb mértékű létszámcsökkentésre. A Bizottság tehát indokoltan tartja a támogatás összegét és intenzitását. Összegezve az elmondottakat, a Bizottság úgy véli, hogy teljesültek a 90/684/EGK irányelv 7. cikkében meghatározott feltételek, és ebből azt a következtetést vonja le, hogy a támogatás összeegyeztethető a közös piaccal.

4.8. 1998–2000-es alaptőke-emelés a beruházási terv finanszírozásához (K10 intézkedés)

4.8.1. Az intézkedés ismertetése

- (203) Az N 401/97 határozatban megfogalmazott tervvel összhangban 1998-ban, 1999-ben és 2000-ben három, összesen 2,98 milliárd drachma (8,7 millió EUR) értékű tőkeemelésre került sor a HSY beruházási tervének részleges finanszírozása céljából. Az emeléseket az ETVA és a HSY dolgozói a HSY-ban tulajdonolt részvényeik arányában finanszírozták.

(Millió drachma (millió EUR))

	Összesen	Az ETVA hozzájárulása (51 %)	A dolgozók hozzájárulása (49 %)
1998. május 20.	1 569 (4,6)	800 (2,3)	769 (2,3)
1999. június 24.	630 (1,8)	321 (0,9)	309 (0,9)
2000. május 22.	780 (2,3)	397 (1,2)	382 (1,1)

- (204) 2001-ben a görög állam a dolgozóknak akkora összeget fizetett ki, amely megfelelt a három alaptőke-emelés keretében befizetett hozzájárulásuknak (lásd a (33) preambulumbekezdést, amely ismerteti a 2941/2001. sz. törvényt).

4.8.2. Az eljárás indításának okai

- (205) Az eljárást kiterjesztő határozatban a Bizottság azon gyanújának adott hangot, hogy az ETVA részvétele a tőkeemelésekben összeegyeztethetetlen támogatásnak minősül. Noha az 1997. július 15-én elfogadott N 401/97 határozat arra a következtetésre jut, hogy az ETVA jövőbeni részvétele a tőkeemelésekben elvben úgy tekinthető, mint amely nem tartalmaz támogatási elemet a szerkezetátalakítási terv megvalósításának keretében, mindazonáltal a szóban forgó részvétel lehetséges, hogy támogatásnak minősül, amikor 1998-ban, 1999-ben és 2000-ben sor került rá. A HSY helyzete romlott az említett időszakban. Az eljárást kiterjesztő határozatban az is áll, hogy az a körülmény, hogy a dolgozók a HSY-ban szerzett tőkerészesedésük arányában vettek részt a tőkeemelésekben, nem zárja ki annak lehetőségét, hogy támogatásról volt szó. Először is, nem biztos, hogy ténylegesen befizették az ETVA-nak a HSY 49 %-os tulaj-

donrésze ellenértékét, ahogyan azt az 1995. szeptemberi részleges privatizációs szerződés előírta. Másodsor, nem elképzelhetetlen, hogy az állam titokban kötelezettséget vállalt arra, hogy visszatérít minden olyan összeget, amellyel a dolgozók a HSY tőkéjéhez hozzájárultak. Egy ilyen kötelezettségvállalás azt jelentené, hogy a dolgozók jelen esetben semmilyen kockázatot nem vállaltak.

4.8.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (206) Az Elefsisi Hajógyár egyetért az eljárást indító határozatban kifejtett aggályokkal, az esetjogról emlékeztet a saját vállalat tőkeemeléseiben való dolgozói részvétellel kapcsolatos Alitalia ügyre⁽¹¹⁵⁾, és arra a megállapításra jut, hogy az ETVA részvétele a tőkeemelésekben összeegyeztethetetlen támogatás volt.

4.8.4. Görögország észrevételei

- (207) A görög hatóságok emlékeztetnek arra, hogy az ETVA és a dolgozók részvételét a tőkeemelésekben jogilag az 1995. szeptemberi részleges privatizációs szerződés szabályozta. Az N 401/97 határozatban az is szerepelt, hogy a tőkeemeléseket az ETVA és a dolgozók 51 %-os, illetve 49 %-os részvételével fogják végrehajtani, de nem jutottak arra

a következtetésre, hogy az ETVA részvétele támogatásnak minősül. Végezetül a görög hatóságok és a HSY cáfolják mind azt a feltételezést, hogy a dolgozók végül is nem fizették meg a vételárat az ETVA-nak, mind pedig a titkos megállapodás létezését, amely szerint az állam megígérte a dolgozóknak, hogy visszatéríti azt az összeget, amelyet a beruházási terv finanszírozására esetleg befizettek. A HSY azt állítja, hogy ha a Bizottság az intézkedést támogatásnak minősítené, akkor az összegegyeztethető szerkezetátalakítási támogatás lenne.

4.8.5. Értékelés

4.8.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (208) A Szerződés 296. cikkének alkalmazhatóságát illetően a Bizottság megjegyzi, hogy a tőkeemelések célja a beruházási terv finanszírozása volt. Ahogy az II, I2, I3 és I4 intézkedések értékelésével kapcsolatban már megállapítást nyert, a beruházási tervet és a finanszírozásához nyújtott állami támogatást az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályok szemszögéből lehet értékelni.

4.8.5.2. Támogatás megléte

- (209) A Bizottság a következő következtetésekre jutott. A vállalat részleges privatizációjáról szóló 1995. szeptemberi szerződés alapján az ETVA szerződéses kötelezettsége volt, hogy 51 % erejéig részt vegyen a HSY jövőbeni tőkeemelésében, amelyhez további 49 %-kal a dolgozók járultak hozzá. A tőkeemelésre a beruházási terv részfinanszírozása miatt volt szükség. A beruházási támogatással kapcsolatos N 401/97 határozatban a Bizottság hallgatólagosan úgy ítélte meg, hogy az ETVA említett részvétele a HSY jövőbeni tőkeemelésében nem minősül állami támogatásnak. Ez a következtetés összhangban volt az ugyanazon napon elfogadott C 10/94 határozattal, amelyben a Bizottság megállapította, hogy a HSY részvényei 49 %-ának értékesítése a dolgozók részére érvényes részleges privatizációnak minősül, és várható az életképesség visszaállítása.
- (210) Ami az ETVA részvételét illeti az 1998. május 20-i tőkeemelésekben, a Bizottság úgy véli, hogy nincs elégséges ok arra, hogy eltérjen az N 401/97 határozatban foglalt hallgatólagos értékeléstől, miszerint ezek esetében nincs szó támogatásról. Az 1998 májusában fennálló viszonyok ugyanis nem tértek el jelentősen a határozat elfogadása idején prognosztizált viszonyoktól. Emellett a Bizottság nem talált bizonyítékot arra, hogy az állam (titokban) kötelezettséget vállalt volna a tőkeemelések keretében befizetett bármely összeg visszatérítésére a dolgozóknak.

- (211) Ezzel ellentétben az 1999. június 24-i és 2000. május 22-i tőkeemelések végrehajtásának idején már nem állt fenn néhány olyan, alapvető fontosságú körülmény, amelyen az 1997. július 15-i következtetés alapult, miszerint az emelés nem minősül támogatásnak:

- Először, mint fentebb kifejtésre került, az 1997. július 15-én elfogadott mindkét határozat azon alapult, hogy Görögország alkalmazni fogja az 1995. szeptemberi részleges privatizációs szerződést, közelebbről pedig azon, hogy a dolgozók meg fogják fizetni a vételárat az ETVA-nak a szerződésnek megfelelően, és így olyan pénzügyi kockázatot vállalnak, amely a versenyképesség helyreállításához szükséges intézkedések támogatására ösztönzi őket. Noha a dolgozóknak a vételár első részletét 1998. december 31. előtt kellett volna megfizetniük az ETVA-nak, semmilyen fizetésre nem került sor. Az állam pedig nem követelte járandóságát. Mint a K7 intézkedés értékelése megállapítja, e körülményből az következett, hogy a dolgozók – ellentétben azzal, amire a Bizottság számított 1997 júliusában, amikor a két határozatot elfogadták – nem kerültek olyan befektetők helyzetébe, akiknek összesen 8,17 milliárd drachmát (24 millió EUR-t) kellett volna az elkövetkezendő tizenkét év folyamán megfizetniük. A fizetés elmulasztása azt is jelentette, hogy a dolgozók nem teljesítették az 1995. szeptemberi részleges privatizációs szerződésben vállalt kötelezettségüket. Így az ETVA-t sem kötötte a szerződéses kötelelem a részleges privatizációs szerződés alapján⁽¹¹⁶⁾, mivel a dolgozók megszegtek azt. Összegezve az elmondottakat, ellentétben azzal, amire joggal lehetett számítani az N 401/97 határozat elfogadása idején a meglévő szerződések alapján, gyakorlatilag nem került sor a részleges privatizációra, és a szerződés elvesztette kötelező hatályát az ETVA-ra nézve. A Bizottság úgy véli, hogy számottevő eltérések tapasztalhatók ahhoz képest, amire az N 401/97 határozat elfogadása idején számított az 1995. szeptemberi szerződés alapján. Ez a körülmény elégséges ok az akkor levont következtetés felülvizsgálatára, miszerint a tőkeemelések nem minősülnek támogatásnak.
- Másodsor, mint azt már e határozat 3.1 szakaszában részletesen kifejtettük, az N 401/97 határozat elfogadásakor tervezett üzleti és pénzügyi fellendülés nem következett be. A vállalat nem tudott nagy volumenű és nyereséges rendelésállományt biztosítani 1997-ben és 1998-ban. Ebből következően 1998 végétől egyre bizonyosabbá vált, hogy a hajógyár veszteséges lesz az elkövetkezendő években. A Bizottság 1999. június 30-át jelölte meg azon időpontként, amelytől kezdve nem lehetett megalapozottan számítani az életképesség visszaállítására. Bizonyos, hogy 1999. június elején már a rossz hírek többsége ismert volt, és az életképesség visszaállítása a meglévő szerkezetátalakítási terv alapján nagyon bizonytalan volt.

(212) A fentebb kifejtettek alapján a Bizottság úgy véli, hogy ha egy piacgazdasági befektető olyan helyzetbe került volna, mint az ETVA, nem fektetett volna be újból a HSY-ba ⁽¹⁷⁾.

(213) Tekintettel arra, hogy a tőkejuttatás szelektív előnyhöz juttatja a HSY-t, a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy az ETVA részvétele a második és harmadik tőkeemelésben állami támogatásnak minősül a HSY javára. Ami a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének való megfelelést illeti, a Bizottság rámutat arra, hogy sohasem fogadott el olyan határozatot, amelyben kifejezetten értékelte és jóváhagyta volna az ETVA részvételét a HSY tőkeemelésében. Ezért a Bizottság úgy véli, hogy a támogatást a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével alkalmazták.

(214) A Bizottság rámutat arra, hogy még ha elfogadjuk is, hogy a vizsgált intézkedést az N 401/97 határozat engedélyezte (az N 401/97 határozat kifejti, hogy az ETVA részt vesz a HSY tőkeemelésében, és mivel nem fogalmaz meg aggályokat az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályoknak való megfelelésről, értelemszerűen úgy tekinti, hogy ez a részvétel nem minősül támogatásnak), az sem változtatna az alábbiakban ismertetendő következtetésen, amely szerint az adott támogatást vissza kell téríteni. Egy ilyen esetben úgy kellene tekinteni, hogy az állami tulajdonú ETVA bank visszaélésszerűen alkalmazta a szóban forgó határozatot, tekintettel arra, hogy nem szedte be a vételárat a dolgozóktól, ahogyan azt az 1995. szeptemberi szerződés előírta. Az a következtetés, hogy az ETVA részesedése a jövőbeni tőkeemelésekben nem minősült támogatásnak, azon az elvárás alapján, hogy a dolgozók meg fogják fizetni a vételárat, ahogyan azt az 1995. szeptemberi szerződés előírta. Arra kell tehát következtetni, hogy visszaélésszerűen alkalmazták az N 401/97 határozat azon részét, amely jóváhagyja az ETVA részvételét, és ebből következően a HSY-val vissza kell téríteni az ETVA által befizetett tőkerészesedést.

4.8.5.3. Összeegyeztethetőség a közös piaccal

(215) A görög hatóságok azt állítják, hogy a vizsgált intézkedés összeegyeztethető szerkezetátalakítási támogatásnak minősülhet. A Bizottság emlékeztet arra, hogy a tőkeemelések célja a beruházási terv finanszírozása volt. Az 12 és 13 intézkedés értékelése kapcsán a Bizottság már kifejtette, hogy miért nem összeegyeztethető a közös piaccal további szerkezetátalakítási támogatások nyújtása a beruházási terv finanszírozásához.

(216) Tekintettel arra, hogy a két tőkeemelés összeegyeztethetetlen támogatás, vissza kell őket téríteni a HSY-val.

4.9. Állami viszontgarancia a HSY-nak az OSE-vel és az ISAP-pal kötött szerződési kapcsán (K12b)

4.9.1. Az intézkedés ismertetése

(217) A HSY-nak a Görög Vasutak Szervezetével (OSE) és az Athén–pireuszi Villamos Vasúttal (ISAP) gördülőállomány szállítására kötött szerződési kapcsán az ETVA előlegfizetési és teljesítési garanciákat (a továbbiakban: előlegfizetési garanciák) nyújtott. Az ETVA az ISAP-pal kötött szerződéssel kapcsolatos előlegfizetési garanciákat 1998 februárjában és 1999 januárjában, az OSE-vel kötött szerződéssel kapcsolatos garanciákat pedig 1999 augusztusában nyújtotta. Ezekért cserébe az ETVA megfelelő összegű viszontgaranciákat kapott az államtól. Az OSE-vel, illetve az ISAP-pal kötött szerződésekkel kapcsolatban nyújtott garanciák 29,4 millió EUR-t, illetve 9,4 millió EUR-t tettek ki.

4.9.2. Az eljárás indításának okai

(218) Az eljárást kiterjesztő határozatban a Bizottság fenntartásainak adott hangot azzal kapcsolatban, hogy egy magánbank biztosította volna-e a vizsgált viszontgaranciát azonos feltételek mellett. Ismerve a HSY nehézségeit, joggal merül fel a kérdés, vajon egy bank adott volna-e egyáltalán ilyen viszontgaranciákat.

4.9.3. Az érdekelt felek észrevételei

(219) Az Elefsisi Hajógyár egyetért a Bizottság fenntartásaival. Jelen esetben az állam nem járt el piacgazdasági magánbefektetőként, mivel többszörös kockázatot vállalt, hiszen a HSY-nak nem csak többségi tulajdonosa volt, hanem egyszersmind egyedüli hitelezője és kezelője is, és szinte teljes egészében viselte a működésével kapcsolatos kockázatot.

4.9.4. Görögország észrevételei

(220) A görög hatóságok és a HSY azt állítják, hogy noha az állami viszontgaranciákat formálisan 1999 decemberében nyújtották, az ETVA már akkor ígéretet kapott rájuk, amikor 1998 februárjában és 1999 januárjában az ISAP-pal kötött szerződéshez nyújtott előlegfizetési garanciákat, illetve amikor 1999 augusztusában az OSE-vel kötött szerződéshez nyújtott garanciákat. A görög hatóságok azt állítják, hogy a szóban forgó viszontgaranciák nem voltak szelektív intézkedések. A 2322/1995. számú törvény értelmében nyújtották őket ⁽¹⁸⁾, amely alapján jó néhány vállalat kapott állami garanciát. Emellett a görög hatóságok azt állítják, hogy a 0,05 % éves garanciadíj megfelelő ellentételezése volt a

kockázatvállalásnak. Ami az ETVA magatartását illeti, az egy magánbank számára is elfogadható lett volna, mivel állami viszontgaranciát biztosított, és 0,4 % garanciadíjat számított fel⁽¹¹⁹⁾. A HSY tanácsadó cég által készített jelentést nyújtott be (ez volt az első Deloitte-jelentés), amely megerősíti a fenti érvelést. Ugyanez a jelentés azt is állítja, hogy ha nem kapott volna állami viszontgaranciát, a HSY akkor is kaphatott volna az ETVA által nyújtotthoz hasonló garanciát, amennyiben bizonyos vagyontárgyain létesített dologi biztosítékot („lien”) kínált volna fel biztosítékként. Végül pedig Görögország azt állítja, hogy a viszontgarancia jogosultja az OSE és az ISAP volt, és nem a HSY.

4.9.5. Értékelés

4.9.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (221) A vizsgált intézkedés nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá, mivel polgári célú tevékenység közvetlen támogatásával kapcsolatos.

4.9.5.2. Támogatás megléte

- (222) Mindenekelőtt tisztázni kell, hogy a kétfajta intézkedés – az ETVA által nyújtott előlegfizetési garanciák, illetve az állam által az ETVA-nak nyújtott viszontgaranciák – közül melyik minősülhet állami támogatásnak. Mivel a görög hatóságok állítása szerint az ETVA már határozott ígéretet kapott az állami viszontgarancia elnyerésére, amikor az előlegfizetési garanciákat nyújtotta, arra kell következtetni, hogy a garanciák nyújtásának idején az ETVA-t teljes mértékben védte az állami garanciavállalások. Ebből következően – ha figyelembe vesszük, hogy az ETVA nem vállalt semmilyen kockázatot (az állami garanciáknak köszönhetően), és emellett 0,4 %-os negyedéves garanciadíjat kapott – a vizsgált intézkedés elfogadható lett volna hasonló körülmények között egy piactudományi befektető számára. Ezzel szemben az állam olyan viszontgaranciákat nyújtott, amelyekre nem volt semmilyen fedezet, és amelyekért mindössze 0,05 % garanciadíjat kapott. Ez az utóbbi intézkedés bizonyosan elfogadhatatlan lett volna egy piactudományban működő befektető számára. Ebből következően ez az utóbbi intézkedés az, ami állami támogatásnak minősül. A Bizottság azonban megjegyzi, hogy – mivel az ETVA 100 %-ban az állam tulajdonában volt, és a bank által alkalmazott összes intézkedés az államnak tulajdonítható – a kétféle intézkedés (garanciák és viszontgaranciák) szétválasztása némileg mesterkélt.

- (223) Tekintettel arra, hogy a görög hatóságok állítása szerint az intézkedés jogosultja az OSE és az ISAP volt, tisztázni kell, hogy jelen esetben ki a jogosult. A Bizottság megjegyzi, hogy a görögül állomány szállításával kapcsolatos szerződések esetében a vevő többnyire bankgaranciát kér az eladótól az előlegek fejében. A vevő bizonyosságot szeretne arról, hogy visszakapja a szóban forgó összegeket, ha az eladó nem szállítja neki az árut, például azért, mert csődbe ment. Ebből következően az eladónak kell megszereznie a szükséges garanciákat a banktól, viselve az ezekkel járó költségeket. Szokásos kiadásról van tehát szó, amely a görögül állomány szállítóját terheli. Az itt ismertetett ügyben az állam viszontgaranciája lehetővé tette a HSY számára, hogy az ETVA-tól 0,4 %-ot meg nem haladó negyedéves díj ellenében garanciákhoz jusson. Mint alább látni fogjuk, állami viszontgarancia nélkül egy magánbank legalább évi 480 bázispontot számított volna fel az 1999. június 30. előtt nyújtott garanciáért. Ezen időpont után pedig egyetlen magánbank sem nyújtott volna garanciákat. Nyilvánvaló tehát, hogy az 1999. június 30. előtti időszakban az állami viszontgaranciák tették lehetővé a HSY számára, hogy alacsonyabb áron jusson garanciákhoz. Az 1999. június 30. utáni időszakban az állami viszontgaranciák tették lehetővé a HSY számára, hogy olyan garanciákhoz jusson, amelyeket a piacon meg sem kaphatott volna. A következtetés tehát az, hogy a támogatás jogosultja a HSY.

- (224) Görögország azon állításával kapcsolatban, miszerint az intézkedés nem szelektív, a Bizottság emlékeztet arra, hogy egy intézkedés akkor tekinthető általánosnak, ha ténylegesen és egyenlő feltételek mellett férhet hozzá a tagállamban tevékenykedő összes gazdálkodó egység, és hatóköre *de facto* nem korlátozható például azzal, hogy alkalmazása az állam mérlegelési jogkörétől függ, illetve egyéb, a gyakorlati hatását korlátozó szempontokkal. A Bizottság úgy véli, hogy a 2322/1995. sz. törvény messze nem tesz eleget a fenti meghatározásnak. Először is, a törvény 1. cikke kimondja, hogy garanciát a pénzügyminiszter nyújthat a háromtagú tárcaközi bizottság egyetértésével. Ebből következően a garancianyújtás a hatóságok mérlegelési jogkörétől függ. Másodszor, a tárgyalt törvény alapján állami garancia magánvállalatnak csak akkor nyújtható, ha székhelye félreeső területen található, és akkor is a térség – és nem az adott vállalat – gazdasági fejlődésének fellendítése céljából (1b. cikk), illetve akkor, ha természeti csapás érte (1c. cikk). Másfelől viszont 100 %-ban vagy abszolút többséggel állami tulajdonú vállalatok kaphatnak állami garanciát általános célokra, mint amilyen a kötelezettségeik fedezése (1b. cikk). Nyilvánvaló tehát, hogy az állami tulajdonú vállalatok sokkal szabadabban férhetnek hozzá az állami garanciákhoz, mint a magánvállalatok. Ezt a következtetést megerősíti az első Deloitte-jelentésben közölt

elemzés azon hitelek soráról, amelyekhez garanciát nyújtottak⁽¹²⁰⁾. Harmadszor, a garancianyújtásra nem azonos feltételek mellett kerül sor. A törvény 1. cikkének (4) bekezdése kimondja, hogy a garancianyújtás alkalmával az állam elégséges biztosítékokat kérhet (dologi biztosíték létesítése a vállalat állóeszközein). A garancia kérésével kapcsolatos döntés a pénzügyminiszter döntési jogkörétől függ. Az itt tárgyalt esetben az állam nem követelt garanciát a K12b intézkedés nyújtása során. Ami az egyenlő feltételekkel való hozzáférést jelenti az intézkedéshez, a Bizottság rámutat, hogy a garanciadíj nem minden hitel esetében azonos. Például a vizsgált esetben a garanciadíj mindössze 0,05 % volt. A K14 intézkedés esetében, amelyet ugyancsak a 2322/1995. sz. törvény alapján nyújtottak, a garanciadíj 1 % volt. Az első Deloitte-jelentésben felsorolt garantált hitelek esetében a garanciadíj egyes tételeknél ugyancsak 0,1 % és 0,5 % volt. Összegezve az elmondottakat, a Bizottság elutasítja Görögország azon állítását, miszerint a 2322/1995. sz. törvény általános intézkedés volt.

- (225) Ami az első Deloitte-jelentésben megfogalmazott állítást illeti, miszerint a HSY a kérdéses előlegfizetési garanciákat magánbanktól is megkaphatta volna, ha bizonyos vagyontárgyain létesített dologi biztosítékokat nyújtott volna biztosítékként állami garancia helyett, a Bizottság úgy véli, hogy ez az állítás nem segíti elő az intézkedés elemzését. A Bizottságnak azt kell vizsgálnia, hogy az állam által ténylegesen nyújtott intézkedések feltételei mennyiben minősültek támogatásnak a hajógyár számára. A Bizottság nem köteles kideríteni, hogy – nagyobb összegű biztosíték fejében – a hajógyár mennyiben jutott volna hozzá ugyanehhez a garanciához a piacon. A garanciák formájában nyújtott állami támogatásokról szóló közlemény 2.1.1. része szerint az állami garancia egyik lehetséges előnye abban rejlik, hogy a hitelfelvevőnek „kevesebb biztosítékokat kell nyújtania”. Az itt vizsgált ügyben az állami viszontgaranciák egyikére sem nyújtottak a hajógyár bizonyos vagyontárgyain létesített dologi biztosítékokat. Ebből következően az állóeszközön létesített biztosíték fejében nyújtott viszontgarancia más ügylet, amelyet nem kell értékelni. Kiegészítő szempontként a Bizottság megjegyzi, hogy – még ha az első Deloitte-jelentésben foglalt állítás vizsgálatot igényelt volna is – a HSY garancianyújtással sem lett volna képes rávenni egy magánbankot, hogy hasonló előlegfizetési garanciákat nyújtson. A vállalat tárgyi eszközeit már biztosítékokkal terhelték, és alacsony volt a felszámolási értékük (lásd a 43. lábjegyzetben elemzett második és harmadik esetet). Ebből következően még a HSY bizonyos vagyontárgyain létesített dologi biztosíték felkínálása sem tudott volna rávenni egy piacgazdasági befektetőt arra, hogy hitelt nyújtson a HSY-nak.

- (226) A Bizottság e határozat korábbi részében megállapította azt a kamatlábat, amelyet egy magánbank alkalmazott volna a HSY-nak nyújtott hitelnél. Az 1999. június 30-ig terjedő időszakban kapcsolatban úgy ítélte meg, hogy a HSY fokozottan kockázatos vállalat, és ezért az egészséges vállalkozásnak nyújtandó hitel kamatlábihoz legalább 400 bázispont kockázati felárat kell hozzáadni. Ha ugyanezt az elvet akarjuk alkalmazni az előlegfizetési garanciákra, meg kell állapítanunk, hogy egy piacgazdasági befektető milyen garanciadíjat kérne egy egészséges vállalkozásnak nyújtandó előlegfizetési garanciáért. Az ezen eljárásban érdekelt felek egyike sem említett hitelt érdemlő piaci árat az ilyen garanciákra vonatkozóan. A hajógyártás területét érintő különböző állami kezességvállalási programok esetében, amelyeket a Bizottság megvizsgált és – mivel nem tartalmaztak támogatási elemet – jóváhagyott⁽¹²¹⁾, a legalacsonyabb hitelkockázatu hitelígyenlő éves garanciadíja 0,8 %, azaz 80 bázispont volt. Tekintettel arra, hogy nem állnak rendelkezésre más megbízható mutatószámok, a Bizottság ezt a kulcsot fogja használni az éves minimális garanciadíj becslésére, amelyet a kérdéses időszakban az egészséges hajóépítő vállalatok fizettek Görögországban. Noha az OSE-vel és az ISAP-pal kötött szerződések tárgya nem a hajóépítés, hanem gördülőállomány gyártása, a Bizottság a 0,8 %-ot fogja viszonyítási alapként használni, tekintettel arra, hogy a gördülőállomány gyártása igen korlátozott jelentőségű tevékenység volt a HSY számára, amelynél a termelés zöme – és ennek megfelelően a vállalat által képviselt kockázat java – a hajógyártással és a hajóépítéssel volt kapcsolatos. A HSY-nak 1999. június 30. előtt nyújtott előlegfizetési garanciák esetében tehát a támogatási elem meglétét és összegét oly módon értékeli, hogy összehasonlítja a HSY által ténylegesen fizetett éves garanciadíjat (beleértve az államnak fizetett viszontgarancia-díjat is) egy 480 bázispontos garanciadíjjal (80 bázispont megnövelve 400 bázisponttal). A 1999. június 30. utáni időszakra vonatkozóan a Bizottság e határozat korábbi részében arra a következtetésre jutott, hogy a hajógyár nem tudott már kijutni a pénzpiacra, és a hitellel kapcsolatban visszatérítendő támogatási elem egyenlő a HSY által ténylegesen fizetett kamatláb és a 600 bázisponttal megnövelt referencia-kamatláb különbözetével. Az előlegfizetési garanciák esetében tehát a visszatérítendő támogatást úgy kapja meg, hogy összehasonlítja a HSY által fizetett tényleges garanciadíjat (beleértve az államnak fizetett viszontgarancia-díjat is) egy 680 bázispontos garanciadíjjal (80 bázispont megnövelve 600 bázisponttal).

- (227) A Bizottság megállapítja, hogy a görög hatóságok állítása szerint, amikor az ETVA az előlegfizetési garanciákat adta, már ígéretet kapott a viszontgaranciákra. Ebből következően az ISAP előlegfizetési viszontgaranciáit 1999. június vége előtt nyújtották. A garanciák éves összköltsége (az ETVA-nak fizetett garanciadíj és az államnak fizetett viszontgarancia-díj együttes összege) jóval kevesebb volt 480 bázispontnál. Ennélfogva ezek a garanciák

állami támogatást tartalmaznak, amely egyenlő ez utóbbi garanciadíj és a HSY összes garanciaköltsége (az ETVA-nak fizetett garanciadíj⁽¹²²⁾ plusz az államnak fizetett garanciadíj) különbözetével). Tekintettel arra, hogy a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében foglalt követelmény megsértésével ezt a támogatást előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogosulatlan támogatásnak minősül.

- (228) Az OSE előlegfizetési viszontgaranciáit 1999 júniusa után nyújtották, olyan időpontban, amikor egyetlen bank sem lett volna hajlandó új garanciát nyújtani. Ebből következően e viszontgaranciák mindegyike támogatásnak minősül. Mivel pedig ezt a támogatást a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében foglalt követelmény megsértésével előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogosulatlan támogatásnak minősül. Ha megállapítást nyer, hogy a szóban forgó támogatási intézkedések összeegyeztethetetlen támogatásnak minősülnek, és továbbra is hatályban vannak, haladéktalanul meg kell szüntetni őket. Ez azonban nem lenne elegendő az eredeti állapot helyreállításához, tekintettel arra, hogy a HSY hosszú éveken át élvezhette egy olyan garancia előnyeit, amelyhez a szabad piacon nem juthatott volna hozzá. A garancia lejártáig ugyancsak helyénvaló lenne 680 bázispont és a HSY által ténylegesen fizetett garanciadíjak különbözetének megfelelő támogatás visszafizetése.

4.9.5.3. Összeegyeztethetőség a közös piaccal

- (229) A Bizottság rámutat arra, hogy a vizsgált támogatás működési támogatás, tekintettel arra, hogy csökkenti azon kiadásokat, amelyeket rendes körülmények között a HSY lenne kénytelen vállalni szabadpiaci szerződések kapcsán. Mivel a gördülőállomány-gyártásban nem volt engedélyezve működési támogatás, a támogatás nem egyeztethető össze a közös piaccal, és ebből következően vissza kell téríteni.

4.10. Az OSE-vel és az ISAP-pal szembeni kötelezettségek elhalasztása/átütemezése és kötbérek törlése (K12c intézkedés)

4.10.1. Az intézkedés ismertetése

- (230) A HSY nem tudta teljesíteni az OSE-vel és az ISAP-pal a gördülőállomány szállítására kötött szerződésekből eredő kötelezettségeit. Közelebbről ez azt jelentette, hogy a HSY nem tudta elkészíteni a gördülőállományt a szerződéses ütemezés szerint. Ebből kifolyólag 2002–2003-ban a szerződések egy részét újratárgyalták, és új szállítási ütemezésben állapodtak meg. Emellett bizonyos jelek

arra mutatnak, hogy az eredeti szerződésekben rögzített kötbérek és késedelmi kamatok alkalmazásától eltekintettek, illetve elhalasztották azt.

4.10.2. Az eljárás indításának okai

- (231) Az eljárást kiterjesztő határozatban a Bizottság kétségeit fejezi ki abban a tekintetben, hogy az OSE és az ISAP – tehát két állami tulajdonú vállalat – magatartása a 2002–2003-ban folytatott tárgyalások idején elfogadható lett volna-e hasonló körülmények között egy magánvállalat számára. Lehetséges, hogy a szerződések részükre történt alkalmazása és/vagy újratárgyalása a HSY-nek kedvezett, ami azt jelentené, hogy voltaképpen állami támogatáshoz juttatták a HSY-t.

4.10.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (232) Az Elefsisi Hajógyár azt állítja, hogy az OSE és az ISAP nem tett lépéseket a késedelmekből eredő kötbérek és késedelmi kamatok teljes körű behajtása érdekében, és nem vette igénybe a HSY részéről a szerződéses kötelezettségek megfelelő teljesítése céljából nyújtott garanciákat sem.

4.10.4. Görögország észrevételei

- (233) A görög hatóságok azt állítják, hogy a HSY a szerződéses kötelezettségeivel összhangban maradéktalanul kifizette a kötbérek és késedelmi kamatok, és hogy az esetleges újratárgyalások az elfogadott üzleti gyakorlat keretei között zajlottak. Az OSE és az ISAP sohasem törölt kötbért vagy késedelmi kamatot.

- (234) Az OSE és a HSY között 1997 végén az alábbi hat programszerződés (a továbbiakban: PSZ) megkötésére került sor: PSZ 33 SD 33, PSZ 33 SD 33^a, PSZ 35 SD 35, PSZ 37 SD 37^a, PSZ 39 SD 39 és PSZ 41 SD 41^a. A programszerződések hatályba léptetésére 1999 augusztusában és szeptemberében került sor, amikor az OSE kifizette az 1997. évi szerződésekben rögzített előlegeket. Az OSE 2000-tól kezdve lépett fel a szerződések idejében történt teljesítésének igényével, amikor a szóban forgó évben az első késedelmek jelentkeztek a megrendelt termékek szállításában. Azok a konzorciumok, amelyeknek a HSY is tagja volt, a hat szerződés módosítását javasolták az alábbi feltételekkel:

— az esedékes kötbérek és kamatok kifizetése a konzorciumok részéről, pénzben vagy tárgyi eszközben, az OSE kívánása szerint,

— az árkorrekciós képletnek a hosszú távú szerződések szerződéses szállítási ütemezése alapján történő alakítása, szemben a konzorciumok által javasolt új szállítási ütemezésekkel, annak érdekében, hogy az új ütemezések elfogadásra kerüljenek,

- egyenértékű gördülőállomány ellenszolgáltatás nélküli rendelkezésre bocsátása az OSE részére egyfelől az új szállítási ütemezések elfogadtatása érdekében, másfelől pedig azért, hogy ne kelljen további kötbérek és késedelmi kamatokat felszámítani. Az egyenértékű gördülőállomány rendelkezésre bocsátására vonatkozó feltételt nem alkalmazták a PSZ 39-re (villanymozdonyok), mivel az OSE nem fejezte be a Patra–Athén–Thesszaloniki-tengely villamos vontatási hálózatát, a PSZ 35 esetében pedig azért nem került sor az alkalmazására, mert a konzorcium azt kívánta, hogy folytatódjon a kötbérek és kamatok szerződésben rögzített felszámítása,
- amennyiben nem kerül sor egyenértékű gördülőállomány rendelkezésre bocsátására, valamint késedelmes szállítás esetén (a szerződésben rögzített termékek tekintetében) a kötbérek és késedelmi kamatok felszámítására továbbra is sor kerül oly módon, hogy felszámításuk a szüneteltetésük időpontjától, 2002.12.31-től újra kezdődik.
- (235) 2003.1.7-én az OSE igazgatótanácsa jóváhagyta a javasolt módosításokat. 2003 első harmadában 3 PSZ-t (33^a, 35 és 39) módosítottak, és a módosító szerződéseket 2003.2.28-án, 2003.4.17-én, illetve 2003.2.28-án írták alá ⁽¹²³⁾.
- (236) A PSZ-k felmondása vagy módosítása közötti döntés kényszerbe került OSE a 2004-es olimpiai játékok igényeit is figyelembe véve úgy döntött, hogy az üzleti érdekeit jobban szolgálja a konzorciumoknak a szerződések módosítására tett javaslata, mint a szerződések felmondása. A felmondás folytán az OSE-nek nem lenne lehetősége arra, hogy további új gördülőállományt vegyen át, mivel legalább 3–4 évre lenne szükség arra, hogy a gördülőanyag beszerzésére irányuló új eljárások meghozzák eredményüket. A módosító szerződések törvényesek voltak, és összhangban álltak az eredeti szerződésekkel.
- (237) A görög hatóságok álláspontja szerint a fenti információk azt mutatják, hogy a konzorciumok – és ezeken keresztül a HSY – sohasem részesültek kivételes elbánásban az OSE többi szállítójához képest, valamint azt is, hogy a kötbérekre és késedelmi díjakra kivétel nélkül minden esetben igényt tartottak, és be is hajtották azokat ⁽¹²⁴⁾. A szerződés nem tartalmazott késedelmi kamatra vagy kötbérré vonatkozó kitéletet, de az OSE igényt tartott az ilyen kamatokra, és fel is számította ezeket a konzorciumoknak.
- (238) Hasonló a helyzet az ISAP-pal kapcsolatos összegek esetében is, amelyek tényleges kifizetéseknek felelnek meg a HSY részéről, és nem csupán szerződéses kitételek. Emellett arra is rámutatnak, hogy az 1/97. programszerződés esetében nemhogy újratárgyalásra, de még szerződésmódosításra sem került sor ⁽¹²⁵⁾. A szerződés 40 darab, egyenként három kocsiból álló félhosszú szerelvény tervezéséről, gyártásáról, szállításáról és üzembe helyezéséről szólt. A szerelvényeket késedelmesen szállították, és erre való hivatkozással kivették és levonták a programszerződésben rögzített kötbérek és kamatokat ⁽¹²⁶⁾.
- 4.10.5. *Értékelés*
- 4.10.5.1. *A Szerződés 296. cikke*
- (239) A vizsgált intézkedés nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá, tekintettel arra, hogy kizárólag polgári célú tevékenység közvetlen támogatásával kapcsolatos.
- 4.10.5.2. *Támogatás megléte*
- (240) A Bizottság megjegyzi, hogy a görög hatóságok részletes tájékoztató adatokkal szolgáltak a vizsgált szerződésekről, összhangban az eljárás kiterjesztő határozattal. Ezen adatok alapján a Bizottság aggályai teljesen megszűntek. A HSY a szerződéses kötelezettségeinek megfelelően fizette a kötbérek és az ezekhez kapcsolódó kamatoszvegeket. A Bizottság egyébként a szerződések újratárgyalásának eseteinél sem talált olyan adatokat, amelyek azt bizonyítanák, hogy az újratárgyalás nem az elfogadott üzleti gyakorlat alapján történt. Amint azt maga az Elefsisi Hajógyár is elismeri, a szerződések teljesítésében mutatkozó késedelmek több tízmillió EUR-ba kerültek a HSY-nak, pontosan azért, mert az OSE és az ISAP ragaszkodott a kötbérek és késedelmi kamatok megfizetéséhez, illetve – ennek elmulasztása esetén – egyenértékű gördülőállomány biztosításához. Ami az Elefsisi Hajógyár azon állítását illeti, miszerint, ha az OSE és az ISAP magánvállalatok lettek volna, elutasították volna a konzorciumok által javasolt összes módosítást, és ennek megfelelően ragaszkodtak volna a kötbérek és késedelmi kamatok teljes körű megfizetéséhez, és a hosszabb időszakot felölelő részletfizetés helyett gyors készpénzes fizetéshez ragaszkodtak volna – nos, ez felettlébb valószínűtlennek látszik. Ha az OSE és az ISAP ilyen merev magatartást tanúsítottak volna a HSY értékesítésének lezárása előtt, ez a körülmény alighanem eltántorította volna az új tulajdonost a hajógyár megvételétől. Ha a kivásárlásra nem került volna sor, minden valószínűség szerint csődeljárást kellett volna kezdeményezni a hajógyár ellen, amint azt a K18c intézkedés elemzése kifejti. A hajógyár pénzügyi helyzete még akkor sem javult, amikor a HDW/Ferrostaal kivásárolta. Ha tehát az OSE és az ISAP végletesen merev magatartást tanúsított volna, valós kockázata lett volna annak, hogy a HSY csődbe jut. Ennek az lett volna a következménye, hogy megszakad a folyamatban levő szerződések teljesítése. Ennek bekövetkezte után az OSE és az ISAP kénytelen lett volna új pályázatot kiírni, a szerződések teljesítésével új szállítót kellett volna megbízni, és a szállítás jó néhány éves késedelmet szenvedett volna. Ilyen körülmények között a Bizottság úgy véli, hogy egy piaccgazdasági vevő valószínűleg elfogadott volna egy részleges újratárgyalást, amely ésszerű időn belül biztosítja a folyamatban levő szerződés teljesítését annak érdekében, hogy a vevő végül viszonylag csekély késedelemmel vehesse át a megrendelt gördülőállományt. E kérdéssel kapcsolatban a Bizottság megjegyzi, hogy a szerződések ésszerű időn belüli teljesítésének valószínűsége megnőtt, amikor privatizálták a HSY-t, tekintettel arra, hogy az új magántulajdonosnak voltak tapasztalatai a bonyolult projektek irányításával kapcsolatban, és haszonért dolgozó magánvállalkozás volt, tehát eltökélt szándéka volt a késedelem csökkentése annak érdekében, hogy csökkentse az abból adódó hátrányos pénzügyi következményeket.

(241) Összegezve az elmondottakat a Bizottság úgy véli, hogy nincsenek meggyőző bizonyítékok arra, hogy az OSE és az ISAP magatartása nem lett volna elfogadható hasonló körülmények között egy magántársaság számára. Ennek alapján a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy az OSE-val és az ISAP-pal kötött szerződések teljesítésének módja, és a szerződéseknek az OSE által a 2002–2003-as időszakban elfogadott korlátozott módosításai nem tartalmaznak állami támogatási elemeket.

4.11. Az ETVA hitele a Strintzis-szerződés finanszírozására (K13a intézkedés)

4.11.1. Az intézkedés ismertetése

(242) 1999. október 29-én az ETVA 16,9 milliárd drachma (49,7 millió EUR) összegű hitelt nyújtott a HSY-nak a Strintzis társaság által megrendelt két darab személy- és gépkocsiszállító komphajó építésének finanszírozására. A kamatláb LIBOR⁽¹²⁷⁾ volt plusz 100 bázispont. 2001 júniusában első ranghelyű hajójelzálogot jegyeztek be a két építés alatt álló hajóra. A hitelt 2004. október 8-án teljes egészében visszafizették a hitelnyújtó banknak.

4.11.2. Az eljárás indításának okai

(243) Az eljárást kiterjesztő határozat kétségeket fogalmaz meg abban a tekintetben, hogy jelzálognak a hajókra történő bejegyzésének lehetővé tétele az ezzel kapcsolatos biztosítási díjakkal elégséges biztosítéknak minősül-e. Ezen túlmenően megállapítható, hogy a hitelt azonnali hatállyal folyósították a HSY-nak, holott részletekben, a gyártási költségekkel párhuzamosan kellett volna kifizetni. Emellett a hajógyár nehézségeihez képest a kamatláb túlságosan alacsonynak tűnt. Végül pedig az itt tárgyalt hitelnek az utána következő intézkedéssel (K13b) való párosításából megállapítható, hogy a Strintzis által rendelt két hajó finanszírozásának jelentős részét az ETVA vállalta magára.

4.11.3. Az érdekelt felek észrevételei

(244) Az Elefsisi Hajógyár azt állítja, hogy egyetlen magánbank sem nyújtott volna ilyen hitelt. Először is, az ETVA-nak a hitelszerződés megkötésekor semmilyen biztosíték nem állt a rendelkezésére, mivel a hajójelzálogot jóval később létesítették a hajókra. Emellett az Elefsisi Hajógyár egyetért azzal, hogy egy épülő hajótest piaci értéke alacsony.

4.11.4. Görögország észrevételei

(245) A görög hatóságok és a HSY hangsúlyozzák, hogy a vizsgált hitelt az adott időszakban szokásos feltételekkel vették fel. A Deloitte-jelentés is megerősíti, hogy mind az érintett bank (ETVA), mind pedig általában véve a görög bankok hasonló kamatlábbal nyújtottak hitelt a vállalatoknak. A HSY részletes adatokkal szolgált az ETVA-nak nyújtott biztosítékokról a hitelfelvétel idején (a két hajó

árának, a biztosítási díjaknak és minden, a hajók bérbeadásából, illetve általában véve ezek üzemeltetéséből adódó, harmadik személlyel szembeni követelés engedményezése), valamint későbbi időpontban (hajójelzálog létesítése a hajókon), és arra a következtetésre jut, hogy ezek a biztosítékok elegendőek voltak. Görögország részletezi az ütemtervet is, amely alapján az ETVA a hitelt folyósította a HSY-nak, és amelyből látható, hogy a hitelrészletek felvétele a gyártási munkálatok menetéhez igazodott.

4.11.5. Értékelés

4.11.5.1. A Szerződés 296. cikke

(246) A vizsgált intézkedés nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá, tekintettel arra, hogy polgári célú tevékenység közvetlen támogatásával kapcsolatos.

4.11.5.2. Támogatás megléte

(247) A Bizottság az alábbi következtetésekre jutott. A vizsgált hitelt 1999 júniusa után vették fel, azaz olyan időpontban, amikor már egyetlen bank sem lett volna hajlandó hitelt nyújtani a HSY-nak. A görög hatóságok azt állítják, hogy a hitelhez adott biztosítékok a viszonylagos kockázatot olyan mértékben csökkentették, hogy egy magánbefektető hajlandó lett volna megadni a hitelt. Ez az állítás nem fogadható el. A hajók vételárának engedményezése csak akkor minősül megbízható biztosítéknak, ha a hajógyár ténylegesen és sikeresen befejezi a hajók építését, ami igen bizonytalan. Ha a hajók építése során a hajógyár csődbe jut, ez a biztosíték elveszti az értékét, mivel a Strintzis társaságtól nem követelhető a vételár megfizetése, ha nem szállították le a megrendelt hajókat⁽¹²⁸⁾. Ez azt jelenti, hogy a biztosíték éppen abban az esetben nem bírna értékkel, amikor szükség lenne rá. Az épülő hajótestekre létesített jelzáloggal kapcsolatban megjegyzendő, hogy ezt az ETVA csak 2001 júniusában kapta, azaz jóval a hitelnek a HSY részére történő folyósítása után. Ezen túlmenően a Bizottság megjegyzi, hogy egy épülő hajótest értéke viszonylag csekély, és az ilyen hajótestek értékesítése nehézségekbe ütközik. Ezt a körülményt az itt vizsgált ügy is bizonyítja. A HSY nem tudta befejezni a két hajó építését, aminek következtében 2002 júliusában sor került a Strintzisszel kötött szerződés felbontására. A HSY több mint két év után tudta eladni az épülő hajókat, és mindössze 14 millió EUR-t kapott értük, amely egyharmada volt annak az összegnek, amelyet az ETVA-tól vett fel hitel formájában, hogy finanszírozza az építésüket.

(248) A görög hatóságok, a HSY és a Deloitte azon érve, amely szerint a HSY-nak biztosított hitelkamatláb hasonló volt jó néhány egyéb hitel kamatlábihoz, amelyet az ETVA és más görög bankok nyújtottak ugyanezen időszakban, nem bizonyítja, hogy a HSY-nak nyújtott hitel nem minősül támogatásnak. A görög hatóságok, a HSY és a Deloitte nem végeztek erre vonatkozóan elemzést, és nem bizonyították, hogy az ügy kapcsán viszonyítási alapként hivatkozott többi hitelgigénylő pénzügyi helyzete hasonló volt a HSY helyzetéhez, azaz, hogy pénzügyi helyzetük éppoly kedvezőtlen volt, mint a HSY pénzügyi

helyzete. Ebből következően nem bizonyították, hogy magánbankok hajlandók lettek volna nehéz helyzetben levő vállalatoknak hitelt nyújtani a vizsgált hitel esetében alkalmazott kamatlábhöz hasonló kamatlábbal. Céltalan és értelmetlen a különböző vállalatoknak nyújtott hitelek kamatainak összehasonlítása, ha nem tisztázzuk, hogy hasonló volt-e a kockázat, amelyet az adott esetben a hitelnyújtó bankok vállaltak. Így a Bizottság arra a megállapításra jut, hogy egyetlen piaccgazdasági befektető sem nyújtotta volna hasonló körülmények között a kérdéses hitelt a HSY-nak, és ebből következően a hitel támogatásnak minősül. Mivel pedig a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésében foglalt követelmény megsértésével a támogatást előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogosulatlan támogatásnak minősül.

4.11.5.3. Összeegyeztethetőség a közös piaccal

(249) A Bizottság rámutat arra, hogy a vizsgált támogatás működési támogatás, tekintettel arra, hogy csökkenti azokat a költségeket, amelyeket rendes körülmények között a HSY-nak az üzleti szerződések keretei között vállalni kellene. Mint fentebb megállapításra került, lényegében a vizsgált hitel tette lehetővé a HSY számára, hogy vállalja a szóban forgó üzleti szerződést, amelyet a szabad piacról szerzett tőkéből nem tudott volna finanszírozni. A Bizottság rámutat arra, hogy az 1540/98/EK rendelet 3. cikke a 2000. december 31. előtt kötött hajóépítési szerződések teljesítéséhez engedélyezte működési támogatások nyújtását. A HSY azonban nem volt jogosult támogatás igénybevételére a Strintzis-szerződés után, mivel sohasem fejezte be a hajókat, és így sohasem került sor azok átadására, és a szerződést felbontották⁽¹²⁹⁾. Ráadásul az épülő hajótestekre csak 2004-ben, azaz jóval 2000. december 31. után sikerült új vevőt találni.

(250) Mivel a támogatás jogosulatlan és összeegyeztethetetlen, vissza kell téríteni. Mivel a hitelt visszatörlesztették, a HSY ebből származó előnyének egy része megszűnt. Ennek ellenére az ETVA által adott hitelnek köszönhetően a HSY-nak hosszú éveken át állt rendelkezésére a hitelösszeg – egy olyan összeg, amellyel máskülönben nem rendelkezhetett volna az adott időszakban. Ezt az előnyt ugyancsak vissza kell téríteni. A Bizottság ennélfogva úgy véli, hogy vissza kell téríteni az ETVA-nak fizetett kamatláb és a görögországi referenciamatláb⁽¹³⁰⁾ plusz 600 bázispont különbözetének megfelelő támogatást azon időpontig, amikor a hitel biztosítékeként jelzálogot létesítettek az építés alatt álló hajókra. Az ezt követő és a hitel visszafizetéséig terjedő időszakra a visszatérítendő támogatás az ETVA-nak fizetett kamatláb és a görögországi referenciamatláb plusz 400 bázispont különbözetével egyenlő. A kockázati felár egyharmados csökkentésében az a körülmény jut kifejezésre, hogy az építés alatt álló

hajókra létesített jelzálog részben csökkentette volna a hitelnyújtó veszteségét a HSY késedelmes szállítása esetén, és ezáltal csökkentette az ETVA hitelkockázatát is. Amint az imént jeleztük, a HSY az építés alatt álló hajótesteket az ETVA-tól felvett hitelösszeg körülbelül egyharmadának megfelelő árért tudta értékesíteni.

4.12. Az ETVA garanciája a Strintzis-szerződésre (K13b intézkedés)

4.12.1. Az intézkedés ismertetése

(251) 1999-ben a HSY két garanciát vett igénybe, amelyek a Strintzis 6,6 millió EUR összegű előlegének biztosítékául szolgáltak. A garanciákat 2002 júliusában törölték, amikor felbontották a Strintzisszel kötött hajóépítési szerződést.

4.12.2. Az eljárás indításának okai

(252) Az eljárást kiterjesztő határozat szerint a két garancia, amelyek feltételei nem voltak ismeretesek a határozat elfogadásakor, adott esetben támogatásnak minősülhet.

4.12.3. Az érdekelt felek észrevételei

(253) Az Elefsisi Hajógyár hangsúlyozza, hogy az állam/ETVA egyszerre lépett fel a HSY garancianyújtója, hitelezője és legjelentősebb ügyfele szerepkörében. Ilyen módon az állam komoly pénzügyi kockázatot vállalt. E sokoldalú szerepvállalással az állam lényegében biztosíték nélkül nyújtott finanszírozást, hiszen a társaság késedelme és/vagy fizetéseképtelensége esetén az állam nem rendelkezett volna semmilyen érdekérvényesítési eszközzel, és végleges kárt szenvedett volna el, ugyanis a hajógyár eszközzállományának értéke nem bizonyult volna elegendőnek összes kötelezettsége kielégítésére.

4.12.4. Görögország észrevételei

(254) A görög hatóságok rámutatnak arra, hogy az első garanciát 1999. március 4-én és a másodikat 1999. június 17-én nyújtották. A HSY által benyújtott első Deloitte-jelentés szerint a garanciák összege 3,26 millió EUR, illetve 3,38 millió EUR volt. Görögország emlékeztet arra, hogy a Strintzis-szerződés hatályon kívül helyezése után az ETVA semmilyen összeget nem fizetett az említett garanciák kapcsán. Ez a körülmény azt bizonyítja, hogy a HSY magas késedelmi kockázatú hitelígénylő volt. Emellett a görög hatóságok és a HSY megegyeztek, hogy az említett 6,6 millió EUR garancia fejében az ETVA a HSY-nek az OSE-vel kötött 39. számú, a HSY részét illetően 8,5 millió EUR szerződéses értékű szerződéséből várható jövedelme engedményezését kapta meg biztosíték gyanánt. Az említett tanácsadó cég megerősíti, hogy a HSY a két garanciát magánbanktól is megkaphatta volna.

4.12.5. *Értékelés*

4.12.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (255) A vizsgált intézkedés nem esik a szerződés 296. cikkének hatálya alá, mivel polgári célú tevékenység közvetlen támogatásával kapcsolatos.

4.12.5.2. Támogatás megléte

- (256) A Bizottság megjegyzi, hogy mindkét garanciát 1999. június 30. előtt nyújtották. Mint fentebb kifejtésre került, a Bizottság úgy véli, hogy a HSY akkoriban hozzáfért ugyan a pénzüpiachoz, de olyan áron, amely megfelelő rendkívül bizonytalan pénzügyi helyzetének.

- (257) A görög hatóságok és a HSY azt állítják, hogy az OSE-vel kötött 39. számú szerződésből származó bevételek engedélyezése elegendő biztosítéknak minősül, amely egy magánbefektető számára is elfogadhatóvá teszi a garancianyújtást. A Bizottság rámutat arra, hogy a HSY csődje esetén a szóban forgó biztosíték nem tette volna lehetővé egy bank számára, hogy visszakapja a pénzét. Ha a HSY ellen csődeljárást indítottak volna, leállt volna a gördülőanyag gyártása, nem került volna sor szállításra az OSE részére, és az említett szerződés alapján nem lehetett volna kifizetést követelni az OSE-től⁽¹³¹⁾. Ennélfogva a Bizottság nem érti, hogy a szóban forgó biztosíték hogyan csökkentette volna jelentős mértékben a HSY részére történő hitelnyújtás kockázatát.

- (258) A HSY sem a Bizottság, sem pedig saját tanácsadója (lásd az első Deloitte-jelentést, 4–9. o.) számára nem tudta egyértelműsíteni, hogy szerződés kötelezte-e arra, hogy garanciadíjat fizessen az ETVA-nak, és mennyi volt a garanciadíj mértéke. Mint a K12b intézkedés értékelése kifejti, a HSY-nak rendes körülmények között legalább 480 bázispont éves díjat kellett volna fizetnie egy ilyen garanciáért. A HSY által az ETVA-nak fizetett többi garanciadíj alapján rendkívül valószínűtlen, hogy a HSY valóban 480 bázispont nagyságrendű garanciadíjat fizetett volna. Ennek alapján a Bizottság megállapítja, hogy az ETVA által nyújtott garancia állami támogatásnak minősül, amelynek összege azonos az ETVA-nak ténylegesen kifizetett éves garanciadíj és a 480 bázispontot kitevő garanciadíj különbözetével. Mivel pedig a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltétel megsértésével a szóban forgó támogatást előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogosulatlan támogatásnak minősül.

4.12.5.3. *Összeegyeztethetőség a közös piaccal*

- (259) Mint a K13a intézkedés értékelésében rámutattunk, a Bizottság úgy véli, hogy az ilyen jellegű támogatások működési támogatásnak minősülnek, amelyek nem tekinthetők összeegyeztethetőnek az 1540/98/EK rendelet alapján. Ebből következően jogosulatlan és

összeegyeztethetetlen támogatásról van szó, amelyet vissza kell téríteni.

4.13. **Állami garancia 10 milliárd drachma (29,3 millió EUR) hitelre (K14 intézkedés)**4.13.1. *Az intézkedés ismertetése*

- (260) Az 1999. szeptemberi földrengés után, egészen pontosan 2000. január 13-án az ETVA 10 milliárd drachma (29,3 millió EUR) összegű hitelt nyújtott a HSY-nak, amelyet a pénzügyi és gazdasági miniszter 1999. december 8-i rendelete alapján adott állami garancia biztosított. Ebben az esetben az ETVA kamatlábként az EURIBOR plusz 125 bázispontot⁽¹³²⁾, az állam pedig 100 bázispontnak megfelelő garanciadíjat számított fel.

4.13.2. *Az eljárás indításának okai*

- (261) Figyelembe véve a HSY pénzügyi helyzetét a kérdéses időszakban, kétséges, hogy egy piaccgazdasági befektető elfogadta volna a garancianyújtás feltételeit. Ami az intézkedésnek a 87. cikk (2) bekezdésének b) pontjával való összeegyeztethetőségét illeti, Görögország nem szolgált bizonyítékkal arra nézve, hogy az intézkedés mértéke összhangban volt a HSY-t ért kárral.

4.13.3. *Az érdekelt felek észrevételei*

- (262) Az Elefsisi Hajógyár úgy véli, hogy az adott időpontban egyetlen bank sem nyújtott volna hitelt a HSY-nak, tekintettel a vállalat pénzügyi helyzetére. A garancia csak akkor tekinthető összeegyeztethetőnek, ha azon összegekre korlátozódik, amelyek feltétlenül szükségesek az adott természeti csapás által okozott károk helyreállításához.

4.13.4. *Görögország észrevételei*

- (263) A görög hatóságok és a HSY vitatják a vizsgált intézkedés szelektív jellegét, tekintettel arra, hogy a garanciát a 2322/1995. sz. törvény rendelkezései alapján nyújtották, amely meghatározza azon feltételeket és kikötéseket, amelyek alapján a görög állam garanciát nyújt az e célból kérelmet benyújtó vállalatoknak. Emellett azt is állítják, hogy az 1 %-os garanciadíj elfogadható lett volna egy magánbefektető számára. A HSY egyébként a szabad piacról is kaphatott volna hitelt állami garancia nélkül, ha más jellegű biztosítékhoz folyamodik, például nagy értékű szerződésekből eredő követelések engedélyezéséhez vagy dologi biztosíték létesítéséhez a vagyontárgyain. De ha el is fogadjuk, hogy az intézkedés valóban támogatás, a 87. cikk (2) bekezdésének b) pontja alapján akkor is összeegyeztethetőnek minősül, tekintettel arra, hogy a szóban forgó tőkét azon károk helyreállítására adták, amelyeket a HSY a földrengés következtében szenvedett el. Emellett az intézkedés részben a Szerződés 296. cikkének hatálya alá esik, amennyiben közvetlenül kapcsolódik a HSY katonai célú tevékenységeinek köréhez.

4.13.5. Értékelés

4.13.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (264) Ami a 296. cikk alkalmazhatóságát illeti, a garantált hitel nyújtásáról szóló ETVA-határozat szövege bizonyítja, hogy az ETVA egyebek mellett a HSY katonai célú tevékenységének folytatását is fontosnak tartotta. Ugyanakkor nem létezik olyan szerződéses záradék, amely arra kötelezné a HSY-t, hogy a garantált hitelt a katonai célú tevékenységének finanszírozására használja fel. Ebből következően az ETVA ugyan arra törekedett, hogy életben tartsa a HSY-t a katonai célú tevékenység folytatásának biztosítása érdekében, de a garantált hitel felhasználását nem kötötte meghatározott célú tevékenység finanszírozásához. A HSY saját belátása szerint szabadon használhatta fel a pénzeszeget. Mint már kifejtésre került, a hajógyár egészének nyújtott intézkedések esetében a Bizottság úgy tekinti, hogy a garantált hitel 25 %-át fordították üzleti célú tevékenységre és 75 %-át katonai célú tevékenységre. Ebből következően csak az állami garancia 25 %-át (azaz eredetileg 2,5 milliárd drachma (7,34 millió EUR) összeget) kell az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályok szemszögéből értékelni, és ezt kell adott esetben visszatéríteni, ha összegegyeztetetlen támogatásnak minősül. Az állami garancia 75 %-a a Szerződés 296. cikkének hatálya alá esik, és nem vonatkoznak rá az állami támogatásokkal kapcsolatos jogszabályok.

4.13.5.2. Támogatás megléte

- (265) Ami az intézkedés szelektív jellegét illeti, a Bizottság már a K12b intézkedés értékelése kapcsán bizonyította, hogy a 2322/1995. sz. törvény nem általános jellegű intézkedés.
- (266) Az előny meglétének kérdésével kapcsolatban a Bizottság emlékeztet arra, hogy a garantált hitelt 2000 januárjában nyújtották, azaz olyan időpontban, amikor már egyetlen piaczgazdasági befektető sem lett volna hajlandó hitelt vagy garanciát nyújtani a HSY-nak, amint az fentebb megállapításra került. Állami garancia nélkül tehát egyetlen bank sem nyújtott volna hitelt a HSY-nak. Ebből következően a kérdéses állami garancia vitathatatlan előnyhöz juttatta a HSY-t.

- (267) Összegezve az elmondottakat, az állami garancia azon része, amely nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá, támogatásnak minősül. Mivel pedig a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltétel megsértésével előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogosulatlan támogatásnak minősül.

4.13.5.3. Összegegyeztetetőség a közös piaccal

- (268) Ami a vizsgált támogatás összegegyeztetetőségét illeti a Szerződés 87. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján, a

felek egyike sem vonja kétségbe, hogy az 1999. szeptemberi földrengés „természeti csapás” volt. Noha a hitelnyújtási szerződés aláírására csak 2000. január 13-án került sor, a HSY azzal a kérelemmel fordult az ETVA-hoz, hogy az igényelt tőkét már a földrengést követő első hetekben bocsássa rendelkezésére. A görög hatóságok szerint a hajógyár által elszenvedett károk egyfelől a fizikai létesítmények javítási költségeiből, másfelől a szerződések késedelmes teljesítésének költségeiből álltak. Ennek ellenére Görögország nem nyújtott be megközelítő becslést az utóbbi csoportba tartozó károkról. Ha a görög hatóságok célja az lett volna, hogy kártérítést nyújtsanak a HSY-nak az utóbbi csoportba tartozó károkról, legalább kísérletet kellett volna tenniük arra, hogy kiszámítsák ezek mértékét, és pedig egy ellenőrizhető számítási módszerrel. Mivel ezt nem tették meg, és mivel egy támogatás a 87. cikk (2) bekezdésének b) pontja alapján csak akkor tekinthető összegegyeztethetőnek, ha szigorúan az okozott kár helyreállítására szolgál, a Bizottság úgy véli, hogy ezek a feltételezett költségek nem tekintendők kellő indoknak a támogatás összegegyeztetetőségé nyilvánításához⁽¹³³⁾. Az előbbi csoportba tartozó kiadásokkal – a fizikai infrastruktúrát érintő javításokkal – kapcsolatban a Bizottság megjegyzi, hogy nem került kialakításra olyan mechanizmus, amely biztosította volna, hogy az állami garanciavállalás mértéke csökkenjen, amint pontosan megállapítható a vállalatot ért károk mértéke, és a biztosítótársaságok kifizetik a HSY-nak a kártérítést. 2004. október 20-án kelt⁽¹³⁴⁾ levelükben a görög hatóságok úgy becsülték, hogy a HSY fizikai infrastruktúrájában bekövetkezett károk körülbelül 3 milliárd drachmát (8,8 millió EUR-t) tettek ki. Ennek alapján a Bizottság úgy véli, hogy az ezeket meghaladó összeg, azaz 20,5 millió EUR nem állt összefüggésben a földrengés okozta károkkal. Másfelől viszont a 8,8 millió EUR is csak 2002 első negyedévéig tekinthető az okozott károk ellentételezésének, amikor a biztosítótársaságok 3,52 millió EUR kártérítést fizettek ki⁽¹³⁵⁾. Ezen időpont után az állami garanciát arányosan csökkenteni kellett volna. Ebből következően az adott időponttól csak a maradék (8,8 millió EUR mínusz 3,5 millió EUR = 5,3 millió EUR) tekinthető úgy, hogy arányban áll a vállalat által elszenvedett károkkal (okozott károk mínusz a HSY által a biztosítótársaságoktól kapott kártérítések).

- (269) Mint már rámutattunk, a garantált hitel 75 %-a úgy tekinthető, hogy a HSY katonai célú tevékenységi körének finanszírozására szolgált, és csak a garancia 25 %-a ellenőrizhető az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályok alapján, amelyről megállapítást nyert, hogy állami támogatás. Ugyanakkor feltételezhető, hogy a HSY-t ért kárnak is csupán 25 %-a kapcsolatos a polgári célú tevékenységi körrel, hiszen a földrengés a katonai célú, polgári célú és vegyes (katonai és polgári) célú tevékenységi körök megkülönböztetése nélkül okozott károkat a HSY infrastruktúrájában. Ebből következően semmilyen ok nincs annak feltételezésére, hogy a HSY által elszenvedett károk 100 %-át az állami támogatásnak minősülő állami garancia 25 %-ával kell finanszírozni. Így tehát

csak a kár 25 %-a vehető figyelembe annak megállapításánál, hogy az állami támogatás mennyiben áll arányban a vállalatot ért kárral. Összegezve az imént mondottakat, a teljes állami támogatásból a vállalat által elszenvedett károknak (az előző bekezdésben meghatározott módon) megfelelő állami garancia 25 %-a minősül összeegyeztethető támogatásnak a 87. cikk (2) bekezdésének b) pontja alapján. Az állami garancia támogatásnak minősülő részből tehát 750 millió drachma (2,20 millió EUR), azaz a 3 milliárd drachma (8,8 millió EUR) 25 %-a minősül összeegyeztethetőnek mindaddig, amíg a biztosítótársaságok 2002 első negyedévében ki nem fizették a kártérítéseket. Ezen időpont után azonban csak 1,32 millió EUR-t kitevő összeg, azaz a 3 milliárd drachma (8,8 millió EUR) mínusz 3,52 millió 25 %-a minősül összeegyeztethetőnek. A támogatás fennmaradó része nem egyeztethető össze a közös piaccal.

- (270) Amennyiben az állami garanciavállalás továbbra is fennáll, a garancia összeegyeztethetetlen támogatásnak minősülő részét (tehát a továbbra is fennálló garancia 25 %-át mínusz 1,32 millió EUR összeegyeztethető összeget) haladéktalanul meg kell szüntetni. Az összeegyeztethetetlen garancia megszüntetése nem elegendő az eredeti állapot visszaállításához. Az összeegyeztethetetlen állami garanciának köszönhetően a HSY-nak hosszú éveken át rendelkezésére állt egy olyan hitel, amelyhez máskülönben nem juthatott volna hozzá. Annak érdekében, hogy az adott összeegyeztethetetlen többlettámogatást visszatérítse, a Bizottság úgy tekinti, hogy a garantált hitel nyújtásától az összeegyeztethetetlen állami garancia lejártáig terjedő időszak után visszatérítendő támogatás egyenlő a garantált hitel összköltsége (kamatláb plusz a HSY által fizetett garancia díj) és a 600 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatláb különbözetével. Ezt az összeget kell az állami garancia azon részéhez viszonyítva kiszámítani, amely összeegyeztethetetlen támogatásnak minősült.

4.14. Az ETVA által 1997-ben és 1998-ban nyújtott hitelek (K16 intézkedés)

4.14.1. Az intézkedés ismertetése

- (271) A vizsgált intézkedés három hitelt foglal magában, amelyeket az ETVA 1997-ben és 1998-ban nyújtott a HSY-nak.
- (272) Először 1997. július 25-én nyújtott az ETVA 1,99 milliárd drachma (5,9 millió EUR) hitelkeretet, amelynek lejáratát 1997. október 31-ében állapították meg. A kamatláb ATHIBOR plusz 200 bázispont volt, és a hitelkeret nyújtásának célja a HSY működőtőke-igényének kielégítése volt. A Görög Haditengerészettel szemben fennálló követeléseket nyújtottak biztosítékként.
- (273) Másodszor 1997. október 15-én nyújtott az ETVA 10 millió USD hitelkeretet a HSY működőtőke-igényének kielégítésére⁽¹³⁶⁾. A hitel kamatlába LIBOR plusz 130

bázispont volt, és a Görög Haditengerészettel kötött szerződésből eredő követeléseket nyújtottak biztosítékként. 1999. május 19-én az ETVA további biztosítéket kapott a hitelre: a HSY reá engedményezte az ISAP-pal 125 motorkocsi gyártására és szállítására kötött 1/97. számú programszerződéssel kapcsolatos összes követelését. Ezt a hitelt 2000 januárjában fizették vissza.

- (274) Harmadszor 1998. január 27-én nyújtott az ETVA 5 millió USD hitelkeretet ugyancsak LIBOR plusz 130 bázispont kamattal. A hitelnyújtás célja ezúttal is a HSY működőtőke-igényének kielégítése volt. E harmadik hitelkeretre semmilyen biztosítéket nem nyújtottak.

4.14.2. Az eljárás indításának okai

- (275) Az eljárást kiterjesztő határozatban az áll, hogy a vizsgált hitelek állami támogatásnak tűnnek, amelynek összeegyeztethetősége kétséges. Emellett az a körülmény, hogy az első két hitelre a Görög Haditengerészettel szembeni követeléseket nyújtottak biztosíték gyanánt, nem jelenti szükségszerűen azt, hogy a hitelek a Szerződés 296. cikkének hatálya alá esnek.

4.14.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (276) Az Elefsisi Hajógyár azt állítja, hogy egyetlen magánbank sem nyújtotta volna a szóban forgó hiteleket a HSY-nak, tekintettel a hajógyár pénzügyi helyzetére a kérdéses időszakban.

4.14.4. Görögország észrevételei

- (277) A görög hatóságok és a HSY azt állítják, hogy az ETVA elegendő biztosítéket kapott a Görög Haditengerészettel szemben fennálló követelések engedményezése formájában. A görög hatóságok rámutatnak arra, hogy a három hitelt teljes egészében visszafizették a hitelnyújtó banknak, és azt állítják, hogy minden esetleges jogosulatlan állami támogatás – *quod non* – visszatérítésre került a hitel visszafizetése révén. Végül pedig a görög hatóságok kijelentik, hogy a hitelnyújtó banknak adott biztosítékek jellegéből következően, valamint azon körülményből adódóan, hogy a HSY főleg védelmi téren fejt ki tevékenységet, a Bizottság nincs feljogosítva arra, hogy a kérdéses intézkedéseket a Szerződés 88. cikke alapján vizsgálja, hanem köteles a Szerződés 298. cikkében előírt eljárást követni.

4.14.5. Értékelés

4.14.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (278) A Szerződés 296. és 298. cikkének alkalmazásával kapcsolatban a Bizottság megjegyzi, hogy az 1997-ben nyújtott két hitelkeretet védelmi felszereléssel kapcsolatos szerződésből eredő követelésekkel biztosították. Ez a körülmény azonban önmagában véve nem bizonyítja, hogy a hitelkereteket az adott katonai célú szerződések

teljesítésének finanszírozására adták. A görög hatóságok nem szolgáltattak bizonyítékot arra, hogy létezett olyan szerződéses kötelezettség, amelynek alapján a szóban forgó tőkét kötelező jelleggel kizárólag védelmi célú szerződések teljesítésére kellett volna fordítani. Éppen ellenkezőleg, a görög hatóságok jelzik, hogy a két hitelt a HSY működőtőke-igényének kielégítésére nyújtották. Az első Deloitte-jelentés is megerősíti, hogy a hiteleket működőtőke-igények kielégítésére nyújtották, és nem említi, hogy meghatározott tevékenységre szánták volna őket. Ezt az a körülmény is igazolja, hogy a 10 millió USD hitelkeretre további biztosítékot is nyújtottak, amely polgári célú szerződéshez kapcsolódott (az ISAP-pal kötött szerződéshez). Ebből következően a Bizottság úgy véli, hogy a három vizsgált hitel a hajógyár egészét finanszírozta, és nem kizárólag a katonai célú tevékenységek körét. Ahogyan a 3.3. részben jeleztük, a Bizottság ilyenkor úgy tekinti, hogy a hitelek 25 %-a finanszírozta a HSY polgári célú tevékenységét, erre nem vonatkozik a Szerződés 296. cikke, és ezért értékelhető az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályok szemszögéből.

4.14.5.2. Támogatás megléte

(279) A nyújtott biztosítékokkal – a Haditengerészettel és az ISAP-pal kötött szerződések alapján esedékessé váló követelések engedélyezésével – kapcsolatban a Bizottság úgy véli, hogy ezek nem nyújtottak teljes körű védelmet azon veszteségek ellen, amelyekre a HSY csődje esetén kellett számítani. Ilyen esetben a HSY beszüntetné tevékenységét, és ezzel egyidejűleg a Haditengerészettel és az ISAP-pal kötött, folyamatban levő szerződések teljesítése is szünetelne. Mivel nem kerülne sor szállításra a Haditengerészettől és az ISAP felé, a HSY e két szerződéses partnere nem lenne arra kötelezhető, hogy kifizesse a vételárat⁽¹³⁷⁾. Ami a Haditengerészettől és az ISAP-nak esetlegesen már leszállított termékekre vonatkozó követeléseket illeti, a görög hatóságok nem bizonyították először is azt, hogy ilyen követelések egyáltalán léteztek, másodsor azt, hogy behajtásuk lehetséges, harmadszor pedig azt, hogy a hitel fennállásának teljes időtartama alatt folyamatosan eléggé nagy összeget képviseltek ahhoz, hogy a HSY csődje esetén mérsékeljék a kockázatot.

(280) A 3.1. szakaszban tett megállapítás szerint 1997-ben és 1998-ban egy magánbank a referencia-kamatláb plusz 400 bázispontnak megfelelő kamatlábat számított volna fel, azaz ATHIBOR plusz 700 bázispontot. Nincs referencia-kamatláb dollárban. Mindazonáltal, mivel az erős devizák referencia-kamatlábát a bankközi kamatláb 75

bázisponttal történő növelésével határozták meg⁽¹³⁸⁾, és figyelemmel arra, hogy a két dollárhitel kamatlába változó és a LIBOR-tól függ, a Bizottság úgy véli, hogy a fenti módszer alapulvételével a támogatási összeget US LIBOR plusz 475 bázispont alapján ésszerű kiszámítani (azaz US LIBOR plusz 75 bázispont, amiből megkapjuk a referencia-kamatlábat, valamint 400 bázispontot kitevő kockázati felár, amely megfelel a HSY-nak történő hitelnyújtás sajátos kockázatának). A fentebb mondottak alapján a három vizsgált hitel után felszámított garanciadíj alacsonyabb annál, amelyet egy piacgazdasági befektető számított volna fel.

(281) A Bizottság megállapítja, hogy a három hitel azon része, amelyik nem esik a 296. cikk hatálya alá, azaz a hitelösszegek 25 %-a állami támogatást tartalmaz. A támogatás egyenlő az ETVA által felszámított kamatláb és egy piacgazdasági befektető által alkalmazott, fentebb meghatározott kamatláb különbözetének. Mivel pedig a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltétel megsértésével, előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogosulatlan támogatásnak minősül.

4.14.5.3. Összeegyeztethetőség a közös piaccal

(282) A három vizsgált hitelt a HSY működőtőke-igényének fedezésére nyújtották. Ennek következtében működési támogatásnak minősülnek, azaz olyan támogatásnak, amelyet nem egy adott projekt támogatására, hanem a hajógyár általános működésének támogatására nyújtottak. A hitelnyújtásra olyan időszakban került sor, amikor a hajógyártásnak nyújtott támogatásokat még mindig a 90/684/EGK irányelv rendelkezései szabályozták. Az irányelv 4. és 5. cikke előírja, hogy működési támogatás hajóépítési és hajóátalakítási tevékenységre nyújtható, amelyek meghatározását az irányelv 1. cikke tartalmazza. Azokban az években azonban, amikor a hiteleket nyújtották – azaz 1997-ben és 1998-ban – a HSY nem folytatott ilyen tevékenységet. A 90/684/EGK irányelv tiltotta támogatás nyújtását hajójavítás céljára, amely a HSY fő polgári célú tevékenysége volt 1997-ben és 1998-ban. Ezen oknál fogva a vizsgált támogatás nem tekinthető összeegyeztethetőnek a közös piaccal, és – mivel jogosulatlanul nyújtották – vissza kell téríteni.

(283) Mint a görög hatóságok hangsúlyozták, a hiteleket visszafizették. Ebből következően a fentebb meghatározott támogatást a hiteleknek a HSY részére történő folyósításától a visszafizetésükig terjedő időszakra kell visszatéríteni.

4.15. Kereszt támogatás a katonai és a polgári célú tevékenységek között 2001-ig (K17 intézkedés)

4.15.1. Az intézkedés ismertetése

- (284) Az eljárást kiterjesztő határozatban az áll, hogy bizonyos jelek szerint kereszt támogatásra került sor a katonai és a polgári célú tevékenységek között. A határozat két olyan esetet ismertet, amikor a HSY katonai célú megrendelések kapcsán nagy összegű, a mindenkor szerződés teljesítésének rövid távú igényeit meghaladó előlegeket kapott, ami lehetővé tette a HSY számára, hogy ezt a készpénzt más tevékenységek finanszírozására használja. Először, a HSY 2001. évi irányítási beszámolójában az áll, hogy „81,3 millió EUR-t kitevő összeg folyt be előlegként a katonai célú tevékenységre, de főleg a társaság egyéb tevékenységére és működési költségeire fordítottuk”. Másodsor, a HDW/Ferrosaal konzorcium a görög bírósághoz benyújtott keresetéhez mellékelt anyagban megemlíti, hogy a rakétanaszádok gyártása céljából (a szerződéskötés időpontja: 1999. december 21.) a HSY rendelkezésére bocsátott forrásoknak legalábbis egy részét (amely az Elefsisi Hajógyár becslése szerint meghaladja a 40 millió EUR-t) más célokra használták fel.

4.15.2. Az eljárás indításának okai

- (285) Az eljárást kiterjesztő határozat azt állítja, hogy amikor bizonyos dokumentumokban kifejezetten az áll, hogy a katonai célú szerződések teljesítésére kapott tőkét „más tevékenységre” használták fel, akkor a Bizottság joggal vonhatja kétségbe, hogy e tőke a 296. cikk hatálya alá esik, és nem minősül állami támogatásnak a 87. cikk (1) bekezdése értelmében. Az eljárást kiterjesztő határozat ajánlást is tartalmaz külön számlák bevezetésére a pénzügyi kimutatásokban a polgári célú és a katonai célú tevékenységekkel kapcsolatban annak érdekében, hogy elkerülhető legyen az üzleti célú tevékenység katonai célra nyújtott állami forrásokból történő finanszírozása.

4.15.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (286) Az Elefsisi Hajógyár azt állítja, hogy az esetleges kereszt támogatás kimutatása azért nehéz, mert nem különül el számviteli szempontból a HSY katonai célú és polgári célú tevékenysége. Ennek ellenére a hajógyár 2001. évi tevékenységének elemzéséből megállapítható, hogy a katonai jellegű tevékenység korlátozott volt. Ebből nyilvánvaló, hogy az irányítási beszámoló szerint finanszírozott „más tevékenység” zömmel üzleti célú tevékenység volt.
- (287) A TKMS/GNSH, amely csak ezzel az intézkedéssel és a rákövetkezővel (K18c intézkedés) kapcsolatban nyújtott be észrevételeket, azt állítja, hogy a Szerződés 296. cikke (1) bekezdésének a) pontja elismeri, hogy bizonyos korlátozások indokoltak lehetnek az informá-

ciók kiadásával kapcsolatban. Ebből következően a Bizottság nem követelheti, hogy Görögország közöljön olyan információkat, amelyek például a különféle katonai projektekre fordított pontos összegekkel kapcsolatosak. Másfelől a TKMS/GNSH azt állítja, hogy nincs megfelelő jogalapja a polgári célú tevékenységi kör és a katonai célú tevékenységi kör számviteli kimutatásai szétválasztásának.

4.15.4. Görögország észrevételei

- (288) A görög hatóságok állítása szerint, amennyiben a panaszban említett összegek a hajógyár védelmi célú tevékenységi körével kapcsolatosak, a Bizottság által a Szerződés 88. cikkének (2) bekezdése alapján indított eljárás téves és *ultra vires*. Ha a Bizottság úgy véli, hogy az adott intézkedések torzítják a versenyt, a Szerződés 298. cikkében előírt eljárást kell követnie. A HSY ehhez hozzáteszi, hogy jogilag nem kötelezhető külön számviteli kimutatások vezetésére. Ebből következően szerinte a Bizottság kérése minden jogalapot nélkülöz.

4.15.5. Értékelés

4.15.5.1. A Szerződés 296. cikke

- (289) Annak megválaszolására, hogy alkalmazható-e ebben az esetben a Szerződés 296. és 298. cikke, először tisztázni kell a tényállást. Az eljárást indító határozatban említett dokumentumokból láthatóan legalábbis több negyedéven át nem használták a kérdéses előlegeket a katonai célú szerződés teljesítésére. Sem a görög hatóságok, sem pedig a HSY nem vitatta azokat a dokumentumrészleteket, amelyeket az eljárást indító határozat idéz. Emellett a HSY számviteli kimutatásai megerősítik, hogy a társaság 2000-ben és 2001-ben annyi előleget vett fel a Haditengerésztől, amennyi jóval meghaladta az érintett katonai célú szerződések teljesítéséhez szükséges rövid távú tőkeigényt. A 2000. december 31-i mérlegből⁽¹³⁹⁾ például kiderül, hogy a rakétanaszádokkal kapcsolatos szerződés és a tengeralattjárókkal kapcsolatos szerződés után a HSY által felvett előlegek 49,1 millió EUR-t, illetve 33,1 millió EUR-t tettek ki. Ugyanezen a napon a Haditengerészettel kötött szerződésekkel kapcsolatos készletek, folyamatban levő munkák, készletvásárlási előlegek és vevőkkel szembeni követelések együttes összege (a könyvelés nyelvén e tételek neve: forgóeszközök) 14,8 millió EUR-t tett ki. Ez azt jelenti, hogy az előlegek 67,4 millió EUR-val haladták meg a finanszírozni kívánt forgóeszközöket. Tekintettel arra, hogy senki nem vitatta az eljárást kiterjesztő határozatban idézett pénzüsségeket, és mivel más forrásból láthatóan úgy tűnik, hogy ezek az összegek ésszerű megközelítésben tükrözik a valós helyzetet, a Bizottság arra a megállapításra jutott, hogy a kérdéses előlegeket legalább egy éven keresztül nem a nekik megfelelő katonai célú szerződések teljesítésére fordították.

(290) A Szerződés 296. és 298. cikkének alkalmazását illetően a Bizottság elutasítja Görögország azon érvelését, miszerint minden olyan előleg, amelyet védelmi tevékenységgel kapcsolatos szerződés kapcsán folyósítottak, automatikusan a 296. cikk hatálya alá tartozik. A vizsgált ügyben maga a HSY vezetősége is elismerte, hogy egyes előlegek jóval meghaladták azon összegeket, amelyekre rövid távon szükség volt a szerződések teljesítéséhez, és ebből következően ideiglenesen más célokra fordították őket. Egy intézkedés csak akkor tartozik a 296. cikk hatálya alá, ha Görögország úgy véli, hogy az intézkedés „a fegyver-, lőszer- és hadianyag-termeléssel és -kereskedéssel kapcsolatos alapvető biztonsági érdekeinek védelmét szolgálja”. A Bizottság megjegyzi, hogy Görögország nem adott magyarázatot arra, hogy mennyiben segíti elő „alapvető biztonsági érdekeinek védelmét” az előlegek azon része, amely meghaladta a védelmi projektek teljesítéséhez szükséges tőke összegét. A Bizottság nem érti, hogyan lehetséges ez, tekintettel arra, hogy a hajógyárnak az adott hadianyag gyártásához nem volt szüksége a kérdéses tőkére, és azt nem is fordította erre a célra. Egy ilyen esetben, amikor a tények arra utalnak, hogy nem alkalmazható a 296. cikk, Görögországnak magyarázattal kellett volna szolgálnia arra, hogy az itt vitatott, eltúlzott összegű előlegek hogyan segítették elő nemzetbiztonságát. Mivel erre nem került sor, a Bizottság arra a megállapításra jut, hogy a szóban forgó előlegek azon idő alatt, amelyben nem volt rájuk szükség a védelmi munkálatokkal kapcsolatos szerződések teljesítéséhez, nem esnek a Szerződés 296. cikkének hatálya alá.

(291) Tekintettel arra, hogy az előlegeket első lépésben a hajógyár egész tevékenységének finanszírozására fordították, a Bizottság úgy tekinti, hogy az előlegek 75 %-a szolgált katonai célú tevékenységek finanszírozására, és 25 %-uk üzleti célú tevékenységek finanszírozására. Ebből következően legalább egy éven keresztül a 81,3 millió EUR 25 %-a és a 40 millió EUR 25 %-a az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályok hatálya alá tartozott.

4.15.5.2. Támogatás megléte

(292) A fentebb említett, eltúlzott összegű előlegek kamatmentes állami hitelek. Ilyen értelemben szelektív előnyhöz juttatják a HSY-t. Kijelenthetjük, hogy ha az állam olyan feltételekkel vásárol terméket, amelyek elfogadhatók lennének egy magánvállalkozás számára, a termékvásárlási szerződés – beleértve az előleget és az egyéb feltételeket – nem juttathatja szelektív előnyhöz a termelőt. A HSY-nek adott, védelmi munkákkal kapcsolatos szerződések esetében azonban az állam semmi

esetre sem tanúsított olyan magatartást, amely elfogadható lett volna egy termékvásárlási szándékkal fellépő magánvállalat számára. Egy magánvállalat arra törekedne, hogy minél alacsonyabb árat fizessen, nemzetközi szinten számba véve az összes lehetséges szállítót. Görögország ezzel szemben mindig Görögországban tevékenykedő szállítókra korlátozta választását (vagy olyan konzorciumokra, amelyek egyik tagja Görögországban tevékenykedik) annak érdekében, hogy támogassa a görögországi foglalkoztatást, és hogy fenntartsa a védelmi eszközök gyártására irányuló kapacitást Görögországban⁽¹⁴⁰⁾. Ebből következően egy magánvállalat nem kötötte volna meg a kérdéses termékvásárlási szerződéseket. Sőt, egy magánvállalat nem lett volna hajlandó a megrendelése teljesítéséhez szükséges összegnél nagyobb előlegeket fizetni, hanem arra törekedett volna, hogy ezeket a lehető legalacsonyabb összegre korlátozza.

(293) Ilyen körülmények között a Bizottság úgy véli, hogy az itt vizsgált, eltúlzott összegű előlegek kamatmentes hitelek. A fentebb említett dokumentumok bizonyítják, hogy a kérdéses tőkét legalább egy éven át más irányú tevékenységre, és nem az érintett szerződések teljesítésére fordították⁽¹⁴¹⁾. A Bizottság ezért úgy tekinti, hogy egy éves futamidejű kamatmentes hitelnek minősülnek. A HSY hitelfelvevő képességének a 3.1. szakaszban kifejtett elemzése alapján az 1999. június 30. után nyújtott hitelek támogatási összege egyenlő a görögországi referencia-kamatláb plusz 600 bázisponttal. Mivel pedig a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltétel megsértésével a szóban forgó támogatást előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogosulatlan támogatásnak minősül.

4.15.5.3. Összeegyeztethetőség a közös piaccal

(294) A Bizottság nem talált olyan támpontot, amelynek alapján az adott támogatást összeegyeztethetőnek lehetne tekinteni. Mivel ez a támogatás a hajógyár egész működését segíti elő, működési támogatásnak látszik, de amint azt más intézkedések értékelése kapcsán korábban kifejtettük, az adott hajógyár 1999-ben, 2000-ben és 2001-ben nem rendelkezett jogosultsággal működési támogatás elnyerésére.

(295) Mivel a támogatás jogosulatlan és összeegyeztethetetlen, vissza kell téríteni.

(296) Ami a számviteli kimutatások szétválasztását illeti, a Bizottság e határozat végén foglalkozik ezzel a kérdéssel.

4.16. Kártalanítási záradék a HDW/Ferrostaal javára jogosulatlan támogatásoknak a HSY-n való behajtása esetére (K18c intézkedés)

4.16.1. Az intézkedés ismertetése

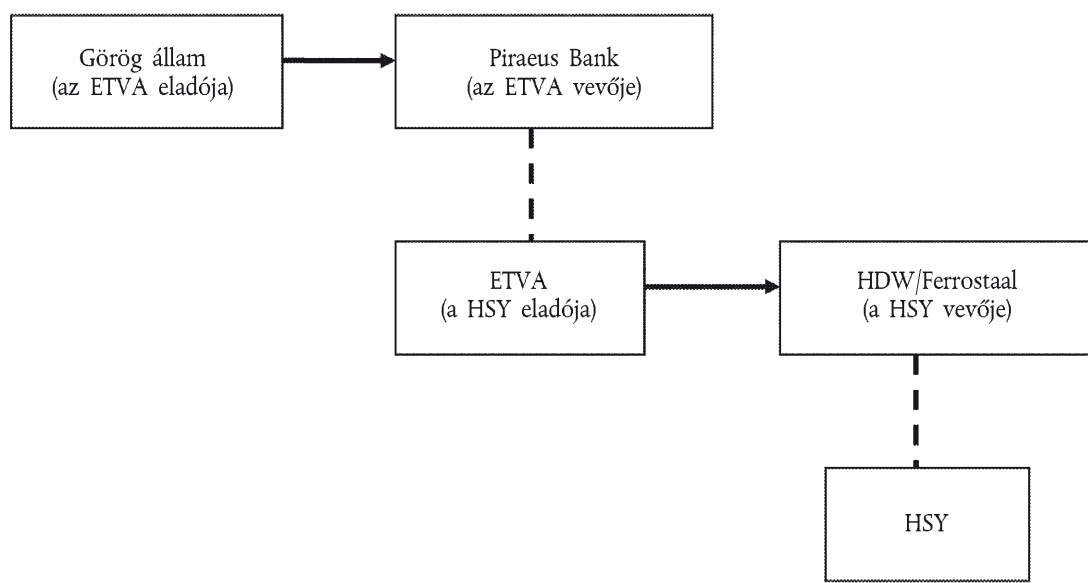
(297) Az eljárást kiterjesztő határozatban az áll, hogy a görög állam ígéretet tett a HSY vevőjének (a HDW/Ferrostaalnak) a kártalanítására abban az esetben, ha a privatizáció előtt vagy annak folyamán a HSY-n összeegyeztethetetlen támogatásokat hajtanak be. Jogi szempontból ezt a garanciát egy kétlépcsős mechanizmuson keresztül nyújtották:

— Egyfelől az ETVA nyújtott garanciát a HSY vevőjének (a HDW/Ferrostaalnak). E kártalanítási garancia értelmében az ETVA kártalanítja a HDW/Ferrostaalt azon támogatások után, amelyeket visszatérítettek a HSY-vel. Az eljárást kiterjesztő határozat hangsúlyozza, hogy a HSY részvényeinek értékesítéséről az ETVA és a HDW/Ferrostaal között 2001. október 11-én

kötött részvényvásárlási szerződésben (a továbbiakban: HSY RVSZ) az akkor még állami ellenőrzés alatt álló ETVA már ígéretet tett arra, hogy ezt a garanciát biztosítja a HDW/Ferrostaalnak. Ebből az következik, hogy az ETVA által nyújtott garancia minden jel szerint az államnak tulajdonítható.

— Másfelől az állam nyújtott garanciát az ETVA részvényei 57,7 %-a vásárlójának (a Piraeus Banknak). E kártalanítási garancia értelmében az állam megfizeti a Piraeus Banknak minden olyan összeg 100 %-át, amelyet az ETVA a HSY vevőjének kifizetett azon kártalanítási garancia alapján, amelyet az ETVA nyújtott a HSY vevőjének.

(298) Az alábbi grafikonon láthatjuk e kétlépcsős garancia-nyújtás mechanizmusát az eljárást kiterjesztő határozatban közölt leírás alapján (a folyamatos vonal a kártalanítás irányát jelzi a garancianyújtás két lépcsőjének mindegyikében, a szaggatott vonal pedig a tulajdonviszonyokat mutatja a HSY értékesítésének és az ETVA részvényállománya 57,7 %-a értékesítésének lezárása után).

4.16.2. Az eljárás indításának okai

(299) Az eljárást kiterjesztő határozatban az áll, hogy egy magáneladó nem nyújtott volna ilyen garanciát, tekintve, hogy az nem esik időbeli és mennyiségi korlátozás alá. Emellett egy piacgazdasági részvényes inkább hagyta volna a HSY-t csődbe menni és felszámolási eljárás alá kerülni, mintsem hogy ilyen körülmények között értékesítse. Az állam által kapott vételár mindössze 6 millió EUR volt, miközben a garancia alapján fizetendő kártalanítási összegek ennél jóval nagyobbak voltak.

(300) Noha a kétlépcsős garancianyújtás törvényes jogosultja a HDW/Ferrostaal, az eljárást kiterjesztő határozat hangsúlyozza, hogy az egész mechanizmus igazi kedvezménye-

zette a HSY. A szóban forgó állami kártalanítási záradék nélkül egyetlen befektető sem lett volna hajlandó megvásárolni a HSY-t. A görög állam egyértelműen elismerte ezt a tényt. Ebből következően valószínű, hogy a szóban forgó garancia nélkül a HSY-t nem lehetett volna értékesíteni, a vállalat nem lett volna képes megoldani a pénzügyi nehézségeit és csődbe ment volna.

(301) Az eljárást kiterjesztő határozatban az is áll, hogy a szóban forgó garancia önmagában (*per se*) összeegyeztethetetlennek minősül, tekintettel arra, hogy csökkenti bármely visszatérítési határozat hatékony érvényesülését („effet utile”).

4.16.3. Az érdekelt felek észrevételei

- (302) Az Elefsisi Hajógyár a Bizottság eredeti értékelésével összhangban azt állítja, hogy egyetlen magáneladó sem nyújtana ilyen korlátlan garanciát. Ami a Bizottság azon állítását illeti, miszerint egyetlen befektető sem lenne hajlandó megvásárolni a hajógyarat a szóban forgó záradék nélkül, az Elefsisi Hajógyár vitatja ezt, tekintettel arra, hogy ő, amikor részt vett a HSY-ra kiírt pályázati eljárásban, és meg akarta vásárolni a HSY-t, nem támasztott ilyen feltételt a HSY-ra benyújtott vételi ajánlatában, és kész volt e garancia nélkül megvenni a vállalatot. Az Elefsisi Hajógyár szerint a garanciát kizárólag a HDW/Ferrostaalnak nyújtották.
- (303) A Piraeus Bank, amely csak ezzel az intézkedéssel kapcsolatban nyújtott be megjegyzéseket, mert ebben érintett közvetlenül, különféle dokumentumokat nyújtott be, amelyekből kiderül, hogy az ETVA már a HSY RVSZ-ének megkötése idején, 2001 októberében – amikor még állami ellenőrzés alatt állt – egyetértett azzal, hogy a HDW/Ferrostaal javára iktassák be a kártalanítási záradékot. A Piraeus Bank szerződéseket, dokumentumokat és sajtócikket nyújtott be, amelyekből kiderül, hogy az állam irányította a HSY privatizációs folyamatát. A görög állam és a Piraeus Bank között 2002. március 20-án kötött megállapodás kimondja, hogy noha a Piraeus Bank lett az ETVA többségi részvényese, továbbra is az állam intézi a HSY privatizációs folyamatát. Végül pedig a Piraeus Bank közli, hogy a pályázóknak 2001 júliusában megküldött ajánlatkérési felhívás egyértelműen leszögezte, hogy amennyiben az uniós jogszabályok esetleges megsértése miatt a HSY-n állami támogatásokat hajtanak be, a pályázat nyertese nem felel a szóban forgó összegek megfizetéséért.
- (304) A TKMS/GNSH közli, hogy az ETVA-val a HSY megvásárlásáról folytatott tárgyalások során nyilvánvalóvá vált, hogy az utóbbi pénzügyi segítséget kapott a görög államtól. A vevőjelöltek azonban nem ismerték sem az ezzel kapcsolatos intézkedések terjedelmét, sem meghozataluk pontos körülményeit. Az ajánlattételi eljárás során a vevőjelöltek alig kaptak tájékoztatást az itt folyó eljárás tárgyát képező különféle intézkedésekről. Ebből következően a vevőjelöltek nem tudták számszerűsíteni a HSY-nak nyújtott állami támogatások várható kihatásait. Annak érdekében, hogy mentesüljön a régebbi vagy még folyamatban levő támogatásokból adódó kockázat alól, a HDW/Ferrostaal ragaszkodott ahhoz, hogy a Bizottság adjon számára jóváhagyást vagy megerősítő levelet/nemleges megállapítást a régebbi támogatásokkal kapcsolatban. Amennyiben ez nem lett volna lehetséges, a vevő javasolt volna valamilyen elfogadható garanciát az eladónak. A Bizottsággal folytatott tárgyalások során egyértelművé vált, hogy a Bizottságnak nem áll szándékában ilyen megerősítő levelet/nemleges megállapítást kibocsátania. A HSY-nak a HDW/Ferrostaal általi kivásárlását jóváhagyó határozatában maga a Bizottság is elismeri, hogy nem volt ismeretes a szubvenciók mértéke. Ilyen körülmények között született 2002. május 31-én megállapodás a kártalanítási záradékról, amelyet a HSY RVSZ-éhez csatoltak: ennek értelmében az ETVA mint a HSY eladója garanciát vállalt minden olyan pénzügyi kár megtérítésére, amely a vevőt érheti abban az esetben, ha támogatásokat térítetnek meg a HSY-val. A TKMS/GNSH arra a megállapításra jut, hogy egyetlen befektető sem lett volna hajlandó megvenni a HSY-t a szóban forgó garancia nélkül. Ezt az állítást a TKMS/GNSH által 2007 júniusában benyújtott második Deloitte-jelentés is megerősítette.
- (305) A TKMS/GNSH úgy véli, hogy az intézkedés nem tulajdonítható az államnak, mivel a garanciát akkor adta az ETVA, amikor már nem állt az állam ellenőrzése alatt. A HSY 2001 októberében kötött RVSZ-e alapján a GNSH kártalanítása nem volt az ETVA szerződéses kötelezettsége. Az ETVA csak 2002 májusában határozta el e garancia nyújtását. A TKMS/GNSH azt is állítja, hogy az ETVA és az állam magáneladóként járt el. Annak valószínűsége, hogy a garancia megfizetésére kényszerülnek, viszonylag csekély volt. Ha ellenben a hajógyár felszámolás alá kerül, akkor a HSY-nak nyújtott hitelekkel és garanciákkal szemben károk jóval nagyobb összegeket tettek volna ki. (Az iménti állítást alátámasztó számítás a TKMS/GNSH által benyújtott második Deloitte-jelentésben található.) Emellett a TKMS/GNSH úgy tudja, hogy az állam által a Piraeus Banknak 2002. március 20-án nyújtott garancia értelmében az állam csak 57,7 % erejéig fizet kártalanítást a Piraeus Bank részére minden olyan összeg után, amelyet az ETVA a HSY vevőjének (azaz a HDW/Ferrostaalnak) folyósít. Ezzel szemben az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak 2002. május 31-én nyújtott garancia értelmében az ETVA a HSY-n behajtott támogatások összegének 100 %-a erejéig fizet kártalanítást a HDW/Ferrostaalnak. A TKMS/GNSH arra a megállapításra jut, hogy az ETVA által 2002. május 31-én adott garancia átfogóbb annál, mint amelyet a Piraeus Bank 2002. március 20-án kapott. Ebből következően nem alkothatnak egységes garancianyújtási mechanizmust, és az a körülmény, hogy az ETVA átfogóbb garanciát nyújtott, azt bizonyítja, hogy magáneladóként járt el.
- (306) A TKMS/GNSH nem érti, hogy egy ilyen kártalanítási záradék mennyiben minősülhet a támogatás-visszatérítés kijátszásának. Valójában, ha a HSY-val támogatásokat térítetnek vissza, az állam nem a HSY-t kártalanítja, hanem a vevőjét (azaz a TKMS/GNSH-t, amely a HDW/Ferrostaal jogutódja).
- (307) Ezenkívül a TKMS/GNSH⁽¹⁴²⁾ úgy véli, hogy az állam által a Piraeus Banknak adott garancia a Piraeus Bank és az ETVA javára nyújtott támogatásnak minősülhet.

4.16.4. Görögország észrevételei

(308) Görögország és a HSY szerint a kártalanítási záradék nem minősül támogatásnak. Először is, nem tulajdonítható az államnak, tekintettel arra, hogy az ETVA akkor nyújtotta, amikor már nem állt állami ellenőrzés alatt. Másodszor, Görögország és a HSY azt állítják, hogy a görög állam magánbefektetőként járt el, amikor értékesítette a HSY-ban szerzett tulajdonrészét mint az ETVA fő részvényese. A HSY eladói által a vevőnek nyújtott garancia szabványos és szokásos feltétel az üzleti megállapodásokban. Görögország emlékeztet arra, hogy nem a HSY-nak, hanem a vállalat vevőjének nyújtott garanciát a jogosulatlan állami támogatások visszatérítésével kapcsolatos felelősségre. A kártalanítás az eladót terheli, függetlenül attól, hogy záradékként bekerül-e az üzleti megállapodásba. Alaptalan a Bizottság azon észrevétele, amely szerint a görög állam tudta vagy tudnia kellett volna, hogy még jelentős számú jogosulatlan és összeegyeztethetetlennek minősíthető állami támogatás van, amelyek összegét valószínűleg vissza kell téríteni, és így hatályba fog lépni a kártalanítási záradék. A kártalanítási záradék biztosításának idején nem létezett olyan bizottsági határozat, amely jogosulatlan minősítette volna a HSY-nak nyújtott állami támogatásokat. Emellett a HSY bezárása és felszámolása többre került volna az államnak, ha figyelembe vesszük a társadalmi költséget.

(309) Emellett a HSY nem érti, hogy milyen pénzügyi előnye származhat egy olyan garanciából, amelyben az ETVA és a HDW/Ferrostaal állapodott meg, vagy egy olyan garanciából, amelyben a görög állam és a Piraeus Bank állapodott meg. Még ha a HDW/Ferrostaal kártalanítást kapott is volna, a konzorcium semmi esetre sem lett volna köteles ezt az összeget a HSY-ba fektetni. A Bizottság tehát azt sem tudja bizonyítani, hogy a kártalanítási záradék miért közömbösített volna egy visszatérítési határozatot. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a támogatás visszatérítésével a kedvezményezett elveszti az azzal járó előnyt, és visszaállhat a támogatás nyújtása előtti állapot.

(310) Végül pedig, ha a Bizottság a kártalanítási záradékot állami támogatásnak minősíti, Görögország azt állítja, hogy a Szerződés 296–298. cikke vonatkozna rá. Ennek kapcsán a HSY rámutat arra, hogy mivel a Görög Haditengerészet mindig a hajógyár legfontosabb ügyfele volt, a privatizációs eljárást és feltételeket – beleértve a 2941/2001. sz. törvény hatálybalépését – az ügyfélként fellépő állam szemszögéből kellene vizsgálni, amely nemzetvédelmi érdekből tartja fontosnak a hajógyár működésének és életképességének fenntartását. Jelen esetben a görög állam olyan intézkedéseket hozott, amelyeket bármely magánvállalat is meghozott volna, ha érdekei egy másik vállalat életképességétől függttek volna. Ez az értékelés még nagyobb jelentőségre tesz szert akkor, amikor az állam köteles viselni a társaság

megszűnésével és felszámolásával összefüggő terheket és veszteségeket, ami még több költséget jelent, és ezért nem hoz nyereséget.

4.16.5. Értékelés

4.16.5.1. A Szerződés 296. cikke

(311) A Bizottság úgy véli, hogy az intézkedés nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá. Elvégre a kártalanítási mechanizmus akkor alkalmazandó, ha a HSY-nak állami támogatást kell visszatérítenie. Görögország azt állította – és a Bizottság ezzel rendre egyetértett⁽¹⁴³⁾ –, hogy a HSY katonai célú tevékenysége fontos Görögország nemzetbiztonsága számára, ez a tevékenység a 296. cikk hatálya alá tartozik, és az állami támogatási szabályok erre nem vonatkoznak. Tekintettel arra, hogy a HSY katonai célú tevékenységére nyújtott összes állami támogatás mentesül az állami támogatási szabályok alkalmazása alól, az állami támogatások visszatérítése csak olyan támogatásokra vonatkozhat, amelyeket a HSY polgári célú tevékenységére nyújtottak. Ebből következően az itt tárgyalt garancia közvetlenül és kizárólag a HSY polgári célú tevékenységével kapcsolatos.

(312) Egyes felek azt állítják, hogy e garancia nélkül egy befektető sem vásárolta volna meg a HSY-t, és a hajógyár minden valószínűség szerint csődbe ment volna. Ebből következően, még ha kizárólag a HSY polgári célú tevékenységével kapcsolatos is, az intézkedés mindazonáltal elengedhetetlenül fontos volt a HSY katonai célú tevékenységének fenntartása számára, és így a 296. cikk hatálya alá esik. A Bizottságnak nem áll módjában elfogadni ezt az érvelést. A 296. cikk alapján Görögország megadhatta volna a szükséges pénzügyi támogatást a katonai célú tevékenységhez, hogy biztosítsa annak folytatását. Görögország így elkerülhette volna a katonai célú tevékenység megszűnését. Alternatív megoldásként Görögországnak lehetősége lett volna arra, hogy a szükséges pénzügyi támogatás biztosításával vonzóvá tegye a katonai célú tevékenységet egy olyan befektető számára, aki azt kivásárolná, biztosítva a folytatását. A katonai tevékenységet kivásárló befektetőnek nem lenne szüksége olyan garanciára, mint amilyen az itt tárgyalt garancia, hiszen – mint már kifejtettük – a HSY katonai célú tevékenységére nyújtott támogatásokból semmit sem kellett visszatéríteni. Ebből következően az itt vizsgált intézkedésre csak azért volt szükség, hogy a HSY egészére lehessen vevőt találni, beleértve a polgári célú tevékenységet is. Az itt tárgyalt intézkedés hatása tehát abban nyilvánult meg, hogy lehetővé tette a HSY polgári célú tevékenységi körére is megtalálni a vevőt, és így biztosította ennek a tevékenységnek a folytatását is. Nem a katonai tevékenység folytatásának biztosításához volt tehát rá szükség. Következésképp nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá.

4.16.5.2. Támogatás megléte

(313) Tekintettel arra, hogy egyes felek kétségbe vonják azt, hogy a két garancia – a Piraeus Banknak adott állami garancia és az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garancia – egységes garancianyújtási mechanizmust alkot, és hogy a HSY mindkét garancia kedvezményezettje, a Bizottság először külön értékeli az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garanciát, és bizonyítani fogja, hogy állami támogatásnak minősül a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében.

(314) Ahhoz, hogy a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősüljön, az intézkedésnek az államnak tulajdoníthatónak kell lennie. Egyes felek kétségbe vonják, hogy az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garancia az államnak tulajdonítható. Azt állítják, hogy a garancia nyújtásáról szóló határozatot az ETVA önállóan és szabadon hozta meg. Különösen azt állítják, hogy a támogatást 2002. május 31-én a HSY RVSZ-éhez csatolt kiegészítésben nyújtották, amikor az ETVA már nem az állam, hanem a Piraeus Bank ellenőrzése alatt állt. A Bizottság elutasítja ezt az állítást, és úgy véli, hogy számos bizonyíték szól amellett, hogy az intézkedés igenis az államnak tulajdonítható:

— Először, a HSY privatizációs eljárásának során ez a garancia szerepelt a vevőjelölteknek benyújtott dokumentumokban⁽¹⁴⁴⁾. Ez azt jelenti, hogy már a privatizációs eljárás során ígéretet tettek arra, hogy a HSY vevőjét kártalanítják, ha a vállalattal állami támogatásokat térítettnek vissza. Emellett 2001. szeptember 14-én az ETVA egyértelmű és fenntartás nélküli kötelezettséget vállalt arra, hogy ilyen értelmű garanciát nyújtson a HDW/Ferrostaalnak, amennyiben az Európai Unió nem hagyná jóvá a HSY-nak nyújtott jelenlegi és korábbi támogatásokat⁽¹⁴⁵⁾. A HSY RVSZ-ének 2001. október 11-én aláírt 1.2.3. számú záradéka egyértelműen utal a 2001. szeptember 14-én aláírt dokumentumra. A garancia pontos megszövegezésével kapcsolatos vita tovább folytatódott a rákövetkező hónapokban⁽¹⁴⁶⁾. Mivel a Bizottság nem adott megerősítő levelet/nemleges megállapítást a HSY-nak nyújtott régebbi és jelenlegi támogatásokkal kapcsolatban, az ETVA kénytelen volt 2002. május 31-én garanciát nyújtani a HDW/Ferrostaal javára a szerződő felek 2001. szeptember 14-i megállapodásának megfelelően és összhangban a HSY RVSZ-ének 1.2.3. számú záradékával. Az eddig elmondottakból nyilvánvaló, hogy noha a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garanciát tartalmazó kiegészítést 2002. május 31-én írták alá, az ETVA

már abban az időben kötelezettséget vállalt a garancia megadására, ha az EU nem hagyná jóvá a régebbi és jelenlegi támogatásokat, amikor még állami ellenőrzés alatt állt. Ez azt jelenti, hogy a 2002. május 31-i kiegészítés olyan megállapodás teljesítése, amelyet az ETVA akkor kötött, amikor még állami ellenőrzés alatt állt. Mint e határozat 3.2. része bizonyítja, az ETVA összes olyan intézkedése, amelyet akkor hozott a HSY-val kapcsolatban, amikor még állami ellenőrzés alatt állt, az államnak tudható be⁽¹⁴⁷⁾. E körülményeket Görögország is megerősítette 2005. május 23-i levelében⁽¹⁴⁸⁾.

— Másodszor, még ha úgy tekintjük is, hogy a fentebb említett megállapodások alapján, amelyeket az állami ellenőrzés alatt álló ETVA kötött (tehát 2002 márciusának végéig), nem állt fenn a bank részéről semmilyen szerződéses kötelezettség arra nézve, hogy ilyen garanciát nyújtson a HDW/Ferrostaalnak, az intézkedés akkor is az államnak tudható be. A Bizottság ugyanis megjegyzi, hogy Görögország még azután is tovább foglalkozott a HSY értékesítésével, hogy eladta az ETVA-t a Piraeus Banknak. Az állam és a Piraeus Bank között 2002. március 20-án kötött megállapodás 8.2.2. cikke kimondja, hogy az ETVA nem visel felelősséget a HSY értékesítési eljárásáért, amellyel továbbra is az állam foglalkozik. A 8.2.2. cikk b) pontja például kimondja, hogy az állam „vállalja a Hellenic Shipyards tulajdonrésze harmadik vevőjével folyó eljárás és konzultációk ellenőrzését, lebonyolítását és az ezekhez kapcsolódó felelősséget”. A 2002. március 20-i megállapodás 8.2.2. cikke szerint a Piraeus Bank 2002. május 28-án kelt levelében kérte az állam hozzájárulását ahhoz a garanciához, amelyet az ETVA-nak kellett nyújtania a HDW/Ferrostaal javára. Az állam 2002. május 31-i levelében adta meg a hozzájárulást. Mindebből kiderül, hogy a garancianyújtás az államnak tulajdonítható.

— Harmadszor, még ha elutasítjuk is az előbbi két szempontot, a garanciát akkor is az államnak kell tulajdonítani. A Bizottság megjegyzi, hogy valójában az állam határozta el a HSY privatizációját⁽¹⁴⁹⁾. Amikor a Piraeus Bank átvette az ellenőrzést az ETVA felett, jogi kötelezettséget vállalt a HSY privatizációjára is. Mint maga a TKMS/GNSH is elismerte, a HDW/Ferrostaal nem vette volna meg a HSY-t, ha nem kapta volna meg a szóban forgó garanciát. Mivel az állam döntött úgy, hogy értékesíteni kell a HSY-t, és mivel az értékesítéshez szükséges volt a garancianyújtás, arra a megállapításra juthatunk, hogy az állam hozta az ETVA-t olyan helyzetbe, hogy kénytelen volt megadni a garanciát. Ebből következően, még ha valaki arra a megállapításra jut is, hogy az ETVA állami sugallat nélkül határozta el a garancia nyújtását 2002 márciusában, az intézkedés akkor is az államnak lenne tulajdonítható.

- Negyedszer, még ha elutasítjuk is az előbbi szempontokat, akkor is arra a megállapításra kell jutnunk, hogy az ETVA csak azért egyezett bele a garancianyújtásba 2002. május 31-én, mert többségi részvényese (a Piraeus Bank) olyan garanciát kapott az államtól, amely megóvta minden ebből a garancianyújtásból adódó pénzügyi veszteségtől. Mint bizonyítani fogjuk, egy piacgazdasági magánbefektető soha nem nyújtott volna ilyen garanciát, ha nem kap viszontgaranciát az államtól. A garancianyújtásra csak azért került sor, mert az állam védelmet nyújtott a gazdálkodó szervezetnek (a vállalatcsoportnak), amikor az esetleges hátrányos következmények ellen garanciát nyújtott neki (vizontgarancia biztosításával). Ilyen esetben, amikor egy vállalat csak átruházza a támogatást egy másik vállalatra, az intézkedés bevezetése az államnak tulajdonítható.
- (315) Ahhoz, hogy a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében egy intézkedés állami támogatásnak minősüljön, állami forrásokból kell finanszírozni. A garanciáról szóló közlemény rámutat arra, hogy „a támogatás nyújtása a kezesség elvállalásának időpontjában, nem pedig a kezesség érvényesítései vagy a kezességvállalás feltételei alapján történő kifizetéskor történik. A kezesség vállalásakor kell értékelni azt, hogy a kezességvállalás állami támogatásnak minősül-e vagy sem [...]”. Mint fentebb említésre került, a Bizottság szerint az ETVA olyan időpontban vállalt szerződéses kötelezettséget a fenti garancianyújtásra a HDW/Ferrostaal javára, amikor az ETVA részvényeinek nagy többsége még állami kézben volt. Mivel a garanciáról szóló közlemény értelmében a támogatás meglétét a garancia elvállalásának időpontjában kell elemezni, és nem később, a garancia érvényesítései, arra a megállapításra kell jutnunk, hogy amikor az állam kötelezettséget vállalt a garancianyújtásra, állami forrásokat kockáztatott, és ebből következően a garancia állami forrásokat tartalmaz. Az a körülmény, hogy az ETVA-t nem sokkal később eladták a Piraeus Banknak, nem befolyásolja ezt a megállapítást. Ha az állam megfelelően tájékoztatta a vevőjelölteket az ETVA szerződéses kötelezettségeiről – és különösen azon kötelezettségvállalásáról, hogy garanciát nyújtson a HDW/Ferrostaalnak, ha a Bizottság nem ad megerősítő levelet –, akkor a pályázóknak figyelembe kellett venniük az ETVA ezen kötelezettségvállalását. Ebből következően nyilván lefelé módosították azt az árat, amelyet az ETVA megvásárlásáért hajlandók voltak fizetni. Ez azt jelenti, hogy az állam alacsonyabb áron értékesítette az ETVA-t, tehát forrásokat veszített. Mint fentebb említésre került, még ha valaki arra a megállapításra jut is, hogy az ETVA, amikor még állami tulajdonban volt, nem vállalt szerződéses kötelezettséget a garancianyújtásra, a Bizottság akkor is úgy véli, hogy az állam, amikor 2001 januárjában a HSY privatizációja mellett döntött – miközben az ETVA még a tulajdonában volt –, olyan helyzetbe hozta az ETVA-t, hogy az kénytelen volt vállalni a szóban forgó garancianyújtást, mivel erre feltétlenül szükség volt ahhoz, hogy vevőt lehessen találni a HSY-ra. Ez azt jelenti, hogy amikor a vevőjelöltek ajánlatot tettek az ETVA megvásárlására, figyelembe kellett venniük azt, hogy a bank köteles a szóban forgó garanciát megadni.
- Ebből következően alacsonyabb árat ajánlottak az ETVA megvételéért, ami ugyancsak állami források elvesztését jelentette.
- (316) Még ha valaki arra a megállapításra is jutna, hogy az ETVA állam általi értékesítésének idején nem állt fenn (szerződéses vagy *de facto*) kötelezettség a szóban forgó garancianyújtásra, akkor is bizonyítható, hogy az ETVA által nyújtott garancia állami forrásokat tartalmaz. Az állam az ETVA vevőjének (a Piraeus Banknak) garanciát nyújtott, amely alapján ígéretet tett arra, hogy teljes egészében (100 %-ig) megtéríti azt az összeget, amelynek megfizetésére az ETVA-t adott esetben kötelezhetik azon garancia alapján, amelyet ez a bank nyújt a HDW/Ferrostaalnak. E viszontgarancia nyújtására több egymást követő szerződésben került sor. Az állam és a Piraeus Bank között az ETVA 57,7 %-ának értékesítéséről 2001. december 18-án kötött szerződés értelmében az állam kötelezettséget vállalt arra, hogy megtérítse a Piraeus Banknak minden olyan összeg 57,7 %-át, amelyet az ETVA a HSY vevőjének fizet. Az ugyanezen szerződő felek között 2002. március 20-án kötött, a 2001. december 18-i szerződést módosító szerződésben az állam arra vállalt kötelezettséget, hogy megtéríti a Piraeus Banknak minden olyan összeg 100 %-át, amelyet az ETVA a HSY vevőjének fizetni köteles⁽¹⁵⁰⁾. A Piraeus Banknak küldött, 2002. május 31-én kelt levelében az állam megerősítette a banknak tett ígéretét, hogy kifizeti bármely, az ETVA által a HSY vevőjének fizetett összeg 100 %-át⁽¹⁵¹⁾. Ez azt jelenti, hogy amikor az ETVA 2002. május 31-én aláírta a HSY RVSZ-ének kiegészítését, a Piraeus Bank állami garanciát kapott arra, hogy teljes mértékben (100 %-ig) kártalanítják bármely összeg után, amelyet az ETVA a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garancia következtében fizetni köteles⁽¹⁵²⁾. Ez bizonyítja, hogy az ETVA által fizetett minden összeget végső soron az állami költségvetésből finanszíroztak volna, és így a garancia állami forrásokat tartalmaz.
- (317) Annak érdekében, hogy bizonyítható legyen a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami támogatás léte, bizonyítani kell, hogy az állam nem úgy viselkedett, mint ahogyan egy piacgazdasági befektető viselkedett volna hasonló körülmények között. Ezzel kapcsolatban Görögország, a HSY és a TKMS/GNSH azt állítja, hogy hasonló körülmények között egy magánbefektető hajlandó lett volna a szóban forgó garanciát vállalni a HDW/Ferrostaal javára. Azt állítják, hogy a piacgazdasági befektető elvét az ETVA-val szemben kell alkalmazni – hiszen az ETVA volt az a jogi személy, akinek a HSY-t eladták –, valamint a görög kormánnyal szemben, amely a HSY eladója volt.
- (318) A Bizottság emlékeztet arra, hogy – mint az a 3.2. részben említésre került –, amikor az ETVA megvásárolta a HSY-t, és azonnali hatállyal tőkejuttatásban részesítette a vállalatot, hogy megőrizze életképességét, nem magánbefektetőként járt el, hanem állami hatóságként, amely támogatást nyújt, hogy életben tartson egy, a görög

gazdaság számára fontosnak tartott vállalatot. Ebből következően egyetlen piactgazdasági befektető sem került volna olyan helyzetbe, mint amilyenben az ETVA volt. Egyetlen magánbefektető sem került volna olyan helyzetbe, hogy eladja ezeket a HSY-részvényeket. A Bizottság ezért úgy véli, hogy a piactgazdasági magánbefektető elve nem alkalmazható az itt tárgyalt ügyben annak igazolására, hogy az állam állami többletforrást kockáztatott (a garancianyújtás révén).

(319) Még ha valaki ennek ellenére is úgy véli, hogy alkalmazni kell a piactgazdasági magánbefektető elvét, a Bizottság akkor is úgy véli, hogy ha az állam szabályos piactgazdasági körülmények között működő magánvállalat lett volna, akkor sem lett volna hajlandó a garanciát biztosítani. Ennek bizonyítására elég egyet elfogadni az alábbi három érvből.

(320) Először, a Bizottság megjegyzi, hogy az ETVA (és rajta keresztül az állam), noha csak 51 % volt a részesedése a HSY-ban (a fennmaradó 49 %-ot a dolgozók birtokolták ⁽¹⁵³⁾), a HSY vevőjének (azaz a HDW/Ferrostaalnak) arra tett ígéretet, hogy kifizeti minden olyan támogatás 100 %-át, amelyet behajtanak a HSY-n. Egy magánbefektető nem lett volna hajlandó teljes egészében (100 %-ig) fedezni az értékesítésre kerülő vállalat veszteségeit. Bizonyos körülmények között egy magánbefektető hajlandó lehet átvállalni az értékesítésre kerülő vállalat jövőbeli kötelezettségének bizonyos részét, de csak a részesedésének megfelelő mértékben, amely a szóban forgó esetben 51 % volt. Egy magánbefektető a többi részvényt kérte volna fel arra, hogy vállalják fel a kérdéses kötelezettségek fennmaradó 49 %-a után a felelősséget. Amikor az ETVA vállalta, hogy 100 %-ban teljesíti az értékesítésre kerülő vállalat adott esetben hatalmasra duzzadó kötelezettségeit (emlékeztetünk arra, hogy a szerződés nem szab felső határt a kártalanítás fizetésére), akkor a bank ajándékot adott a HSY többi részvényesének (azaz a dolgozóknak). Egy magánbefektető nem lett volna hajlandó ilyen ajándékra, a tulajdonrészét jóval meghaladó mértékben átvállalva az értékesítésre kerülő vállalat adott esetben hatalmasra duzzadó kötelezettségeit. Ebből következően pusztán abból a tényből, hogy az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott kártalanítási garancia a HSY-n behajtható támogatások 100 %-ára (és nem csupán 51 %-ára) terjed ki, arra lehet következtetni, hogy egyetlen magánbefektető sem biztosította volna a szóban forgó garanciát.

(321) Másodszor, Görögország, a HSY és a TKMS/GNSH azt állítja, hogy a HSY esetében az értékesítésből befolyt nettó összeg (azaz a bevételek mínusz a költségek) magasabb volt – a garanciavállalás alapján várható kifizetésekkel együtt is –, mintha a vállalatot felszámolták volna. A TKMS/GNSH a második Deloitte-jelentéssel támasztja

alá az állítását. A jelentésben két forgatókönyvben hasonlítják össze a nettó költségeket. Az elemzésre először az ETVA, majd pedig az állam számszögéből kerül sor. A Bizottság szerint az elvnek az ETVA-ra történő alkalmazása visszaélészerű. Mint a 3.2. rész elemezte a privatizációt, a kormány határozta el és támogatta pénzügyileg – lásd például a 2941/2001. sz. törvényben előírt állami támogatásokat ⁽¹⁵⁴⁾ –, és az ETVA sohasem játszotta egy független gazdálkodó szervezet szerepét, amely szabadon tervezi meg a HSY értékesítést, oly módon, hogy maximalizálja bevételeit és minimalizálja a veszteségeit. Ebből következően az állam beavatkozását a maga egészében kell alaposabban vizsgálni, és nem valamely részének viselkedését.

(322) Amennyiben az elv alkalmazására mégis sor kerül az ETVA-val kapcsolatban, az ETVA javára befolyt nettó összeget (azaz a bevételeket a költségek levonása után) össze kell hasonlítani a HSY felszámolása, illetve értékesítése esetében. A HSY végelszámolásánál meg kell állapítani, hogy ennek mekkora költségvonzata lett volna az ETVA-ra nézve. A TKMS/GNSH azt állítja, hogy a veszteség legalább annyi lett volna, mint az ETVA által a HSY-nak nyújtott hitelek és garanciák, amelyekre az állam nem nyújtott viszontgaranciát. A Bizottság azonban megjegyzi, hogy e hitelek és garanciák közül egyik sem szokványos költség egy vállalat megszűnése és felszámolása esetén ⁽¹⁵⁵⁾. Az ETVA ezeket a hiteleket és garanciákat állami szervként nyújtotta, vagy azért, mert állami támogatások voltak a polgári célú tevékenységhez, vagy azért, mert Görögország nemzetbiztonságának védelmét szolgáló intézkedések voltak a Szerződés 296. cikke értelmében ⁽¹⁵⁶⁾. Az említett hiteleket és garanciákat ezért nem lehet figyelembe venni a piactgazdasági befektető elvének alkalmazásánál. Ebből nyilvánvaló, hogy az ETVA-nak mint piactgazdasági szereplőnek nem kellett volna jelentős kiadásokat vállalnia a HSY felszámolása esetén. Ha pedig a hajógyárat értékesítette volna, az ETVA 6 millió EUR vételárat kapott volna. Ami a HSY értékesítésével kapcsolatos kiadásokat illeti, az ETVA-nak biztosítania kellett volna az itt vizsgált garanciát, amely korlátlan mértékű volt, és ebből következően több tízmillió, sőt akár több százmillió EUR kifizetését is jelenthette. E két forgatókönyv összehasonlításából nyilvánvaló, hogy egy magánbefektető a hajógyár felszámolását választotta volna ⁽¹⁵⁷⁾. Az ETVA tehát nem piactgazdasági befektetőként viselkedett. Ha a HSY értékesítése és felszámolása közötti összehasonlítást az állam szintjén végezzük el, ugyanilyen következtetésekre jutunk. A HSY felszámolása nem járt volna magas költséggel a vállalkozó/tulajdonos szerepében fellépő állam számára, tekintettel arra, hogy a HSY-nak (közvetlenül vagy az ETVA révén) juttatott összes állami hitelt és garanciát az állam állami szervként nyújtotta, függetlenül attól, hogy azok az üzleti célú tevékenységre szánt állami támogatások vagy Görögország nemzetbiztonságának védelmét szolgáló intézkedések a Szerződés 296. cikke értelmében. Ha a HSY-t értékesíti, az állam legfeljebb néhány milliót kapna, a garancianyújtás következtében azonban kitenné magát annak a kockázatnak, hogy több tízmillió vagy százmillió EUR fizetésére kényszerül. Összefoglalva megállapítható, hogy az állam nem járt el egy hasonló körülmények között működő magánvállalkozás számára elfogadható módon.

- (323) Görögország, a HSY és a TKMS/GNSH azt állítja, hogy igen csekély volt annak kockázata, hogy a HSY állami támogatások visszafizetésére kényszerül, mivel abban az időben a Bizottság nem indított vizsgálati eljárásokat. Ezért azt állítják, hogy kicsi volt a kockázata annak, hogy az ETVA és az állam a garancia alapján kártalanítás fizetésére kényszerül. A Bizottság nem tudja elfogadni ezt az érvelést. Olyan, mintha valaki azt állítaná, hogy a garancianyújtás megengedett, hiszen Görögország a megelőző évek során sikerrel titkolta el jogosulatlan és összeegyeztethetetlen állami támogatások nyújtását a HSY-nak, valamint a Bizottság által előzetesen jóváhagyott támogatások visszaélésszerű felhasználását. Kiegészítő szempontként a Bizottság megjegyzi, hogy a HDW/Ferrostaal ragaszkodott ehhez a garanciához, és addig nem volt hajlandó aláírását adni a HSY eladásának lezárásához, amíg meg nem kapta a garanciát. Az a jelentőség, amelyet a HDW/Ferrostaal tulajdonított a garanciának, azt bizonyítja, hogy e magánbefektető megítélése szerint nem csekély a kockázata annak, hogy a HSY az állami támogatások visszatérítésére kényszerül. Az a körülmény, hogy Görögország már a privatizációs folyamat elején kötelezettséget vállalt arra, hogy biztosítja ezt a garanciát a pályázat nyertesének, ugyancsak azt bizonyítja, hogy Görögország szerint ezt a garanciát egy magánbefektető igen fontosnak ítélné meg (kritikus – *sine qua non* – feltétel Görögország 2005. május 23-án kelt, e határozat 148. lábjegyzetében idézett levele, valamint a második Deloitte-jelentés szerint), ami csak akkor fordul elő, ha a magánbefektető szerint a visszatérítetés valószínűsége korántsem csekély.
- (324) A Bizottság azt is megjegyzi, hogy ebben a helyzetben, amikor nehezen lehetett felbecsülni azt az összeget, amelyet a HSY-vel visszatéríthetnének, egy piacgazdasági vállalat, amely a HSY-t értékesítene, az eladási szerződésbe legalább egy felső határt bevett volna a vevőnek adott esetben kifizetendő összegről. Egy ilyen vállalat nem fogadná el azt a kockázatot, hogy több százmillió EUR kifizetésére kényszerüljön, még akkor sem, ha egy ilyen nagy összeg kifizetésének valószínűsége igen csekély. Ebből következően az a körülmény, hogy a garanciához nem szabtak felső határt, további bizonyíték arra, hogy az ETVA és az állam nem tanúsítottak egy piacgazdasági vállalat számára elfogadható magatartást.
- (325) Harmadszor, annak értékeléséhez, hogy az állam mennyiben járt el egy piacgazdasági befektetőhöz illő módon, figyelembe kell venni az állami beavatkozás egészét. Az itt tárgyalt ügyben az állam számos nagy összegű támogatást nyújtott a HSY privatizációjának megkönnyítésére (azokat, amelyeket a 2941/2001. sz. törvény ír elő ⁽¹⁵⁸⁾). Így visszafizette a HSY dolgozóinak a 4,3 millió EUR összeget, amelyet a HSY három tőkeemelésének keretében fektettek be. Ez az intézkedés, amely arra irányult, hogy a dolgozók ne akadályozzák meg a HSY értékesítését, nem lett volna elfogadható egy piacgazdasági befektető számára többek között azért sem, mert nem létezett ilyen értelmű szerződéses kötelezettség, és azért sem, mert a dolgozók ráadásul még mindig tartoztak a HSY-nak azzal a 24 millió EUR-val, amely a részvények vételára volt. Végül pedig az állam azt kérte a vevőjelöltektől, hogy a HSY vételárának egy részét tőkeemelés formájában fizessék meg ⁽¹⁵⁹⁾. Ezek a körülmények azt bizonyítják, hogy a HSY értékesítése folyamán az állam által tanúsított magatartás nem a bevételei maximalizálására és a költségei minimalizálására irányult, hanem a HSY értékesítésének megkönnyítésére és a hajógyár működésének folytatására. Következésképp a szóban forgó értékesítés során a görög állam nem tanúsított piacgazdasági befektetőtől elvárható magatartást.
- (326) A fenti három értékelés mindegyikére támaszkodva a Bizottság arra a megállapításra jut, hogy egy piacgazdasági befektető nem nyújtott volna ilyen garanciát.
- (327) Az előny meglétével és a kedvezményezett személyének megállapításával kapcsolatban a Bizottság úgy véli, hogy a garancia nélkül egyetlen befektető sem vásárolta volna meg az egész HSY-t (a polgári célú tevékenységi körét is beleértve). A második Deloitte-jelentés megerősíti ezt a következtetést: „Tapasztalatunk és a fenti elemzés alapján hajlunk arra az álláspontra, hogy egyetlen ésszerűen eljáró befektető sem lett volna hajlandó megvásárolni a Hellenic Shipyardsot, és ezzel egyidejűleg vállalni minden, az állami támogatásokkal összefüggő többletkockázatot (amely annak idején nem volt sem bizonyos, sem pedig az EK által mennyiségileg meghatározott) a társasággal kapcsolatban, amely a) hosszú éveken keresztül egy állami ellenőrzés alatt álló társaság (az ETVA) tulajdonában és kezelésében volt; és egyúttal b) jelentős összegű negatív saját tőkével rendelkezett, egyéb működési nehézségek (például alacsony termelékenység, magas működési költségek, létszámfelesleg stb.) mellett”. Ezt a következtetést az is megerősíti, hogy Görögország, előre látva, hogy a garanciára szükség lesz a magánbefektetők vonzásához, az ajánlati felhívás dokumentációjában ígéretet tett arra, hogy a pályázat nyertese megkapja az erre vonatkozó garanciát ⁽¹⁶¹⁾. Logikus arra következtetni, hogy a garanciára azért van szükség, hogy vevőt lehessen találni a HSY-ra, ha ugyanis egy befektető átvilágítaná a HSY-t, megállapíthatná, hogy a vállalat számos olyan intézkedésnek volt kedvezményezettje, amelyek adott esetben támogatásnak minősülnek, és amelyeket a Bizottság visszatéríthet ⁽¹⁶²⁾. E következtetéssel szemben az Elefsisi Hajógyár azt állítja, hogy erre a garanciára nem volt szükség, és kész volt garancia nélkül is megvásárolni a HSY-t, amit az is bizonyít, hogy a HSY kivásárlására tett ajánlatukban a garanciát nem szabták feltételként a vásárláshoz. A Bizottság úgy véli, hogy az Elefsisi Hajógyár állítása nem megalapozott. A Bizottság mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy még ha igaz is, hogy az Elefsisi Hajógyár nem kérte a garanciát az ajánlatában, ez nem bizonyítja azt, hogy ha őket választják a megfelelőnek tartott ajánlattevőnek, akkor az eladóval folytatott tárgyalások későbbi szakaszában nem kérték volna a garanciát ⁽¹⁶²⁾. Nagyon valószínű, hogy az Elefsisi Hajógyár

ezt tette volna. Amikor a HSY-t eladták a HDW/Ferrostaalnak, az Elefsisi Hajógyár panaszokat kezdett benyújtani a Bizottsághoz, azt állítva, hogy a HSY számos nagy összegű támogatást kapott, amelyeket a Bizottságnak vissza kell térítenie. Egy olyan befektető, aki meg van győződve arról, hogy egy vállalat több tízmillió EUR jogosulatlan támogatást kapott, nem fogja egy személyben vállalni a vétellel járó kockázatot, hacsak nem kap megfelelő garanciát. A Bizottság tehát elutasítja az Elefsisi Hajógyár állítását, és úgy tekinti, hogy e garancia nélkül egyetlen piaccgazdasági befektető sem vásárolta volna meg az egész HSY-t, a polgári célú tevékenységi kört is beleértve. Mint fentebb említésre került, ha a HSY értékesítésére nem került volna sor, Görögország a Szerződés 296. cikke értelmében tovább támogatta volna a katonai célú tevékenységet. Ezzel szemben a Szerződés 87. cikke értelmében Görögországnak nem lett volna szabad pénzügyi támogatást nyújtania a polgári célú tevékenységhez. A Bizottság megjegyzi, hogy a HSY pénzügyi helyzete látványosan romlott 1998 és 2002 között. Noha a HSY nem tesz közzé külön számviteli kimutatásokat a polgári célú tevékenységről, joggal feltételezhető, hogy e tevékenység rendkívül veszteséges volt ezekben az években. A hajójavító tevékenységen kívül az ebben az időben teljesített három legfontosabb polgári célú szerződés az ISAP-pal, az OSE-vel és a Strintzisszel kötött szerződés volt. Mint e határozatban kifejtésre került (lásd a K12c intézkedés ismertetését és értékelését), az ISAP-pal és az OSE-vel kötött szerződések teljesítésére jelentős késedelemmel került sor, aminek következtében a HSY nagy összegű kötbérek fizetésére kényszerült, és térítésmentesen kellett gördülőállományt biztosítania, ami tetemes költségterhet jelentett számára. Nyilvánvaló tehát, hogy e szerződések nagyon veszteségesek voltak. Mint e határozatban ugyancsak kifejtésre került, az 1999 elején a Strintzisszel kötött szerződés ugyancsak nagy kudarc volt a HSY számára. A szerződés felbontására 2002-ben került sor, a HSY-nak ki kellett fizetnie a szerződéses kártérítést a Strintzis részére, és 2004-ben a hajótesteket olyan áron értékesítette, amely egy töredéke volt annak a több tízmillió EUR-nak, amelybe a HSY-nak az építésük került. Végül pedig az utolsó üzleti célú tevékenység a hajójavítás volt. E tevékenység kis haszonkulccsal folytatható, mivel igen erős a verseny a hajógyárak között. A Bizottság ezért kétféle, hogy ez a tevékenység jövedelmező lett volna, és bizonyos, hogy semmi esetre sem ellensúlyozta az ISAP-pal, az OSE-vel és a Strintzisszel kötött szerződésekkel eredő tetemes veszteségeket. Éppen ezért joggal feltételezhető, hogy a polgári célú tevékenység súlyosan veszteséges volt 2002-ben. Mint e határozatban bizonyításra került, ezt a tevékenységet állandó jelleggel támogatásokkal segítették, amelyek egy részét most vissza kell téríteni. És ami a legfontosabb: az ISAP-pal, OSE-vel és Strintzisszel kötött szerződések pontos teljesítésének kudarca bizonyítja, hogy az üzleti célú tevékenység továbbra is veszteséges lett volna, ha egy nagyvállalat nem vásárolta volna ki, és nem profitált volna ennek műszaki és irányítási jártaságából. A második Deloitte-jelentés megerősíti, hogy a HSY-nak működési nehézségei voltak (alacsony termelékenység, magas működési költségek, létszámfelesleg stb.). Ebből következően, ha a polgári célú tevékenységi kört nem értékesítették volna, rövid idő alatt megszűnt volna (hacsak Görögország nem nyújtott volna továbbra is jogosulatlan és összeegyeztethetetlen támogatást e tevékenységhez). Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a

Bizottság ebben a bekezdésben bizonyította, hogy a garancianyújtás nélkül egyetlen befektető sem vásárolta volna meg a HSY polgári célú tevékenységi körét, amely – ha nem vásárolták volna meg – rövid idő alatt megszűnt volna. A Bizottság arra a megállapításra jut, hogy a garancia kedvezményezettje a HSY, és az előny abban nyilvánul meg, hogy lehetővé válik a polgári célú tevékenység folytatása.

- (328) Az Elefsisi Hajógyár nem ért egyet az intézkedés kedvezményezettjére vonatkozó fenti megállapítással. Azt állítja, hogy a HSY-n kívül a HDW/Ferrostaal is kedvezményezettje az ETVA által nyújtott garanciának. A Bizottság nem ért egyet ezzel az értékeléssel. Mint bizonyításra került, már a vevőjelöltek rendelkezésére bocsátott ajánlati felhívás dokumentációjában is szerepelt, hogy kártalanításra számíthatnak, ha a HSY-vel állami támogatásokat térítenek vissza. Amikor tehát a HDW/Ferrostaal benyújtotta ajánlatát, bizonyosra vehette, hogy a támogatásoknak a HSY-vel való esetleges visszatérítése esetén az ETVA megfelelő mértékben kártalanítja⁽¹⁶³⁾. Ez azt jelenti, hogy a HDW/Ferrostaal az ajánlati árban már figyelembe vette a kártalanítási garanciát. Ebből következően a garancia nem kedvezett a HDW/Ferrostaalnak.
- (329) A Bizottság arra a megállapításra jut, hogy az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garancia állami támogatás a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében, és e támogatás címzettje a HSY. Tekintettel pedig arra, hogy a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésével ellentétben a támogatást előzetes értesítés nélkül nyújtották, jogosulatlan támogatásnak minősül.
- (330) Ami a görög állam által a Piraeus Banknak nyújtott garanciát illeti, az ugyancsak támogatásnak minősül. Szelektív intézkedésről van szó, amelyet állami forrásokból finanszíroznak. Egy olyan befektető, aki piaccgazdasági körülmények között értékesebb a HSY-t, nem nyújtott volna ilyen garanciát. A garancianyújtás egyedüli indoka az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garancia volt. Ha ez utóbbi garancia nyújtására nem került volna sor, nem lett volna szükség garancianyújtásra a Piraeus Bank számára. Mivel, mint kifejtésre került, egyetlen piaccgazdasági befektető sem nyújtott

volna olyan garanciát, mint amelyet az ETVA nyújtott, amely állami támogatásnak minősül, ugyanígy egyetlen piacgazdasági befektető sem nyújtott volna garanciát a Piraeus Banknak (tekintettel arra, hogy ez utóbbi garancia nem lett volna szükséges, azaz nem lett volna kritikus jelentőségű). A Piraeus Banknak nyújtott állami garancia kedvezményezettjének megállapításával kapcsolatban a Bizottság emlékeztet arra, hogy az itt folyó eljárás a HSY-nak nyújtott lehetséges állami támogatásokra vonatkozik. Az eljárást kiterjesztő határozat nem említi más lehetséges címzettet. Ebből következően ennek az eljárásnak a keretében csak a HSY-nak nyújtott támogatások vizsgálatára kerül sor. Ha az állam által a Piraeus Banknak adott garanciát a HSY-nak nyújtott támogatásnak tekintjük, akkor sem minősül többlettámogatásnak az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak adott garancián felül. Éppen ennek a garanciának köszönhetően volt hajlandó egy magánbefektető megvásárolni a HSY-t, amelynél így meg lehetett menteni a polgári célú tevékenységet. Ez azt jelenti, hogy az állam által a Piraeus Banknak nyújtott garancia nem jelent többletelőnyt a HSY számára, és ezért nem tekinthető többlettámogatásnak: a HSY-nak nyújtott összes előnyt magában foglalja az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garancia. Az itt folyó eljárásban tehát, amely a HSY-nak nyújtott lehetséges állami támogatásokat vizsgálja, a Bizottságnak nem kell végleges véleményt formálnia arról, hogy ki a kedvezményezettje a görög állam által a Piraeus Banknak nyújtott garanciának, és nem is kell tovább vizsgálnia ezt a garanciát. Elég, ha – az ETVA a HDW/Ferrostaalnak nyújtott – első garanciát vizsgálja és érvényteleníti, ha a HSY-nak nyújtott összegegyeztetetlen támogatásnak minősül.

4.16.5.3. Összegegyeztetettség a közös piaccal

- (331) Az ETVA-nak a HDW/Ferrostaal részére nyújtott garanciájával kapcsolatban a Bizottság nem érti, hogy hogyan lehetne ezt a támogatást a Szerződés 87. cikkének (2) és (3) bekezdése alapján összegegyeztethetőnek minősíteni. A Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontjával kapcsolatban a Bizottság megjegyzi, hogy a HSY nehéz helyzetben levő vállalat volt. Mint a Bizottság már rámutatott, a hajógyártásnak nyújtott támogatásokat 1999. január 1-jétől az 1540/98/EK tanácsi rendelet szabályozza. A rendelet 5. cikkében az áll, hogy a szerkezetátalakítási támogatások „kivételesen összegegyeztethetőnek tekinthetők a közös piaccal, ha betartják a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló általános közösségi iránymutatásokat”. A garancianyújtásra vonatkozó, akkoriban hatályos iránymutatás az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás volt. A garancia egyértelműen nem teljesítette a támogatás engedélyezéséhez szükséges, az iránymutatás 3.2.2. pontjában előírt összes feltételt. Például a b) feltétel – „Életképesség helyreállítása” – szerint a támogatás nyújtásának „feltétele a szerkezetátalakítási terv végrehajtása, amelyet valamennyi egyedi támogatás esetén jóvá kell hagyatni a Bizottsággal”. A Bizottság megjegyzi, hogy a garancia nyújtásának nem volt feltétele a szerkezetátalakítási terv végrehajtása. Sőt, mivel nem nyújtották be a Bizottsághoz ezt a tervet, a Bizottság nem hagyhatta jóvá. Az iránymutatásban az is áll, hogy „a kellően részletes tervet be kell nyújtani a Bizottságnak”. A Bizottsággal való előzetes

egyeztetés különösen fontos volt az itt tárgyalt esetben, mivel a Bizottság már korábban – 1997-ben – jóváhagyott egy szerkezetátalakítási tervet, amely nem tudta helyreállítani a HSY életképességét. Emellett a garancia megsértette az „elsőször és utoljára” („one time, last time”) elvét is, amelyet az 1999. évi megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 3.2.3. pontja ír elő. Az N 401/97 határozatban a Bizottság a 90/684/EGK tanácsi irányelv alapján engedélyezte beruházási támogatások nyújtását, amelyek egyfajta szerkezetátalakítási támogatások voltak⁽¹⁶⁴⁾. Mint az II intézkedés elemzése rámutat, az állam ezt a támogatást 1997 decemberében nyújtotta (de nem fizette ki). Mint e határozatból kiderül, a vállalat sok bejelentetlen és összegegyeztetetlen támogatást is kapott a 2001–2002-es privatizációt megelőző években. A C 10/94 határozatban jóváhagyott szerkezetátalakítási támogatásokat megadták ugyan a hajógyárnak, de nem teljesültek a jóváhagyáshoz mellékelte feltételek.

- (332) Tekintettel arra, hogy az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garancia összegegyeztetetlen támogatásnak minősül a HSY javára, a Bizottság úgy véli, hogy azonnal meg kell szüntetni.

4.16.5.4. A garancia önmagában (per se) való tilalma

- (333) Mint az eljárást kiterjesztő határozat megállapítja, a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garancia még egy további okból sem egyeztethető össze a közös piaccal. A Bizottság úgy véli, hogy önmagában (per se) összegegyeztetetlen, mivel akadályozza a hatékony érvényesülést („effet utile”) bármely támogatásnak a HSY-val történő visszatérítése esetén, és ezáltal nem teszi lehetővé az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazását.
- (334) A TKMS/GNSH és a HSY vitatják ezt az álláspontot. Emlékeztetnek arra, hogy ha kártalanítás folyósítására kerül sor, azt nem a HSY kapja. Az ETVA által adott garancia a HDW/Ferrostaalnak nyújtott biztosítékot, és nem a HSY-nak. Ebből következően, ha a Bizottság támogatás visszafizetését rendeli el, azt a HSY-nak kell visszafizetnie, hogy helyreálljon az eredeti állapot. A TKMS/GNSH nem érti, hogy a (HDW/Ferrostaal jogutódjaként való) kártalanítása miatt hiúsítja meg ezt a lehetőséget. A TKMS/GNSH nem köteles a kapott kártalanítást újból befektetni a HSY-ba.
- (335) A Bizottság megjegyzi, hogy a HSY részvényeinek 100 %-át a HDW/Ferrostaal vásárolta meg, és most a TKMS/GNSH tulajdonában vannak. Ez azt jelenti, hogy még ha a HSY és a részvényese két külön jogi személy is, egy gazdálkodó egységet alkotnak. A garanciának köszönhetően ez a gazdálkodó egység teljes körű (100 %-os) kártalanítást kap minden támogatásért, amelyet az államnak visszafizetni köteles. Ebből következően a Bizottság úgy véli, hogy így megghiúsul bármely visszatérítési határozat hatékony érvényesülése („effet utile”).

(336) Ami olyan jogi rendelkezés hiányát illeti, amely a TKMS/GNSH-t arra kötelezné, hogy apportáljon újból a HSY-ba minden kapott kártalanítást, a Bizottság nem érti, hogy ez mennyiben cáfolja meg az előbbi következtetést. Emellett a Bizottság megjegyzi, hogy erre vonatkozóan nemcsak kötelezettség, de tilalom sincsen. Következésképp a TKMS/GNSH megtehetné, hogy a HSY-ba apportálja a kapott kártalanítást. Rádásul joggal gondolhatunk arra, hogy mivel a TKMS sikeres magánvállalat-csoport, a csoport pénzügyi forrásai optimális módon kerülnek elosztásra a csoportot alkotó különböző jogi személyek között. Ebből következően joggal feltételezhető, hogy ha a csoportot alkotó egyik jogi személynek bírságot kell fizetnie, és egy másik jogi személy kártalanítást kap a bírság után, akkor a vállalatcsoport vezetése úgy dönt, hogy ez utóbbi összeget átutalja az előbbi jogi személynek, így állítva helyre a források optimális elosztását a csoportot alkotó különböző jogi személyek között. Ez azt jelenti, hogy még ha a TKMS/GNSH nem is köteles újból a HSY-ba apportálni a forrásokat, a vezetőség valószínűleg emellett fog dönteni.

(337) A Bizottság megállapítja, hogy az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott támogatás önmagában (per se) összeegyeztethetetlen az állami támogatásokra vonatkozó szabályokkal.

5. KÖVETKEZTETÉS

(338) A Bizottság megállapította, hogy a hivatalos vizsgálati eljárás körébe vont tizenhat intézkedésből egyesek nem minősülnek a 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak, mások összeegyeztethető támogatásnak minősülnek, több intézkedés összeegyeztethetetlen támogatásnak minősül, és a Bizottság által a múltban jóváhagyott több támogatás közül egyeseket visszaélészerűen alkalmaztak. A Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével nyújtott összeegyeztethetetlen támogatásokkal és a visszaélészerűen alkalmazott támogatásokkal kapcsolatban a Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezeket a támogatásokat vissza kell téríteni.

(339) A Bizottság úgy véli, hogy az alább ismertetendő probléma megakadályozhatja e támogatások hatékony visszatérítését, és további feltételeket kell megállapítani ennek elkerülése céljából. E kérdés elemzésére az itt következő részben kerül sor.

5.1. Annak biztosítása, hogy a HSY polgári célú tevékenységére nyújtott támogatások visszafizetését ne a katonai célú tevékenységből részfinanszírozzák

(340) Mint a 3.3. részben kifejtettük, és a megfelelő intézkedéseknél alkalmazást nyert, a Bizottság elfogadta, hogy a hajógyárnak nyújtott és nem meghatározott tevékenység

finanszírozására szánt állami támogatások esetében úgy tekinthető, hogy a katonai célú tevékenység 75 %-ban és a polgári célú tevékenység 25 %-ban részesült a támogatásból. E következtetés azon alapul, hogy a HSY-nak nincs két külön számviteli nyilvántartása, és ezért nem állapítható meg a források felhasználásának mikéntje.

(341) Ha azonban a Bizottság úgy tekinti, hogy minden befolyó állami támogatás 75 %-a a hajógyár katonai célú tevékenységét finanszírozza, akkor azt is fel kell tételeznie, hogy minden, a hajógyárból kiáramló összeg 75 %-a a HSY védelmi célú termelésének terhére írandó. Ez azt jelenti, hogy a hajógyáron behajtott minden euróból 75 eurocent a HSY védelmi célú termelésének terhére írandó. A hajógyár polgári célú tevékenységére nyújtott támogatások behajtása a HSY-n csak akkor eredményezi az eredeti állapot helyreállítását, ha Görögország alapos bizonyítékokat nyújt be a Bizottságnak arra vonatkozóan, hogy a visszafizetést kizárólag a hajógyár polgári célú tevékenységi köre finanszírozta.

(342) Ez azt jelenti, hogy – mivel a HSY tevékenységének zöme katonai jellegű, és a HSY nem vezet külön számviteli nyilvántartást a polgári célú tevékenységről – egyértelmű kockázata van annak, hogy a polgári célú tevékenységre nyújtott támogatások visszafizetését főleg olyan tőkéből finanszírozzák, amellyel máskülönben a katonai célú tevékenységet finanszírozzák. A visszatérítés költségét, amelyet teljes egészében a hajógyár polgári célú tevékenységi körének kellene viselnie, főleg a katonai célú tevékenységi kör fogja viselni. Tekintettel arra, hogy az állam széles körű és ismételt pénzügyi támogatást és finanszírozást nyújtott a HSY katonai célú tevékenységéhez⁽¹⁶⁵⁾, a máskülönben katonai célú tevékenység finanszírozására használt források polgári célú tevékenységre történő felhasználása egyet jelent azzal, hogy állami támogatásokat csoportosítanak át a hajógyár polgári célú tevékenységére. Ez azt jelenti, hogy a katonai célú tevékenység állam által nyújtott pénzügyi támogatásának egy része voltaképp a HSY polgári célú tevékenységét fogja segíteni (és ezért nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá. Ezek a források nem tekintendők szükségesnek a katonai célú termelés finanszírozásához, mivel nem erre használják őket.) Mindezek folytán a polgári célú tevékenység piacain nem áll vissza az eredeti állapot, és ezenfelül még további összeegyeztethetetlen támogatást is kap automatikusan a HSY polgári célú tevékenységi köre.

(343) Következésképp, az állami támogatás nélküli állapot visszaállítása céljából és annak megakadályozására, hogy az üzleti tevékenység további támogatást kapjon, Görögországnak biztosítania kell, hogy a támogatást kizárólag a hajógyár üzleti alapon működő része térítse vissza⁽¹⁶⁶⁾,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

Az N 401/97 ügyben hozott, 1997. július 15-én kelt bizottsági határozatban ismertetett beruházási terv keretében 2001. december 31. előtt a HSY által eszközölt beruházási ráfordításokra nyújtott támogatások (ez az intézkedés az I1 intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban) a Bizottság 1997. július 15-én kelt határozatának hatálya alá tartoznak.

A HSY által eszközölt egyéb beruházási ráfordításokra – és különösen a 2001. december 31. után eszközölt ráfordításokra – nyújtott bármely támogatás nem tartozik az 1997. július 15-én kelt határozat hatálya alá, és nem egyeztethető össze a közös piaccal.

2. cikk

A Görögország által az 1999. december 8-i rendeletben az ETVA-nak nyújtott garancia, amely az ETVA által a HSY-nak adott 4,67 milliárd drachma (13,72 millió EUR) hitelre biztosít fedezetet (ez az intézkedés az I2 intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban), olyan támogatás, amelynek alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és nem egyeztethető össze a közös piaccal.

Ha a garancia e határozat elfogadásának időpontjában még érvényben van, az állami garanciát azonnali hatállyal meg kell szüntetni. Ezenkívül vissza kell téríteni a garantált hitelnek a HSY részére történő teljes kifizetésétől a garancia lejártáig terjedő időre nyújtott támogatásokat.

A visszatérítendő garancia összege a 600 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatláb és a garantált hitel összköltsége (kamatláb plusz a HSY által fizetett garanciadíj) különbözetével egyenlő.

3. cikk

Az ETVA által 1999 júliusában a HSY-nak nyújtott és 2004-ben letörlesztett 1,56 milliárd drachma (4,58 millió EUR) hitel (ez az intézkedés az I3 intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban) olyan támogatás, amelynek alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és nem egyeztethető össze a közös piaccal.

A hitelnek a HSY részére történő teljes kifizetésétől a visszafizetéséig terjedő időszakra a visszatérítendő garancia összege a 600 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatláb és a hitelkamatláb különbözetével egyenlő.

4. cikk

Az ETVA és a HSY között 2002. május 31-én kötött szerződés alapján nyújtandó 13,75 millió EUR összegű kétéves hitel, amelynek folyósítására sohasem került sor a HSY részére (ez az intézkedés az I4 intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban), nem minősül támogatásnak.

5. cikk

A C 10/94 állami támogatási ügyben hozott, 1997. június 15-én kelt bizottsági határozattal jóváhagyott 54 milliárd drachma (160 millió EUR) összegű támogatást (ez az intézkedés a K7 intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban) visszaélés-szerűen használták fel, és vissza kell téríteni.

6. cikk

Az N 513/01 ügyben hozott, 2002. június 5-én kelt bizottsági határozattal jóváhagyott 29,5 millió EUR összegű támogatást (ez az intézkedés a K8 intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban) visszaélés-szerűen használták fel, és vissza kell téríteni.

7. cikk

Az ETVA által 1996 és 1997 folyamán nyújtott tőkejuttatás 75 %-a (ez az intézkedés a K9 intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban) a Szerződés 296. cikkének hatálya alá tartozik. A fennmaradó 25 % olyan támogatás, amelynek alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és nem egyeztethető össze a közös piaccal.

8. cikk

Az ETVA által 1998. május 20-án a HSY-nak nyújtott 800 millió drachma (2,3 millió EUR) tőkejuttatás (ez a tőkejuttatás és az utána következő kettő a K10 intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban) nem minősül támogatásnak.

Az ETVA által 1999. június 24-én, illetve 2000. május 22-én a HSY-nak nyújtott 321 millió drachma (0,9 millió EUR), illetve 397 millió drachma (1,2 millió EUR) tőkejuttatás olyan támogatás, amelynek alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és nem egyeztethető össze a közös piaccal.

9. cikk

A HSY-nak a Görög Vasutak Szervezetével (OSE) és az Athén–pireuszi Villamos Vasúttal (ISAP) kötött szerződéseikhez az ETVA által nyújtott garanciák biztosítékaul adott állami viszontgaranciák (ezek az intézkedések a K12b intézkedés nevet kapták e határozat preambulumban) olyan támogatásnak minősülnek, amelynek alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és nem egyeztethető össze a közös piaccal.

Az ISAP-pal kötött szerződésekkel kapcsolatos viszontgaranciák esetében a támogatás egy 480 bázispontos (4,8 %-os) éves garanciadíj és a HSY által ténylegesen fizetett garanciadíjak (azaz az ETVA-nak fizetett garanciadíj plusz az államnak fizetett garanciadíj) különbözetével egyenlő. Ezt a támogatást az állami viszontgaranciák lejártáig terjedő időszak után kell visszatéríteni.

Az OSE-vel kötött szerződésekkel kapcsolatos viszontgaranciákat, ha még érvényben vannak, azonnali hatállyal meg kell szüntetni. Emellett vissza kell téríteni a támogatásokat a viszontgaranciák érvénybe lépésétől kezdődő időszakokra. A visszatérítendő támogatások egy 680 bázispontos (azaz 6,8 %-os) éves garanciadíj és a HSY által ténylegesen fizetett garanciadíjak (azaz az ETVA-nak fizetett garanciadíj plusz az államnak fizetett garanciadíj) különbözetével egyenlők.

10. cikk

A HSY és egyfelől az OSE, másfelől az ISAP között kötött szerződések teljesítése, valamint az OSE által 2002–2003-ban elfogadott szerződésmódosítások (ezek az intézkedések a K12c intézkedés nevet kapták e határozat preambulumban) nem minősülnek támogatásnak.

11. cikk

Az ETVA által 1999. október 29-én a HSY-nak nyújtott és 2004-ben törlesztett 16,9 milliárd drachma (49,7 millió EUR) hitel (ez az intézkedés a K13a intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban) olyan támogatás, amelynek alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és nem egyeztethető össze a közös piaccal.

A 2001 júniusáig terjedő időszakokra a visszatérítendő garancia összege a 600 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatláb és a HSY által az ETVA-nak ténylegesen fizetett kamatláb különbözetével egyenlő.

Az ezt követő, a hitel visszafizetéséig terjedő időszakokra a visszatérítendő garancia összege a 400 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatláb és a HSY által az ETVA-nak ténylegesen fizetett kamatláb különbözetével egyenlő.

12. cikk

Az ETVA által 1999. március 4-én, illetve 1999. június 17-én nyújtott 3,26 millió EUR, illetve 3,38 millió EUR garancia, amelyeket 2002-ben töröltek (ezek az intézkedések a K13b intézkedés nevet kapták e határozat preambulumban), olyan támogatásnak minősülnek, amelynek alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és nem egyeztethető össze a közös piaccal.

A visszatérítendő támogatás a garanciák törléséig terjedő időszakokra egy 480 bázispontos (4,8 %-os) éves garanciadíj és a HSY által ténylegesen fizetett garanciadíj különbözetével egyenlő.

13. cikk

Az ETVA által a HSY-nak nyújtott 10 milliárd drachma (29,3 millió EUR) hitel biztosítékként 1999. december 8-án az állam által nyújtott garancia (ez az intézkedés a K14 intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban) 75 %-a a Szerződés 296. cikkének hatálya alá esik.

Az állami garancia fennmaradó 25 %-a nem esik a Szerződés 296. cikkének hatálya alá, és olyan támogatásnak minősül,

amelynek alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor. E támogatásból 750 millió drachma (2,20 millió EUR) 2002. március 31-ig összegegyeztethető volt a közös piaccal. Ezen időpont után csak 1,32 millió EUR volt összegegyeztethető a közös piaccal. A támogatás fennmaradó része nem összegegyeztethető.

Ha az állami garancia még érvényben van, a garancia összegegyeztethetetlen támogatásnak minősülő részét (a kinnlévő garancia 25 %-át mínusz 1,32 millió EUR-t, amely összegegyeztethető) azonnali hatállyal meg kell szüntetni.

Ezenfelül a garantált hitelnek a HSY részére történő kifizetésétől az összegegyeztethetetlen állami garancia lejártáig olyan összegű támogatást kell visszatéríteni, amely a 600 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatláb és a garantált hitel összköltsége (kamatláb plusz a HSY által fizetett garanciadíj) különbözetével egyenlő.

Ezt a támogatást az állami garancia összegegyeztethetetlen támogatásnak minősülő része alapján kell kiszámítani.

14. cikk

Az ETVA által a HSY-nak 1997. július 25-én, 1997. október 15-én, illetve 1998. január 27-én nyújtott 1,99 milliárd drachma (5,9 millió EUR), 10 millió USA dollár, illetve 5 millió USA dollár összegű hitelek 75 %-a (ezek az intézkedések a K16 intézkedés nevet kapták e határozat preambulumban) a Szerződés 296. cikkének hatálya alá esnek.

A szóban forgó hitelek fennmaradó 25 %-a támogatásnak minősül.

A drachmában kifejezett első hitelben foglalt támogatás összege a 400 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatláb és a HSY által ténylegesen fizetett kamatláb különbözetével egyenlő. Az USA dollárban kifejezett második és harmadik hitelben foglalt támogatás a 475 bázisponttal megnövelt USD LIBOR és a HSY által fizetett kamatláb különbözetével egyenlő.

A támogatás alkalmazására mindhárom esetben a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és az nem egyeztethető össze a közös piaccal.

E támogatásokat tehát vissza kell téríteni.

15. cikk

Azon 81,3 millió EUR és 40 millió EUR összegek 25 %-a, amelyeket megközelítő becslés alapján a Görög Haditengerészet fizetett előlegként 2000-ben és 2001-ben a HSY-nak az akkori szerződések teljesítésével kapcsolatos költségein felül (ezek az intézkedések a K17 intézkedés nevet kapták e határozat preambulumban), egy éven keresztül támogatásnak minősülnek.

E támogatás alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és nem egyeztethető össze a közös piaccal. A visszatérítendő támogatás a 600 bázisponttal megnövelt görögországi referencia-kamatlábbal egyenlő, amelyet egyéves időtartamra kell felszámítani.

16. cikk

Az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott kártalanítási garancia, amelynek értelmében az ETVA kártalanítja a HDW/Ferrostaalt minden olyan állami támogatásért, amelyet visszatérítetnek a HSY-val (ez az intézkedés a K18c intézkedés nevet kapta e határozat preambulumban), olyan támogatás, amelynek alkalmazására a Szerződés 88. cikke (3) bekezdésének megsértésével került sor, és nem egyeztethető össze a közös piaccal. Emellett a garancia önmagában (*per se*) összeegyeztethetetlen a közös piaccal és ezért azonnali hatállyal meg kell szüntetni.

17. cikk

Tekintettel arra, hogy a 2., 3., 5., 6., 8., 9. és 11–15. cikkben meghatározott visszatérítendő támogatások kedvezményezettje kizárólag a HSY polgári célú tevékenysége volt, a támogatást a HSY polgári célú tevékenységi körével kell visszatéríteni. Ezzel kapcsolatban Görögországnak részletes bizonyító anyagot kell benyújtania – beleértve a számláit ellenőrző független számvizsgáló cég igazolását is – arról, hogy a visszafizetést kizárólag a HSY polgári célú tevékenységi körével finanszírozták.

18. cikk

(1) Görögország visszatéríteti a HSY-val a 2., 3., 5., 6., 8., 9. és 11–15. cikkben meghatározott visszatérítendő támogatásokat.

(2) A visszatérítendő összegek a HSY rendelkezésére bocsátástól a tényleges visszatérítésükig kamatoznak.

(3) A kamatokat a 794/2004/EK bizottsági rendelet⁽¹⁶⁷⁾ V. fejezetével összhangban kamatos kamattal kell kiszámítani.

(4) A támogatást azonnali hatállyal és tényleges eredménnyel kell visszatéríteni.

(5) Görögországnak gondoskodnia kell arról, hogy e határozat a róla szóló értesítés keltétől számított négy hónapon belül végrehajtásra kerüljön.

19. cikk

(1) Az e határozatról szóló értesítés keltétől számított két hónapon belül Görögország az alábbi információkat nyújtja be a Bizottságnak:

- a) a kedvezményezetttel visszatérítendő összeget (tőke és visszatérítési kamat);
- b) az e határozatnak való megfelelés érdekében már elfogadott és tervezett intézkedések részletes ismertetését;
- c) a támogatás kedvezményezett általi visszatérítésének elrendelését igazoló dokumentumokat.

(2) Görögország folyamatosan tájékoztatja a Bizottságot az e határozat teljesítése érdekében elfogadott nemzeti szintű intézkedésekről a támogatás visszatérítésének befejezéséig. A Bizottság egyszerű kérésére azonnal benyújtja a határozatnak való megfelelés érdekében már elfogadott és tervezett intézkedésekre vonatkozó információkat. Ezenfelül részletes adatokat szolgáltat a kedvezményezett által már ténylegesen visszafizetett támogatási összegekről és a visszatérítési kamatokról.

20. cikk

E határozat címzettje a Görög Köztársaság.

Kelt Brüsszelben, 2008. július 2-án.

a Bizottság részéről

Neelie KROES

a Bizottság tagja

-
- (1) Az eljárás megindítását a HL C 202., 2004.8.10-i számának 3. oldalán tették közzé. Az eljárás kiterjesztését a HL C 236., 2006.9.30-i számának 40. oldalán tették közzé.
- (2) HL C 47., 1998.2.12., 3. o. A határozatot 1997. augusztus 1-jén küldték meg Görögországnak (SG(97)D 6556. sz. levél).
- (3) HL L 83., 1999.3.27., 1. o.
- (4) HL C 202., 2004.8.10., 3. o.
- (5) Lásd az 1. lánkjegyzetet.
- (6) Lásd az 1. lánkjegyzetet.
- (7) Lásd az 1. lánkjegyzetet.
- (8) Emlékeztetünk arra, hogy az érdekelt felek észrevételeit meg kell küldeni Görögország számára észrevételezés céljából. Görögországnak egy hónap áll a rendelkezésére, hogy válaszoljon. Terjedelmes észrevételek esetén Görögország hosszabb válaszolási időt is kérhet. Nem kellőképp alátámasztott állítások esetén a bizottsági szolgálatok további dokumentumokat is kérhetnek ezek alátámasztására. A bizottsági szolgálatok részletes kérdéseket is feltehetnek Görögországnak az érdekelt fél észrevételeiben érintett új kérdésekkel kapcsolatban.
- (9) A levél 65 oldal plusz 290 oldal melléklet. A 2008. április 24-én kelt levél 35 oldal plusz 900 oldal melléklet és a 2008. június 2-án kelt levél 63 oldal plusz 1 750 oldal melléklet.
- (10) Az ebben a részben közölt információk nagy része a 2001 márciusában kelt „Hellenic Shipyards S.A. – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias Sp. Paraskevas” címet viselő dokumentumból ered, amelyet a lehetséges vevők között osztottak szét. A jelentés másolatát a TKMS/GMSH küldte meg 2007. június 21-i levelével.
- (11) HL L 380., 1990.12.31., 27. o., a Görögországra vonatkozó különös rendelkezések a 10. cikkben található.
- (12) HL C 88., 1993.3.30., 6. o.
- (13) HL C 138., 1994.5.20., 2. o.
- (14) PV(95) 1258, 1995.7.26., SEC(95) 1322/2, 1995.7.24.
- (15) HL C 68., 1996.3.6., 4. o.
- (16) HL C 80., 1997.3.13., 8. o.
- (17) HL L 148., 1997.6.6., 1. o.
- (18) HL C 306., 1997.10.8., 5. o.
- (19) Az egyesülést a Bizottság a 2002.4.25-i M.2772. számú határozattal (HL C 143., 2002.6.15., 7. o.) hagyta jóvá.
- (20) Az egyesülést a Bizottság a 2004.12.10-i M.3596. számú határozattal (HL C 103., 2006.4.29., 30. o.) hagyta jóvá.
- (21) Az egyesülést a Bizottság a 2005.11.10-i M.3932. számú határozattal (HL C 287., 2005.11.18., 5. o.) hagyta jóvá.
- (22) HL C 186., 2002.8.6., 5. o.
- (23) HL L 75., 2005.3.22., 44. o.
- (24) A görög hatóságok 2004. október 20-án kelt levelükben erősítették meg ezt az értékelést.
- (25) A 2004. október 20-án kelt levél 2.1. pontja.
- (26) A társaság saját forrásainak értékelésénél a saját tőke fontosabb a részvénytőkénél. A saját tőke figyelembe veszi az előző évek nyereségét és veszteségét is, amelyek növelik, illetve csökkentik a vállalat saját forrásait.
- (27) HL C 273., 1997.9.9., 3. o.

- (²⁸) A Bizottság rámutat arra, hogy a HSY megkísérelte, hogy alacsonyabb kamatlábbal vegyen fel tőkét a piacról, de nem járt sikerrel. Ez derül ki a HSY 1998. december 1-jei és 1999. január 27-i igazgatótanácsi jegyzőkönyveiből, amelyek másolatát a TKMS/GNSH küldte meg 2007. június 21-én kelt levelében. A piaci hitel felvételére irányuló kísérletet a sajtó is számon tartotta („Hellenic Shipyard set first euromarket loan” („A Hellenic Shipyards az első hiteligenlyő az euro piacán”), Reuters News, 1999. március 19.).
- (²⁹) Tekintettel arra, hogy az állam leírta a HSY tartozásait, a vállalat szinte teljesen adósságmentes volt, és így a kamatráfordítás (a társaságnak hitelező bankoknak fizetett kamat) 1997-ben és 1998-ban rendkívül alacsony volt (a rákövetkező években azonban látványosan megnőtt). Ha 1997-ben és 1998-ban a kamatráfordítás megközelítette volna a szokásos szintet, a pénzügyi eredmény kevésbé lett volna kedvező, és 1998-ban minden valószínűség szerint nem lehetett volna nyereséget elkönyvelni.
- (³⁰) A szerkezetátalakítási terv a hajóátalakítási tevékenység látványos felfutását is előírta 1998 utánra. A HSY-nak nem sikerült teljesítenie ezt a célkitűzést.
- (³¹) Gyakorlatilag ez volt az első olyan hajóépítési szerződés, amelyet csaknem két évtized után magántársasággal kötöttek.
- (³²) A HSY könyvelése már az első évben tartalmazott tartalékot a szerződés teljesítése során várható veszteségekre. A következő években e tartalék összege évről évre nőtt. Emellett a tartalékok szemlélatómat nem érték el a kívánt szintet, ami abból látható, hogy a TKMS/GNSH jogorvoslati eljárást kezdeményezett a HSY eladója ellen ebben az ügyben. Az önmagában véve nem nyereséges szerződés megkötésének okaival kapcsolatban a Bizottság megállapítja, hogy a vállalatvezetés minden valószínűség szerint arra számított, hogy e szerződéssel fedezni tudja a hajógyár állandó költségeinek egy részét (akkoriban a gyárnak nem voltak hajóépítési megrendelése), és ezáltal csökkentheti a vállalat várható veszteségeit.
- (³³) A szerződésről a sajtó is megemlékezett. Lásd pl. a „Hellenic lands crucial submarine contract” („A Hellenic Shipyards kulcsfontosságú tengeralattjáró-építési szerződést nyer el”) című cikket, *Lloyd's List International*, 1999. július 30.
- (³⁴) A HSY által a kiterjesztő határozattal kapcsolatos észrevételeinek alátámasztására benyújtott, a Deloitte Financial Advisory Services által készített jelentés (a továbbiakban: első Deloitte-jelentés) 5–12. oldala szerint a tengeralattjárók építése csak 2003-ban kezdődik.
- (³⁵) A sajtóban napvilágot látott cikkek szerint a HSY vezetősége már 1998 októberében felhívta a részvényesek figyelmét a várható gondokra (lásd a 38. lábjegyzetben említett cikket). A HSY 1998. december 1-jén kelt igazgatótanácsi jegyzőkönyve szerint 1999-re veszteségekre számítottak. A HSY vezetősége 1999. december elején nyilvánosan is elismerte, hogy a hajógyár 1999-ben és 2000-ben 10 milliárd GRD (29 millió EUR) veszteséget könyvelhet el („Hellenic boss expects profit in 2001” („A Hellenic Shipyard vezetője nyereséget vár 2001-re”), *Lloyd's List*, 1999. december 6.). Az 1999-ben várható nagy veszteségek lehetőségét a sajtó már 1999 novemberében megemlítette („Brown & Root team ousted from Hellenic” („Brown & Root csapatát menesztették a Hellenic Shipyardsból”), *Lloyd's List*, 1999. november 19.).
- (³⁶) Hacsak az állam nem nyújt további (nem összeegyeztethető) támogatást a hajógyár polgári célú tevékenységéhez, és nem támogatja meg jelentős összeggel a katonai célú tevékenységet.
- (³⁷) Ennek következtében a hajógyárat az a veszély fenyegette, hogy nem kapja meg azokat a beruházási támogatásokat, amelyeket a terv befejezési határidejéül 1999. december 31-ét megelőző görög hatóságok helyeztek kilátásba. A görög törvények értelmében csak akkor adható határidő-hosszabbítás, ha a ráfordítások legalább 50 %-át igénybe vették.
- (³⁸) A lehetséges vevők rendelkezésére bocsátott, 2001. márciusában kelt „Hellenic Shipyards S.A. – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias Sp. Paraskevas” („Hellenic Shipyards A.E. – Bizalmas információkat tartalmazó munkaanyag – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias Sp. Paraskevas”) című dokumentumban (a dokumentum másolatát a TKMS/GNSH küldte meg 2007. június 21-i levelével) az alábbi ismertetést találjuk erről: „1999-ben azonban a vállalat pénzügyi eredménye ismét negatív lett. A Brown & Root ragaszkodott a dolgozói állományt érintő strukturális változtatásokhoz. A részvényesek (az ETVA és a dolgozók) nem értettek egyet ezekkel a változtatásokkal, és felbontották a szerződést a Brown & Roottal” (15. oldal). A sajtóban megjelent cikkek egyértelműbben fogalmaznak: „A vállalatvezetés alighanem már tavaly októberben jelezte a Hellenic Shipyards A.E. tulajdonosainak, hogy az idei év rossz eredménnyel zárul, ha nem hoznak intézkedéseket a dolgozói állomány ésszerű leépítésére, amely egy állami bankkal együtt a hajógyár társ tulajdonosa. Mivel hosszú évek óta először költöttek pénzt a Hellenic Shipyards korszerűsítésére, az újonnan beszerzett felszerelés tovább fokozta a létszámfeleslegből eredő gondokat, de a részvényesek eddig elutasították a legalább 250 – javarészt irodai – munkahely megszüntetésére tett javaslatokat. Emellett a vállalatvezetés nagyobb rugalmasságot kíván bevezetni a hajógyár munkafolyamataiban. A jelek szerint a legfontosabb fejlemény a szak szervezeti vezetőkkel való összeütközés, akik kérték a nyolctagú vezetőség elválását, élén Groves úrral, akit a brit Brown & Root állított a vállalat élére.”

- (³⁹) A Bizottság 2004. június 16-i határozata a Spanyolország által a Siderúrgica Añón SA vonatkozásában elfogadott intézkedésekről (HL L 311., 2005.11.26., 22. o.), (68) preambulumbekzdés; a Bizottság 2002. december 11-i határozata a Spanyolország által a Sniace SA számára nyújtott állami támogatásról (HL L 108., 2003.4.30., 35. o.), (42) preambulumbekzdés.
- (⁴⁰) Lásd a 34. lábjegyzetet.
- (⁴¹) A jelentés 5–19. oldala.
- (⁴²) Lásd a 28. lábjegyzetet.
- (⁴³) A Bizottság itt kerít sort néhány olyan hiba ismertetésére, amelyek az első Deloitte-jelentés „Credit Worthiness of Hellenic Shipyards S.A.” („A Hellenic Shipyards AE hitelképessége”) címet viselő 5.0. fejezetében található. Először is „A beruházási terv megvalósítása (jelenlegi helyzet és jövőbeli alakulás)” („Implementation of the Investment Plan (Status and Evolution)”) témakörrel kapcsolatban az első Deloitte-jelentés az 5-4. oldalon azt állítja, hogy 1999. június 30-án „a felmérés alapján igazolt összeg meghaladta a teljes beruházás 50 %-át”. Ezzel szemben a valóság az, hogy a felmérés alapján igazolt összeg 1999. június 30-án a teljes beruházási terv 18 %-ának felelt meg. Ebből is látszik, hogy a beruházási terv megvalósítása lassan haladt. A terv „jelenlegi helyzete és jövőbeli alakulása” („Status and Evolution”) ezért inkább „negatív” tényezőként jön számításba a jelentés 5-2. oldalán található táblázatban.
- Másodsor, a „Biztosítékként felhasználható vagyonelemek rendelkezésre állása” („Availability of property that could be encumbered”) (5-5. és 5-6. oldal) kritériumait illetően a Bizottság úgy véli, hogy ez a szempont nem játszik szerepet annak értékelésében, hogy egy magánbank megadná-e az ETVA és az állam által nyújtott kölcsönöket. Valójában a szóban forgó hitelekre és garanciákra nem nyújtottak dologi biztosítékokat. Annak értékelésében, hogy az állam által nyújtott hitel vagy garancia támogatásnak minősül-e, mérlegelni kell azt, hogy egy pontosan ilyen ügylet elfogadható lenne-e egy magánbefektető számára. A Bizottságnak nem feladata annak értékelése, hogy a HSY egy másfajta – a hitelezőnek több jogot biztosító – szerződés kötésével képes lett volna-e megkapni a hiteleket és a garanciákat. De még ha döntő jelentőségű lett volna olyan vagyonelemek létezése, amelyeket biztosítékként lehet felhasználni, a Bizottság szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a meglévő vagyonelemeket már eleve biztosíték terhelte, 1998-ig 199 millió EUR erejéig és 2003-ig 51 millió EUR erejéig. Ebből következően egy lehetséges hitelező első ranghelyű zálogjogot csak a vagyonelemek korlátozott részére szerezhetne. Ráadásul a HSY tárgyi eszközeinek alacsony volt a felszámolási értéke. Ezt maga a Deloitte Financial Advisory Services is megerősíti 2007. június 18-án készített és a TKMS/GNSH által a Bizottsághoz intézett 2007. június 21-i keltű levele alátámasztására benyújtott második jelentésének (a továbbiakban: második Deloitte-jelentés) 8–8. és 8–9. lapján. Összefoglalva, a Bizottság azon a véleményen van, hogy a „biztosítékként felhasználható vagyonelemek rendelkezésre állása” olyan kritérium, amelynek nincs helye az intézkedések értékelésében, de még ha lenne is helye, egy lehetséges hitelező akkor sem ítélné meg ezt a szempontot olyan kedvezően, mint ahogyan azt az első Deloitte-jelentés állítja.
- Harmadszor, a „félkész termékekhez sorolandó és biztosítékként felhasználható szerkezeti egységek rendelkezésre állása” („Availability of construction relating to work in progress that could be encumbered”) (5–7. oldal) nem nyújt teljes körű védelmet a hitelezőknek arra az esetre, ha a HSY fizetéseképtelenné válik, és beszünteti tevékenységét. Valójában egy félkész termék piaci értéke rendszerint alacsony a vállalkozás által a gyártásához hitelbe felvett tőkéhez, illetve a szerződéses értékhez képest. Ez derült ki a Srintzis Lines által rendelt két komphajó esetében is, amelyeket alacsony áron adtak el, méghozzá csak (ti. nem korábban, mint) a hajóépítési szerződés felbontása után két évvel. A HSY követeléseinek hitelező bankra történő átruházása ugyancsak nem nyújt teljes körű védelmet, mert ha a hajógyár beszünteti tevékenységét, a vásárló nem kapja meg a megrendelt terméket, és így nem köteles kifizetni a vételárat. Ez azt jelenti, hogy a biztosíték éppen akkor válna értéktelenné, amikor szükség lenne rá. Ebből következően a szerződéses követelések átruházása nem teszi lehetővé a hitelező bank számára, hogy a HSY csődje esetén a pénzek tetemes részét visszaszerezze (lásd pl. e határozat 128. és 131. lábjegyzetét). Ebből következően egy lehetséges hitelező nem ítélné meg ezt a szempontot olyan kedvezően, mint ahogyan azt az első Deloitte-jelentés állítja.
- Negyedszer, „a részvénytőkére vetített teljes banki hitelállománnyal és fennálló tartozásokkal”, „az ügyfelek aláírt szerződéseivel (a HSY rendelésállományával)”, a „bevételek alakulásával” és a „nyereségesség alakulásával” („Total bank loans to shareholder's Equity ratio & debt obligations outstanding at the time”, „Signed Client Contracts (HS's orderbook)”, „Evolution of revenue generation” és „Evolution of profitability”) kapcsolatban a Bizottság utal az ebben a határozatban fentebb kifejtett észrevételekre. A Bizottság többek között emlékeztet arra, hogy már 1998 utolsó negyedében látni lehetett, hogy a HSY veszteséget fog elkönyvelni 1999-ben. A rákövetkező hónapokban nyilvánvalóvá vált, hogy a veszteség mértéke jelentős, és jelentős veszteségekre kell számítani 2000-ben is, méghozzá olyanokra, amelyek szinte teljesen felemésztik a HSY saját tőkéjét. Mindent egybevéve a Bizottság úgy véli, hogy az első Deloitte-jelentés nem veszi figyelembe azt a körülményt, hogy az 1999. és a 2000. év negatív eredményeit már ezen évek mindegyikének elején előre lehetett látni.
- Ötödször és utolsósorban, mint már kifejtettük, minden lehetséges hitelező negatív tényezőként értékelte volna a HSY hivatalban levő vezetése menesztésének körülményeit és okait. Éppen ezért a Bizottságnak nem áll módjában elfogadnia az 5–2. oldalon található „meghatározatlan” besorolást.

- (44) Ennek a kérdésnek a kifejtésére a következő részben (3.2. szakasz) kerül sor, ahol a Bizottság azt elemzi, hogy az ETVA magatartása mennyiben róható fel az államnak. Abban az időben egyedüli feladata az volt, hogy fejlesztési bankként járjon el. A görög hatóságok az eljárást kiterjesztő határozatra adott válaszuk 63. lábjegyzetében ezt írják: „Az ETVA volt az egyedüli fejlesztési bank Görögországban, és ebből következően a fejlesztési tevékenységet illetően nem viszonyítható más pénzintézetekhez.”
- (45) Lásd az 52. lábjegyzetet.
- (46) Az 1999. június 30-át követő időszakban a Bizottság számára az sem világos, hogy milyen „értéke” volt a HSY részvényének, és ebből kiindulva az ETVA minek az „értékét” kívánta megőrizni. Valójában a pénzügyi helyzet olyannyira kedvezőtlen volt, hogy nem világos, mennyiben lehetett a részvényeknek számottevő értékük.
- (47) EB, C-482/99. sz. Francia Köztársaság kontra az Európai Közösségek Bizottsága („Stardust”) ügy, EBHT 2002, I-4397. o., 52. pont.
- (48) 2006. október 5-én kelt levél, 156. pont.
- (49) 2006. október 5-én kelt levél, 156. pont.
- (50) A részvényvásárlási szerződést 2001. december 18-án írták alá, és 2002. március 20-án, az értékesítés megtörténtekeor (lezárásakor) módosították.
- (51) A sajtó számos cikke említi a kormány szerepvállalását ebben a döntésben. Lásd pl. „Határidő a görög hajógyárnak/A kormány döntést hoz a Hellenic Shipyards megvásárlásáról” („Deadline for Greek shipyard/Government to decide on purchase of Hellenic Shipyards”), *Financial Times*, 1985. április 19., „G. Arsenis görög nemzetgazdasági és hajózási miniszter szerint nyomást gyakorolnak a kormányra, hogy vásárolja meg a Hellenic Shipyardsot a görög gazdaság szerkezeti sajátosságai miatt” („According to the Greek minister of national economy and shipping, Mr G Arsenis, the government is under pressure to buy the Hellenic Shipyards because of the structure of Greek industry”), *Lloyd's List International*, 1985. június 29., „A kormány megvásárolja a nehéz helyzetben levő görög hajógyárat” („Government to buy ailing Greek shipyard”), *Financial Times*, 1985. július 17., „A. Drossoyannis görög nemzetvédelmi miniszter bejelentette, hogy a haditengerészet összes új építésű hajójával kapcsolatos jövőbeli megrendelést a Hellenic Shipyards kapja” („Mr A Drossoyannis, the Greek Minister for National Defence, has announced that all future naval newbuilding orders will be placed with Hellenic Shipyards”), *Lloyd's List International*, 1985. július 26., „Munkanélküli hajógyári munkások felvonulása Athénben” („Jobless shipyard workers march in Athens”), *The Wall Street Journal*, 1985. július 12.
- (52) Görögország 1986. november 25-én kelt levelében értesítette a Bizottságot arról, hogy az ETVA 58,3 millió USD értékű tőkejuttatásban részesítette a HSY-t. Az ügyet N 230/86 számon iktatták. 1987. március 20-án kelt levelében (SG (87) D/3738) a Bizottság arról tájékoztatta Görögországot, hogy megítélése szerint az ETVA részéről végrehajtott tőkejuttatás állami támogatásnak minősül, amely azonban összeegyeztethető a közös piaccal.
- (53) A 2367/1995. sz. törvény E. fejezete (12–15. cikk).
- (54) Például a 2367/1995. sz. törvény 13. cikke a vállalat dolgozói állományának 600 fővel történő csökkentését írja elő, és részletesen meghatározza az ösztönzőket. Ugyanezen törvény 14. cikke értelmében a HSY abban az időszakban fennálló adósságainak 99 %-át leírják.
- (55) Amint korábban már említettük, az állam már közvetlenül a megszerzése után nagy összegű támogatásokat kezdett nyújtani a HSY-nak.
- (56) Amint fentebb megállapításra került, a HSY 1999. június 30-ától kezdve nem fért hozzá bankhitelekhez. Mivel a HSY nem tudott tőkét hitelezni a piacról és pénzügyi helyzete bizonytalan volt, a HSY nehézségeit súlyosbította volna (és akár a csődjét is elindította volna), ha az ETVA nem lett volna hajlandó hitelt nyújtani a számára, illetve ha magasabb kamatokat kért volna, és ez az állam számára elfogadhatatlan lett volna. Az állami befolyás miatt tehát az ETVA nem tehetett mást, mint hogy megadja a HSY által igényelt hiteleket.
- (57) A Bizottság közleménye az EK-Szerződés 93. cikkének (2) bekezdése alapján a többi tagállamnak és az egyéb érdekelt feleknek azzal a támogatással kapcsolatban, amelyet a görög kormány tervezett nyújtani a Hellenic Shipyards AE-nak (HL C 80., 1997.3.13., 8. o.).
- (58) EB, C-482/99. sz. Francia Köztársaság kontra az Európai Közösségek Bizottsága („Stardust”) ügy, EBHT 2002, I-4397. o., 56. pont.
- (59) A görög hatóságok 2002. szeptember 18-án kelt (a Bizottság által A/36895 számon 2002. szeptember 23-án iktatott) levele, amelyet a CP 101/02 üggyel kapcsolatban küldtek.
- (60) EB, C-482/99. sz. Francia Köztársaság kontra az Európai Közösségek Bizottsága („Stardust”) ügy, EBHT 2002, I-4397. o., 56. pont.

- (⁶¹) A görög hatóságok 2003. november 20-án kelt levele, amelyet a CP 101/02 ügygel kapcsolatban küldtek.
- (⁶²) Ráadásul ezeket az ETVA-nak a HSY-ben már meglévő részesedésén felül juttatták, aminek következtében az ETVA-nak a HSY-val szembeni teljes kockázatvállalása jelentős méretet öltött. E kockázatvállalás fontosságát bizonyítja, hogy az ETVA 2000. évi éves jelentése elismeri azon veszteségeket, amelyeket a bank a HSY-ban birtokolt részesedése miatt könyvelt el (42–43. o.).
- (⁶³) Görögország 2006. június 15-én kelt levele (visszatérítési eljárás száma: CR 40/02).
- (⁶⁴) A C 10/94 határozatban a Bizottság nem vizsgálja a „katonai vízi járművek gyártásából” eredő adósságok leírását, mivel ez „olyan tevékenység, amely nem tartozik az EK-Szerződés hatálya alá”. Az N 513/01 határozatban a Bizottság ugyancsak nem vizsgálja a 118 millió EUR összegű állami támogatás 75 %-át, mivel ez katonai célú hajóépítési tevékenységgel kapcsolatos.
- (⁶⁵) Emlékeztetünk arra, hogy a HSY nem vezetett külön számlákat a katonai célú és a polgári célú tevékenységről a vizsgált időszakban. Ebből következően egy intézkedés csak akkor tekinthető úgy, hogy meghatározott tevékenységet támogat, ha az alkalmazásáról szóló határozat pontosan megnevezi a finanszírozott tevékenységet.
- (⁶⁶) HL C 288., 1999.10.9., 2. o.
- (⁶⁷) Ugyanabban az évben a hajógyár katonai célú tevékenységével kapcsolatos adósságleírást a Bizottság nem értékelte az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alapján.
- (⁶⁸) Ez világosan látszik a C 10/94 határozat megfogalmazásából is.
- (⁶⁹) Ezt az információt adták az érdekelt pályázóknak a 2001-es privatizációs eljárás során, amint a 2001. június 19-én az Arthur Andersen által a HDW-ről és a Ferrostaalról készített átvilágítási (due diligence) jelentésből (23. o.) kiderül (ezt küldte meg a TKMS és a GNSH a 2007. június 21-én kelt levelükkel benyújtott jelentés C. mellékleteként).
- (⁷⁰) A Bizottság emlékeztet arra, hogy a 2001–2002-es privatizáció – és különösen a beruházási terv befagyasztása az eljárás folyamán – korántsem a Bizottság kérésére történt.
- (⁷¹) A 2004. október 20-án kelt levél 1.3.b. szakasza.
- (⁷²) Az összeget a görög hatóságok adták meg euróban.
- (⁷³) Ezeket az információkat Görögország 2004. október 20-án kelt levelének 1.3. szakasza és 4., 5., valamint 6. melléklete tartalmazza.
- (⁷⁴) HL C 71., 2000.3.11., 14. o.
- (⁷⁵) Lásd a 14. lábjegyzetet Görögország 2004. október 20-án kelt levelében.
- (⁷⁶) A garanciákról szóló közlemény 2.1.2. pontjában az áll, hogy „ha az államnak sohasem kell kifizetést eszközölnie a garanciavállalás keretében, a 87. cikk (1) bekezdése alapján akkor is lehetőség van állami támogatásra. A támogatást akkor nyújtják, amikor a garancia adására sor kerül, és nem akkor, amikor a garanciát lehívják vagy amikor a garancia keretében kifizetésekre kerül sor. Annak értékelését, hogy egy garancia mennyiben minősül állami támogatásnak, és ha annak minősül, az állami támogatás összegének meghatározását, a garancianyújtás időpontjában kell elvégezni”.
- (⁷⁷) Például „portugál hajógyárakat” említ a HSY versenytársaként a 2001 márciusában kelt „Hellenic Shipyards S.A. – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias Sp. Paraskevas” címet viselő dokumentum 10. oldala, amelyet a lehetséges vevők között osztottak szét. A jelentés másolatát a TKMS/GMSH küldte meg 2007. június 21-i levelével.
A Bizottság megjegyzi azt is, hogy a COMP/M.2772. sz. – HDW/FERROSTAAL/HELLENIC SHIPYARDS egyesülési ügyben hozott határozatában „A földrajzi piac” cím alatt ez áll: „A felek azt állítják, hogy valamennyi kereskedelmi hajófajta építésével, javításával és átalakításával foglalkozó piac a földrajzi hatókörét tekintve világméretű, tekintettel arra, hogy a tengeri szállítás költségigénye viszonylag alacsony, és nincsenek jelentős kereskedelmi akadályok.”
- (⁷⁸) A Bizottság azt is megjegyzi, hogy a HSY-nak nyújtott állami támogatásokkal kapcsolatos korábbi bizottsági és tanácsi határozatok a versenytörzülés és a kereskedelemre gyakorolt hatás meglétéén alapultak. Ezeket a határozatokat sohasem vitatták. Ebből következően az ugyanezen időszakban alkalmazott intézkedések értékelésénél nincs szükség annak széles körű ellenőrzésére, hogy mennyiben teljesül ez a két kritérium.

- (⁷⁹) HL L 202., 1998.7.18., 1. o.
- (⁸⁰) HL C 288., 1999.10.9., 2. o.
- (⁸¹) Ezeket az információkat Görögország nyújtotta be 2004. október 20-án kelt levelének 1.3.a. részében és 4. mellékletében.
- (⁸²) Ha a hajógyár beszüntette volna működését, az illetékes ellenőrző szervek úgy dönthettek volna, hogy nem folytatnak semmilyen ellenőrzést a terv megvalósításával kapcsolatban, és ebben az esetben nem teljesült volna az első részlet kifizetését előíró feltétel.
- (⁸³) 2004. október 20-án kelt levelük „I. ellenőrzés az illetékes szervek részéről” címet viselő 1.2.2. számú szakaszában a görög hatóságok kifejtik, hogy a Nemzetgazdasági Minisztérium késlekedett az ellenőrző lap elkészítésével, és ezért telt le a görög jóváhagyó határozatban megszabott 1999. december 31-i határidő. Ahhoz, hogy a támogatást e határidő után ki lehessen fizetni, a görög hatóságoknak meg kellett hosszabbítaniuk a beruházási tervet. A beruházási terv meghosszabbítását előíró határozat elfogadásának feltétele a véleményező bizottság megbízásának meghosszabbítása volt, ami viszont jogszabályi változások miatt ütközött nehézségekbe.
- (⁸⁴) HL C 368., 1994.12.23., 12. o.
- (⁸⁵) A két kamatláb különbségét meg kell szorozni a tárgyévi hiteltőke-tartozással (a tőke vissza nem fizetett részével).
- (⁸⁶) Hasonlóképpen a garanciákról szóló közleményben is az áll, hogy a támogatás nyújtására akkor kerül sor, amikor a garanciát adják, és nem későbbi időpontban (lásd a 76. lábjegyzetet).
- (⁸⁷) Valójában egy hitel piaci értéke azon jövőbeni pénzáramok jelenértékétől függ, amelyek a hitelkockázattal arányos kamatlábbal hozhatók jelenértékre. Ha a hitelszerződésben előírt kamatláb alacsonyabb ennél a kamatlábnál, a piaci érték nyomban a hitel névértéke alá csökken.
- (⁸⁸) Ha az ETVA új tulajdonosa a privatizáció után úgy döntene, hogy az eredeti lejárat határidőn túl meghosszabbít egy olyan hitelt, amelyet a görög állam nem garantált, az eredeti lejárat időn túl már nincs támogatás, tekintettel arra, hogy ezen okfejtés alapján nincsenek mozgósítva állami források.
- (⁸⁹) Ezeket az információkat Görögország nyújtotta be 2004. október 20-án kelt levelének 1.3. részében és 6. mellékletében.
- (⁹⁰) Lásd a 83. lábjegyzetet.
- (⁹¹) Felvethető a kérdés, hogy az ETVA miért írta alá a hitelszerződést 2002. május 31-én, ha nem állt szándékában kifizetni a megfelelő összeget a HSY-nak. A Bizottság megjegyzi, hogy a szerződés aláírásának időpontja teljesen azonos a HSY eladásának befejezési időpontjával. Valószínű tehát, hogy a HSY vevői nyomást gyakoroltak az ETVA-ra, hogy nyújtson több finanszírozást a HSY-nak, azzal fenyegetőzve, hogy ellenkező esetben nem mennek bele az adásvétel lezárásába. Ilyen körülmények között az ETVA valószínűleg beleegyezett a hitelszerződés megkötésébe, de a szerződésbe olyan rendelkezéseket foglalt bele, amelyek lehetővé tették számára, hogy megtagadja a hitel folyósítását, amikor a HSY azt fel akarta venni. Amint az E18c intézkedés értékelésénél kifejtjük, a 2002. március 20-i szerződés 8.2.2. szakasza értelmében a Piraeus Banknak segítenie kellett a görög államot a HSY eladásának befejezésében. Ennek alapján a görög állam valószínűleg ugyancsak nyomást gyakorolt az ETVA-ra, hogy írja alá a hitelszerződést, ezzel is megkönnyítve a HSY eladásának befejezését.
- (⁹²) Görögország 2006. október 30-i keletű levelében nyújtott be észrevételeket az eljárást kiterjesztő határozattal szemben. A levél 4. pontjában ez áll: „Tekintettel arra, hogy a HSY szorosan együttműködött a görög állammal az Európai Bizottsághoz benyújtott válasz megfogalmazásában, a vállalat nem tartja szükségesnek, hogy újból benyújtsa a görög állam által már benyújtott információkat, illetve hogy kifejtse ugyanazon érveket, amelyek tartalmával teljes mértékben egyetért, de annak érdekében, hogy teljes körű választ adjon, és segítse a Bizottság munkáját, összefoglalja a már kifejtett érveket, benyújt minden új bizonyítékot, amelyet a Görögország választától az e válaszig eltelt időben összegyűjtött, és bármilyen természetű újabb vagy kiegészítő érveket sorakoztat fel.” Ennek megfelelően, annak érdekében, hogy ne kelljen elismételni ugyanazokat az érveket, a HSY-nak és Görögországnak az eljárást kiterjesztő határozattal kapcsolatos észrevételeit összevontan tárgyaljuk.
- (⁹³) A 90/684/EGK irányelv szerint a szerkezetátalakítási támogatások (III. fejezet) beruházási támogatásokra (6. cikk), üzembeszárási támogatásokra (7. cikk), kutatás-fejlesztési támogatásokra (8. cikk) és szerkezetátalakítási célú működési támogatásokra (9. és 10. cikk) tagolódnak.
- (⁹⁴) A görög hatóságok 2008. február 15-én kelt levele, 26. pont.

- (⁹⁵) A görög hatóságok 2007. március 19-én kelt levele. A 2007. június 29-i levelük 62. és 63. pontjában is szerepel.
- (⁹⁶) E részvétel részleteit a K10 intézkedés elemzésénél ismertetjük.
- (⁹⁷) A görög hatóságok 2003. március 31-én kelt levele, részlet az 5. kérdésre adott válaszból.
- (⁹⁸) A görög hatóságok 2007. június 29-én kelt levele, részlet a levél 49., 50. és 51. pontjából.
- (⁹⁹) A Bizottság figyelmét nem kerülhette – és nem is kerülte – el az a körülmény, hogy a dolgozókat célok vezérik – mint amilyen a munkahelyek megtartása –, és ezért e célok megvalósítására törekszenek, amikor a tulajdonukat képező vállalatot irányítják. Ugyanakkor azonban a magas vételár miatt a dolgozók számára fontos célként jelent meg a részvények értékének megőrzése és gyarapítása is.
- (¹⁰⁰) Emlékeztetünk arra, hogy a vételárnak a dolgozók munkabére és juttatásai egy részének visszatartása útján történő megfizetését nemcsak az 1995. szeptemberi szerződés írta elő, hanem a 2367/1995. sz. törvény 12. cikke is.
- (¹⁰¹) Emlékeztetünk arra, hogy az ETVA a részvényekre szerzett zálogjoga folytán bírói végrehajtáshoz folyamodhatott volna, ha a dolgozók nem fizették volna meg az 1995. szeptemberi szerződésben előírt vételarat.
- (¹⁰²) Emlékeztetünk arra, hogy a vételárnak a dolgozók munkabére és juttatásai egy részének visszatartása útján történő megfizetését nemcsak az 1995. szeptemberi szerződés írta elő, hanem a 2367/1995. sz. törvény 12. cikke is.
- (¹⁰³) Az 1995. szeptemberi szerződésben egyértelműen az áll, hogy a dolgozóknak párhuzamosan kell megfizetniük a vételarat és a tőkeemelés rájuk eső részét. A kétféle fizetési kötelezettség tehát korántsem volt előreláthatatlan. Lényegi eleme volt az 1995. évi szerződésnek. Görögországnak már azelőtt ellenőriznie kellett volna, hogy teljesíthetők-e a szerződés alapvető kitételei, mielőtt még privatizációként a Bizottság elé terjesztette volna. Ha teljesíthetetlennek bizonyulnak egy olyan szerződés alapvető kitételei, amelyeket maga Görögország nyújtott be a Bizottsághoz, akkor arra kell következtetnünk, hogy a C 10/94 határozat a Görögország által benyújtott félrevezető információkon alapult, és a határozatot vissza kell vonni.
- (¹⁰⁴) A görög hatóságok 2007. június 29-én kelt levelének 59. és 60. pontja.
- (¹⁰⁵) Görögország 2006. október 5-i levelének 191. pontjában ez áll: „1998.12.31-től a HSY részvényeinek a HDW/FS konzorcium részére történő értékesítéséig (2001.10.11.) visszatartották a részvénytulajdonos dolgozók munkabérének egy részét abból a célból, hogy megfizessék az ETVA-nak a részvények 49 %-ának vételárát.” Hasonlóképpen nyilatkozott a HSY a 2006. október 31-én kelt levelének 35. és 36. pontjában. Az eljárást kiterjesztő határozat előtt a görög hatóságok a 2005. május 26-án kelt levelük 8. fejezetében tettek hasonló értelmű nyilatkozatokat. Emellett Görögország egy sor levélben említette, hogy a dolgozók tulajdonában van a részvények 49 %-a. Ezek révén Görögország azt a benyomást keltette, hogy teljesült az 1995. szeptemberi szerződés. A Bizottság csak az eljárás indítása után ébredt tudatára annak, hogy Görögország nem alkalmazta saját jogszabályát (a 2367/1995. sz. törvényt), mivel átruházta ugyan a HSY tulajdonjogának 49 %-át a dolgozókra, de nem alkalmazta a szerződés többi részét, azaz nem követelte a vételár megfizetését a dolgozóktól. Ezzel ellentétben 2003. március 31-i levelükben a görög hatóságok arra céloztak, hogy a dolgozók (vagy egy részük) nem fizették meg az előírt éves részleteket (vagy azok egy részét).
- (¹⁰⁶) A Bizottság 2007. április 27-i levele Görögországnak (3. kérdés) és a Bizottság 2007. augusztus 23-i levele a HSY-nak.
- (¹⁰⁷) A Bizottság 2007. április 27-i levele Görögországnak (4. kérdés) és a Bizottság 2007. augusztus 23-i levele a HSY-nak. Az utóbbi levelet 2007. november 13-án küldték meg Görögországnak észrevételezés céljából, lehetőséget adva Görögországnak arra, hogy másodszer is észrevételeket nyújtson be.
- (¹⁰⁸) Görögország 2007. június 29-én kelt levelének 2.3.c. és 2.4. pontja, a HSY 2007. október 9-i levele, valamint Görögország 2007. december 14-én és 2008. február 15-én kelt levelei.
- (¹⁰⁹) KEYMAR hajón 2003 első hónapjaiban végzett javításokkal kapcsolatban Görögország azt állítja, hogy ebben az esetben a javítási munkák bonyolultabbak voltak, és nagyobb szakértelmet igényeltek, mint más esetekben, és ezért ésszerű annak feltételezése, hogy a munkaórák aránya nem 20 %, hanem 25 %.
- (¹¹⁰) Görögország 2006. október 5-én kelt levelének 144. pontja.
- (¹¹¹) A Bizottság 2004. április 27-i levele (2.2. kérdés), amelyre Görögország a 2007. június 29-i levelében válaszolt.

(¹¹²) Ez a szám minden valószínűség szerint azt mutatja, hogy mennyibe kerül a HSY dolgozóinak termelésre fordított egy órája a vállalat számára egy adott pénzügyi évben. A dolgozó által termelésre fordított órák száma csupán egy része annak az óraszámnak, amely után a HSY a dolgozót bérezésben részesíti. Ez a szám több tényezőtől függ, így mindenekelőtt a hajógyár szerkezetétől és hatékonyságától. Ebből következően az alvállalkozók versenyeznek egymással. Ennek érdekében versenyképesnek és rugalmasnak kell lenniük. Állandó költségeik (állandóan foglalkoztatott dolgozói állományuk) korlátozott, és alacsonyan kell tartaniuk a költségszintjüket. A hajógyárak éppen azért vesznek igénybe alvállalkozókat, mert kevesebbe kerül nekik annál, mint ha saját maguk vennének fel munkaerőt.

(¹¹³) A szakértő megjegyzi:

„Az alvállalkozók munkaóraszámát a költségekből kapjuk meg, az ugyanazon ágazat és ugyanazon ország alvállalkozói összehasonlítására alkalmas átlagos munkaórák költség alapján.

Laut der Studie mit dem Titel »A bérek alakulása 2006-ban« című, az Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért által közzétett jelentés alapján a havi bruttó minimálbér Görögországban 625,97 EUR, Franciaországban pedig 1 254,28 EUR.

A franciaországi hajójavító iparban a munkaóra átlagos piaci ára 40–50 EUR. A görögországi és franciaországi minimálbérek viszonylatában érvényes 2-es szorzó alkalmazásával 20–25 EUR közötti árat várnánk a görögországi hajójavító iparban.

Felméréseink alapján úgy tűnik, hogy ezek az árak 30–36 EUR körül mozogtak 2007 elején. Ez a közvetlen munkaóra után számlázott ár, amely magában foglal minden költséget: közvetett munkaórát, vállalatirányítási időráfordítást, általános kiadásokat és rezsiköltséget.

Mivel nem sikerült megállapítanunk az átlagbért a hajójavító iparban a két országban alkalmazott minimálbérhez viszonyítva, óvatos becslést alkalmaztunk 30–36 EUR/óra munkaóradíjjal számolva.

Görögországnak a Bizottsághoz benyújtott észrevételei 6. mellékletében szereplő alvállalkozói munkaórára az alábbiak szerint alakulnak:

(EUR)

Év	Közvetlen	Beleértve a nyereséget (15 %) és a közvetett költségeket (20 %) a Görögország által benyújtott megjegyzések 6. mellékletében szereplő módszerrel
2002	25,97	40
2003	27,49	42,3
2004	[...]	[...]
2005	[...]	[...]
2006	[...]	[...]

Ha 2006-ra az alvállalkozói munkaórák számát 30–36 EUR közé eső munkaóra-költség alapján számítjuk, és az azt megelőző évek tekintetében ezekre az értékekre az Eurostat költségemelkedési indexét alkalmazzuk, az alábbi értékeket kapjuk:

INDEX: LM-LCI-TOT	2002	2003 (9 hónap)	2004	2005	2006
EU-27-ek indexe	108,9	112,8	116,5	119,7	121,6
Görögországi index	113,5	116,6	127,0	127,7	133,9
Alvállalkozói munkaerő-állomány összköltsége	3 804 891	16 471 323	[...]	[...]	[...]
Szakértő becslése					
Munkaóráköltség (min. érték)	25,4	26,1	28,5	28,6	30
Közvetlen alvállalkozói munkaóraszám (max. becslés)	149 598	630 388	[...]	[...]	[...]
Szakértő becslése					
Munkaóráköltség (max. érték)	30,5	31,4	34,2	34,3	36
Közvetlen alvállalkozói munkaóraszám (min. becslés)	124 665	525 324	[...]	[...]	[...]
HSY adatai					
Munkaóráköltség	25,97	27,49	[...]	[...]	[...]
Munkaóráköltség + közvetett + nyereség	40,0	44,5	[...]	[...]	[...]
Közvetlen alvállalkozói munkaóra	95 232	370 142	[...]	[...]	[...]

- (¹¹⁴) A Bizottság 2004. április 27-i levele (2.2.d. kérdés), amelyre Görögország a 2007. június 29-i levelében válaszolt.
- (¹¹⁵) T-296/97. sz., Alitalia kontra az Európai Közösségek Bizottsága ügy, EBHT 2000, II-3871. o., 82. és 84. pont.
- (¹¹⁶) Az nem lehet, hogy az ETVA egyfelől nem alkalmazza az 1995. évi szerződésnek a vételár megfizetésével kapcsolatos részét (ti. hogy nem követeli az éves befizetéseket), másfelől viszont azt állítja, hogy ugyanezen szerződés alapján köteles részt venni a tőkeemelésekben. Ebből következően, mivel az ETVA és a görög hatóságok úgy döntöttek, hogy nem alkalmazzák megfelelő módon a szerződés egyes fontos rendelkezéseit, nincs jogalapjuk arra, hogy ezzel egyidejűleg szelektív módon az adott szerződés más rendelkezéseire hivatkozzanak azon állításuk alátámasztására, hogy az ETVA-t szerződés kötelezte bizonyos intézkedések megtételére (ti. a tőkeemelésekben való részvételre).
- (¹¹⁷) A HSY dolgozói részt vettek a tőkeemelésekben. Ennek ellenére a helyzetük más volt, mint az ETVA-é. Valójában már megszüntették az 1995. szeptemberi szerződést, amennyiben nem fizették meg a vételárat az ETVA-nak. Emellett a helyzetük más volt, mint az ETVA-é, illetve egy piacgazdasági befektetőé. Fontos volt ugyanis számukra a munkahelyük megőrzése, ami ösztönzőként hatott számukra a HSY-ba való beruházásra, még akkor is, ha a várható pénzügyi hozam nem volt elegendő ahhoz, hogy egy piacgazdasági befektetőt meggyőzzön arról, hogy érdemes az adott vállalkozásba befektetnie.
- (¹¹⁸) Görögország 2006. október 5-én kelt levele 10. mellékletében nyújtotta be a szóban forgó törvény másolatát.
- (¹¹⁹) Nem teljesen világos a görög hatóságok és a HSY által benyújtott adatok alapján (beleértve az első Deloitte-jelentést is), hogy a garanciadíj éves szinten volt-e 0,4 %, de negyedévenként fizették, vagy hogy negyedéves szinten volt-e 0,4 %. Noha ez fontos körülmény a visszatérítési eljárásban, nem változtatja meg e határozat következtetéseit.
- (¹²⁰) A szóban forgó felsorolás a jelentés 3–11. és 3–12. oldalán található azon 10 milliárd drachma összegű hitel elemzésének részeként, amelyre a 2322/1995. sz. törvény alapján nyújtottak állami garanciát (e határozat K14 intézkedése).
- (¹²¹) A Bizottság korábban a következő országok esetében hagyott jóvá a hajógyártásban olyan kezességvállalási programokat, amelyek nem tartalmaztak állami támogatási elemet: Németország (HL C 62., 2004.3.11., 3. o.), Hollandia (HL C 228., 2005.9.17., 10. o.), Franciaország (HL C 259., 2006.10.27., 14. o.) és Finnország (HL C 152., 2007.7.6., 6. o.). A két utóbbi program egyértelműen tartalmaz előlegfizetési garanciavállalást.
- (¹²²) Tekintettel arra, hogy az ETVA 100 %-ban az állam tulajdonában volt, amikor a bank az előlegfizetési garanciákat nyújtotta, a HSY által az ETVA-nak fizetett garanciadíj már az államnak nyújtott ellenszolgáltatás volt.
- (¹²³) A módosítások az alábbiak voltak:
33a. programszerződés – SD 33a (20 db elektromos motorkocsi szállítása): kiszámították 2002.12.31-ig a kötbérek, és esedékes összegként felvették a módosítások közé. Megegyeztek abban, hogy ezeket 10 részletben fizetik ki oly módon, hogy az első részletet az első kocsi szállításakor fizetik, a hátralévő kilenc részletet pedig az utolsó 9 elektromos kocsi mindegyikének szállításakor. Megegyeztek abban, hogy a kötbérek felszámítása 2003.10.1-jétől szünetel, amennyiben a konzorcium (Siemens AG, Siemens SA és HSY) biztosítja az OSE-nek az egyenértékű gördülőállományt. A konzorcium csak részben teljesítette ezt a feltételt, és ezért az OSE az egész időtartamra számolta ki és számította fel a kötbéreket.
39. programszerződés – SD 39 (24 db elektromos mozdony szállítása): kiszámították 2002.12.31-ig a kötbérek, és esedékes összegként felvették a módosítások közé. Megegyeztek abban, hogy ezeket 10 részletben fizetik ki oly módon, hogy az első részletet az első mozdony szállításakor fizetik, a hátralévő kilenc részletet pedig az utolsó 9 elektromos mozdony mindegyikének szállításakor. A szállítási határidőt kötbér nélkül meghosszabbították. A PSZ 39 SD 39 esetében nem merült fel feltételként egyenértékű gördülőállomány biztosítása, de módosították a szállítási ütemezést. Az OSE igényt nyújtott be a 2002.12.31-ig esedékessé vált kötbérekre, és ténylegesen behajtotta azokat a konzorciumon (Siemens AG, Siemens SA és HSY).
35. programszerződés – SD 35 (29 db sínbusz szállítása): nem írtak elő kötbér nélküli időszakot, és ezért az OSE igényt nyújtott be a kötbérekre, és beszedte azokat. A kötbérfizetés késedelmi idejére késedelmi kamatot számítottak fel és hajtottak be.
- (¹²⁴) A görög hatóságok 2006. október 5-i levelének időpontjáig már 9 932 511,99 EUR-t tartottak vissza, és további 826 556 EUR várt visszatartásra.
- (¹²⁵) A szóban forgó programszerződést kötő konzorcium a HSY-ból, a Siemens AG-ből és az ABB Daimler-Benz Transportationból állt (amelyet 2001.5.1-jétől Bombardier Transportationné neveztek át). A szerződés teljesítési arányai a következők voltak: a teljes végső kifizetett ár 22,06 %-a a HSY-t illette meg, és 77,94 % a többi társaságot.

- (¹²⁶) A szerződésben szerepelt még egy automata vonatvédelmi és vonatazonosító rendszer kialakítása és felszerelése 50 félhosszú szerelvényen. Az ütemterv a munkálatok befejezésének határidejéül 2004. januárját jelölte meg. 578/4/4-9-2002. sz. határozatában az igazgatótanács egyhangúlag meghosszabbította a határidőt 2004.5.19-ig, mivel a késedelem okozója nem a konzorcium volt. A munkálatok végül 2004.6.4-én fejeződtek be. A programszerződés 14. pontja alapján a megállapodásban szereplő szállítási határidők elmulasztásának szankcionálása a szerződéses szállítási határidőtől számított 40 nap után kezdődött, és csak akkor, ha a határidők elmulasztása a szállító hibájából következett be. Ebből következően ennél a késésnél nem volt oka a kötbérek és kamatok felszámításának.
- (¹²⁷) Nem teljesen világos a görög hatóságok és a HSY által benyújtott adatok alapján (beleértve az első Deloitte-jelentést is), hogy a hitel eredetileg drachmában vagy euróban volt-e kifejezve. Görögországnak az eljárást indító határozatra adott válaszában csak euróban megadott összegek szerepelnek, és a kamatláb meghatározása a negyedéves EURIBOR kamatláb alapján történik. Ezzel szemben az első Deloitte-jelentésben az áll, hogy a hitel 16,92 milliárd drachma volt, és a kamatláb a LIBOR kamatlábon alapult. A kérdés a visszatérítési eljárás keretében tisztázható.
- (¹²⁸) 2007. június 21-én kelt levelükben a TKMS és GNSH benyújtják a második Deloitte-jelentést. A jelentés C. függeléke ezt a címet viseli: „Átvilágítási jelentés a Hellenic Shipyards SA-ról – Bemutatásra szóló példány – és ennek összefoglalója, amelyet az Arthur Andersen készített, kelt 2001. június 19-én”. Az átvilágítási jelentés 7. oldala elemzi a HSY követeléseit, és rámutat, hogy „a Strintzis Lines üzleti tartozása csak 2002-ben, a hajók szállításkor válik behajthatóvá”. E körülmény megerősíti, hogy a korlátozott összegű előlegek kivételével, amelyeket addigra már mindenképpen kifizettek, és így többé nem voltak behajthatók, a vételár további része nem volt behajtható a hajók szállítása előtt.
- (¹²⁹) A CP 71/02 ügygel kapcsolatos, 2004. október 21-i és 2004. december 17-i levelükben a görög hatóságok megerősítették, hogy a HSY 9 % működési támogatást igényelt a két hajó után, és az illetékes minisztérium helyt adott a kérelemnek. A görög hatóságok azonban megerősítették, hogy a támogatás kifizetésére végül nem került sor, mert a HSY nem fejezte be a hajók építését. A vonatkozó jóváhagyó határozatokat végül visszavonták. Az eljárást kiterjesztő határozat 13(c) intézkedése vonatkozik erre a kérdésre.
- (¹³⁰) Lásd a 127. lábjegyzetet.
- (¹³¹) Annak lehetőségével kapcsolatban, hogy a szerződés teljesítésének folyamán (azaz a szállítás előtt) a gyár bevételhez jusson, a Bizottság ismét arra a dokumentumra hivatkozik, amelyről e határozat 128. lábjegyzetében esik szó, és amely rámutat arra, hogy 2000. december 31-én az OSE-szerződésekkel kapcsolatos üzleti tartozás mindössze 0,5 millió EUR volt. Ezenkívül ugyanezen dokumentumban ez áll: „E követelések összevonásra kerülnek a velük kapcsolatban felvett előlegekkel.” Ez mutatja, hogy az adott időpontban az OSE részéről semmilyen összeg nem volt esedékes.
- (¹³²) Az eredeti kamatláb-különbözet 25 bázispont volt, és 2000. április 1-jétől emelkedett 125 bázispontra. A Bizottság az első Deloitte-jelentésre alapítja érvelését.
- (¹³³) A következő újságcikk arra utal, hogy a hajójavító tevékenységben nem keletkezett komoly zavar: „Contracts – Hellenic declares business as usual after Athens earthquake” („Szerződések – a HSY kijelenti, hogy az üzem működése zavartalan az athéni földrengés után”), *Lloyd's List International*, 1999. szeptember 14.
- (¹³⁴) Ebben a levélben küldték el észrevételeiket a görög hatóságok az eljárást indító határozattal kapcsolatban.
- (¹³⁵) Ez az összeg Görögország 2007. június 29-én kelt levelében szerepel.
- (¹³⁶) 1999. május 19-én a szóban forgó hitelkeretet USD-ből EUR-ba konvertálták.
- (¹³⁷) Annak lehetőségével kapcsolatban, hogy a termékek szállítása előtt pénzhez jussanak, a Bizottság arra a dokumentumra hivatkozik, amelyről a 128., valamint a 123. lábjegyzetben esik szó. A szóban forgó átvilágítási jelentés a vizsgált hitelek visszafizetése utáni időszakra vonatkozik. Ennek ellenére hasznos annak egyértelművé tétele miatt, hogy a termék szállítása előtt szinte semmilyen pénzüsszeget nem lehet felvenni. A szóban forgó átvilágítási jelentés közelebbről azt mutatja, hogy 2000. december 31. előtt szinte semmilyen behajtható követelés nem állt fenn a Strintzisszel, a Görög Haditengerészettel, az OSE-vel és az ISAP-pal szemben.
- (¹³⁸) Lásd a Bizottság közleményét a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb meghatározásának módszeréről (HL C 273., 1997.9.9., 3. o.).
- (¹³⁹) A szóban forgó mérleg a TKMS és GNSH által benyújtott dokumentumokban jelenik meg, amelyeket e határozat 128. lábjegyzete ismertet.
- (¹⁴⁰) A tengeralattjárók esetében a görög állam által szabott feltételek következtében az első tengeralattjárót teljes egészében Kielben (Németország) építik, a következő kettőt pedig a HSY üzemében szerelik össze (lásd e határozat (44) preambulumbekzdését). Minden valószínűség szerint olcsóbb és hatékonyabb lett volna mindhárom tengeralattjárót Németországban gyártani. Emellett ésszerűbb is lett volna, ha a HSY nem kerül be a konzorciumba, hiszen nehéz helyzetben lévő vállalat volt, és nem rendelkezett tapasztalattal a tengeralattjáró-gyártásban.

- (¹⁴¹) Egy adott pillanatban a kérdéses tőkére feltétlenül szükség lehetett a védelmi célú munkákra vonatkozó szerződések teljesítési költségeinek fedezésére. Akkor azonban a tőke már nem állt rendelkezésre a HSY egyéb tevékenységeinek finanszírozására. Más szóval, az adott időpontban az állam által nyújtott előny egy része semmissé vált. Az előny fennmaradó része abban nyilvánult meg, hogy a megelőző negyedévek során a hajógyárnak ingyen állt rendelkezésre a szükséges tőke, amelyet hitel formájában nem kaphatott meg a bankoktól.
- (¹⁴²) A 2006. október 30-i levél 30. oldala.
- (¹⁴³) Pl. a katonai célú tevékenységgel kapcsolatos igen nagy összegű adósságtörlesztést megemlítette az 1997. július 15-i C 10/94 határozat, de nem került sor az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alapján történő értékelésére; a katonai célú tevékenységet érintő üzembezárási kiadásokat megemlítette az N 513/01 határozat, de nem került sor az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alapján történő értékelésükre; és ugyanez volt a helyzet több intézkedéssel az eljárást kiterjesztő határozatban.
- (¹⁴⁴) Például a Hellenic Shipyards S.A. részvényeinek megvásárlására vonatkozó ajánlatok benyújtására 2001. július 2-án közzétett felhívásban ez áll: „Leszögezzük, hogy az állami támogatásokra vonatkozó uniós joganyag esetleges megsértésével kapcsolatban kiszabott esetleges pénzbüntetések nem a nyertes pályázót terhelik. Ez a biztosíték megelőzi a részvényátruházás lezárását.”
- (¹⁴⁵) A 2001. szeptember 14-én tartott, a résztvevők által aláírt ülés jegyzőkönyvében ez áll. „A felek megállapodnak abban, hogy az EU részéről történő jóváhagyás a szerződés lezárásának előfeltétele az aláírás után. Alternatív megoldásként, arra az esetre, ha az EU vonatkozó határozata késlekedik (...) vagy nem megfelelő tartalmú, a felek megállapodnak abban, hogy az ETVA kötelezettséget vállal arra, hogy garanciát biztosít a HDW-Ferrostaalnak a HSY részére nyújtott esetleges régebbi vagy jelenlegi állami támogatások után az EU-val kapcsolatos összes függőben maradt ügyben.”
- (¹⁴⁶) Például a 2001. december 6-án kelt, a HDW-hez intézett és másolatban a Ferrostaalnak is megküldött levelében az állam és az ETVA mellett tanácsadóként eljáró Alpha Finance ezt írja: „A Fejlesztési Minisztériumtól és az ETVA-tól utasítást kaptunk, hogy mellékelten küldjük meg Önöknek annak a (...) garancialevélnek az ETVA által javasolt szövegét, amelyet az ETVA nyújt a HDW/Ferrostaalnak abban az esetben, ha nem teljesül a szerződés 1.2.3. számú kikötése.” Az Alpha Finance-nek 2002. január 23-án, 2002. január 31-én és 2002. március 8-án küldött faxüzeneteiben a HDW megjegyzéseket fűz a garancia pontos megszövegezéséhez.
- (¹⁴⁷) A Piraeus Bank különböző sajtócikkeket nyújtott be a 2001 októbere és 2002 májusa közé eső időszakról, amelyekből kiderül, hogy a kormány közvetlenül beavatkozott a HSY privatizációs eljárásába.

(¹⁴⁸) A 2005. május 23-i levélben az alábbiak állnak:

„A HSY értékesítésére privatizációs eljárás keretében került sor (2001/1999. sz. tv.). A 2001.10.11-én kötött előszerződést és az ezt követő végleges szerződést (2002.5.31.) megelőzte a kiírási eljárás, amely magában foglalta az átruházás összes lényegi feltételét, valamint a pénzügyi tanácsadó által készített részletes feljegyzés átadását (2001. áprilisi dátummal), valamint az ajánlatok benyújtását. Mindezen stádiumok során – amelyekben valamennyi érdekelt (köztük a panasztevő is) hozzáfért az adatokhoz – formálódott a garancianyújtási feltétel.”

Ebből következően, mint arra a 2004.12.17-én kelt levél is rámutat, a kérdéses feltétel nemcsak törvényes és az üzleti gyakorlatban szokásos volt, hanem kezdettől fogva része volt a hajógyár privatizációjáról folyó tárgyalásoknak, még hozzá kritikus (*sine qua non*) feltételként, amely nélkül nem lett volna lehetséges lezárni a HSY részvényeinek adásvételét. Jellemző, hogy – mint fentebb már említettük – ez a feltétel más és más megfogalmazásban, de mindvégig azonos céllal – az ügylet ésszerű megkönnyítése érdekében a piaci szabályok keretei között – a privatizációs folyamat kezdetétől megjelenik az alábbi dokumentumokban:

A tanácsadó által készített kiírás

A kötelező érvényű ajánlatok benyújtásáról szóló felhívás

A vevő konzorcium ajánlata (még hozzá úgy, hogy nem került be a feltételeiről való lemondó nyilatkozatba)

A tárgyalási dokumentumok, és végül

Maga a 2001. október 11-én kelt adásvételi szerződés.

Ebből következően a garancianyújtási szerződés 2002.5.31-én kelt kiegészítésében foglalt garancianyilatkozat címzettje kezdettől fogva a nyertes pályázó volt, és ez nem minősül a végső vevőnek nyújtott állami támogatásnak. Minden pályázó számára azonos érvennyel bírt a feltétel, hiszen a fentebb említettek szerint bekerült a privatizációs eljárásba. Érthető az is, hogy – mivel a privatizációs eljárás 2001 februárjában indult (abban az időben, amikor az akkori értékesítő bank, az ETVA S.A. többségi részvényese a görög állam volt) – az államnak – mint az ETVA eladójának a Piraeus Bank felé – saját garancianyilatkozatot kellett nyújtania – és nyújtott is – az ETVA-ban tulajdonolt részvényeit megvásárló Piraeus Bank részére az eladásra szánt vagyonelemmel, azaz a hajógyárral kapcsolatban, mert eladóként meg kellett adnia ezt a nyilatkozatot. E garancianyilatkozatok, amelyek – mint már hangsúlyoztuk – teljesen átlátható és egyértelmű módon szerepelnek a privatizációs eljárás összes dokumentumában és különösen a 2001.10.11-i előszerződésben, az ügylet (meghatározott vagyonelem értékesítése) lényegéhez tartoznak, minden pályázóra nézve érvényesek, és senkit nem juttatnak többletelőnyhöz. A fentiekből következik e garancianyilatkozat valódi természete (amely az ügylet szükséges és a piaci szabályok szerinti szokványos feltétele) és kötelező jellege a privatizáció egész előkészítő eljárása, valamint a HSY részvényeinek 2001.10.11-én kelt adásvételi szerződése, az ETVA részvényeinek ezt követő, 2001.10.18-án kelt adásvételi szerződése és az ETVA és a görög állam között 2002.3.18-án kötött első szerződés módosító okirat alapján. A lényeg azonban az – és ezt határozottan hangsúlyozni kell –, hogy a garanciára vonatkozó feltétel a privatizációs folyamat egészét végigkíséri, és nem a szerződés kimunkálása után fogalmazódik meg első ízben. Ellentétben tehát azzal, amit a panasztevő állít, nem az utolsó percben született ötlet, amelynek célja az állami támogatások jogszerűségével kapcsolatos uniós szabályok megkerülése.

A görög államnak, mint az ETVA részvényei eladójának, nemcsak a 2001.10.18-i szerződés értelmében, hanem a törvény alapján is teher- és igénymentesen kellett átruháznia a Piraeus Bankra az ETVA-ban tulajdonolt részvényeit. Mivel pedig a Piraeus Bank nem folyt bele a HSY privatizációs eljárásába, a törvény és az üzleti tisztesség alapján biztosítékot kellett nyújtani számára bármely, a HSY tulajdonátruházási szerződéséből eredő kötelezettséggel szemben, hiszen ebben az ügyletben nem vett részt. Ezt a biztosítékot adja meg számára a görög állam 2002.3.18-i garancianyilatkozata. E garancianyilatkozat magától értetődő és jogszerű. A görög állam a szerződéses kötelezettsége alapján nyújtotta ezt a Piraeus Bank szerződő feleként eljárva, azaz mint *fiscus*, és nem mint közhatalmi tényező.”

A Bizottság emlékeztet arra, hogy e levél keletkezésének idején Görögország az Elefsisi Hajógyár azon állítását kommentálva, amely szerint a garancia támogatásnak minősül a HDW/Ferrostaal javára, azt igyekezett bizonyítani, hogy ez a garancia nem a HDW/Ferrostaalnak nyújtott szelektív előny, hanem a HSY privatizációs eljárásában részt vevő összes vevőjelöltnek felajánlották (az Elefsisi Hajógyárat is beleértve). A Bizottságnak ezt követően benyújtott észrevételeiben Görögország – annak tudatára ébredve, hogy a Bizottság e garanciát a HSY-nak nyújtott támogatásnak tekintheti –, megpróbálta kétségbe vonni az intézkedés államnak tulajdonítható voltát, azt állítva, hogy a garancia nyújtására csak 2002 májusában került sor, ami teljes mértékben ellentmond a 2005. május 23-án kelt levélben megfogalmazott állításoknak.

(¹⁴⁹) Mint az (59) preambulumbekzdésben említettük, a privatizációval kapcsolatos döntést a tárgyban illetékes Tárcaközi Privatizációs Bizottság 14/3-1-2001. számú határozata mondta ki.

- (¹⁵⁰) A Bizottság elismeri, hogy a 2002. március 20-i megállapodás megszövegezése és felépítése zavaró. A szerződés 8.2.4. cikke kimondja, hogy a 2941/2001. sz. törvény 3–6. cikkében foglalt támogatás esetében (lásd e határozat (33) preambulumbekendését, amely ismerteti ezt a törvényt) az állam köteles a Piraeus Banknak megfizetni minden olyan összeg 100 %-át, amelyet az ETVA fizetett volna a HDW/Ferrostaalnak. Ugyanakkor a 2941/2001. sz. törvény 3–6. cikkében nem szereplő támogatások esetében a 2002. március 20-i megállapodás nem alkalmazható. Ebből az következik, hogy a 8.2.1. cikket kell alkalmazni. Ebben a cikkben az áll, hogy az állam a Piraeus Bank részére csak az 57,7 %-át fizeti ki annak az összegnek, amelyet az ETVA fizetett volna a HDW/Ferrostaalnak. A Bizottság azonban megjegyzi, hogy a megállapodás 8.2.2. cikke szerint, noha az ETVA részvényeinek többségét eladták a Piraeus Banknak, a HSY értékesítési folyamatát az állam irányítja, és nem a Piraeus Bank/ETVA. Ebben a cikkben – és különösen a cikk 8.2.2.(d) pontjában – az áll, hogy az állam kötelezettséget vállal arra, hogy a vevőt nem éri kár a Hellenic Shipyards privatizációjából. Tekintettel arra, hogy a 8.2.4. cikkből (és a 2001. december 18-i megállapodás 7.4. cikkéből) következően a megállapodás azon a feltételezésen alapul, hogy a Piraeus Bank és az ETVA hamarosan összeolvad, az állam által a 8.2.2. cikkben vállalt kötelezettség nem lett volna teljesíthető, ha a Piraeus Banknak csupán az 57,7 %-át fizette volna annak az összegnek, amelyet az ETVA fizetett a HDW/Ferrostaalnak. Ez azt jelenti, hogy a 8.2.2. cikkben vállalt kötelezettség teljesítése érdekében – annak biztosítására, hogy a Piraeus Bankot nem éri kár a HSY értékesítéséből – a 8.2.4. cikkben foglalt mechanizmust kell alkalmazni az összes támogatás-visszatérítési esetben, és nem csupán azokban, amelyek a 2941/2001. sz. törvényen alapulnak.
- (¹⁵¹) 2002. május 28-i levelében a Piraeus Bank kikérte a kormány véleményét az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak nyújtott garancia megszövegezésével kapcsolatban, és megerősítést kért arra vonatkozóan, hogy a garancia lehívása esetén a 2002. március 20-i megállapodás 8.2.4. cikkének rendelkezése kerül alkalmazásra. 2002. május 31-i levelében a kormány beleegyezését adta az ETVA-nak a szóban forgó garancia megadására, és megerősítette, hogy lehívása esetén a 8.2.4. cikk rendelkezése kerül alkalmazásra. Ez azt jelenti, hogy ha – a fentebb említett következtetéssel ellentétben – az állam a 2002. március 20-i megállapodás alapján csak az 57,7 %-át volt köteles kifizetni a Piraeus Bank részére annak az összegnek, amelyet az ETVA fizetett volna a HDW/Ferrostaalnak, a kormány 2002. május 31-én kelt levele nyomán ez a helyzet megváltozott, hiszen a kormány ebben fenntartás nélkül kijelenti, hogy a 2002. március 20-i megállapodás 8.2.4. cikkében foglalt mechanizmus (100 %-os kártalanítás) alkalmazandó.
- (¹⁵²) A Bizottságnak a 2008. február 12-én kelt levelében feltett konkrét kérdésre válaszolva Görögország 2008. március 3-án kelt levelében megerősítette, hogy köteles lenne a Piraeus Banknak az ETVA által a HDW/Ferrostaalnak folyósított teljes összeget (azaz 100 %-ot, és nem 57,7 %-ot) megfizetni.
- (¹⁵³) Mint a K7 intézkedés értékelése során említésre került, ezek a részvények a dolgozók birtokában voltak, de a dolgozók nem fizették ki az ETVA-nak járó vételárat.
- (¹⁵⁴) A törvény ismertetését lásd a (33) preambulumbekendésben.
- (¹⁵⁵) C-334/99. sz. Szövetségi Köztársaság kontra Bizottság ügy, 133–141. pont.
- (¹⁵⁶) Emellett a Bizottság megjegyzi, hogy tudomása szerint a 296. cikk hatálya alá tartozó hitelek és garanciák közül egy sem felel meg az e határozat 3.1. szakaszában említett feltételeknek. Ebből következően egy piacgazdasági befektető nem fogadta volna el ezeket.
- (¹⁵⁷) Ha tekintetbe vesszük a gazdasági szereplők kockázatkerülését, a HSY értékesítése csak akkor lett volna előnyösebb a felszámolásánál, amennyiben a garancia alapján statisztikailag várható kifizetések jóval 6 millió EUR alatt maradnak.
- (¹⁵⁸) A törvény ismertetését lásd a (33) preambulumbekendésben.
- (¹⁵⁹) A Bizottság ezt már elemezte az eljárást kiterjesztő határozatban, különösen a 18a. intézkedés ismertetésében és értékelésében. A Bizottság arra is rámutat, hogy a második Deloitte-jelentésben ez áll: „Az alaptőke-emelésre szánt összeg és a meglévő részvények megvásárlása fejében felajánlott összegért nyújtandó ellenszolgáltatás 2:1 arányú felosztását előíró fenti d) záradék a hasonló ügyletekből szerzett tapasztalataink alapján nem igazán szokásos feltétel. Mindenesetre figyelembe véve a társaság jelentős működési nehézségeit és romló pénzügyi helyzetét, úgy véljük, hogy az a döntés, amelyet az eladók (és tanácsadók) e feltételek alkalmazásáról hoztak, ésszerű és logikus volt” (9–2. o.). A Bizottság értelmezése szerint ezen a ponton megerősítést nyer az, hogy az árnak a szóban forgó módon történő felhasználása akkor volt logikus és ésszerű elvárás az állam részéről, ha feltételezzük, hogy a HSY tevékenysége folytatásának hosszú távú biztosítása volt a célja (állami hatóság által követett cél), nem pedig az értékesítésből származó bevétel maximalizálása (piacgazdasági befektető által követett cél).
- (¹⁶¹) Lásd a 148. lábjegyzetet.
- (¹⁶²) A Bizottság nem állítja, hogy egy átvilágítás lehetővé tette volna az e határozat alapján visszatérítendő összes támogatás azonosítását, de egyesek azonosítására alkalmas lett volna. 2007. június 21-én kelt levelében a TKMS/GNSH benyújtott bizonyos jogi átvilágítási (due diligence) jelentéseket, amelyeket 2001-ben az Arthur Andersen készített a HDW/Ferrostaal megbízásából. Az Arthur Andersen ezekben a jelentésekben rámutat arra, hogy nem kizárt annak a lehetősége, hogy a HSY állami támogatásokat kapott, amelyeket a jövőben vissza kell térítenie.

- (¹⁶²) Tekintettel arra, hogy az ETVA és Görögország a vevőjelöltek rendelkezésére bocsátott pályázati okmányokban ígéretet tettek a garancia megadására, az a körülmény, hogy az Elefsisi Hajógyár által benyújtott ajánlati dokumentumokban ez a feltétel nem szerepelt, nem akadályozta volna meg ezt a gyárat abban, hogy a tárgyalási folyamat során később erre igényt jeleljen be.
- (¹⁶³) Ezt állítja a második Deloitte-jelentés, amelyben az áll, hogy ha a megelőző években a HSY-nak nyújtott állami támogatások visszatérítésének kockázatát a HDW/Ferrostaalnak kellett volna viselnie, az nem vette volna meg a HSY-t.
- (¹⁶⁴) Ez egyértelműen kiderül a hetedik hajógyártási irányelv szövegéből és felépítéséből, amelyben a „beruházási támogatások” a „szerkezetátalakítási támogatásokról” szóló III. fejezetbe tartoznak.
- (¹⁶⁵) Lásd az igen nagy összegű adósságtörlesztéseket, amelyekről a C 10/94 határozatban van szó, az üzembezárási kiadások fedezését, amelyet az N 513/01 határozat említ, és az állam által a 296. cikk alapján nyújtott összes finanszírozási támogatási formát, amelyekről az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatban esik szó.
- (¹⁶⁶) Például a HSY-nak nem konkrét tevékenység finanszírozására nyújtott állami finanszírozási támogatással kapcsolatban a Bizottság úgy tekintette, hogy a polgári célú tevékenység csupán az állami támogatás 25 %-ának volt kedvezményezettje. Ha azonban csak az állami támogatások 25 %-át térítik vissza, akkor valójában csak ezek 6,25 %-a (t. a 25 % 25 %-a) térül vissza a polgári célú tevékenységből. Ennek folytán nem biztosítható az eredeti állapot visszaállítása a HSY polgári célú tevékenysége esetében, hiszen az állami támogatás 25 %-át kapták, de csak annak 6,25 %-át térítik vissza.
- (¹⁶⁷) HL L 140., 2004.4.30., 1. o.
-